

ADANA-KOZAN
KOZAN ARASTASI RESTORASYON ÖNERİSİ

Derya YILMAZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

OCAK 2007
ANKARA

Derya YILMAZ tarafından hazırlanan KOZAN ARASTASI RESTORASYON
ÖNERİSİ adlı bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. B. Işık AKSULU

Tez Yöneticisi

Bu çalışma, jürimiz tarafından oy birliği ile Mimarlık Anabilim Dalında Yüksek
Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: : Prof. Dr. Halit ÇAL

Üye : Prof. Dr. B. Işık AKSULU

Üye : Prof. Dr. Can M. HERSEK

Üye : Prof. Dr. İbrahim NUMAN

Üye : Doç. Dr. Gül ASATEKİN

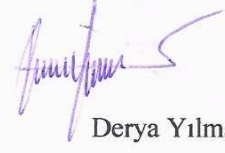
Tarih : 31/01/2007

Bu tez, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygundur.

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Derya Yılmaz

KOZAN ARASTASI RESTORASYON ÖNERİSİ**(Yüksek Lisans Tezi)****Derya YILMAZ****GAZİ ÜNİVERSİTESİ****FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ****Ocak 2007****ÖZET**

Bu çalışma Kozan’da yer alan ticari yapılardan, Kozan Arastasını konu etmektedir.Çalışmanın amacı,Arastanın rölöve projesinin hazırlanarak,mevcut durumun değerlendirilmesi, restitüsyon çalışmasının yapılarak özgün durumun belirlenmesi ve geçirdiği değişikliklerin tespit edilmesi,ortaya çıkan restitüsyon projesinin ışığında,yeniden ticari yapı işleviyle restorasyon projesinin yapılmasıdır.Böylece Arasta, restorasyon projesine göre onarımı yapılarak yeniden işlevlendirildikten sonra, belediye tarafından tekrar kullanılmaya başlanacak ve bu kültür varlığımız gelecek nesillere sağlıklı olarak bırakılabilecektir.

Bilim Kodu : 803.1.085
Anahtar Kelimeler : Arasta, Adana,Kozan, Restorasyon
Sayfa Adedi : 259
Tez Yöneticisi : Prof. Dr. B. Işık AKSULU

**THE RESTORATION PROPOSAL OF “ARASTA”
IN KOZAN DISTRICT
(M.Sc. Thesis)**

Derya YILMAZ

**GAZI UNIVERSITY
INSTITUTE OF SCIENCE AND TECHNOLOGY
January 2007**

ABSTRACT

Kozan Arasta, one one of the traditional commercial building of Kozan , is the subject of the study. The aim of the study is; to prepare the measured drawings and document to present situation, to determine the original situation via restitution project, and find out the alterations,with the assistanceof the restitution project to mantain a restoration project with commercial building function.Thus the residence can be restored via restoration project, function as a commercial building, be inhabited again by municipality and this culturel heritage can be transfered to the future generations.

Science Code : 803.1.085

Key Words : Bazaar, Kozan, Adana, Restoration

Page Number: 259

Adviser : Prof. Dr. B. Işık AKSULU

TEŞEKKÜRLER

Çalışmalarım boyunca yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren danışmanım Prof. Dr. B. Işık AKSULU'ya, bütün eğitim hayatım boyunca maddi manevi desteklerini esirgemeyen aileme, rölöve ve tespit çalışmalarım da bana yardımcı olan Y.Mimar Feride GÜLOĞLU ve Mimar Alper GÜNER'e , malzeme uzmanı Ali Çetin İDİL'e teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xi
1. GİRİŞ	1
2. KOZAN İLÇESİNİN FİZİKSEL, SOSYAL VE TARİHİ ÖZELLİKLERİ	3
2.1. Coğrafi ve Fiziksel Durum	3
2.1.1. Konumu	3
2.1.2. Topografyası	3
2.1.3. Toprak yapısı ve bitki örtüsü	4
2.1.4. İklim.....	4
2.1.5. Ulaşım.....	5
2.2. Sosyo-Kültürel Yapısı.....	5
2.2.1. İdari yapısı	5
2.2.2. Nüfus.....	5
2.2.3. Ekonomik yapısı	6
2.3. İlçenin Tarihsel Gelişim Süreci.....	7
3. ARASTA ÇEVRESİ VE ARASTA’NIN KONUMU HAKKINDA TARİHİ VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	12
3.1. Çalışma Alanının Sınırları.....	12
3.1.1. Çalışma alanının karakteristikleri.....	12
3.1.2. Çalışma alanında bulunan kültür ve tabiat varlıkları	13

Sayfa

3.2. Arasta'nın Konumu ve Tarihçesi	14
3.2.1. Arasta'nın konumu.....	14
3.2.2. Arasta'nın tarihi	14
4. ARASTA HAKKINDA TARİHİ ARAŞTIRMA VE YAPININ ŞİMDİKİ DURUMUNUN TESPİTİ.....	16
4.1. Grafik ve Sayısal Belgeleme	16
4.1.1. Yöntem	16
4.1.2. Rölöve çizimleri	17
4.2. Yapının Tanımsal Analizi	18
4.2.1. Yöntem	18
4.2.2. Genel tanımlama.....	19
4.2.3. Dış tanımlama.....	19
4.2.4. İç tanımlama.....	22
4.2.5. Taşıyıcı elemanlar	23
4.2.6. Mimari elemanlar	24
4.2.7. Malzeme kullanımı.....	26
4.2.8. Fiziksel durum	28
5. KARŞILAŞTIRMALI ÇALIŞMA.....	31
5.1. Yöntem	31
5.2. Ticaret Yapıları İçerisinde Arastaların Yeri	31
5.3. Arastaların Oluşumu ve Gelişimi	33
5.4. Kozan Arasta'sı	35
5.4.1. Çevre topografya ilişkisi	35

Sayfa

5.4.2. Plan tipleri ve özellikleri.....	35
5.4.3. Cephe özellikleri	36
5.4.4. Yapım özellikleri	38
5.4.5. Mimari elemanlar	39
5.5. Karşılaştırmalı Çalışma Sonucu	39
6. RESTİTÜSYON	41
6.1. Yöntem	41
6.2. Restitüsyon İçin Kaynak Kullanımı	41
6.3. Restitüsyon İçin Kaynak Kullanımı Üzerine Değerlendirme	42
6.4. Restitüsyon Çizelgeleri ve Restitüsyon Projesi	44
7. RESTORASYON.....	45
7.1. Yapının Bugünkü Durumunun Değerlendirilmesi	45
7.1.1. Mimari özellikler	45
7.1.2. Yapısal durum	45
7.1.3. Çevresel faktörler	45
7.2. Restorasyon Projesinin Amacı	46
7.3. Restorasyon Yaklaşım	46
7.4. Yeni İşlev	47
7.4.1. Yeni işlev için mekan kullanımı	47
7.5. Müdahale Biçimleri	49
7.5.1. Tamamlama	49
7.5.2. Sağlamaştırma	50
7.5.3. Kaldırma	51

Sayfa

7.5.4. Temizleme	51
7.5.5. Çağdaş ek	52
8. SONUÇ VE ÖNERİLER	54
KAYNAKLAR.....	55
EKLER.....	57
EK-1 Birinci Bölüme Ait Ekler	58
EK-2 İkinci Bölüme Ait Ekler	59
EK-3 Üçüncü Bölüme Ait Ekler	67
EK-4 Dördüncü Bölüme Ait Ekler	75
EK-5 Beşinci Bölüme Ait Ekler	171
EK-6 Altıncı Bölüme Ait Ekler	185
EK-7 Yedinci Bölüme Ait Ekler	233
ÖZGEÇMİŞ.....	259

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış bazı simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler

$^{\circ}$	Derece
$^{\circ}\text{C}$	Santigrad
%	Yüzdelik oran

Kısaltmalar

Kısaltmalar	Açıklama
bkz	Bakınız
cad	Cadde
cm	Santimetre
cm^2	Santimetrekare
İTÜ	İstanbul Teknik Üniversitesi
km	Kilometre, <i>uzunluk birimi</i> .
km^2	Kilometrekare
ODTÜ	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
M	Miladi
m	Metre
m/s	Metre/saniye
MÖ	Milattan önce
MS	Milattan sonra
vb	Ve benzeri
yy	Yüzyıl
wc	Tuvalet

1. GİRİŞ

Yapmış olduğum çalışma Adana'nın Kozan ilçesinde, Kadirli Caddesi üzerinde bulunan Arastası'nın bugünkü durumunun belgelenmesi ve yapının analizini kapsayan ayrıntılı bir çalışma olup restorasyon önerisiyle de sonuçlanmaktadır.

Çukurova'da, zaman içerisinde birçok medeniyetin yerleştiği ve sayısız kültürlerin mirasını bıraktığı yapılar bulunmaktadır. Fakat bu yapılar bakımsızlık, ilgisizlik, bilinçsizlik nedeni ile yok olmuş yada olmak üzeredir. Yapılan yanlış uygulamalar da bu süreci hızlandırmaktadır. Kozan Arasta'sı da bu yapılar arasında yer almaktadır.

Kozan ilçesi özgün dokusunu azda olsa koruyabilmiştir. 1991 yılında kentsel sit alanı sınırları belirlenmiş olmasına rağmen günümüze kadar koruma amaçlı imar planı hazırlanmamıştır (EK-1'de Harita 1.1).

Bu yapının çalışma konusu olarak seçilmesinin temel amacı sivil mimarlık örnekleri, han, hamam, medrese ve kervansaray gibi yapılar kadar örneklerin bulunmamasından ve Kozan Arasta yapısı üzerinde daha önceden kapsamlı bir çalışma yapılmamış olmasından dolayıdır.

Çalışmanın temel amacı, Kozan Arasta'sının tek yapı ölçeğinde; mevcut durumunun araştırılması, elde edilen bilgilerin analizi ve değerlendirilmesi ile yapının fonksiyonunun devamlılığını sağlanarak gelecek nesillere aktararak yaşatılmasıdır.

Çalışma kapsamında Kozan arastasının bugünkü durumu incelenmiş, fotoğraf ve çizimlerle belgelenmiştir. Yapılış tarihi ve özgün durumu araştırılmış yapıdan elde edilen bilgiler, tarihi araştırmalar ve karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen sonuçlar doğrultusunda rölöve çizimleri ve restitüsyon projesi hazırlanmıştır. Kozan Arastası'nın strüktürel ve mimari özellikleri incelenerek yapının sorunları ve ilerde karşılaşılabilecek problemler değerlendirilmiştir. Arasta'nın bulunduğu bölgenin ihtiyaçları dikkate alınarak, tarih ve koruma bilincinin bölgede yaşayan insanlara öğretilmesi ve yeniden kullanım ile yapı ömrünün uzatılması amaçlanarak,

yapıya en uygun işlev verilerek restorasyon projesi hazırlanmıştır.

2. KOZAN İLÇESİNİN FİZİKSEL, SOSYAL VE TARİHİ ÖZELLİKLERİ

2.1. Coğrafi ve Fiziksel Durum

2.1.1. Konumu

Akdeniz Bölgesi'nde, Adana iline bağlı bir ilçe olan Kozan, 37° 25' kuzey enlemleri ile 35° 50' doğu boylamları üzerinde yer alır. İlçe Merkezi Adana Ovası'nın yukarı ova denilen kısmında düz arazi ile dağlık kesimin birleştiği yerde, yarı engebeli bir alan üzerine kurulmuş olup, Adana İl Merkezine uzaklığı 68 km'dir. İlçe, kuzeyde Kayseri, Yahyalı, Feke, Saimbeyli; doğuda Osmaniye, Kadirli; güneyde Ceyhan; batıda İmamoğlu, Aladağ ilçeleri ile çevrili olup, yüz ölçümü 1690 Km karedir. İlçe merkezinde rakım 109,85 m'dir (EK-2'de Harita 2.1).

2.1.2. Topografyası

İlçenin yüzey şekilleri birbirinden farklı iki konumdadır. Birinci kesimin arazi yapısı Adana Ovasının devamı niteliğinde olup, verimli araziye sahip, takriben ilçenin tüm alanının ¼ ünü kapsamaktadır. Geri kalan ¾ ü ise dağlık ve engebeli görünüm arz etmektedir [1].

İlçede genel eğim kuzey-güney yönünde olmakla beraber, batı kısmında kuzeybatı-güneydoğu yönündedir. Orta torosların uzantısı durumunda olan dağlardan Kozan Ovasına inen çay, dere ve sel yarıntılar özellikle kuzeydeki dağların ova ile birleştiği yerlerde vadiler meydana getirilmişlerdir.

İlçenin akarsularını Seyhan Nehri ve birçok küçük dereler ve çaylar oluşturmaktadır. Seyhan Nehri, ilçenin batısında bulunan, Aladağ ilçesi ile doğal sınırı oluşturur. Kozanın doğusunda Kadirli ilçesi ile doğal sınırını oluşturan Sunbaş çayı bulunur. Kirksu çayı, Deliçay ve Karapınar çayı ilçede bulunan diğer küçük akarsulardır [1].

Kozan'nın kuzeyinde, kent merkezine 8 km mesafede Kozan baraj gölü bulunmaktadır. Baraj, Kilgen çayı üzerinde 1973 yılında kurulmuştur (EK-2'de Resim 2.7).

2.1.3. Toprak yapısı ve bitki örtüsü

İlçede Akdeniz iklimi hüküm sürmektedir. Sıcaklık ve yağış miktarının yeterli olmasından dolayı, bölgelerde kırmızı renkli topraklar oluşmaktadır. Kozan çevresinde kırmızı renkli toprakları yoğun olarak görmek mümkündür.

Kozan'da dağlardan inen çay ve selintilerin taşımış olduğu materyallerden meydana gelmiş alüvyon topraklar çoğunluktadır. Bu topraklar daha çok taban arazilerinde yer alır, yamaç arazilerindeki topraklar ise kolviyal özelliktedir. Kozan toprakları genellikle geçirgenlik, tuzluluk ve alkalik durumları itibari ile olumsuz bir yapı arz edecek durumda değildir [1].

Bölgede dağlık kesimlerin alçak yamaçlarında maki bitki örtüsü görülür. Dağların yüksek kesimlerine doğru ormanlar bulunur. Bu ormanlık alanlarda ladin, meşe, çam, ardıç, köknar, dişbudak gibi türlere rastlanmaktadır (EK-2'de Çizelge 2.1).

Tarımsal alanlar kentin özellikle batı ve doğusunda yerleşim alanlarından başlayarak gelişmekte ve tüm ovaya yayılmaktadır. Ana tarım ürünleri; buğday, mısır ve pamuktur. Kozanda narenciye yetiştirilen arazinin 72500 dekar ile ilçe arazisinin %12 sini oluşturduğu görünür. Bu oran, turunçgil üretiminin Kozan ekonomisindeki önemli yerini göstermektedir [1].

2.1.4. İklim

Kozan da genel olarak Akdeniz iklimi görülmektedir, yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlı geçmektedir. Kozan meteoroloji istasyonu müdürlüğünce yapılan gözlemlerde ilçede iki tip iklim tespit edilmiştir. Buna göre, ovalık kesimlerde akdeniz iklimi, dağlık kesimlerde ise karasal iklim özellikleri görülür.

Bölgenin yıllık yağış ve nem oranı yüksektir. Yıllık yağış toplamı 1270,2 kg , ortalama sıcaklık ise 19.1 °C ‘dir. Kışın ortalama sıcaklık 11.7 °C, yazın ise 27.3 °C’dir. Yaz aylarında sıcaklığın 40-43 dereceye çıktığı görülür [2].

2.1.5. Ulaşım

İlçeye ulaşım yalnızca karayolu ile yapılmaktadır. Adana’ya 65 km uzunluğunda asfalt yol ile bağlanmaktadır. Kozan’nın Saimbeyli yolu ile Kayseri’ye ulaşım sağlayan asfalt yolu da mevcuttur.

İlçenin Kadirli ve Ceyhan ilçeleri ile olan bağlantısı, ilçe merkezinde bulunan Yukarı Çarşı ve Aşağı Çarşı Caddelerinden geçmektedir, bu caddeler şehir içi trafik ile birleştiğinde kentin ulaşımını olumsuz yönde etkilemektedir [2].

İlçenin, İlçeye bağlı 86 köy ve 2 beldesi mevcut olup, ova kısmında yerleşik 33 köy ve 56 bağlı yerleşim birimlerinin 200 Km asfalt, 95 Km stabilize yolu vardır. Bu köylere ulaşım sorunu yoktur. Dağlık bölgeye yerleşik 51 köyden; 20 köyün 125 Km. asfalt, 20 Km. stabilize, 80 Km. Tesviye yolu mevcuttur [2].

2.2 Sosyo-Kültürel Yapısı

2.2.1. İdari yapısı

İlçenin 1’i merkez 2’si Belde Belediye Başkanlıkları olmak üzere toplam 3 adet Belediye yönetimi mevcuttur [2].

2.2.2. Nüfus

Cumhuriyet döneminde ilk resmi nüfus sayımı 1927 yılında 2. sayım 1935 yılında yapılmıştır. Daha sonra beşer yıl ara ile yapılmıştır. 1927 nüfus sayımında Kozan ilçe merkezinin nüfusu 5266 kişi olarak tespit edilmiştir. 1950 yılında 7844 kişidir. 1960-2000 yılları arasına nüfus sayımına göre ilçe merkezindeki nüfus, 1985-1990 yılları

arasında yaşanan düşüş haricinde düzenli bir artış göstermektedir (EK-2’de Şekil 2.1).

2.2.3. Ekonomik yapısı

Coğrafi yapısına bağlı olarak ilçe ekonomisi dağlık bölgelerde ormancılık, düz alanlarda tarıma dayalıdır. Toprağın verimli olması, yılda üç hasat alabilmeye imkan sağlayan iklim koşulları ile birleşince bölgede tarım sektörünün ekonomiye de payı çok büyüktür. Çalışan kesimin 1/5’i tarım ile uğraşmaktadır. Kent ekonomisinde sanayinin payı oldukça düşüktür.

İlçe merkezinde ekonomi küçük sanayi sektörüne dayanmaktadır. Kırsal bölgelerden kent merkezine yaşanan göç işsizliğin artmasına neden olmuştur. Gerçek işsizlik oranı %39 ‘dur. Erkeklerde bu oran %28, kadınlarda %44 ‘dür. Kişi başına düşen gelir. Adana ilinde kişi başına düşen gelirin yarısından daha azdır [5].

2.2.4. Sosyal yapısı

Kozan, 1692-1693 tarihinde 4 tanesi müslüman, 4 tanesi gayr-i müslüm toplam 8 mahalleden oluşmakta idi. Bu dönemde kent merkezinde 1335 Müslüman, 942 gayr-i müslim yaşamaktadır (EK-2’de Çizelge 2.2 -Çizelge 2.3), [4] .

Merkezde müslüman ve gayr-ı müslümler yaşarken kırsal bölgelerde Türkmen aşiretleri yaşamaktaydı. Moğol istilasından kaçarak gelen Türkmen aşiretleri Çukurova bölgesine yerleşmişlerdi. Günümüzde de bu aşiretlere mahsup insanları Kozan’da görmek mümkündür [5].

İlçede okur - yazarlık oranı oldukça yüksek oranlardadır. 2000 yılı verilerine göre okur - yazar oranı % 89,6’dır. Bu oranın % 49.7 si erkek, % 50,3 ‘ü kadındır. Yine 2000 yılı verilerine göre 0-14 yaş %30.9, 15-64 yaş gurubu %65,3, 65 yaş üzeri %3,8 ‘dir. Oranlarda anlaşıldığı üzere Kozan, Türkiye ortalamasının üzerinde genç nüfusa sahiptir [5].

Genç nüfusun fazla olması eğitim için kentten ayrılan gençlerin ve ailelerin tekrar Kozan'a dönmemesi, bunun yerine kırsal bölgelerden eğitim ve iş gibi nedenlerden Kozan'a göç olması kentin sosyal yapısının değişmesini hızlandırmaktadır.

2.3. İlçenin Tarihsel Gelişim Süreci

Tarihte Sisu, Siskia, Sission ve Sis adlarıyla anılan Kozan 'da yerleşme çok eski tarihler kadar iner, birçok uygarlığın yerleşim merkezi olmuştur yapılan çeşitli arkeolojik kazılara göre en az 10 medeniyetin yörede yaşamış olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Geniş bir ovanın dağlık bir bölgeyle bir araya geldiği alanda savunmaya elverişli bir tepenin varlığı insanları buraya çekmiştir [1].

M.Ö. 5. yüzyıldan önce Hitit Federasyonun'dan Asurların, M.Ö. 6. yüzyılda Medlerin ve Perslerin, M.Ö. 333'de ise Büyük İskender'in eline geçmiş, onun ölümünden sonra da Selekiler'in idaresinde kalmış daha sonra Kozan M.Ö. 66-64 yılında Pompeus tarafından Roma İmparatorluğuna katılmıştır [1].

Kozan İç Anadolu'yu Suriye'ye bağlayan tarihi kervan yollarından biri üzerinde kurulmuştur (EK-2'de Harita 2.2). Yol üzerinde, akarsuların kenarındaki kaya kabartmaları bunu göstermektedir. Ali Rıza Yalkın'a göre bu yol Kayseri'den başlar, Saimbeyli vadisini geçerek Kozan'a varır. Tumlu kalesi ve Yılankale bu yol üzerindedir. Tarihi yol Nur Dağı'ndan Ayas Limanı'na iner. Bu yol Hititlerden başlayarak tarihin çeşitli dönemlerinde önce ticaret yolu olmuş; Hitit krallığını Ayas Limanına bağlamış, daha sonraları Yumartalık Limanı'ndan Anadolu içlerine askeri ulaşımında kullanılmıştır. Ramsaya göre ise; Çukurova'dan gecen iki önemli yol vardır. Bulardan biri İran'dan gelerek Kilikya üzerinden Sinop'a varan 'Kral Yolu'dur. Bu yol Kilikya'da Misis, Adana ve Tarsus gibi konaklama yerlerinden kuzeye kıvrılmaktadır. İkinci yol Roma döneminde İskenderiye'den başlayan ve Çukurova'da Ayasa, Mopsouestia (misis), Adana, Tarsus ve Silifke çizgisini kıydan izleyerek Ege'ye uzanan yoldur. Misis'te kolun ikinci yolu Anazarbos (Anavarza), Sision ve Flaviopolis'ten (Kadirli) geçerek Kuzey Anadolu'ya açılır [5].

Romalıların kenti ele geçirdiği dönemde, yerleşmede keten dokumacılığı ileri bir düzeye ulaşmıştı ve önemli bir ticaret merkeziydi. Yaklaşık dördüzyıl Roma imparatorluğuna bağlı kalan kent 395 tarihinde Roma İmparatorluğu'nun ikiye bölünmesi ile, doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu'na bırakılmıştır. Kozan tarihini Çukurova tarihinden bağımsız düşünmek olanaksızdır. Arkodyos zamanında 395-466 da yapılan idari bölünmeye göre Kilikya eyaleti, Dağlık Kilikya ve Ovalık Kilikya olarak ikiye bölünmüştür. Anavarza Ovalık Kilikya'nın Başkenti, Tarsus da Dağlık Kilikya'nın başkenti olmuştur. VII. yüzyılda Emevi halifesi Abdülmelik zamanında Kilikya bölgesinin fethi ile Sis'in de Emevi egemenliğine girdiği tahmin edilmektedir. İlk Türk yerleşimi ise Abbasiler devrinde olmuştur. Bölge X. Yüzyılda Rumların, XI. Yüzyılın sonunda Selçukluların eline geçmiştir [5].

Haçlı seferleri başladığında, Kilikya'nın dağlık yöreleri Ermenilerin Egemenliği altındaydı. Ermenilerin bir bölümü, Pers, Arap ve Selçuklu akınları sonucunda Kilikya'ya göçerek Toraslara yerleşmişlerdi. Rupen 1080 yılında toraslara gelerek Ermeni Prenslerini kendine bağlayarak Ermeni (Rupinyan) Krallığını kurmuştur. 1100 yılında Ermeni kralı I. Toros Anazarva'yı Bizanslılardan almış Krallığın sınırlarını Kapadokya'ya kadar genişletmiştir. 1198 tarihinde Ermeni kralı olan II. Leon krallığın merkezini stratejik ve siyasi nedenlerden ötürü Anavarza'dan Sis'e taşımıştır [5].

II. Loen'nun krallığı döneminde Sis'e gelen Oldenburg'lu Wilbrand, Sis hakkındaki bir yazısında burası Krallığın merkezi olup nüfusu çok sayıda ve zengindir, Şehrin surlarının olmadığını söylemektedir. Burada bir ermeni baş piskoposu ve Rum patriği oturuyordu demektedir [5].

Siyasal kimliği olan ve katagigos denilen patriklik yönetiminde , Ermeniler merkez kiliselerini 1292'de burada kurmuşlardır ve bu merkezi kilise 1921'de Beyrut'a taşınana kadar, Sis'teki varlığını sürdürmüştür. Osmanlı egemenliği döneminde 1734'te bir manastır inşa edilmiş, daha sonra da patrik Kirakos'un 1810'da kurduğu manastıra yerleşilmiştir.

Bu dönemde Kilikya da köylüler ürünleri ve hayvanları için onda bir vergi verirlerdi. Dükkan sahiplerinden, ticaret gemilerinden vergi alınırdı. Ticareti bu kadar önemli olduğu bir krallığın başkent olmasının Sis'in gelişimine büyük katkılarının olduğunu tahmin etmek güç değildir. Rupinyan krallığı döneminde Kilikya ticareti Avrupalıların elindeydi. Avrupalı tüccarlara büyük ayrıcalıklar tanınmıştı, hatta bunlar Sis, Misis ve Ayas'ta kendilerine ait mahallelerde yaşarlardı ayrı kiliseleri, hamamları dükkanları vardı [5].

XIV. yüzyılın ortalarına kadar Ermeni krallığı egemenliğinde bulunana Sis, 1375 tarihinde Mısır Memlukluları ve bunlara bağlı Türkmenlerin Yüreyir koluna mensup Ramazanoğulları egemenliğine geçmiştir. 1517 yılına kadar Çukurova bölgesin egemen olan Ramazanoğulları Beyliği döneminde Sis, Halep Valiliği yönetimine bağlıdır [6].

Sis, Osmanlı padişahı Yavuz Sultan Selim'i 1517 yılında Mısır'a yaptığı seferle Osmanlı topraklarına katılmıştır. Buna rağmen bir süre daha Ramazanoğulları'nın Yönetiminde kalmış, Kanuni Sultan Süleyman döneminde de tamamen Osmanlı Devletinin topraklarına geçerek Halep vilayetine bağlı bir sancak merkezi olmuştur. Adana Halep'ten ayrılarak vilayet olduğunda Kozan da Adana'ya bağlanmıştır. Kıbrıs Adası fethedilince de, Kıbrıs eyaletine kara sancakları olarak bağlanmıştır. 1519 tarihli nüfus sayımına göre Sis'te Müslüman 90 hane 43 bekar, Ermeni 176 hane 69 bekar nüfusu, 1530-1533 sayımlarına göre ise 149 hane ve 55 bekar Müslüman, 172 hane ve 43 bekar Ermeni nüfusu bulunmaktadır. Ermeniler çoğunlukta kalede yaşamaktaydılar. Onarım işlerinde çalıştıkları için vergi vermezlerdi [5].

Bu dönemde kentte çok hareketli bir pamuk pazarı olduğu, 50 dolayında dokumacı, bir boya atölyesi ve bir deri işleme atölyesi bulunduğu bilinmektedir. Roma döneminde ileri düzeye ulaşan keten dokumacılığı bu tarihe kadar yaşatıldığı düşünülebilir. Aynı dönemde kentte, 5-6 adet sırça dükkanı, Feka İlçesi'nde sof (bir çeşit yün kumaş) işleyen 60 tane dükkan bulunduğu bilinmektedir. Yine bu dönemde, tarımda çeltik ekimi başta gelmektedir ve arıcılık yaygındır [7].

XVII. yüzyılın ilk yarısında başlayan Celali isyanı sonucu Anadolu'nun birçok yerinde olduğu gibi Sis de bölge derebeyinin ve aşiretinin egemenliğine girdi. Bölgede 12 Türkmen aşireti bulunmaktaydı. Bu 12 aşiretin kethüdaları Sis'te hakim olan Divanoğulları'na bağlıydılar. 1700'lü yılların başında Divanoğulları, bölgeye ismini veren Kozanoğulları aşireti tarafından dağıtılmıştır. Uzun süre bölgeye hakim olan Kozanoğulları, başına buyruk hareket etmiş ve Osmanlı devleti'ne asker ve vergi vermemiştir. Kozanoğulları aşireti, birçok kez Osmanlı Devleti denetimine alınmaya çalışılmışsa da başarılı olamamıştır.

Yaklaşık 150 yıl Sis'e egemen olan Kozanoğulları aşireti, Yöreye Kozan adının verilmesine neden olmuştur. 1866 yılında oluşturulan Fırka-i İslahiye ile Kozanoğlu derebeyliğine son verilmiş ve Kozan, Adana vilayetine bağlı bir sancak, Sis de sancağın merkez kazası olmuştur. Bu tarihte ,Tahtalı, Ömercikli, Keşiş ve Pulur mahallelerinden oluşan Sis'te, 3500 nüfus bulunmaktadır. Nüfusun büyük çoğunluğu Ermeni, 700'ü Müslüman, 300'ü değişik kökenlerden gelmektedir [6].

Bu tarihte, Kozan ekonomisine ağırlıklı olarak Ermeniler hakimdi. 100'ü aşan manifatura ve bakliye dükkanı Ermenilerin elinde bulunmaktadır. Müslüman tüccarların sayısı yok denecek kadar azdır. Ticarete hakim oldukları kadar tarım arazilerinin büyük bir bölümüne de sahipleri Ermenilerdi. Kozan'da bulunan üç adet çırçır fabrikası da Ermenilere aitti. Bu fabrikalar Mahmutlu mahallesi'nde, Cumhuriyet mahallesi'nde ve Feke-Saimbeyli yolu üzerinde bulunmaktadır.

1915 tarihinde çıkarılan tehcir kanunuyla, Osmanlı Devleti düşmanlarına yardım ettikleri ve isyan çıkarttıkları gerekçesiyle Ermenilerin, Halep ve Şam gibi Arapların yaşadığı bölgelere sürülmelerine karar verilmiştir. 1895 Zeytun ve 27 Mart 1909 Adana isyanları Sis'te etkisini göstermişse de önemli bir olay çıkmamıştır [8].

Ekim 1918'de Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda yenilmesi üzerine bölgeye dönen Ermeniler, Fransızların da yardımı ile yeniden yerleşmeye başlamışlardır. 8 Mart 1919 'da Fransız ve Ermeni İşgaline uğrayan Kozan, 2 Haziran 1920'de

kurtuluşu yaşamıştır. 1923'te sancaklar ile dönüştürölünce Kozan önce il, 1926 'da da Adana'ya bağılı ilçe olmuştur.

3. ARASTA ÇEVRESİ VE ARASTA’NIN KONUMU HAKKINDA TARİHİ VERİLERİN DEĞERLENDİRMESİ

3.1. Çalışma Alanının Sınırları

Çalışma alanı, batıda Çınar sokak, güneyde Kurtoğlu ve İsmet Atlı sokak, doğuda İnkılap ve İstiklal sokak, kuzeyde Uçar ve Jandarma sokak ile çevrelenmektedir. Bu sokakların bulunduğu Hacıuşağı ve Aslanpaşa mahallerinin içermektedir.

Çalışma alanının tamamı Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu’nun 12-04-1991 tarih ve 845 sayılı kararı ile belitilen kentsel sit sınırı içindeki alanın bir kısmını oluşturmaktadır.

3.1.1. Çalışma alanının karakteristik özellikleri

Kozan ilçesi imar durumuna bakıldığında kale eteklerinden başlayarak, doğu, kuzey ve güney yönlerinde gelişme göstermiştir. İlk yerleşim kale eteklerinde kurulmuştur. Kale eteğindeki tarihi kent dokusu 1950’li yıllardan sonra bozulmaya başladığı bilinmektedir.

Kale eteklerindeki yapı dokuları organik ve geniş bahçeliyken, kuzey yönünde kale eteklerinden inildikçe, Kadirli caddesi ve devamında ki Yukarı ve Aşağı caddelerden sonra yapılar artık eğime paralel olarak bitişik nizam ve daha küçük bahçelidir. Kale eteklerinde arazi eğimi fazla olduğu için organik yerleşme söz konusudur. Doğu yönünde eğim azalmakta bunun sonucunda ızgara planlı yerleşim oluşmaktadır.

Kadirli caddesi, Yukarı ve Aşağı caddeler eski ticari yerleşimin merkezidir. Bu cadde aksları üzerinde doğu-batı yönünde, bitişik nizamda, tek katlı ticaret, zemin+1 katlı konut+ticaret yapıları vardır. Günümüzde konut yerleşiminde olduğu gibi ticari yapılarda tarihi mekanlardan taşınmakta. Yeni ticaret merkezi Saimbeyli caddesi üzerinde gelişmektedir (EK-3’de Şekil 3.1-Şekil 3.7).

Tarihi dokunun bulunduğu kale teklerindeki mahallelerde ki konutlar, Hoşkadem camii etrafında ki; Kadirli caddesi, Aşağı-Yukarı caddelerindeki tarihi dükkanlar, terk edilmeye başlanmış durumdadır. Kentsel sit alanı belirlenmiş fakat bu alanla ilgili bir çalışma yapılmaması , dükkan ve konut sahiplerinin bireysel olarak herhangi bir müdahale de bulunamamaları süreci hızlandırmıştır. Tescilli olan tarihi dükkanların 41 tanesinin boş durumda olması bunun kanıtıdır.

3.1.2. Çalışma alanında bulunan kültür ve tabiat varlıkları

İstiklal ilkokulu, İstiklal sokak ve İsmet Atlı sokak kesişimin de yer alır. Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu’nun 19.11.1993 tarih ve 125 sayılı kararı ile tescillenmiştir.

Okulun temeli, 1905 yılında Mutasarrıf Muammer Paşa zamanında atılmıştır. 1910 yılında tamamlanmıştır. Hamiyet Mektebi adıyla özel okul olarak açılıp daha sonra Milli Eğitimin hizmetine girmiştir. Cumhuriyetin ilanı ile ismi değiştirilerek bugün ki ismini almıştır [5].

Dikdörtgen plan şemasındadır. Yığma Yapım tekniği ile taştan inşa edilmiştir. Özgün halinde basık kemerli olan pencereleri kesme taş söveli, giriş kapısı yine basık kemerli ve giriş üstü üçgen alınlıklı parapetle bitmektedir. Yapının günümüzde pencere oranları değiştirilmiş, cephesi sıvanmış, yeni pencereler açılmıştır. Yapının girişinde bulunan üçgen alınlık da günümüzde mevcut değildir [5].

Hoşkadem Cami, Hoşkadem cami’si, Kentsel sit alanı içerisinde Aşağı ve Yukarı Çarşı caddelerinin kesişim noktasında yer almaktadır. Hoşkadem Cami’nin yazıtında 852 hicri, miladi 1448 yılında Mısır Kölemenleri döneminde Emir Abdullah Hoşkadem tarafından yaptırıldığı belirtilmektedir.

Cami dikdörtgen planlıdır. Harim kısmı üst üste gelen iki kubbe ile örtülüdür. Mihrabın bulunduğu bölüm sekizgen bir kasnak üzerine oturan ana kubbeden daha küçük bir kubbe ile örtülmüştür. Kadınlar mahveli ve yan sahinlar çapraz tonoz ile örtülüdür.

Önemli sivil mimarlık örneklerinden, Hacı Muhtar Konağı, Muhtar Hacı Ağa tarafından 1903 yılında yaptırılmıştır. Duvarları kesme taş, kat döşemeleri ve çatı taşıyıcısı ise ahşap malzemeden yapılmıştır. Bodrum kat ve 1. kat olmak üzere 3 kattan oluşur. Zemin kat ile 1. kat ahşap bir merdiven ile birbirine bağlanır. Ancak zemin kat ile bodrum kat arasında bir bağlantı bulunmamaktadır (EK-3’de Resim 3.1), [9].

Akçalı Konağı, Medrese sokak ve Köksal sokak kesişimin de yer alır. Dış sofalı plan tipinde olan yapı, Z+2 katlıdır. Zemin ve ara kat kesme taş üzeri sıva, üst kat bağdadi yapım tekniğindedir (EK-3’de Resim 3.1), [11].

3.2. Arasta’nın Konumu ve Tarihçesi

3.2.1. Arasta’nın konumu

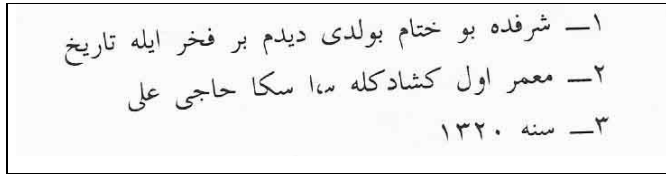
Kozan ilçe merkezi, Aslanpaşa mahallesi, Kadirli caddesi ve Yeğenoğlu sokak kesişiminde Hoşkadem cami’nin doğu yönünde bulunmaktadır.

3.2.2. Kozan arastasının tarihi

Kozan arastası Vakıflar genel müdürlüğü eski eser fişine göre 19.yy, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisinde ise 17.yy’dan kalma bir yapı olarak değerlendirilmiştir. Türk tarih kurumunun Türkiye’nin sosyal ve kültürel tarih projesi kapsamında Prof. Dr. Nusret Çam, Prof. Dr. Mehmet Özdemir ve Prof. Dr. Hüsrev Subaşı’nın yapmış

olduğu çalışmada Hoşkadem camii ve günümüze ulaşamamış külliye ile aynı dönemde 15.yy inşa edilmiş olabileceğini vurgulamaktadırlar. Arastanın ana giriş kapısı üzerinde bulunan kitabede 1320 H. (1902 M.) tarihinde Hacı Ali Tarafından yaptırıldığı yazılmaktadır. Kitabenin, kitabe boşluğunu tam doldurmaması bu kitabenin tamir kitabesi yada başka bir yapıdan bu boşluğa konulmuş olma ihtimalini göstermektedir.

Kitabe

1. Şerefte bu hitam buldi didim bir fahr ile tarih
2. Muammer ol küşadınla seza sana Hacı Ali
3. Sene 1320

Arastaya ait bir vakfiyenin ve kitabenin olmayışı , arastanın plan özellikleri ve mimari elemanlar açısından değerlendirildiğinde de yapılış tarihi hakkında kesin bir sonuca varılamamıştır.

Kent oluşumlarında cami ile çevresinin aynı dönemlerde oluşacağı düşünülerek ve arastanın yapım tekniği ve cephe özellikleri bakımından aynı cadde üzerinde bulunan ticari yapılara benzemesi, arastanın yapılış tarihinin Hoşkadem Cami ile yakın tarihli olabileceğini düşündürmektedir.

4. ARASTA HAKKINDA TARİHİ ARAŞTIRMA VE YAPININ ŞİMDİKİ DURUMUNUN TESPİTİ

4.1. Grafik ve Sayısal Belgeleme

4.1.1. Yöntem

Kozan Arastası'na Nisan 2005 yılında 4 kişilik ekip ile gidilmiştir. Arastanın ölçümleri beş günlük süre zarfında yapılmıştır. Gazi üniversitesi 2004 yılı güz döneminde rölöve dersi kapsamında Prof. Dr. Işık Aksulu ve Doç. Dr. Gediz Urak yönetiminde Kozan arastası rölöve çalışması yapılmış ve Gazi üniversitesi arşivinden bu çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmadan alınan plan,kesit, görünüşler eskiz olarak kullanılmış. Plan, kesit ve görünüş ölçüleri yeniden alınmıştır ve fotoğraflanarak belgelenmiştir.

2005 yılı Eylül ayında Kozan arastasına 2 kişilik bir ekip ile 2. kez gidilmiş, eksik ölçüler tamamlanmış ve ölçü kontrolü yapılmıştır. 2006 yılı Eylül ayında bir kez daha gidilerek değişiklikler gözlenmiş ve malzeme örnekleri alınmıştır.

2006 yılının Eylül ayında sıva, harç ve taş numuneleri alınmak üzere Kozan ilçesine gidildiğinde yapının üst örtüsünün bir bölümü, bununla beraber Z01 dükkanının da bir bölümünün yıkılmasına neden olduğu görülmüştür. Yıkılan bölümler proje çizimlerine işlenmiştir.

Arazide çalışılan süre içerisinde çevre analizleri yapılmış, çevrede yaşayanlardan ve belediye yetkililerinden yapı çevresi ve yapı hakkında bilgi toplanmıştır. Yapılan rölöve ölçümleri çelik şerit metre, jalon, ip, su terazisi, dijital metre, fotoğraf makinesi ve bir bilgisayar ile klasik yöntemler ile ölçümleri yapılmıştır. 2005 Nisan ayında ölçüm yapılmak için gidildiğinde altı ay önce Gazi Üniversitesi'nin yapmış olduğu çalışmadan +0,00 hattını belirleyen çizgiler bulunmakta idi, yapılan kontroller ile hattın doğruluğu kontrol edilmiş ve mevcut olan sıfır hattı kullanılmıştır. İki guruba ayrılarak çalışılmıştır. Birinci gurup cephe ölçülerini almış,

ikinci grup plan ölçülerini sürekli ölçü alma yöntemi ve üçgenleme metodu ile ölçüler alınmıştır. Ölçü alma işlemi üst kat dükkan bölümlerinden başlayarak, bodrum kat ölçüleri alınarak devam edilmiştir. Avlu bölümünün ölçüleri alındıktan sonra girişi yan sokaktan olan bodrumun ölçüleri alınarak plan ölçüleri tamamlanmıştır. İki cephesinin kapalı olmasından dolayı Kadirli caddesi ve Yeğenoğlu caddesi üzerinde bulunan cephelerin ölçüleri alınabilmiştir.

Zemin kat döşeme seviyesi $\pm 0,00$ hattına göre kat yükseklikleri, kemer, tonoz, kapı, pencere, lento, tepe penceresi, sokak kodları tespit edilmiştir.

Ölçümler sırasında yapıda meydana gelmiş bozulmalar, önemli detaylar eskiz üzerinde çizimlere işlenmiş ve gerekli notlar alınmıştır.

Fotoğraflandırma işlemi içeriden başlanmış, her dükkan bölümünde soldan sağa dönerek bütün duvarlar parça parça ve bütün olarak çekilmiş duvarlardan sonra tavan ve yer döşemesi ve daha sonra dükkan kapakları fotoğraflandırılmıştır. Bütün dükkan bölümleri aynı sıraya göre, daha sonra iç avlu bölümü fotoğraflandırılmıştır. Cepheler sokaktan ve karşı binaların çatılarından sokakların dar olmasından dolayı parçalı fotoğraflandırılmıştır.

Arazi çalışmasından sonraki aşamada bütün veriler bilgisayara aktarılmış öncelikle fotoğraflar mekanlara göre ayrı ayrı dosyalanmıştır. Rölöve çizimleri planlardan başlayarak, kesit ve görünüşler bilgisayarda birebir ölçekte hazırlanmıştır. Daha sonra bu çizimler fotoğraflardan yararlanarak bozulmalar ve taşlar işlenmiştir. Bütün çizimler Autocad 2006 programında ve Photoshop 7,0 programı kullanılarak yapılmıştır.

4.1.2. Rölöve çizimleri

Bu alt başlık altında yapının sayısal verileri değerlendirilerek bugünkü durumunu gösteren 1\100 ölçekli vaziyet planı, $\pm 0,00$ koduna göre -1,90 (bodrum kat) ve $\pm 0,00$ (giriş kat) kodlarından geçen plan kesitleri, dört ayrı yerden geçen kesitler ve

iki cephesinin kapalı olmasından dolayı iki adet cepheden oluşmaktadır (EK-4’de Şekil 4.1 - Şekil 4.11).

4.2. Yapının Tanımsal Analizi

4.2.1. Yöntem

Bu bölümde Arasta’nın mevcut durumuna ilişkin, genel tanımlama, dış tanımlamalar ve iç tanımlamalar yer almaktadır.

Genel tanımlama da, Arasta’nın mevcut durumunun konumu, çevre ve yol ile olan bağlantısı, yapım tekniği, kullanılan yapı malzemeleri hakkındaki bilgilere yer verilmiştir

Dış tanımlama da, Arasta sırası ile doğu cephesi ve güney cephesi, cephelerin mevcut durumu, mimari elemanları, malzemesi, boyutları ile birlikte, çizimlerinin de yer aldığı bir tablo ile ifadelendirilmektedir. Arastanın kuzey ve batı cephelerine bitişik yapılar bulunmasından dolayı bu cephelerin çizimleri ve dolayısı ile analiz tabloları hazırlanamamıştır.

İç tanımlama da, giriş kat ($\pm 0,00$ kodu) ve bodrum kat (-1,90 kotu) planları ve bu planlarda yer alan mekanlar, mekanların birbiri ile olan ilişkisi, boyutları, malzemeleri, mimari elemanları ile birlikte tanımlanmıştır.

Mekanların tanımlanmasın da, mekanlara mahal numaraları verilmiş ve bu mekanlardaki duvarlar saat yönünde DV1, DV2 gibi kodlandırılmıştır. Ayrıca duvarlar ve duvarlar üzerinde yer alan kapı, pencere, kepenk, camekanlı bölmeler gibi elemanların boyutları, malzemeler durumları, duvarların malzemeleri, duvardaki değişim ve bozulmalar anlatılmaktadır.

4.2.2. Genel tanımlama

Arasta, ilçe merkezinde, Hoşkadem camii'nin güneydoğusunda sit alanı içerisinde yer almaktadır. Doğu yönünde Kadirli caddesi, güney yönünde Yeğenoğlu sokak, batı ve kuzey yönlerinde yapıya bitişik olarak yapılmış konutlar ile çevrelenmiştir.

Arasta, Kadirli caddesinden (doğu cephesinden) bakıldığında tek katlı olarak görülmesine rağmen, Yeğenoğlu caddesinde (güney cephesinden) kuzeydoğu köşesinden kuzeybatı köşesine doğru oluşan 3,00 m'lik eğimden dolayı oluşan bodrum kat bu cepheden algılanmaktadır.

Arasta, 450 m²'lik alan üzerine oturmaktadır. Sokağa bakan iki cephesinde toplam beş adet kapı mevcuttur. Bunlardan Kadirli caddesi üzerindeki ana giriş kapısı ve Yeğenoğlu sokağına açılan kapı olmak üzere iki giriş kapısı vardır. Kuzeydoğu köşesine 165 cm uzaklıktaki kapı şuan depo olarak kullanılan mekana açılmaktadır. Geri kalan iki adet kapı B02, B05 numaralı olarak kodlandırılan bodrumda bulunan odalara açılmaktadır.

4.2.3. Dış tanımlama

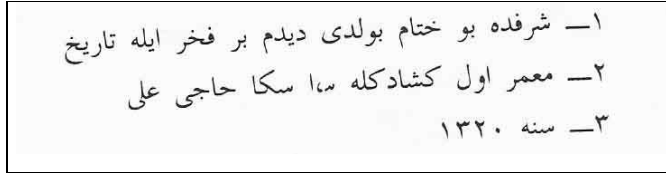
Bu bölümde, Arasta'nın sırası ile doğu (ön) cephesi, güney (yan) cephesinin elemanları, elemanların boyutları, malzemesi, değişmişlik ve mevcut durumu ele alınmıştır.

Doğu (ön) cephe

Arastanın ön cephesi olup Kadirli caddesi üzerinde bulunan cephesidir. Cephe uzunluğu 1470 cm yüksekliği 490 cm'dir. Arastanın ana giriş kapısı bu cephe üzerinde bulunmaktadır. Giriş, 242 cm genişlikte, kesme taş, yay kemerli ve kesme taş söveli basit ahşap kapı mevcuttur. Ahşap kapı üzerinde saç kaplama yapılmış zaman ile saç kaplama dökülmüş ve paslanmış durumdadır. (EK-4'de Resim 4.4).

Kapı üzerinde 35x37 cm boyutlarında kitabe boşluğu mevcut. Boşluk içinde 23x31 cm boyutlarında taş üzerine iki satır eski yazı ile 1320 H. (1902 M.)’de Hacı Ali tarafından yaptırıldığı ifade edilen kitabe bulunmaktadır (EK-4’de Resim 4.1), [12].

Kitabe

1. Şerefte bu hitam buldı didim bir fahr ile tarih
2. Muammer ol küşadınla seza sana Hacı Ali
3. Sene 1320

Mevcut olan kitabe, kitabe boşluğunu dolduramamış, boş kalan alanlarda taş parçaları ile dolgu yapılmıştır. Kitabenin başka bir yerden getirilebilmiş olasılığı sonucunu vermektedir.

Giriş nişinin kuzey yönünde 472 cm cephe genişliğinde, 1995 yılına kadar fırın olarak kullanılmış günümüzde kullanılmayan dükkan mevcuttur. Kemer içi tuğla dolgu üzeri çimento sıva yapılmış. Kemer aynasında 52x91 cm boyutlarında pencere boşluğu mevcuttur. Kemerin oturduğu kesme tas ayaklar 70 cm yükseklikte başlayan ahşap camekan yapılmıştır. Camekan altında kalan bolum tuğla ile dolgu yapılmış (EK-4’de Resim 4.3).

Giriş nişinin güney yönünde 250 cm genişlikte ve 270 cm genişlikte 2 adet dükkan mevcut. Kuzey yönündeki dükkanın camekanını ahşap doğramalı olup ayakkabı tamirhanesi olarak hala kullanılmaktadır. Güney yönündeki dükkan da metal doğramalı camekan bulunmaktadır. Dükkan camekanının üstünde beton gölgelik yapılmıştır, dükkan hala depo olarak kullanılmaktadır.

Ahşap doğramalar bozulmuş eğilmiş ve camların bazıları kırılarak yok olmuş. Tamamı kesme taş olan cephedeki taşlar atmosferik koşullardan dolayı bozulmuş ve dökülmeye başlamış. Taşlar arasındaki derzler yer yer boşalmış, bazı yerlerde beton harç ve tuğla dolgu ile bilinçsizce onarım yapılmış, cephenin büyük bölümü sıvanmış durumdadır. Ayrıca cephede bunlardan başka derz aralarında bitki oluşumları gözlenmiştir.

Güney (yan) cephe

Arastanın Yeğenoğlu Caddesi üzerindeki cephesidir. Sokağa paralel kuzeydoğu kösesinden güneybatı kösesine doğru 300 cm'lik yükseklik farkı vardır. Eğimden dolayı bodrum kat bu cepheden algılanmaktadır.

Arastanın güney cephesinde dört adet kapı mevcut (K1,K2,K3,K4 nolu kapılar). K1 nolu kapı sokaktan 30 cm daha yüksekte olup, beton basamak ile yapılmıştır. Kapı basit ahşap kapı üzeri saç kaplamadır. Kesme taş malzeme ile oluşturulmuş yay formunda kemer mevcuttur. K2 nolu kapı sokaktan 36 cm daha yüksekte olup,arasta ana aksına ulaşan kesme taş merdivene açılmaktadır. Kapı çift kanatlı ahşap üzeri saç kaplama ve kapı boşluğu kesme taş basık kemer ile oluşturulmuştur. K3 nolu kapı, B02 nolu bodrum katına açılmakta. Kesme taş basık kemerli kapı boşluğu ve saç kaplama basit ahşap kapısı mevcuttur. K4 nolu kapı B05 nolu bodrum katına açılan niteliksiz kapıdır (EK-4'de Resim 4.5-Resim 4.8, Resim 4.11, Resim4.12).

Cephe üzerinde üç tane farklı boyutla da ve farklı yükseklikte pencere mevcuttur. Ana aksın üzerini örten tonoz üzerinde yedi tane tepe penceresi bulunmaktadır. P1 ve P2 nolu pencereler bodrumda bulunan odalara açılmaktadır. Niteliksiz pencerelerdir (EK-4'de Resim 4.13 ve Resim 4.14).

Yapının dış tanımlama çizelgeleri

Yapının dış tanımsal analizi , tablolar yardımı ile sistematik olarak anlatılmıştır. Cephe tanımlama tablolarında ifade kolaylığı olması için dört parçaya bölünerek

(DV1, DV2, DV3, DV4) ifadelendirilmiştir (EK-4'de Çizelge 4.1, Çizelge 4.2).

4.2.4. İç tanımlama

Eğimli bir arazide yapılmasından dolayı bodrum kat oluşumu gözlenmektedir. Bodrum ve dükkan katı ile birlikte yapı iki katlıdır (+0,00, -1,90 kodu planları). Planlarda yer alan mekanlar ve bu mekanların yapı bileşenleri (kapı, pencere, döşeme gibi) ile birlikte yapının mevcut durumunun daha detaylı olarak anlaşılabilmesi için her mekana tek tek mahal numarası verilerek tabloları oluşturulmuştur. Her mekanın duvarları saat yönünde DV1, DV2, DV3, DV4 olarak kodlanmıştır.

Arasta, planına bakıldığında iki aksın kesişerek T formunda plan şeması oluşturduğu görülmektedir. Kadirli caddesi üzerinde bulunan giriş kapısı arastanın ana sokak aksına açılmaktadır (EK-4'de Resim 4.13 ve Resim 4.15). Ana aksı 20 m sonra girişi Yegenoğlu caddesinde olan ve 10 basamaklı merdiven ile sağlanan ikinci sokak aksını kesmektedir (EK-5'de Resim 4.14 ve Resim 4.16).

+0,00 kodunda ana sokak aksının her iki yanında platform üzerine sıralanmış dikdörtgen formda 7'şer adet dükkan mekanları vardır. Dükkanlar dikdörtgen formlarda, ara duvarlar kesme taş, beden duvarları moloz taştır. Mekanların üst örtüsü tonoz sistem olup, kesme taş malzemedendir, zeminleri ahşap kaplamadır (EK-4'de Resim 4.17 ve Resim 4.18). İkinci sokak aksına paralel ve doğu tarafında iki tanesi bağımsız diğer ikisi birbirine bağlı olan iki adet dükkan ile birlikte toplam dört adet dükkan mevcuttur. Dükkanların zeminleri toprak üst örtüsü, doğu-batı yönünde kesme taş malzemedendir tonoz sistemdir.

Ahşap zemin döşeme, yapının bir dönem tuz deposu olarak kullanılmasından ve atmosferik koşullardan dolayı odaların çoğunda yok olmuş, kalanlar ise çürümüş ve deforme olmuştur. Duvarlarda ve tavanda büyük ölçüde nemlenmeler ve nemlenmeden dolayı renk değişimleri mevcut. 1998 Ceyhan depreminde üst örtünün bir bölümü ve Z17 olarak adlandırılan mekan duvarı yıkılmış ve bu bölümde oluşan yük dengesizliğinden dolayı 2006 yılında üst örtünün bir bölümü daha ve Z01

mekanının duvarları yıkılmış durumdadır (EK-4’de Resim 4.19 ve Resim 4.20).

+0,00 kodu, bodrum katında girişi yalnızca Yegenoğlu caddesinden yapılan arasta içerisi ile hiçbir bağlantısı bulunmayan mekan, zemini toprak ve zeminden başlayan kesme taş kemerlerin desteklediği tonoz sisteminden oluşmaktadır. Diğer bodrum mekanların da, mekan aralarındaki duvarlar kemer sistemi kullanılarak boşaltılmış ve mekanların bazıları birleştirilmiş (EK-4’de Resim 4.21 ve Resim 4.20).

Yapının iç tanımlama tabloları

Yapının iç tanımsal analizi, tablolar yardımı ile sistematik olarak anlatılmıştır (EK-4’de - Çizelge 4.30).

4.2.5. Taşıyıcı elemanlar

Duvarlar

Arastanın tüm duvarları yığma yapım tekniği ile yapılmıştır. Kesme taş ne moloz taş kullanılmıştır. Duvar kalınlıkları bodrum katta 60-65 cm’dir. Giriş katta dış duvarlar 45-60 cm’dir. İç duvarlar yaklaşık 20-25 cm’dir.

Kemerler

Arasta içerisinde farklı kemer tipleri gözlenmiştir. Basık kemer, sivri kemer ve beşik kemer olmak üzere üç farklı çeşit kemer tipine rastlanmıştır. Kapı ve pencerelerde açıklık geçici eleman olarak kullanılmışlardır (EK-4’de Resim 4.21-Resim 4.23, Resim 4.28).

Tonozlar

Yapının üstörtüsü tonoz sistem ile örtülüdür ve kesme taş kullanılarak yapılmıştır. Beşik tonoz ve sivri tonoz olmak üzere iki çeşit tonoz sistem ile yapılmıştır. Giriş

kapısının önünde oluşturulan nişin üzeri beşik tonozdur (EK-4’de Resim 4.5). Dükkanların ve sokak akslarının üstörtüsü sivri tonozdur (EK-4’de Resim 4.24, Resim 4.25).

Ahşap Kirişleme

Taş duvarlara taşıtılan yaklaşık 13 cm x 10 cm boyutlarında ahşap döşeme kirişleri açıklıkların kısa yönünde 20 cm ara ile döşenmiştir. Ahşap kirişlemenin üzerine yaklaşık 20 cm üzerinde ve 3 cm kalınlığında ahşap kaplama yapılmıştır (EK-4’de Resim 4.26, Resim 4.27).

4.2.6. Mimari elemanlar

Kapılar

Yapıdaki kapılar iç ve dış kapı olarak iki grupta incelenmiştir. Dış kapılar, bir tanesi B01 mekanına, üç tanesi bodrum mekanlarına açılan servis kapısı, iki tanesi sokak akslarına açılan kapılar olmak üzere altı tane ve dış dükkanların giriş kapıları ile birlikte dokuz tanedir. Doğu cephesinde yer alan kapı yapının en gösterişli kapısıdır. Kapı çift kanatlı, boyut olarak diğer kapılardan oldukça büyüktür. Kapının etrafında taş söveler ve basık taş kemer yer almaktadır (EK-4’de Resim 4.33- Resim 4.40). Yapının güneyinde yer alan ikinci giriş kapısı doğu cephesinde ki kapıya göre daha küçük boyutlardadır. Kapı ahşap çift kanatlı olup etrafında taş söve ve taş kemer vardır (EK-4’de Resim 4.35, Resim 4.36). CA1, CA2, CA3 dış dükkanların giriş kapıları ve camekanları özgünlüğünü kaybetmiş kapılardır. CA1 ve CA2 nolu kapılar ahşap, CA3 nolu kapı demir kapıdır (EK-4’de Resim 4.28- Resim 4.35, Resim 4.40- Resim 4.42).

İç kapılar, dükkan katlanır kapıları ve bodrum katta bulunan tek kanatlı ahşap kapılar olmak üzere iki grupta incelenmiştir.

Dükkan katlanır ahşap kapıları üzenği kodundan başlayarak, üç kanatlı, iki kanat bir

tarafa, tekli diğer kanat ters tarafa olmak üzere katlanarak toplanmaktadır. Kanatların birleşimi demir halkalar ile sağlanmaktadır (EK-4’de Resim 4.43- Resim 4.51). Bodrum katta bulunanlar basit ahşap tek kanatlı kapılardır (EK-4’de Resim 4.35- Resim 4.39).

Kapılar bodrum kattan başlayarak sırası K1, K2, K3,..... şeklinde numaralandırılmışlardır.

Pencereler

Pencerelerin tamamı ahşap doğramalıdır. Pencereleri formlarına göre kemerli ve düz dikdörtgen formlardadırlar. Ana sokak aksının tonoz üzerinde karşılıklı bir tarafta beş tane bir tarafta altı tane, ana giriş kapısının üzerinde iki tane olmak üzere düz dikdörtgen formdaki tonoz üzerinde bulunan aynı formlardaki tepe pencereleridir. Yan giriş kapısının üzerinde biri kemerli, biri düz dikdörtgen formda, aksın karşı tarafında iki tane kemerli dikdörtgen formda olmak üzere dört tanede pencere vardır. Bir çoğunda yok almakla birlikte, pencerelerin bazısında demir parmaklık ve tek kanatlı ahşap kepenkler vardır. Düz dikdörtgen formdaki pencerelerin üzeri özel olarak lento yapılmamıştır. Pencereler farklı boyutlardadır. Yine bu pencerelerin ahşap kepenkleri ve demir parmaklıklarının bir çoğu yok olmuştur. Güney cephesinde bulunan P1 ve P2 pencereleri yapıya geç dönem eklenmiş niteliksiz pencerelerdir (EK-4’de Resim 4.52- Resim 4.54).

Pencereler bodrum kattan başlayarak sırası ile P1, P2, P3, şeklinde numaralandırılmıştır.

Arastanın büyük boyutlu bütün pencerelerinde kullanıldığını izlerden anlıyoruz. Pencerelerinde güvenlik amacıyla kullanılmıştır. Kapaklar tepe pencerelerinde ahşap tek kanatlı, diğer pencerelerde ahşap çift kanatlıdır. Bugün kapaklarının çoğu yok olmuş durumda (EK-4’de Resim 4.69).

Merdivenler

Arastanın yan giriş kapısının önünde taş merdivenler yer almaktadır. 11 rıhtlı, 220 cm kol genişliğinde ve 30 cm basamak genişliğindedir.

Sekiler

Dükkanların önünde moloz taş ile oluşturulmuş 70 cm genişlikte ve üzeri ahşap kaplamadır. Sokak aksından yüksekliği ortalama 35 cm'dir.

4.2.7. Malzeme kullanımı

Yığma yapım tekniği ile yapılmıştır. Üstörtü tonoz sistemle yapılmıştır. Ön cephede, yan cephenin bir bölümün de giriş katın iç duvarlarında, tonoz örgüsünde kesme kireç taşı, arka duvarlarda, yan cephelerin büyük bölümünde ve bodrum katı duvarlarında kaba yonu taş kullanılmıştır. Kemerlerim oluşturan kesme taş dizgisinin kalınlığı 18-20 cm'dir. Kemer açıklıklarının üzengi kodunda ahşap hatıl geçmektedir.

Arastada kullanılan taş ve harç analizleri Ali Çetin İdil tarafından yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre kullanılan taşın ve harçların özellikleri tablolarda verilmiştir (EK-4'de Çizelge 4.1- Çizelge 4.6)

Örnekler K1 kapısının batı yönünde (10 nolu örnek) ve K3 kapısının doğu yönünde bulunan kesme taşlardan alınmıştır (15 nolu örnek).

Yapıdan alınan taş örnekleri, seyreltik asit ile kontrolü esnasında gaz çıkararak bir miktar eridiği saptandı. Ağırlıkça eriyen madde miktarları yaklaşık olarak tabloda verilmiştir. Bu malzemelerin XRD analizleri yapılarak örnekler ayrıntılı olarak incelendi.

XRD Analizi: Analizi yapılacak örnek DIN normuna göre 0,062 mm kare gözlü elekten elenerek hazırlanmış, Rikaku D/Max-2200 Ultima/PC jeneratör; Cu tüp 40 Kv; 20 mA ; CuK α 1 :1,54059 Angström dalga boyu ve 2derece/dk tarama hızı koşullarında incelenmiştir¹.

10 nolu örnek CaCO₃ Kireç taşı ve kuvars minerallerini içermektedir. 15 nolu örnek; CaCO₃, Kalsit, SiO₂ Kuvars minerallerini içermektedir bu iki taş birbirine benzemektedir.

Yapıdan alınan harç örneklerine göre: Elek Analizleri; İç ve dış harç örneklerini oluşturan kireç (bağlayıcı) ve agrega (çakıl,kum) birbirlerinden ayrılarak DIN normuna göre yapılmış kare gözle 1 mm, 0,5 mm, 0,250 mm, 0,125 mm açıklığı olan eleklerden elenerek incelendi de asitte eriyen/erimeyen ve elek analizi sonuçları verildi (EK-4'de Çizelge 4.1).

Tablonun incelenmesi : 10 ve 15 nolu örnekler taş örnekleridir (EK-4'de Çizelge 4.3).

Tablonun incelenmesi incelik modüllerine göre aynı cins malzeme karışımını göstermektedir. 125 mikron elek altına geçen malzeme miktarları da %10 un altındadır.

Yapılan malzeme analizleri sonucunda yapının farklı yerlerinden alınan taş örnekleri tamamen aynı özellik göstermiştir.

Yapılan malzeme analizi sonucunda yapının farklı yerlerinden alınan harç örneklerine göre (EK-4'de Çizelge 4.5), 13 numara ve 11 numaralı iki örnek arasında asitte eriyen miktar (kireç kabul edilmiştir) 56,60 ve 35,16 bulunmuştur, incelik modülleri 4,05 ve 4,35'dir. Bu sonuçlara göre harçlar aynı özelliktedir.

¹ T.P.A.O. Araştırma Merkezi Sedimantoloji ve Rezervuar Jeolojisi Müd. Analiz raporu.

11, 12, 16 nolu örnekler ayrı tablolarda yer almıştır, buda malzeme analizlerinde devamlılık göstermektedir.14 numaralı örnek ile 13 numaralı örneklerde benzerlik göstermektedir.

Arastadaki malzeme kullanımı malzeme analizleri çizimlerinde renklendirilerek çizimler üzerinde gösterilmiştir (EK-4’de Şekil 4.12, - Şekil 4.20).

4.2.8. Fiziksel durum

Yöntem

Yapının fiziksel durumu;

-Değişim analizi

-Malzeme sorunları

Olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir. Çizimler üzerine renklendirilerek işlenmiştir. Değişim analizleri restitüsyon projesine yönelik bir ön çalışmadır. Malzeme sorunları analizleri restorasyondaki sağlamlaştırma uygulamalarına yön verecek bir çalışmadır.

Değişim analizi

Değişim analizinde özgün olarak günümüze ulaşan elemanlar, insan eliyle yapılan müdahaleler değerlendirilmiştir. Özgün elemanlar, eklenen ve kaldırılan elemanlar ile değişime uğrayan elemanlar ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir (EK-4’de Şekil 4.21- Şekil 4.29).

Özgün elemanlar: Yapının ilk yapıldığı dönemde var olan elemanlardır.

Yok olan elemanlar: Doğa etkisi ile zaman içerisinde yıkılan ve kaybolan elemanlardır. Tonozun bir bölümü ve Z01 ve Z17 mekanların duvarları 1998 Ceyhan depreminden zarar görüp yıkılan bölümlerdir. Ahşap doğramaların bir bölümü

(pencereler, kapılar, kepenkler), ahşap kirişlemeler ve ahşap kaplamalar zaman içerisinde yok olmuşlardır.

Eklenen elemanlar: Yapıya sonradan ilave edilmiş olan yapı elemanlarının kapsamaktadır. B06 ve B07 mekanları, B03 mekanında ki pencere ve B04 mekanındaki kapı ile merdiven ve iki mekan arasındaki duvar yapıya sonradan eklenmiş elemanlardır.

Değişime uğrayan elemanlar: Yapıda özgünde var olup daha sonraki dönemlerde değiştirilen elemanlardır. Z08, Z10, Z11 mekanlarının ahşap katlanır kapıları camekan olarak değiştirilmişlerdir.

Değiştirilen mekanlar: Zaman içerisinde kullanıcılar tarafından fonksiyonlardaki değişime göre yapılan müdahalelerdir. Z08 mekanının bir dönem fırın olarak kullanılmasından dolayı zemin döşemesinin bir bölümü kaldırılarak bodrum katla birleştirilmiştir.

Malzeme Sorunları

İnsan etkisi ile oluşan sorunlar; sıva ve boya yapılması, doğa etkisi ile oluşan sorunlar; yapıda oluşan çatlaklar, ahşapta böceklenme, çürüme, nem ve küf oluşumu, taşta kayıp, metal elemanlarda korozyon, renk değişimi başlıkları altında incelenmiştir (EK-4’de Şekil 4.30- Şekil 4.39).

Sıva ve boya müdahaleleri: Cephelerde, özellikle ön cephenin tamamında ve bodrum katta ki mekanların duvarlarında çimento esaslı sıva yapılmıştır. Bu tür sıvalar zaman içerisinde yapıya zarar vermektedir.

Ahşapta böceklenme: Arasta içerisinde yer alan pencere, kapı, ve yer döşemelerinde meydana gelen bozulmalardır.

Nem ve küf oluşumu: Özellikle tonozda ve tonoz ile duvarların birleşimlerinin

olduğu alanda nem ve küflenme görölmektedir.

Metal elemanlarda korozyon: Metal parmaklık, kapı menteşeleri ve kilitlerinde atmosfer etkisiyle paslanmasıdır.

Renk Değişimi: Yapıda yer alan elemanların çeşitli sebeplerle renklerinde farklılaşma olmasıdır. Bu durum daha çok ahşap doğrama, nem alan taş yüzeylerde görölmektedir.

Çatlak oluşumları: Güney cephesinde derin çatlaklar gözlenmektedir. Ana giriş kapısının üzerinde de kemerden başlayarak tonoz yönünde de çatlak vardır.

5. KARŞILAŞTIRMALI ÇALIŞMA

5.1. Yöntem

Çalışma kapsamında ilk önce ticaret yapılarının içerisinde arastaların oluşumu incelenmiştir. Daha sonra arasta yapılarının gelişimi ele alınmıştır.

Kozan arastasının arasta yapıları içinde konumunu belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, Kozan Arastası'nın yapım tarihinin belli olmaması ve arasta yapılarının plan şemalarında yapım dönemine göre kesin bir ayırım yapılamamasından dolayı 15. yy'dan itibaren Anadolu'da farklı yerlerinde bulunan benzer arasta yapılarına bu çalışmada yer verilmiştir.

Arasta yapıları daha çok plan şemaları açısından kıyaslanırken malzeme kullanımı ve yapım teknikleri açısından bölgede ki yapılar ile benzerlik gösterdi için bu yapılarla da karşılaştırma yapılmıştır.

Karşılaştırmalı çalışmada, zaman içerisinde özgünlüğünü kaybetmiş yıpranmış elemanlar ile eklentilerin tespiti ve restitüston aşamasında veri olarak kullanılması açısından elde edilen bilgiler önemlidir.

Kozan arastası günümüze ulaşan arastalar ile benzerleriyle karşılaştırılıp bu belgeler çizelgede toplanmıştır.

5.2. Ticaret Yapıları İçerisinde Arastaların Yeri

Türk tarihinde ekonomik ve sosyal yönlerden ticaretin daima önemli bir rolü olmuştur ve ticaret yapıları mimarlık tarihinde bağımsız bir tür olarak ortaya çıkıp gelişmesini sürdürmüştür.

Anadolu şehirlerinin ticari merkezleri her biri farklı döneme ve amaca sahip olan çeşitli yapılar içerir. Bunlar ticari açıdan gelişmiş şehirlerde kurulmuş başlıca yapılar

olan camiler , hanlar, hamamlar , dükkanlar , pazarlar ve bedestenlerdir. Kültürel ve sosyo-ekonomik gereksinimler şehrin önemli camilerine ve ticari merkezlerine biçim vermiştir [13].

Osmanlılarda şehir içi ticaret alanı, bedesten bunun çevresinde dükkanlar ve hanlar topluluğundan oluşmaktadır. Şehrin büyüklük durumuna göre küçük çarşı parçaları birbirinden farklı yerlerde teşekkül edebilirdi. Ticaretin en yoğun ve hareketli bölümü cami çevresinde ve bedesten çevresinde toplanmaktaydı [14].

Çarşı kelimesi Farsça cihar-sulk kelimesinden bozulmuş alış-veriş etmeye elverişli iki tarafı dükkan üstü örtülü veya açık meydanla verilen isimdir [15].

Bedesten kelimesinin asli Bezistan veya Bezzasistan olup bozularak bedesten haline gelmiştir [15].

Arasta kelimesi “arastak” kelimesinden gelir. Arasta sıra sıra dizilmiş dükkan olarak tanımlanabilir. Diğer bir deyişle sokağın iki yanında yer alan açık veya kapalı dükkanlardır. Perakendecilerin ve imalatçıların aynı türden malların, bitişik tezgahlarda yer aldığı sokaklardır [15,16].

Bu sokaklar Osmanlı şehirlerinin önemli bir parçasıdır. Bir yerin sokakları bütünüyle yaşamsal yapılarla bütünleşir. Arastayı sokak marketi türünde tanımlarsak; bir yapıya dönüşmüş olacağından sokak tanımı biçim kazanır [13].

Kapalı çarşı, arasta ile bedesten, birbirine karıştırılmaktadır. Mimari özelliklerinde farklılıklar bulunsa da bazı örnekler oldukça benzer mimari nitelikleri ortaya koyar.

Fonksiyonlarına bakıldığında bedestenler şehrin odak noktasında olduğu düşünülen ticari yapılardır. İş faaliyetlerinin merkezidir. Bedestenler değerli eşyaların değiş-tokuşunun güvenli bir şekilde yapıldığı mekanlardır. O dönemin bankası olarak da değerlendirilebilir [13].

Kapalı çarşılar farklı ticari faaliyetlerin yürütüldüğü küçük sokaklarda gruplanmış ticari biçimleridir. Bu sokak iç içe birbirine bağlıdır. Kapalı çarşılar bir kompleks olarak yapılanmamışlardır. Onların şuanki biçimlerini almaları bazen yıllar almıştır [13].

Arastaların ise zanaatkarların hem üretip hem de uzmanlaştıkları ürünleri sattıkları yerlerin arastalar olduğu söylenebilir [13].

Bazı yapılar arasta olarak bahsedilirken bedesten olarak adlandırılır. Arasta olarak bilinen diğer bir kısım yapı kapalı çarşı olarak adlandırılır. Bedesten olarak adlandırılan yapıların bazıları arasta olarak inşaa edilmiş olabilir. Niğde”deki gibi zaman içerisinde fonksiyonu değişince ismi de fonksiyonuna paralel bedesten olarak değişikliğe uğramıştır [13].

Arasta, bedesten ve kapalı çarşı yapılarında mimari özellikleri ve fonksiyonlarına bakıldığında, belirleyici kiriter fonksiyonlarıdır denebilir.

5.3. Arastaların Oluşumu ve Gelişimi

Arastaların gelişimini 1952 yılında Gündüz Özdeş ve 1983 yılında Mustafa Cezar incelemiştir. Arastaların gelişimi ile ilgili bu bölümü hazırlarken Prof Dr. Işık Aksulu’nun 1982-1984 yıllarında Ortadoğu Üniversitesi ön doktora tezi olarak sunulan, Osmanlı arastalarının yeni alternatif fonksiyonları için verilen kararlar üzerine yapmış olduğu çalışma esas alınarak hazırlanmıştır (EK-5’de Çizelge 5.1)

İslamiyetin yayılması ile mevcut şehirler bir takım değişikliklere uğradı. Dış mahallelerdeki ticaret alanlarının şehrin merkezinde cami yakınında oluşmasıdır. [13] Hareket camii yönüne doğru olacak insan yoğunluğu da yine onun yakınında toplanacaktır. Bu durum elbette ticaretin yakınında kendiliğinden cami yönünde oluşan akslarda gelişmesine sebep olacaktır. Şehrin ana yolları burada açılacak en büyük canlılık burada olacaktır [14].

Şehirlerin büyümesi ile gelişen ticaret hayatı ile birlikte , dikkate değer yapılar inşa edilmektedir. Camiye ulasan akslar her iki yana sıralanmış zanaatkarlar çarşıları, veya yeni ürünleri satan dükkanları içeren , birimler kendi sokaklarını oluşturmaktadır. Sokakları kapanmamıştır, yalnızca saçak ile gölgelendirilmiştir. Bu tür arastalar kereste ve tuğladan inşa edilmiştir. Bu yüzden çoğu günümüze ulaşmamıştır. Bu tip arastaların ilk örnekleri 50’yi aşkın küçük tezgahları içeren “kavaflar” olarak adlandırılan Safranbolu Arastası’dır. Çorum, Bolu, Maraş, Gaziantep-Antakya Konya, Beypazarı, Kalecik(Ankara), Taşköprü (Kastamonu) ve Tavşanlı (Kütahya) gibi şehirler bu türün diğer örnekleridir. [13]

Ticaret hayatının gelişmesi ile birlikte ticari yapılar kompleks halinde inşa edilmeye başlandı. Arasta yapıları da bu gelişim ile birlikte cami, han ve bedesten ile birlikte ya bu yapıların bir parçası olarak , ya da bu ticaret merkezi içerisinde ayrı bir yapı olarak eklendi [13].

Bergama, Tokat, Ankara, Vezirköprü, Maraş ve Sivas’taki arastalar başka bir ticaret yapısı bünyesinde inşa edilen arastalardır [13].

Bergama Çukurhan arastası, Sivas’taki Yedihan arastası han ile birlikte inşa edilmiştir. Yedihan arastası iki hanın ortasında oluşmuş ve hana girişler arastadan yapılmaktadır. Bu tipin geç örneğidir [13].

Tokat arastası bedesten ile inşa edilen türün tipik bir örneğidir. Ankara’daki Mahmut Paşa Bedesteni, Amasya Bedesten, Vezirköprü Bedesten bu türün örneklerindendir. Amasya ve Vezirköprü de arastalar bedestene sonrada eklenmiştir [13].

Ayrı bir yapı olarak inşa edilen arastalar , Kütahya, Adana, Niğde, Kozan , Gaziantep bu guruba girerken Edirne Ali paşa çarşısı , Bursa sipahi çarşı, Gelincik Çarşısı ve Bursa Kapalı çarşısı bu türün diğer örneklerindendir. Bu arastalar bir aksın her iki tarafına yerleştirilmiş dükkan birimleri ile tanımlanan mekanlardır. Arta aksın üzeri kapatılmıştır. Uzunlukları, giriş yerleri ve sayısı yapıldıkları ticari alanın ve topografyaya göre biçimlenmişlerdir.

5.4. Kozan Arastası

5.4.1. Çevre ve topografya ilişkisi

Kozan arastası konum olarak doğu-batı yönünde oldukça eğimli bir arazi üzerine yapılmıştır. Doğu cephesindeki giriş kotu (rölöve çizimlerinde varsayılan $\pm 0,00$ koduna göre) -1,33 iken güney cephesindeki giriş kodu -3,91 kotuna kadar düşmektedir. Oluşan 265 cm yükseklikteki alanda bodrum katı yapılmıştır. Bodrum kat oluşumu yalnızca Kozan Arastası'nda vardır. Diğer örneklerin hiçbirinde rastlanmamıştır.

Arasta giriş kapısının güney yönünde iki dükkan , kuzey yönünde bir dükkan birimi sokak cephesine açılmakta. Kütahya ve Gümüşhacıköy arastalarında da bu giriş kapılarının yanında sokağa açılan ve arata ile bağlantısı bulunmayan dükkan birimleri vardır. Fakat güney cephesinde ki B01 nolu mekan gibi arasta ile bağlantısı bulunmayan ve diğer arastalarda dışarı açılan dükkan birimlerinden daha farklı bir oluşum vardır. Bu şekilde bir mekana da incelenen örneklerde rastlanmamıştır.

5.4.2. Plan tipleri ve özellikleri

Çalışmada yer verilen arasta yapılarında iki farklı oluşum vardır. Bir kompleksin veya külliye'nin parçası olan arastalar ve bir ticari merkez içerisinde bağımsız bina tipi arastalar (EK-5'de Çizelge 5.2).

Bir kompleksin veya külliye'nin parçası olan arastalar Bergama Çukur Arasta (15.yy), Maraş Arasta (15.yy), Sivas Arasta (17.yy), Tokat Arasta (15.yy), Ankara Mahmut Paşa Arastası (15.yy), Amasya Arastası (15.yy), Vezirköprü Arastası (17.yy), Kırklareli Lüleburgaz Arastası (16.yy), Dört Yol Payas Arastası (16.yy), Konya İlgin Lala Mustafa Paşa arastası (16.yy), Niğde Öküz Mehmet Paşa Arastası (17.yy), Kayseri İncesu Arastası (17.yy), Edirne Selimiye Arastası (17.yy), Kozan arastasının da içinde bulunduğu bir ticari merkez içerisinde bağımsız bina tipi arastalar: Kütahya Gedik Ahmet Paşa arastası (16.yy), Adana Arastası (16.yy),

Amasya Gümüşhacıköy arastası (16.yy), Niğde arastası (17.yy), Gaziantep Zincirli Bedesten (17.yy), Bursa Sipahi Çarşısı (16.yy), Edirne Ali Paşa arastası (16.yy), İstanbul Mısır Çarşısı (17.yy), Kozan arastası (yapım tarihinin 15.yy olduğu tahmin edilmekte).

Kozan arastası iki aksın kesişmesi ile T formunda plan şeması oluşturmaktadır. Ana aks doğu yönünde Kozanın ticari faaliyetlerinin yoğun olduğu sokağa açılırken ikinci aks bugün için ticari hareketliliğin olmadığı Yeğenoğlu sokağına açılmaktadır.

Kütahya Gedik Ahmet Paşa arastası, Adana Arastası Amasya Gümüşhacıköy Niğde Arastası Edirne Ali Paşa Arastası tek akstan oluşmuş bağımsız bina tipi arastalardır.

İstanbul Mısır Çarşısı ve Gaziantep Zincirli Bedesten farklı yönlerde iki aksın kesişmesi ile L formunda plan şeması oluşturmuş arastalardır. Bursa Sipahi Çarşısı da farklı yönlerde iki aksın kesişmesi L formuna yakın bir şema oluşturmıştır.

Arastaların plan şemaları oluşurken içinde bulundukları merkezde ki diğer önemli yapılara ve akslara göre şekil aldıklarını söyleyebiliriz.

5.4.3. Cephe özellikleri

Kozan arastası yapıldığı yer itibari ile ticaret merkezinin içinde yer aldığını ve Kadirli caddesinde yürürken cadde üzerindeki dükkanların devamlılığını bozmadan yapılmıştır. Bu nedenle cephe özellikleri bakımından karşılaştırma yaparken Kozan bölgesinde bulunan ticari yapılar incelenmiştir.

Yapıların dükkan doğramaları zeminden başlayıp kemerlerin üzengi koduna kadar devam eder. Arastanın caddeye açılan üç tane dükkanında da doğramalar özgünlüğünü kaybetmiştir. Z08 ve Z09 kodlu mekan cephe fotoğraflarına da görüldüğü gibi zemine kadar olan doğramaların kaldırılıp tuğla ve briket ile belli bir koda kadar duvar örülmüş olduğu görülmektedir (EK-5’de Resim 5.1-Resim 5.3).

İki dükkanda özgün doğramaya rastlanmıştır.Yatayda üçe bölünen ahşap katlanır kapı şeklindedir.Fotoğraflarda görüldüğü gibi arastanın dışarı bakan dükkanlarının doğramaları da içerdeki dükkan doğramaları ile aynı olduğunu ve içerdeki kapı doğramalarının da özgün olduklarını göstermektedir (EK 4’de Resim 5.5, Resim 5.6)

Cephelerde kemer açıklıklarının da tepe pencereleri bulunmaktadır. Pencereler dikdörtgen formlardadır fakat bazısı yatay bazısı düşey olarak yapıldıkları gözlenmiştir. Özgünlüğünü kaybetmemiş dükkanlara incelendiğinde pencerelerin düşey olarak yerleşmişlerdir.

Yapım sistemine bakıldığında da kemerlerin içerisinde bulunan ahşap çatkılarının arasına kalan boşlukların izin verdiği ölçülere göre pencerelerin şekil aldığı söylenebilir.Buda bize arastanın doğu cephesindeki kemer içi pencerelerin özgünlüğünü kaybettiğini gösterir (EK-5’de Resim 5.7).

Dükkanların bazılarında üzengi kodunda seviyesinde devam eden taş silmeler görülmektedir. Kemer açıklıklarının üzengi kodunda 10 x15 cm ebatlarında ahşap hatıl geçmektedir. Arasta yapısında üzengi koduna bakıldığında silme ve ahşap hatıl görülmemekte , bu hizada sıva ve harç izleri mevcut buda bize üzengi kodunda silme olabileceğini göstermektedir (EK-5’de Resim 5.7).

Ticari yapıların çoğunda taş çörten izlerine rastlanmaktadır. Bunların bir çoğu yok olmuş fakat izleri mevcuttur. Gözlenen çörtenlerin bir çoğu süslemeli ve taş çörtenlerdir ve hepsi birbirinden farklıdır (EK-5’de Resim 5.9-Resim 5.11). Arasta da bulunan çörtenler oldukça sade işlenesizdir (EK-5’de Resim 5.12, Resim 5.13).

Cephelerde yapıların bitiş elemanı olan çatı parapetleri farklı oluşumlar gözlenmektedir. Üçgen ve düz biten çatı parapetleri vardır. Bazı örneklerde parapet üstünde taş silmeler yer alır.

5.4.4. Yapım özellikleri

Arastanın her iki aksın ve dükkanların üzeri beşik tonoz sistem ile kapatılmıştır. Aksların üzerini örten beşik tonoz daha yüksek ve üzerinde aydınlatma pencereleri vardır, dükkanların üzerini örten tonoz bu tonozla dik olarak birleşmektedir. Arastaların tamamında dükkanların üzeri beşik tonoz kaplama. Aksların üzerini örten üst örtü incelenen bina tipi bağımsız arastaların ; sipahi çarşısı hariç Sipahi Çarşı'nda kubbelerinin sonradan ilave olduğu iddia edilmektedir. Diğer örneklerin hepsinde beşik tonoz örtü olduğu ve aksların üzerindeki beşik tonoz örtünün daha yüksek ve tepe pencerelerin de Kozan Arastası ile aynı biçimde olduğu görülmektedir. Arastaların bazısında giriş kapılarının üzerinde veya arasta orta akslarına oturtulmuş kubbeler vardır. (Ankara,Tokat Selimiye,Mısır çarşısı,Havzada Sokkullu ,Lüleburgaz ve Payas). 16. yy'dan itibaren arasta yapılarında belirgin bir özelliktir. Bu özelliğe Kozan Arastası'nda rastlanmaz [13].

Yığma yapım tekniği ile yapılmıştır, yapım malzemesi olarak ön duvarlarda ve tonozlarda kesme taş, yan duvarda kesme taş ile birlikte çoğunlukla moloz taş kullanılmıştır.İncelenen arasta yapılarında da taş, yığma tekniğinde ile taş yapıldıkları görülmektedir.

Yapım tekniğini ve malzeme kullanımını çevredeki dükkanlar ile karşılaştırıldığında da 65 tamamen aynı özelliklerde oldukları görülmektedir.Yakın çevrede ki dükkanlarda ön duvarlarda ve tonoz örgüsünde kesme taş,arka ve yan duvarlarda kesme taş ile birlikte kaba yonu taş kullanılmıştır.Kemerleri oluşturan taş dizisinin kalınlığının 19-20 cm arasındadır.Kemer içi dolgu malzemesi incelenen yapılar arasında farklılıklar göstermektedir.Çoğunlukla arasta yapısında ki gibi tuğlanın bulunduğu bunun yanı sıra ahşap dikmelerin arasında taş dolgu malzemesinin kullanıldığı görülmektedir.Tuğla dolgu malzemesin geç dönem eklentisi olduğu özgününde taş dolgu olduğu söylenebilir.

Arasta yapılarının üst örtü kaplamasının özgün olarak kurşun kaplama olduğu bilinmektedir. Kozan arasta yapısının tonoz üzeri bugün için çimento sıva ile

sıvandığı gör÷lmekte. Kurşun kaplama izine rastlanmamıştır. Yalnız yörede cere adıyla anılan testinin döv÷lerek un haline getirildiğı ve bunların tonozların üzerine sıvandığı,böylece yağmur suyuna karşı geçirimsizliğın sağlandığı bilinmektedir [13, 5].

5.4.5. Mimari elemanlar

Merdivenler

Bodrum kata inişler için ahşap portatif merdivenlerin olduğı söylenmektedir. İncelenen arasta yapılarında bodrum kat olmadığı için bu şekilde ahşap merdivenlere de rastlanmamıştır.

Yer döşemesi

İncelenen arastaların dükkan birimlerinin zemin döşemesi ahşap kaplama , sokak aksları zemin döşemeleri taş kaplamadır.

5.5. Karşılaştırmalı Çalışma Sonucu

Karşılaştırmalı çalışma sonucunda incelenen yapılar ile Kozan arastasının kıyaslandığında şu sonuçlar çıkmıştır.

Bodrum kat tamamen arazi şartlarına bağılı olarak oluşmuş buna paralel olarak da zemin döşemesi diğeri arastalarda taş iken bu yapıda ahşap kaplama yapılmıştır.

Yapım sistemi ve kullanılan malzeme özellikleri açısından benzerlik gösterse de Plan şeması olarak incelenen yapılardan hiçbirisi ile tam benzerlik göstermemektedir. En yakın plan şeması Bursa Sipahi çarşısı olarak değerlendirilebilir. Fakat Bursa Sipahi çarşısında ve diğeri arastalarda da oluşan her iki aksın içinde bulunduğı ticari merkezde başka yapılara doğru yönlendiğı gör÷lmekte akslar birbiri ile aynı genişlikte ve önemde fakat kozan arasta yapısında ikinci aks ana aks kadar büyük olmamakla birlikte aks ara sokakta sonlanmaktadır. İkinci aks bizim şu an için

bilemediğimiz günümüze ulaşamayan bir yapıya yada değişikliğe uğramış bir aksa yönelmiş olabilir . Böyle bir oluşumun nedeni yapının oturduğu arazinin oldukça eğimli olması olabilir. Bir başka varsayımda yapının büyük çaplı bir değişime uğramış olabileceğidir.

6. RESTİTÜSTON

6.1. Yöntem

Restitüsyon çalışmasının amacı, Kozan Arastası'nın sonradan değişmişliğe uğramış kısmen veya tamamen yok olmuş öğelerin tespit edilmesi ve yapının özgün durumunun yapı üzerindeki izler karşılaştırılmalı çalışmalar ve belgelerden yararlanarak belirlenmesidir.

Belgelere dayalı yapılan restitüsyon çalışmasında güvenilirlik derecesine göre kullanımlarının gösterildiği restitüsyon analizleri yapılmıştır.

Karşılaştırılmalı çalışmada elde edilen bilgiler ve yapıdan tespit edilen izler ve malzeme analizlerinde çıkan veriler doğrultusunda restitüsyon çizimleri oluşturulmuştur.

Elde edilecek sağlıklı bir restitüsyon projesi restorasyon projesi için güvenilir bir kaynak olacaktır.

6.2. Restitüsyon için Kaynak Kullanımı

Restitüsyon çalışmasına veri sağlayan bilgi kaynakları değerlendirilirken söz konusu kaynakların elde edildiği yer ve buna bağlı güvenilirlik durumları göz önüne alınmıştır. Böylece kaynakların güvenilirlik dercesine göre gruplandırılıp sıralaması yapılmıştır. Aşağıda verilen gruplandırma en güvenilir bilgi kaynağından başlayarak en az güvenilir olan ile sonlanmaktadır.

A.Yapının kendisinden elde edilen veriler

A-1 Rölöve tespitleri ile varlığı kesinlikle bilinen: Arastada bugün mevcut olan ve rölöve çizimleri ile belgelenmiş olan yapı elemanlarıdır.

A-2 İzi olan boyutu malzemesi ve formu yapı içi diğer örneklerden bilinenler: Arastada boyutları, malzemesi ve biçimiyle örnekleri mevcut olan ve yapı içindeki yeri, izleriyle belirli olan yapı elemanlarıdır.

A-3 İzi olmayan fakat yeri boyutu malzemesi ve formu yapı içindeki örneklerden tahmin edilenler. Arastada boyutları, malzemesi ve biçimiyle örnekleri mevcut olan , ancak zaman içerisinde yok olmuş ve değişime uğramış, yapıda olması gereken yerde izi kalmamış olan yapı elemanlarıdır.

B.Yapı dışındaki Kaynaklardan Elde edilen Veriler

B-1 İzi olan boyutu malzemesi ve formu yapı ile benzer örnekler ile karşılaştırmalı çalışma sonucu tahmin edilenler.

B-2 İzi olmayan fakat yeri boyutu malzemesi ve formu yapı ile benzer örnekler ile karşılaştırmalı çalışma sonucu tahmin edilenler.

C- Mimari gereklilik ve Varsayımlar

C-1 İzi olan: Yapıdaki yeri ve izi belli olan , ancak boyutu, malzemesi ve detayı bilinmeyen, mimari gereklilik nedeni ile binada olması gereken yapı elemanlarıdır. Bu aşamada elde edilen veriler değerlendirilerek paftalara işlenmiştir.

C-2 İzi olmayan: Yapıdaki Yeri ve izi belli olmayan, boyutu malzemesi ve detayı bilinmeyen, mimari gereklilik nedeni ile binada olması gereken yapı elemanlarıdır.

6.3. Yapının Restitüsyonunda Kaynak Kullanımı Üzerine Değerlendirme

Yapıda izi olan, boyutu , malzemesi ve biçimi yapıdaki diğer örneklerden bilinerek tamamlananlar şunlardır:

-Z01, Z02, Z03, Z07, Z13, Z14, Z15, Z16, Z17 nolu dükkanların zemin döşemeleri.

- Z01, Z11, Z12, Z13, Z14, Z15, Z16, Z17, Z18 nolu dükkanların ahşap kapakları.
- Ana aksın tonoz kasnağında bulunan tepe pencerelerinin ahşap kepengleri ve demir parmaklıkları.
- B01 nolu dükkanın DV2 duvarında kapatılmış olan kapı.

Yapıda izi olamayan fakat yeri, boyutu, malzemesi ve biçimi yapıdaki diğer örneklerden bilinerek tamamlananlar şunlardır,

- Z17 nolu dükkanın DV1 duvarında ahşap kapak.
- Z08, Z09, Z10 nolu dükkanların ahşap zemin kaplamaları.

Yapıda yeri olan, boyut biçim ve malzemesi konusunda karşılaştırmalı çalışmadan elde edilen bilgilere başvurularak tamamlanan yapı elemanları şunlardır:

- B01 nolu dükkanın ve Z22 koridorun taş kaplama yer döşemeleri.
- Z08, Z09, Z10, nolu dükkanların ahşap kapakları.

Yapıda yeri ve izi belli olan , ancak boyutu, malzemesi ve detayı bilinmeyen, mimari gereklilik nedeni ile binada olması gereken yapı elemanları şunlardır.

- Giriş akslarının tavan beşiktonoz birleşiminde kaburgalı çapraz tonoz biçiminde birleşmesi.

Yapıda izi belli olmayan , boyutu malzemesi ve detayı bilinmeyen, mimari gereklilik nedeni ile binada olması gereken yapı elemanları.

- Z17 nolu dükkanın DV1 ve DV4 duvarlarının kesiştiği köşede tonoz örtünün taşıyıcı duvarı.
- Güney cephesinde bulunması gereken çörtenler.
- Tamamlana tonoz örtüde, giriş kapısının üzerinde bulunan pencerelerin simetrisinde bulunması gereken pencereler.

6.4. Restitüsyon Çizelgeleri ve Restitüsyon Projesi

Yapıda tamamlanacak ve kaldırılacak elemanların açıklamaları ve restitüsyon kaynakları tablolarda gösterilmiştir.

Kozan Arastası Restitüsyon Projesinde kaynak kullanımı renkli çizimler ve taramalarla restitüsyon analizi çizimler üzerinde gösterilmiştir.

Restitüsyon bilinirlik dereceleri çizimlerde , bilinirlik dereceleri 1'den 4'e kadar sıralanmış ve her bilinirlik derecesindeki yapı elemanlarının bilinen özellikleri ve restitüsyon kaynakları belirtilmiştir. Tüm bu bilgiler çerçevesinde restitüsyon projesi çizilmiştir (EK-6'de Şekil 6.1-Şekil 6.31).

7. RESTORASYON

7.1. Yapının Bugünkü Durumunun Değerlendirilmesi

7.1.1. Mimari özellikler

Kozan arastası tarihi yapılara özgü birçok sorunu bünyesinde barındırmaktadır.Yapının bugünkü durumuna bakıldığında yapıda meydana gelen malzeme bozulmaları , bilinçsiz müdahale sorunları ve geç dönem eklerinin oluşturduğu sorunlar dikkati çekmektedir.

Yapının oldukça eğimli bir araziye yerleşmiş olması ve bunun sonucu olarak plan şemasının arastalar içinde öneme sahiptir diyebiliriz. Kozan ilçesinde de tarihi dükkanların fazla olmasına karşın bina tipi bulunmamaktadır. Bu da yapının ilçe içerisinde de öneme sahip olduğunu göstermektedir.

Yapı oldukça sade ve gösterişsizdir. Yapı genelinde herhangi bir motif işleme ve süs unsuru içerecek bir eleman bulunmamaktadır. Kozan'daki dükkanlar ile görsel bir bütün oluşturarak genel yerleşim sülietinin belirlenmesinde önemli katkısı bulunmaktadır.

7.1.2. Yapısal durum

Yapının bodrum kat döşemesi ve giriş katın sokak akslarının zemin döşemeleri tamamen yok olmuş, dükkanların ahşap döşemeleri tahrip olmuş. Yapıda yer alan Pencere kanatları ve kepenkleri, dükkan kapaklarının büyük bir kısmı yok olmuş Tavan tonoz örtüsünün bir kısmı yıkılmış. Dükkan beden duvarlarından bazıları yıkılmış , duvarlarda büyük ölçüde nemlenme problemleri ve bitki oluşumları vardır. Yapı genel olarak fiziksel bozulma ve tahribatlara maruz kalmıştır.

7.1.3. Çevresel faktörler

Arasta kent merkezinde , geleneksel yerleşim düzeni büyük ölçüde korunan bir doku içerisinde yer almaktadır. Arastanın çevresinde çok sayıda tarihi dükkan bulunmaktadır. Bölgede yeni yerleşimin kent dışına doğru kayması geleneksel dokunun tahrip edilmesini azda olsa önlemiştir.

7.2. Restorasyon Projesinin Amacı

Önceki bölümlerde tanımlanan ve çeşitli özellikleri ile anlatılmaya çalışılan Arasta, bakımsız bırakıldığı için zaman içerisinde yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Arasta için hazırlanan restorasyon projesinin amacı yapının özgün karakterini bozmadan yapıya uygun fonksiyon vererek, korunmasını ve sürekliliğinin sağlanması ile birlikte gelecek nesillere kültürel miras olarak devredebilmektir.

7.3. Restorasyon Yaklaşım

Arastanın restorasyon projesi oluşturulurken baş vurulan en önemli kaynak restitüsyon projesi olacaktır. Arasta'nın restorasyon projesinde ana hedef, yapıya yeni işlev verirken, özgün plan şeması ve yapı elemanları olduğu gibi korurken niteliksiz eklerden arındırmak, günümüz koşullarında yeterli konforu sağlayarak yeniden kullanıma sunmak, bu sebeple kaçınılmaz olan eklemeleri minimum düzeyde yapmaktır.

Arasta özgünlüğü algılanamayacak köklü bir değişiklik geçirmemiş olup sadece, yapı elemanlarında deformasyonlar ve yok olması kapsamında günümüze kadar gelmiştir.Yok olan elamanlar karşılaştırmalı çalışma sonucunda özgün hallerinin ortaya çıkarılmasında baş vurulabilecek kaynaktır.

7.4. Yeni İşlev

Tarihi yapıların restorasyonu yapılırken temel amaç; Yapıların gelecek nesillere aktarımı veya yaşatılmasıdır. Restorasyonu yapılan yapıların uygun işlev verilerek kullanılması yapı ömrünü daha fazla artırmaktadır. Toplumlarda zaman içerisinde değişen yaşam biçime bağlı olarak ihtiyaçlar ve isteklerde farklılıklar vardır.Yapıların bugünkü yaşam standartlarına uyarlanırken, bütünlüğü, biçimi değiştirilmemelidir.Venedik tüzüğüne göre (1964); “ Anıtların korunması her zaman onları herhangi bir toplumsal amaç için kullanmakta kolaylaştırılabilir. Bunun için bu tür kullanma arzu edilir fakat bu nedenle yapının plan ya da bezemeleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni işlevin gerektirdiği değişikliklerle tasarlanabilir ve buna izin verilebilir.Verilecek yeni işlev yapının mimari ve tarihi kimliğine aykırı olmamalı, yapıya ek bir yük getirmemeli ve deformasyona sebep olmamalıdır. Yapının taşıyıcı sistemi de yeni işlevin gereklerini karşılayacak özellikte olmalıdır.”

Arasta'ya verilen işlev yapının konumu itibari ile yoğunluğunu kaybetmemiş bir ticaret merkezi içinde bulunmasından ve özgününde de ticaret yapısı olması nedeni ile yeni kullanımda da Kozan için simgesel değer taşıyabilecek yöresel ürünlerin satıldığı ve gerektiği zaman sergi amaçlı kullanılabilecek bir mekana düzenlemesi uygun bulunmuştur.

7.4.1. Yeni işlev için mekan kullanımı

B01, Kafeterya (41,8 m²)

Arasta esnafına ve misafirler için kafeterya olarak değerlendirilecektir. Kafeteryada içecek ve hazır yiyeceklerin servisi yapılacaktır.

B02, Sergi salonu (78,5 m²)

İsteyen kurumların ve kişilerin İhtiyaç duyulması durumunda resim, takı, el sanatları ve ev aksesuarlarının sergilendiği sergi mekanı olarak değerlendirilecektir. Sergi panolarına ve masalarına yer verilecektir.

B03, Depo (11,5 m²)

Sergi salonu için gerekli malzemelerin depolandığı bölüm olacaktır.

B04, Depo (12,5 m²)

Dükkanın deposu olarak kullanılacaktır.

B05, Bayan wc (10,4 m²)

Bayanlar için lavabo ve tuvalet olarak kullanılacaktır.

B06, Bay wc (15 m²)

Erkekler için lavabo ve tuvalet olarak kullanılacaktır.

B07, Depo (4.7 m²)

Arasta için temizlik ve gerekli malzemelerin depolandığı mekan olarak düşünülmüştür.

Giriş kat

Bu kattaki dükkanların tamamı satışa yönelik mekanlar olarak düşünülmüştür.

Z01 (11,7 m²), Z02 (11,7 m²), Z03 (11,8 m²), Z04 (11,6 m²), Z05 (10,5 m²), Z06 (10,4 m²), Z07 (10 m²) dükkanları, dokuma ürünlerinin satıldığı mekanlar olarak düşünülmüştür.

Z08 (18 m²), Kitap satışı yapılan mekan olarak düşünülmüştür. Z09 (5,4 m²), Ayakkabı tamirhanesi olarak düşünülmüştür. Z10 (12,5 m²) El sanatları ürünlerinin satıldığı mekan olarak düşünülmüştür. Z11(3,4 m²), Z12 (11 m²), Z13 (10,3 m²), Z14 (10,9 m²), Z15 (11,5 m²), Z16 (11,3m²), Z17 (6 m²) El sanatları ve ahşap ürünlerinin satıldığı mekanlar olarak düşünülmüştür. Z18 (7,9 m²), Z19 (7,8 m²), Z20 (22 m²) Baharat ve çeşitli bitkilerin satış birimi olarak düşünülmüştür.

7.5. Müdahale Biçimleri

Arasta da yapılacak olan restorasyona yönelik çalışmalar; sağlamlaştırma, tamamlama, temizleme, kaldırma ve çağdaş ek niteliğindeki müdahalelerden oluşmaktadır. Müdahale biçimleri renkli çizimlerle ifadelendirilmiştir. (EK-7’de Şekil 7.1-Şekil 10)

7.5.1. Tamamlama

Bir bölümü hasar görmüş ya da yok olmuş yapı öğelerini, özgün haline kavuşturacak biçimde, geleneksel ya da çağdaş malzeme kullanarak, tamamlama işlemidir. Tamamlamayı yeni verilecek olan işlev ve strüktürel denge kaygıları yön verecektir. Tamamlama gerçek verilere dayandırılmalıdır. Yapılacak olan yeni bölümlerin özgünden ayırt edilmesi için farklılık yaratılması gerekmektedir. Venedik tüzüğüne göre (1964); ‘‘Eksik kısımlar tamamlanırken, bütünü ile uyumlu bir şekilde bağdaştırılmalıdır; fakat bu onarım, aynı zamanda sanatsal ve tarihi tanıklığı yanlış bir biçimde yansıtmaması için, Özgünden ayırt edilebilecek bir şekilde yapılması gereklidir’’ (EK-7’de Resim 7.11-Resim7.26).

Kriter 1: İzi olan; boyut, malzemesi ve formu yapı içindeki karşılaştırmalı çalışmalar sonucu, yapının kendisinden elde edilen veriler ışığında bilinen elemanlar aynı malzeme, boyut ve formda yapılacaktır. Yapıda bu türde yer alan uygulamalar restorasyon müdahale çizelgelerinde renklendirilerek gösterilmiştir.

Ahşap doğramalar, dükkan kapakları, döşeme kaplamaları, kapılar, ahşap kepengler yapı içinde benzer elemanlar örnek alınarak aynı boyut, malzeme ve formda yapılacaktır.

Yıkılan taş duvar ve taş tonoz üst örtü, aynı taş malzeme ile özgün örgü tekniğinde tamamlanacak. Taş duvarlarda malzeme kaybı olan bölümler çürütme yapılarak temizlenecektir. Strüktür açısından yapıya zarar veriyorsa, uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda özgün taş ile tamamlanacak taşıyıcılık açısından yapıyı etkilemiyorsa tamamlama yapılmadan bırakılacaktır.

Kriter 2: Yeri, malzemesi, boyut ve formu yapı dışındaki kaynaklardan elde edilen veriler ışığında tahmin edilen elemanlardan; izi olanların süsleme içeren detayları işlenmeyecek, yalnızca genel olarak form belirtilecektir.

Sokağa bakan dükkanların (Z08, Z09, Z10) ahşap kapakları; malzeme, boyut ve formu yapı dışındaki kaynaklardan elde edilen elemanlar olup karşılaştırmalı örneklerdeki elemanlar ile aynı malzemeden, aynı boyut ve en sade detayda yapılacaktır.

Kriter 3: Mimari gereklilik ve varsayımlar sonucu bilinen elemanlar yapı karakterine uygun özgün malzeme ile en sade şekilde ve yeni detaylarla tamamlanacaktır. Taş çörtenler tamamlanacaktır.

7.5.2. Sağlamaştırma

Ahşap malzemelerin böcek ve mantarlara karşı korunabilmesi için yapıdaki mevcut eski ahşap elemanlara ve kullanılacak yeni ahşap malzemelere ön koruma yapılması gerekmektedir. Yapıdaki mevcut eski ahşap elemanlara ahşap yüzeye sızdırma (akıtarak emprenye etme) yöntemiyle, yeni ahşap malzemeye ise daldırma yöntemiyle (küvet şeklinde bölümlere belirlenen sürede daldırıp çıkartılarak) ön koruma uygulanması yapılmalıdır. Emprenye işlemi yapıldıktan sonra güneşin zararlı etkilerine karşı önlem alınmalıdır. Ahşap içinde yer alan kimyasal tuzlar güneş

ışınlarının UV etkisiyle ortaya çıkarak, kimyasal reaksiyona sebep olmaktadır. Bunun sonucunda, ahşap yüzeylerde renk değişimi ve kararma görülür. Ahşap malzemeyi güneşin bu zararlı etkisinden korumak amacıyla koruyucu bir tabaka oluşturularak ahşap içindeki su dengesini bozmayan ve ahşabın reçine kusmasını engelleyen boyalar kullanılmalıdır

Metal elemanlardaki paslanmalar için pas sökücü, yeni metal elemanlar da ise korozyonu önleyici boyalar kullanılacaktır.

Taş duvardaki çatlaklar taş tozu + epoksi karışımı enjeksiyon yapılacaktır. Boşalan derzler malzeme analizlerinde belirlenen harç ile aynı özelliklerde karışım ile doldurulacaktır.

7.5.3. Kaldırma

Anıtların ve kentsel sitlerin genel etkisini bozan, tarihi ve estetik değer taşımayan eklerin kaldırılmasıdır.

Yapının özgün halinde olmayıp daha sonraki dönemlerdeki yapıya eklenmiş nitelsiz elemanlar mevcuttur. Z09, Z10, Z11 mekanlarının ahşap doğramaları, Z09 mekanında bulunan ocak bölümü ve B08 mekanı kaldırılacaktır.

7.5.4. Temizleme

Temizleme elemanların yüzey kirlerinden arındırma işlemidir. Döşemeler, duvar yüzeyleri, yüzey temizliği uygulanacaktır. Daha sonra taş malzeme üzerindeki tuzlar temizlenmelidir. Öncelikle yüzey fırçalanarak toz, tuzlar ve gevşemiş parçalar kaldırılmalı, taş yüzey temiz su ile ıslatılmalıdır. Taş yüzey kururken içeri nüfus eden su, taş bünyesindeki tuzları dış yüzeye taşır. Bu şekilde malzeme yüzeyindeki tuzlar, ıslak bir sünger yardımıyla tekrar tekrar alınarak taş yüzeyler bir ölçüde temizlenmiş olur.

Duvar yüzeylerinde bulunan bitkiler yapıdan tamamen temizlenecektir. Tekrar oluşumlarını engellemek için zirai ilaçlar satan kurumlardan temin edilecek ilaçlar ile önlemler alınacaktır.

Kesme taş ve moloz taş yüzeylerinde ve derz aralarında bulunan boya, çimento harç ve sıvalar yapıdan temizlenecektir.

7.5.5. Çağdaş ek

Yapının İşlevi özgün işlevi ile paralel olmasından dolayı eklenti minimum düzeydedir. Yapıya işlev gereği eklenecek olan eklentilerde, aydınlatma ve ısıtma elemanların da günümüz detaylarıyla yapılmış modern elemanlar kullanılması ve gerektiğinde kaldırılabilir ve geri dönüşümü olan elemanlar tercih edilecektir. Tefriş elemanlarında açık renkler (Krem, bej, beyaz gibi renkler) sade formlar ve modern detaylar kullanılarak düzenleme yapılacaktır. Bununla birlikte fonksiyon gereği yapılan eklemeler yapı bütünlüğünü bozmayacak ve günümüz izlerini taşıyacak işçilik, malzeme ve teknikte yapılacaktır. Eklemelerde tamamen modern ve günümüzde kullanılan modüler malzemeler kullanılacaktır.

Bodrum katta eklenen tuvalet mekanları ve depo ihtiyaç gereği yapıya eklenmiştir. Mekanı bölen bölücü duvarlarda alçı panel kullanılacaktır. Tuvalet bölümlerinde de suya ve neme dayanımlı alçı duvarlar kullanılacaktır. Tuvalet için metal konstrüksiyon merdiven yapılacaktır ve iniş bölümünü satış mekanından ayırmak için cam tuğla ile bölücü duvar yapılacaktır.

Üst örtörtüde Yalıtım: Taş tonoz üzerine su yalıtımı için püskürtme yöntemi ile çatlaklar ve derz aralarındaki boşluklar doldurularak su geçirimsizliği sağlanacaktır. Üzerine yörede geleneksel malzeme olan toprak ve kil karışımı çamur serilecektir.

Elektrik tesisatı: Doğal aydınlatmanın yanı sıra yapıda her mekanın özelliğine uygun olarak aydınlatma tasarımı yapılacak, doğru yerlere yerleştirilecek duvar aplikleri ile

mekanlar aydınlatılacaktır. Olabilecek kısa devre sonucunda yangın riskine karşı PVC esaslı antikrom kablolar tercih edilmelidir.

Isı tesisatı: Her mekan için portatif Elektrikli radyatörler veya kilimalar kullanılacaktır.(Bölgenin sıcak olmasından olayı ısınma problemi yaşanmamaktadır. Bölgenin kışın sıcaklık ortalaması 11°'dir.)

Su tesisatı: Su tesisatının hazırlanması sırasında temiz ve pis su boruları vavien benzeri koruyucu borularla yapılmalıdır.

Havalandırma tesisatı: İhtiyaç gereği eklenen kafeterya ve tuvaletlerin havalandırması tamamen mekanik olarak yapılacaktır. Havalandırma boruları açıktan gidecek ve kapı boşluklarından dışarı verilecektir.

Yangın tesisatı: Ahşabın kullanıldığı yapıda yangın uyarı ve söndürme sistemleri mutlaka projelendirilip uygulanmalıdır. Taban tahtaları ve kullanıma açık yüzeylerde yangın geciktirici boya, cila veya yanmayan maddelerle kaplama yapılacaktır.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kozan geçmişten günümüze birçok medeniyete ev sahipliği yapmış bir bölge olduğu için tarihin izlerini taşımaktadır. Koruma bilincinin gelişmemiş olması bölgede bulunan eserlerin zaman içerisinde yok olmasına neden olmuştur. Ancak günümüzde kültürel miras ve koruma bilinci giderek artmaktadır. Bölgede yerel idarenin kültürel kimliklerini tekrar kazanma ve turizm potansiyeli yaratma çalışmaları bireysel olarak insanları hareketlendirmiştir.

Tez çalışması sürecinde Arasta'nın rölövesi hazırlanmış , karşılaştırmalı çalışmadan faydalanarak restitüsyon projesi hazırlanmıştır. Restitüsyon projesinden faydalanarak hazırlanan restorasyon projesinde ise yapı niteliğiz eklerden temizlenmiş ve günümüz kullanım şartlarını sağlayacak , yapı bütünlüğünü bozmayan tamamlamalar yapılarak yörede de bulunan geleneksel ürünlerin satışının yapıldığı , sergilerin yapılabileceği bir mekan olarak işlevlendirilmiştir.

Arasta çevresinde ticari yapıların bazılarında restorasyon çalışmalarının başlaması ve arastaya yakın bir yerde bulunan Muhtar Hacı Konağı restorasyonunun yapılması ile yavaş yavaş terk edilen bölgede canlanmalar başlayacaktır.

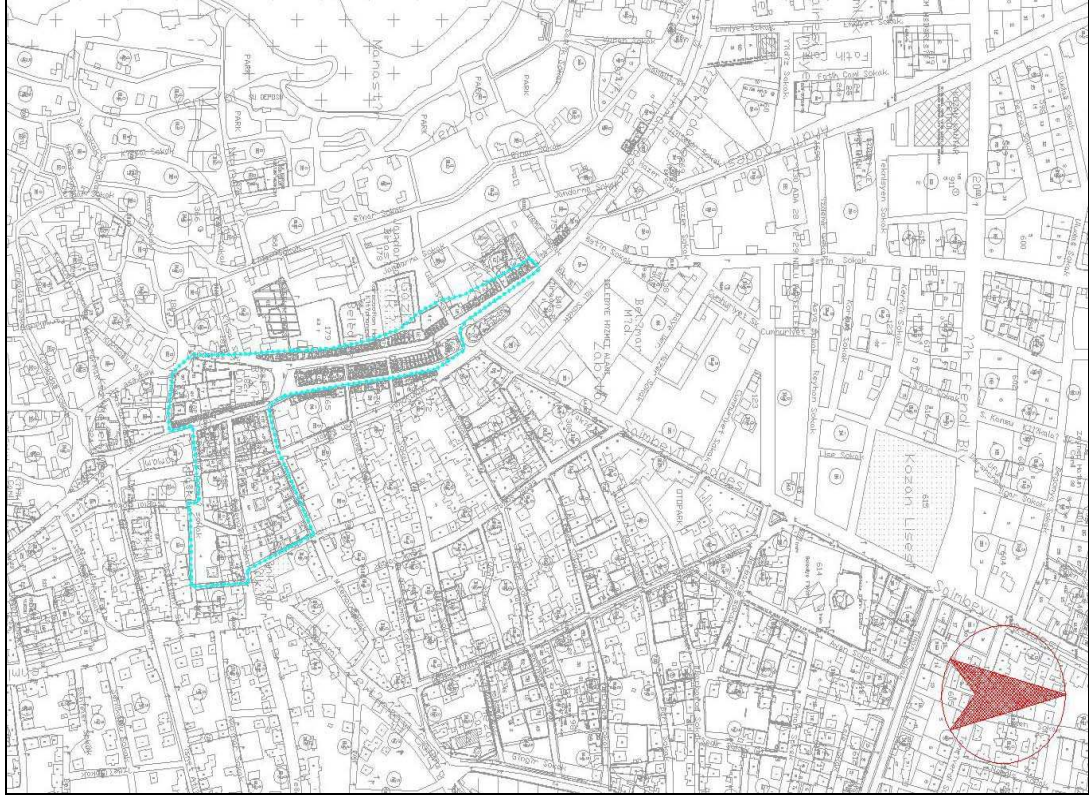
KAYNAKLAR

1. Yüce, Ç., “Fiziki Coğrafya özellikleri”, Kozanın Beşeri ve İktisadi Coğrafyası, **yayl. y.**, Ankara, 18-45, (2000).
2. Kozan Belediyesi Tanıtım Rehberi, **yayl. y.**, Kozan, 1-20, (2004)
3. Halaçoğlu, Y. , “ Kozan’da Yerleşim Tarihi” **1.Dönem Yarına Doğru Kozan Sempozyumu**, Kozan , 8, (2004)
4. Sayar, M., “Zaman ve Kozan’”, **1.Dönem Yarına Doğru Kozan Sempozyumu**, Kozan, 30, (2004)
5. Gök, N., “Adana İli Kozan ilçesi Tarihi Koruma Önerisi”, Y.Lisans Tezi, **İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü**, Restorasyon Kürsüsü, İstanbul, 3-7, 15, 21, 25-30 (2006).
6. Yurt Ansiklopedisi, 1.cilt, “Adana”, **Anadolu Yayıncılık** , İstanbul, 12-17, (1981)
7. Çifçi., D. , “Kozan’da El Sanatları ve Zenaat ’’, **1.Dönem Yarına Doğru Kozan Sempozyumu**, 18, Kozan, (2004)
8. Çamurdan, C., “Kozan’ı Tanıyalım”, **yayl. y.**, Ankara ,28,45, (1973)
9. Gürel., C. , “Adana-Kozan, Aslanpaşa Mahallesi, Hamam Sokak No:16 Muhtar Hacı Konağı Restorasyon Önerisi” Y. Lisans Tezi, **Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü**, Mimarlık Anabilim Dalı, Ankara, 25 , (2006)
10. Hasol, D., “ Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü’’, **Yapı Yayınları** , İstanbul , 93, (2005)
11. “Kozan İlçesi Tescil Fişleri ve Haritalar”, **Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu Arşivi**, (2006)
12. Türkiye’de Vakıf Abideleri ve Eski Eserler 1. cilt, **Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları**, Ankara, ,74, (1983)
13. Aksulu, B. , “ The Ottomon Arasta Deffinetion Classification and Conservation problems ’’, **Elektronik Journal of Oriental Studies**, IV, 1-17, (2001)
14. Koçu, E. R. , “ Bedesten ve Kapalıçarşı ’’, **Hayat Tarih Mecmuası**, Ankara, 1:22,23, (1973)
15. Gündüz, Ö., “ Türk Çarşıları’’, Doçentlik Tezi, **İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi**, İstanbul,1-25, (1954).
17. Türk Tarih Kurumu, “Türkiye’nin Sosyal Ve Kültürel Tarihi Projesi’’, **T.T.K., KVE-MİM-TR-01-07-02**, Ankara, 1-3, (2002)

18. Cezar, M., ‘ Tipik Yapılarıyla Osmanlı Şehirciliğinde Çarşı ve Klasik Dönem İmar Sistemi’ **Milli Eğitim Basımevi**, İstanbul, 103-178, 262-275, (1985)

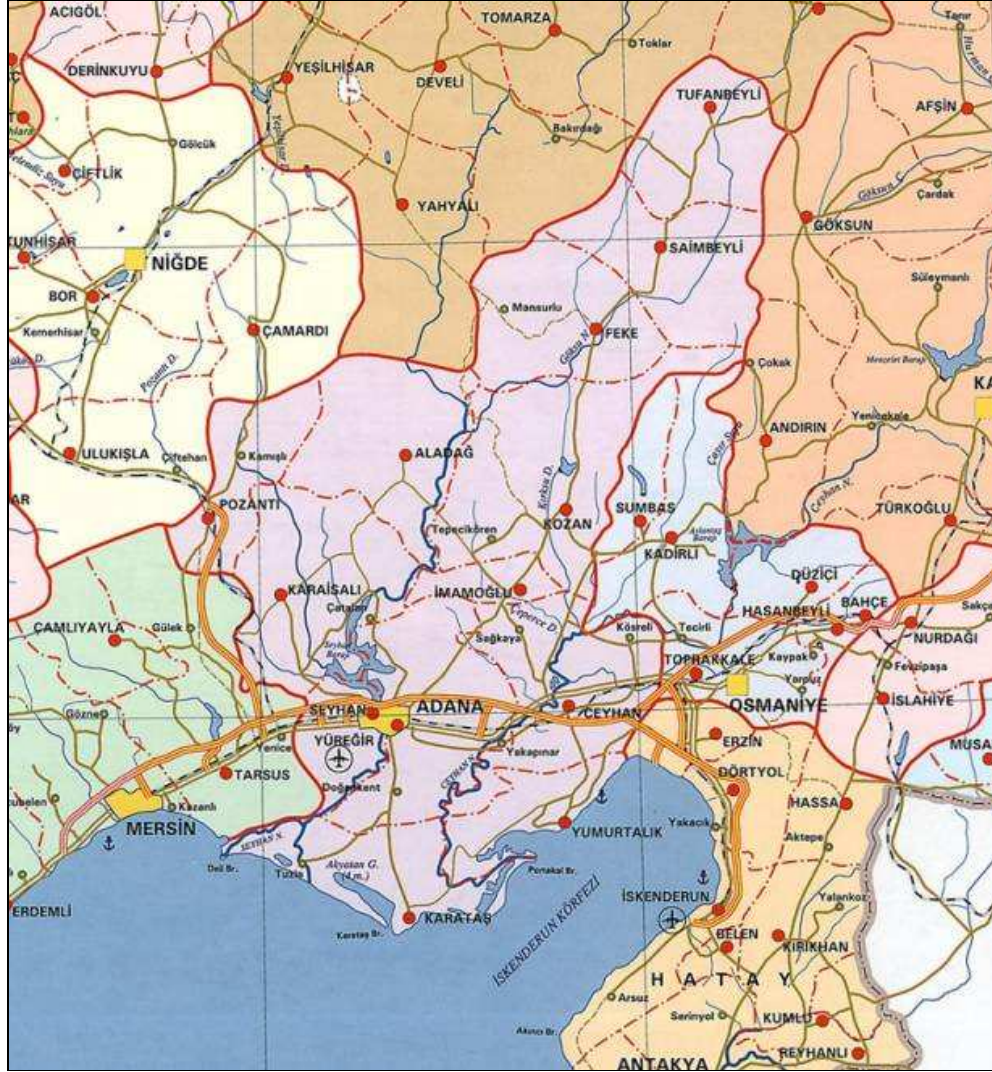
EKLER

EK-1 Birinci bölüme ait ekler

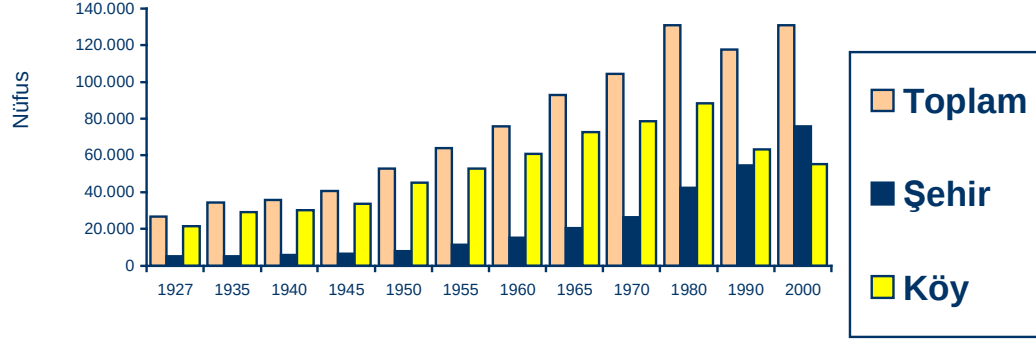
Harita 1.1. 1991 Kentsel sit alanı sınırları [14]

EK-2 İkinci bölüme ait ekler

Harita 2.1. Kozan fiziki haritası

EK-2 (Devam) İkinci bölüme ait ekler

Şekil 2.1. 1960-2000 Yılları nüfus sayımı [2]

Çizelge 2.1. Toprak kullanım alanı [3]

Orman Alanı	Tarım Alanı	Toplam alan
97.577 hektar	65.577 hektar	169.320 hektar

Çizelge 2.2. 1692-1693 tarihlerinde müslüman mahalleler ve nüfus dağılımı [3]

Mahalle adı	Nüfus	
Hergele Bacı	280	
Esmesük	275	
Ömerciklü	195	
Tahtalı Mescid	585	
	Toplam	1335

EK-2 (Devam) İkinci bölüme ait ekler

Çizelge 2.3. 1692-1693 tarihlerinde gayr-ı müslim mahalleler ve nüfus dağılımı [3]

Mahalle adı	Nüfus	
Falcı-Keşiş	283	
Köşek	350	
Pulur	54	
Antın	255	
	Toplam	942

Resim 2.1. Anavarza giriş kapısı

EK-2 (Devam) İkinci bölüme ait ekler

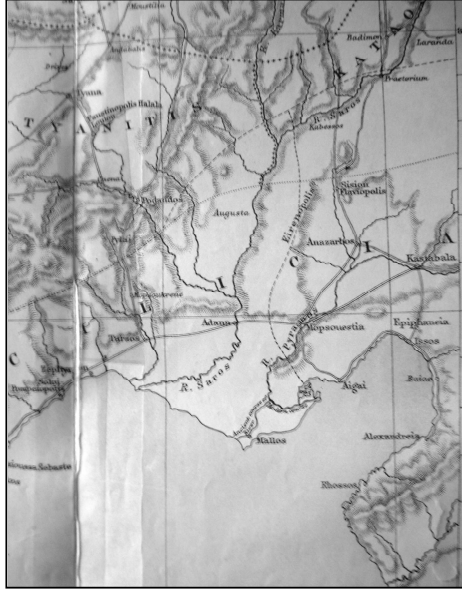

Resim 2.2. Anavarza kalesi kral mezarı

Çizelge 2.4. 1536-1537 Tahrirlerine göre Sis sancağına kasabaların nüfusu [3]

	Müslüman	Hiristiyan	Toplam
Sis Kasabası	1097	878	1975
Feki Kalesi	-	578	578
Anavarza Kalesi	-	120	120
Lembert Kalesi	-	563	563
Pars-Bert Kalesi	-	227	227
Toplam	1097	2366	3463

EK-2 (Devam) İkinci bölüme ait ekler

Harita 2.2. Kilikya yol haritası

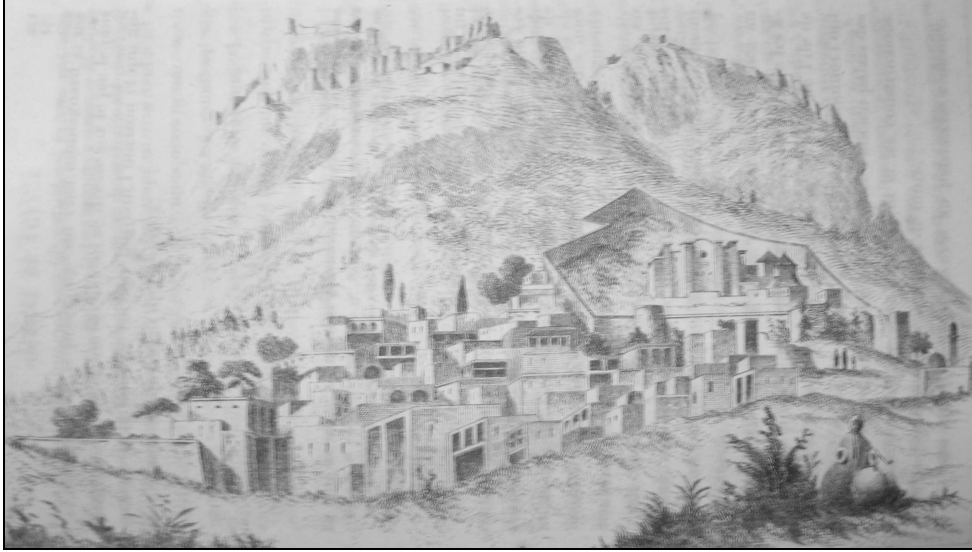

Resim 2.3. 19. yüzyılda kale ve kervan yolu

EK-2 (Devam) İkinci bölüme ait ekler

Resim 2.4. 19. yüzyılda kentin genel görünümü

Resim 2.5. 19. yüzyıl gravür

EK-2 (Devam) İkinci bölüme ait ekler

Resim 2.6. 1979 yılında Cumhuriyet kutlaması

Resim 2.7. Kozan baraj gölü

EK-2 (Devam) İkinci bölüme ait ekler

Resim 2.8. Genel görünüm

EK-3 Üçüncü bölüme ait ekler

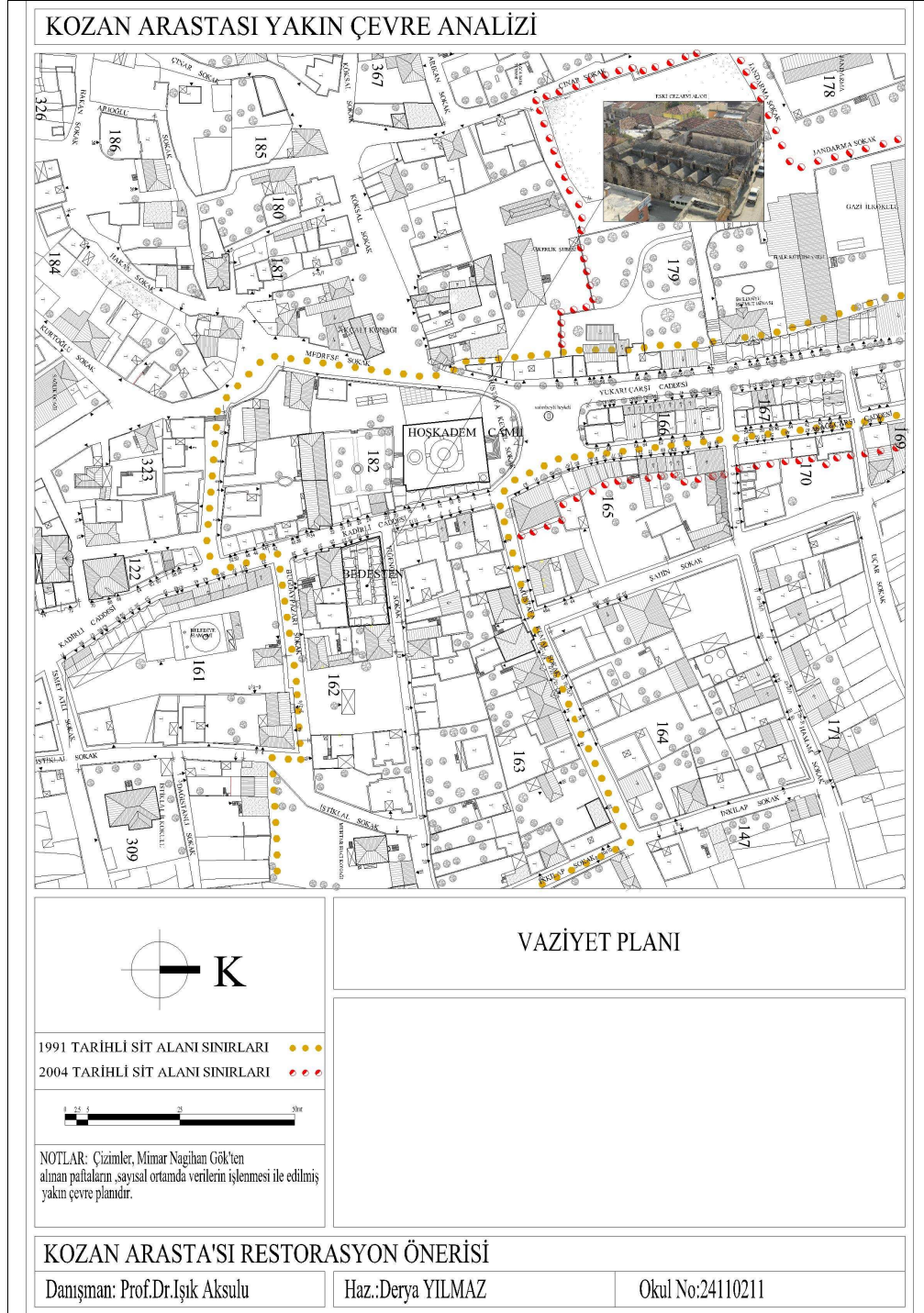

Resim 3.1. Hacı Muhtar Konağı

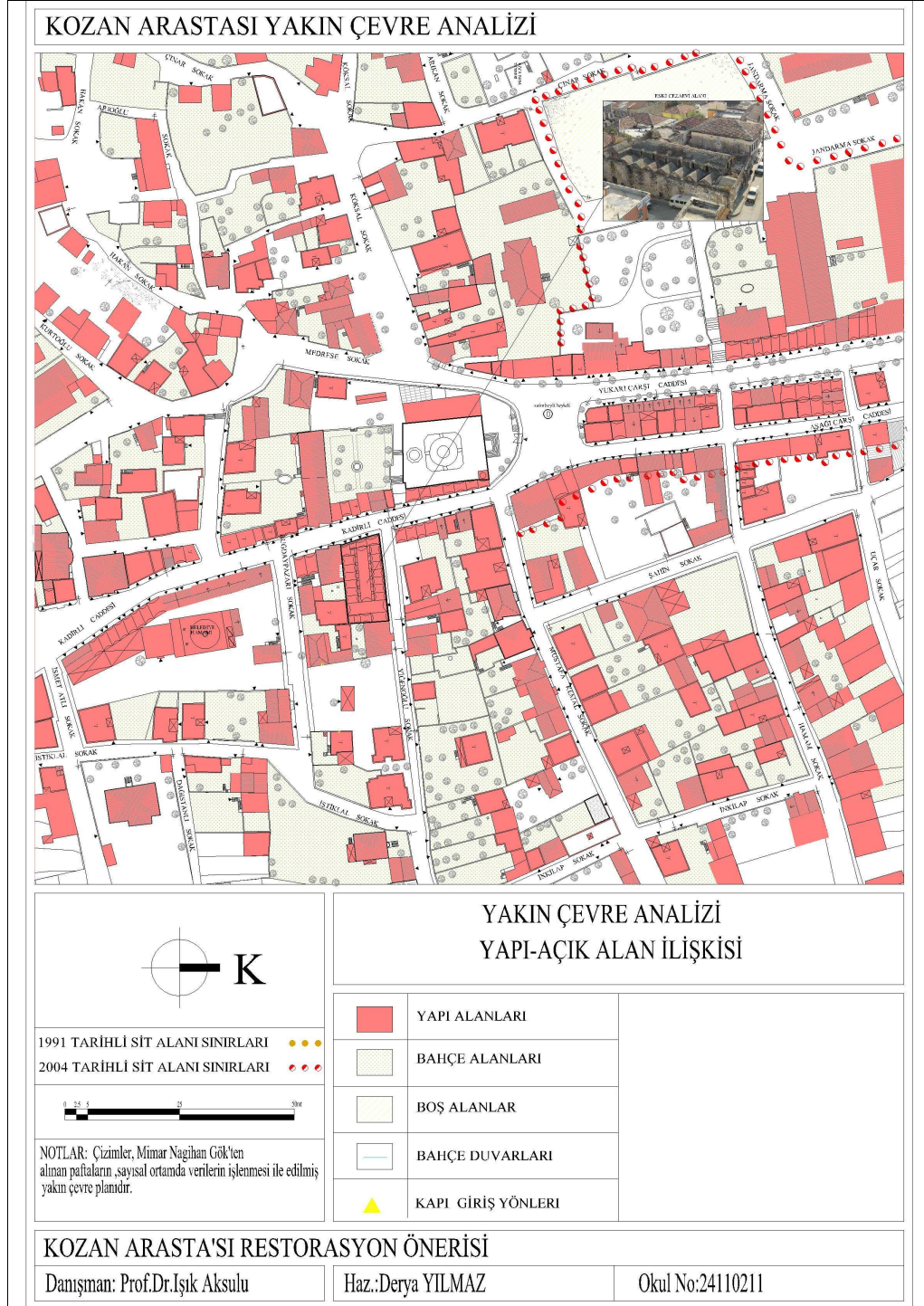
Resim 3.2. Akçalı Konağı

EK-3 (Devam) Üçüncü bölüme ait ekler

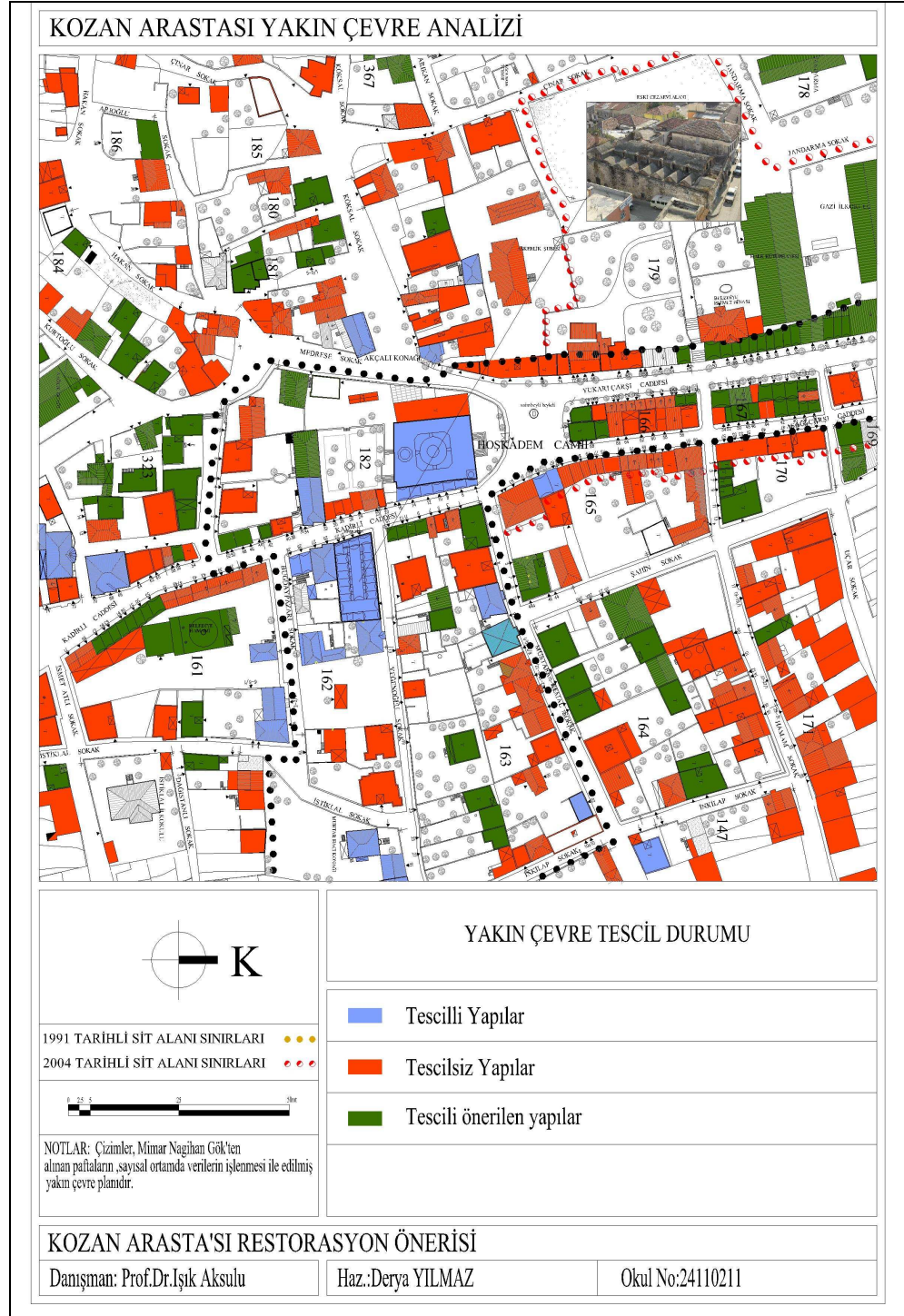
Şekil 3.1. Vaziyet planı

EK-3 (Devam) Üçüncü bölüme ait ekler

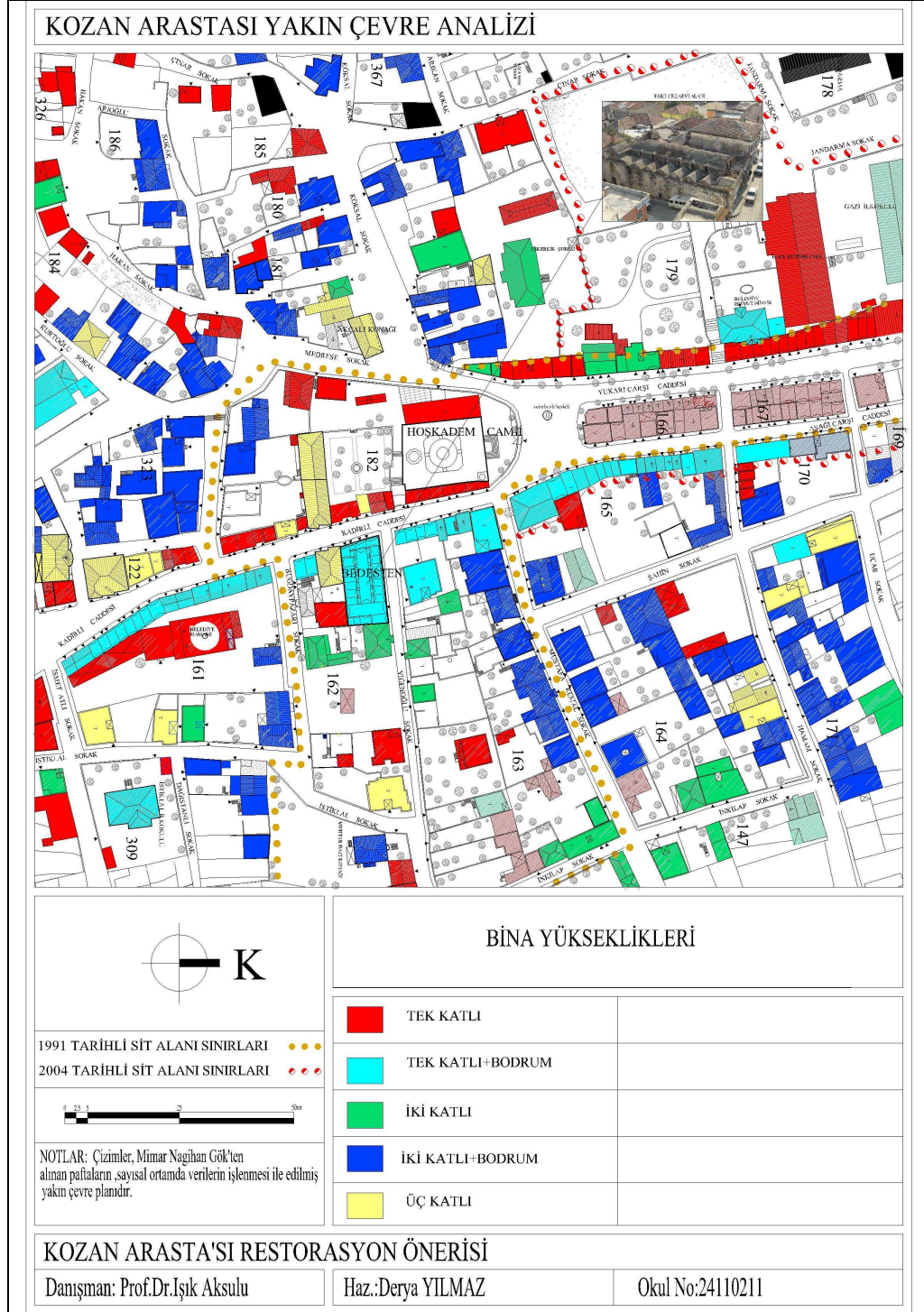
Şekil 3.2. Yakın çevre yapı- açık alan ilişkisi

EK-3 (Devam) Üçüncü bölüme ait ekler

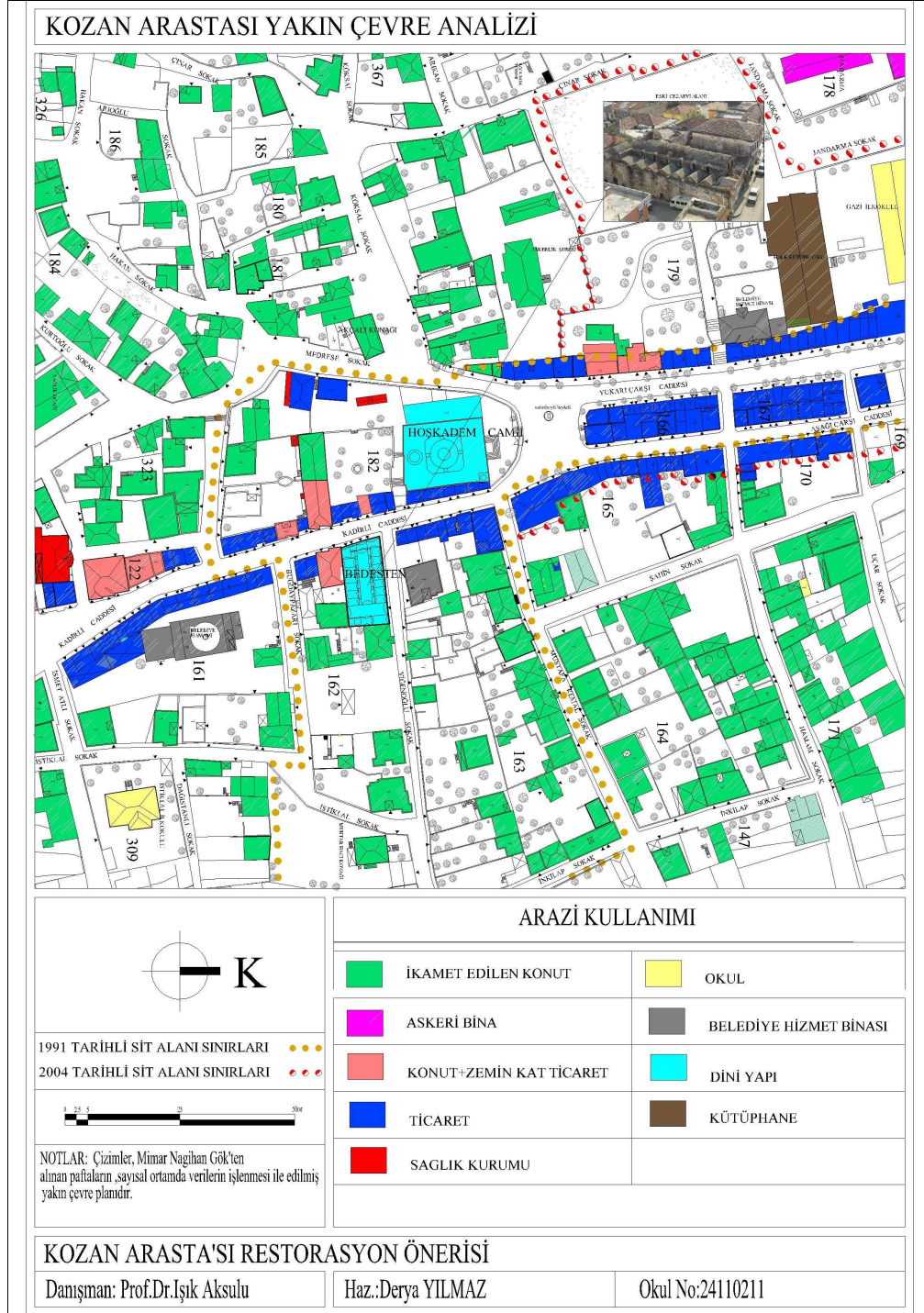
Şekil 3.3. Yakın çevre tescil durumu

EK-3 (Devam) Üçüncü bölüme ait ekler

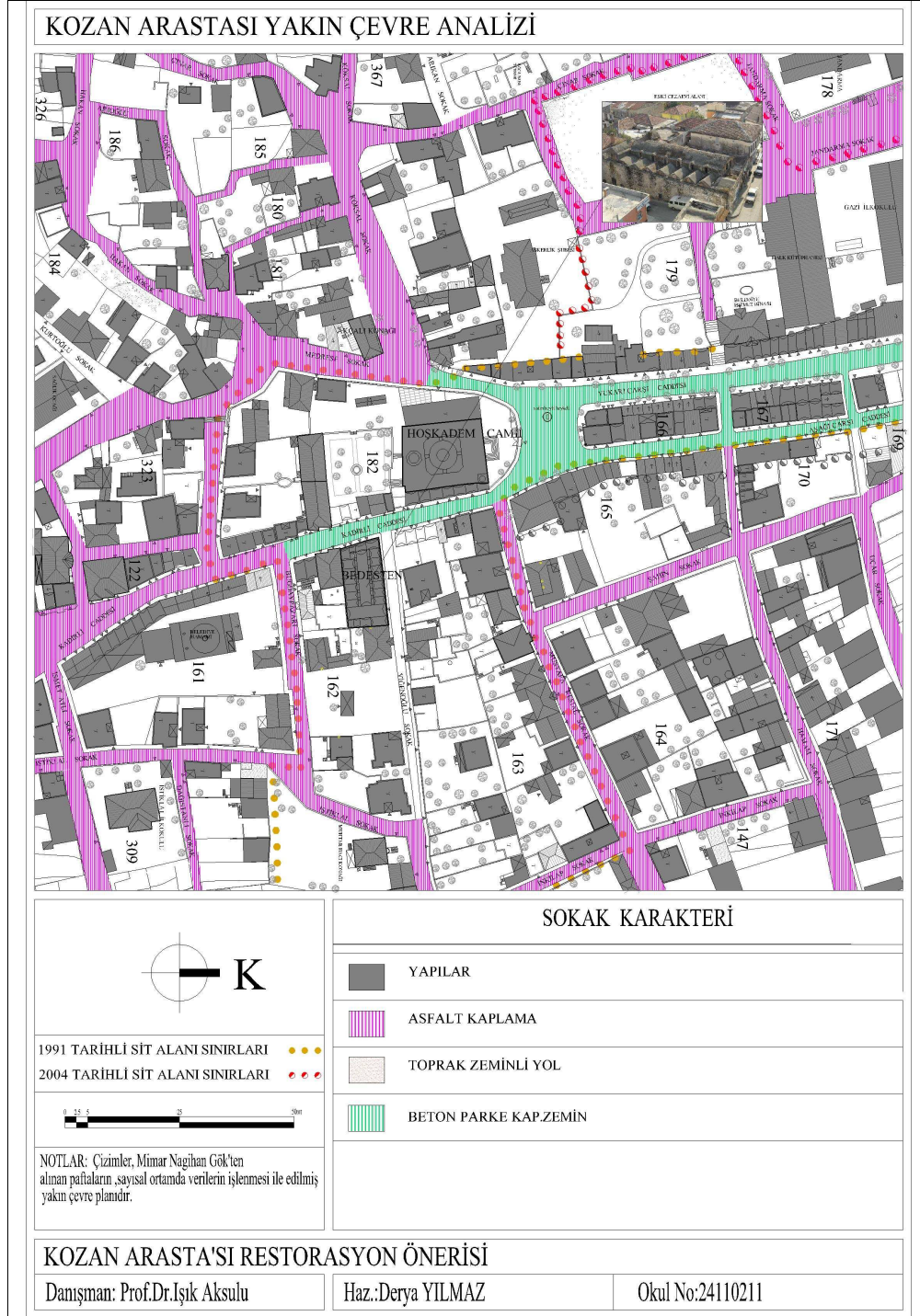
Şekil 3.4. Yakın çevre bina yükseklikleri

EK-3 (Devam) Üçüncü bölüme ait ekler

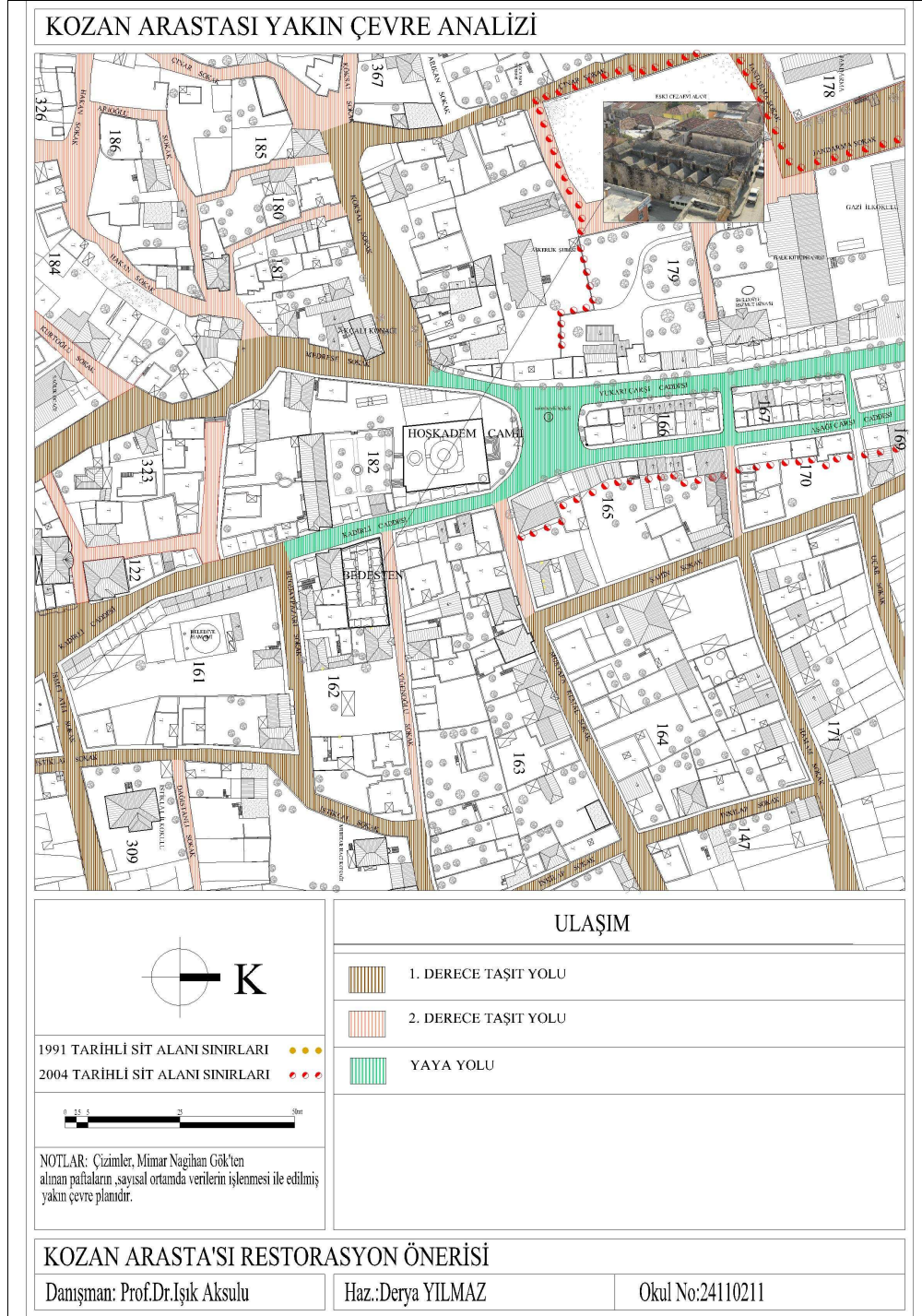
Şekil 3.5. Yakın çevre arazi kullanımı

EK-3 (Devam) Üçüncü bölüme ait ekler

Şekil 3.6. Yakın çevre sokak karakteri

EK-3 (Devam) Üçüncü bölüme ait ekler

Şekil 3.7. Yakın çevre ulaşım

EK-4 Dördüncü bölüme ait ekler

Resim 4.1. Giriş kapısı üzerindeki kitabe

Resim 4.2. Arasta görünüm

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Resim 4.3. Arasta görünüm

Resim 4.4. Ön cephe

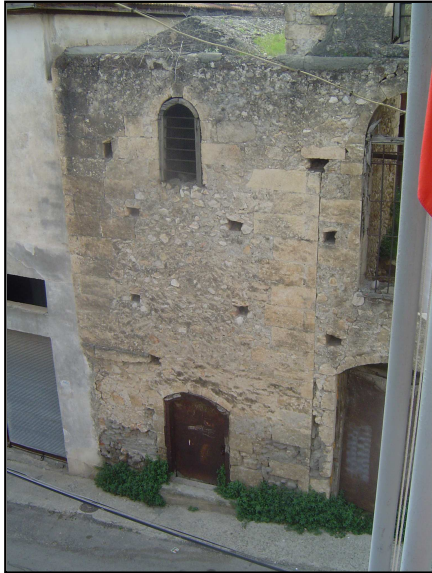
EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Resim 4.5. Yan cephe a

Resim 4.6. Yan cephe b

Resim 4.7. Yan cephe c

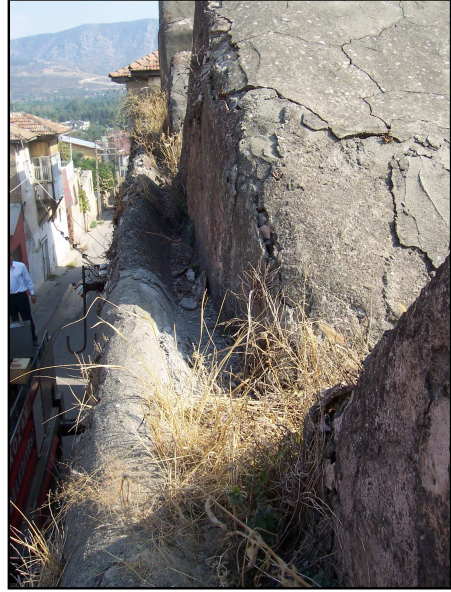

Resim 4.8. Yan cephe d

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Resim 4.9. Yan cephe e

Resim 4.10. Üstörtü

Resim 4.11. K01 kapısı

Resim 4.12. K03 kapısı

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Resim 4.13. Arasta ana sokak aksı

Resim 4.14. Arasta ikinci sokak aksı

Resim 4.15. Arasta ana sokak aksı

Resim 4.16. Arasta ikinci sokak aksı

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Resim 4.17. Z01 Yıkılmadan önceki resmi

Resim 4.18. Ahşap zemin döşemesi

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Resim 4.19. Z17 dükkanı

Resim 4.20. Z01 dükkanı

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Resim 4.21. B01 mekanı

Resim 4.22. Kemer profili A

Resim 4.23. Kemer profili A

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekle

Resim 4.24. Tonoz görünüm a

Resim 4.25. Tonoz görünüm b

Resim 4.26. Ahşap kirişleme

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekle

Resim 4.27. Ahşap kaplama

Resim 4.28. K1 kapısı dışardan

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Resim 4.29. K2 kapısı dışardan

Resim 4.30. K2 kapısı içerden

Resim 4.31. K3 kapısı dışardan

Resim 4.32. K3 kapısı içerden

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Resim 4.33. K8 kapısı dışarıdan

Resim 4.34. K8 kapısı içeriden

Resim 4.35. K5 kapısı

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Resim 4.36. K6 kapısı

Resim 4.37. K9 kapısı

Resim 4.38. K4 kapısı

Resim 4.39. K7 kapısı

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Resim 4.40. CA3 kapısı

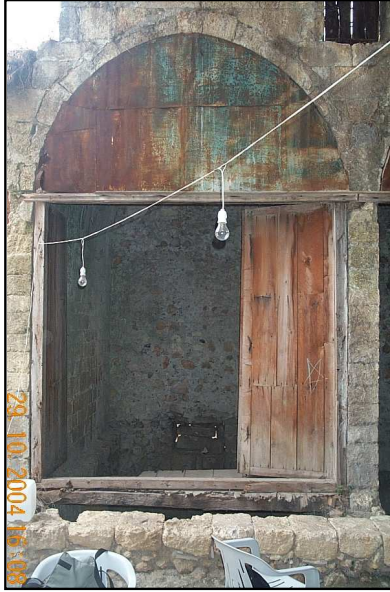

Resim 4.41. CA2 kapısı

Resim 4.42. CA1 kapısı

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Resim 4.43. KA10 kapısı

Resim 4.44. KA9 kapısı

Resim 4.45. KA7 kapısı

Resim 4.46. KA5 kapısı

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Resim 4.47. KA8 kapısı

Resim 4.48. KA1 kapısı

Resim 4.49. KA2 kapısı

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Resim 4.50. KA13 kapısı

Resim 4.51. P2 penceresi

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Resim 4.52. P4 penceresi

Resim 4.53. Tepe penceresi

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Çizelge 4.1. Taş analiz sonuçları

Örnek	Asitte erimeyen %	Asitte eriyen %
10	60,87	39,13
15	91,18	8,82

Çizelge 4.2 Malzeme örneklerinin alındığı yerler

Örnek sıra no	Alındığı yer	Örnek cinsi
10	Güney Cephesi DV1	Taş
11	Güney Cephesi DV1	Harç
12	K8 Giriş kapapısı Yanı Derz	Sıva
13	Z05 Nolu Dükkan iç Duvar	Sıva
14	Tonoz derz no 7	Sıva
15	Güney Cephesi DV3	Taş
16	Güney Cephesi DV1	Harç
17	Güney Cephesi DV3	Harç
18	Z21 Nolu Dükkan İç Duvar	Harç

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Çizelge 4.3 İç ve dış harçların asitte eriyen/erimeyen madde miktarı ve elek analizi

Örn ek	Asitte erimey en %	Asitte eriyen %	1 mm < %	0,500 mm< %	0,250 mm <%	0,125 mm < %	0,125 mm>%	İncelik modülü
10	60,87							
11	43,40	56,60	50,00	23,21	14,29	7,14	5,36	4,05
12	32,00	68,00	21,95	24,39	24,39	19,51	9,76	3,29
13	64,84	35,16	67,37	13,68	9,47	5,26	4,21	4,35
14	46,23	53,77	32,26	29,03	19,35	12,90	6,45	3,68
15	91,18	8,82						
16	20,00	80,00	0,00	0,00	50,00	25,00	25,00	2,25
17	26,32	73,68	0,00	40,00	30,00	20,00	10,00	3,00
18	76,51	23,49	30,65	19,35	24,19	20,97	4,84	3,50

Çizelge 4.4. İç ve dış harçların asitte eriyen / erimeyen madde miktarı, elek analizi

Örn ek	Asitte erimey en %	Asitte eriyen %	1 mm < %	0,500 mm< %	0,250 mm <%	0,125 mm < %	0,125 mm>%	İncelik modülü
12	32,00	68,00	21,95	24,39	24,39	19,51	9,76	3,29
14	46,23	53,77	32,26	29,03	19,35	12,90	6,45	3,68
18	76,51	23,49	30,65	19,35	24,19	20,97	4,84	3,50

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Çizelge 4.5. İç ve dış harçların asitte eriyen/erimeyen madde miktarı ve elek analizi

Örn ek	Asitte erimey en %	Asitte eriyen %	1 mm < %	0,500 mm< %	0,250 mm <%	0,125 mm < %	0,125 mm>%	İncelik modülü
11	43,40	56,60	50,00	23,21	14,29	7,14	5,36	4,05
13	64,84	35,16	67,37	13,68	9,47	5,26	4,21	4,35

Çizelge 4.6. İç ve dış harçların asitte eriyen/erimeyen madde miktarı ve elek analizi

Örn ek	Asitte erimey en %	Asitte eriyen %	1 mm < %	0,500 mm< %	0,250 mm <%	0,125 mm < %	0,125 mm>%	İncelik modülü
16	20,00	80,00	0,00	0,00	50,00	25,00	25,00	2,25
17	26,32	73,68	0,00	40,00	30,00	20,00	10,00	3,00

Resim 4.54. Yıkılan bölüm a

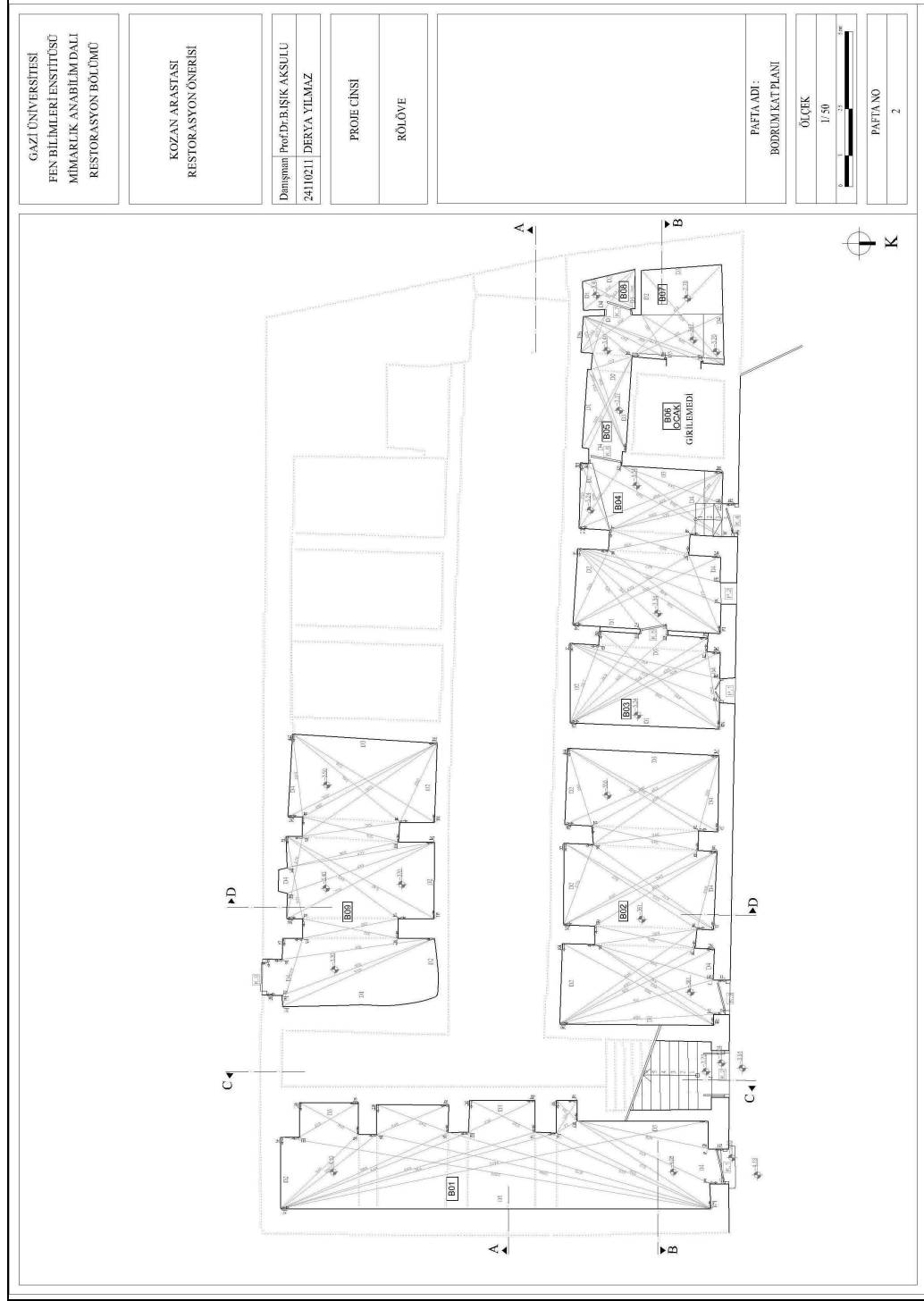
Resim 4.55 Yıkılan bölüm b

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

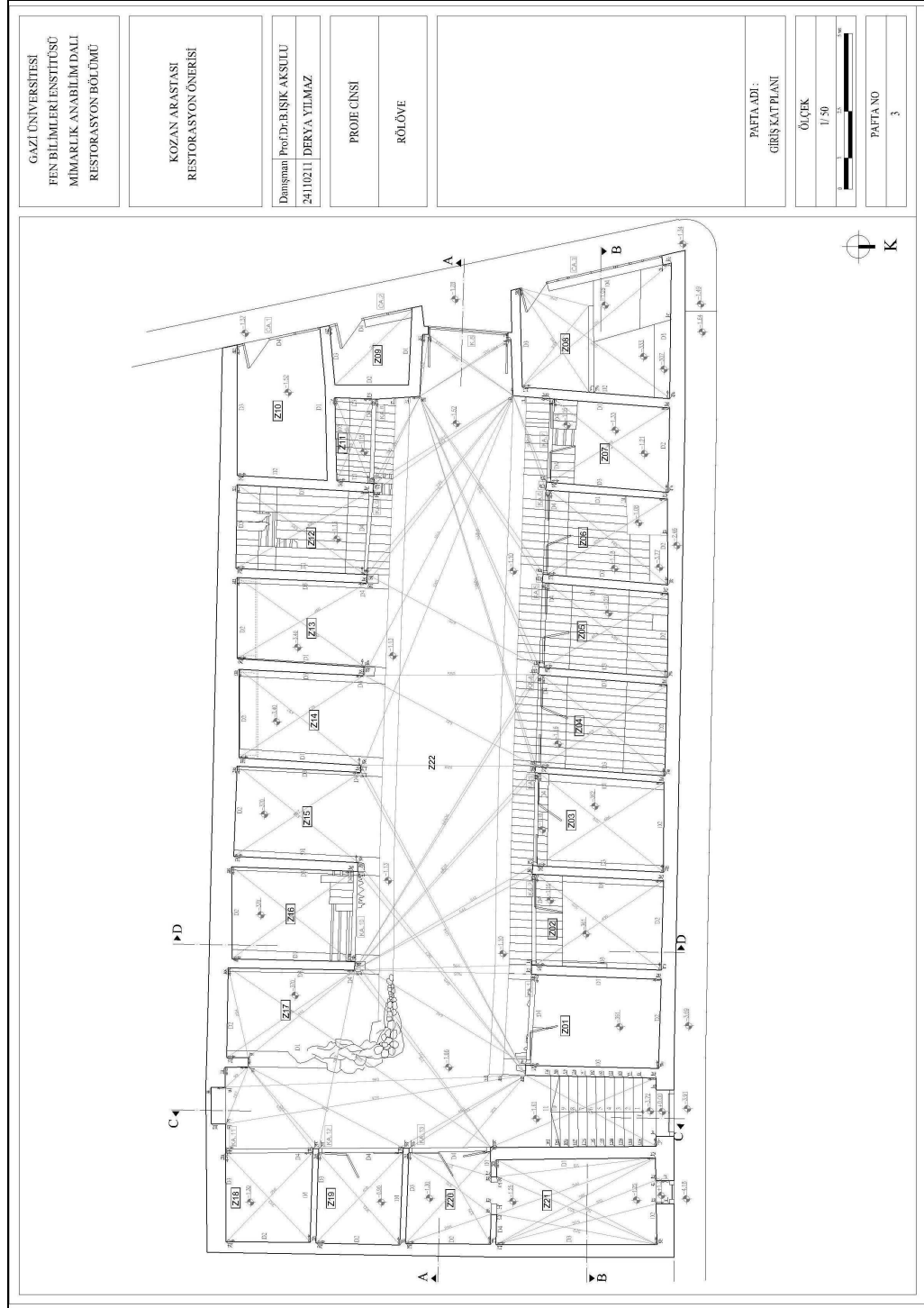
Şekil 4.1. Rölöve vaziyet planı

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

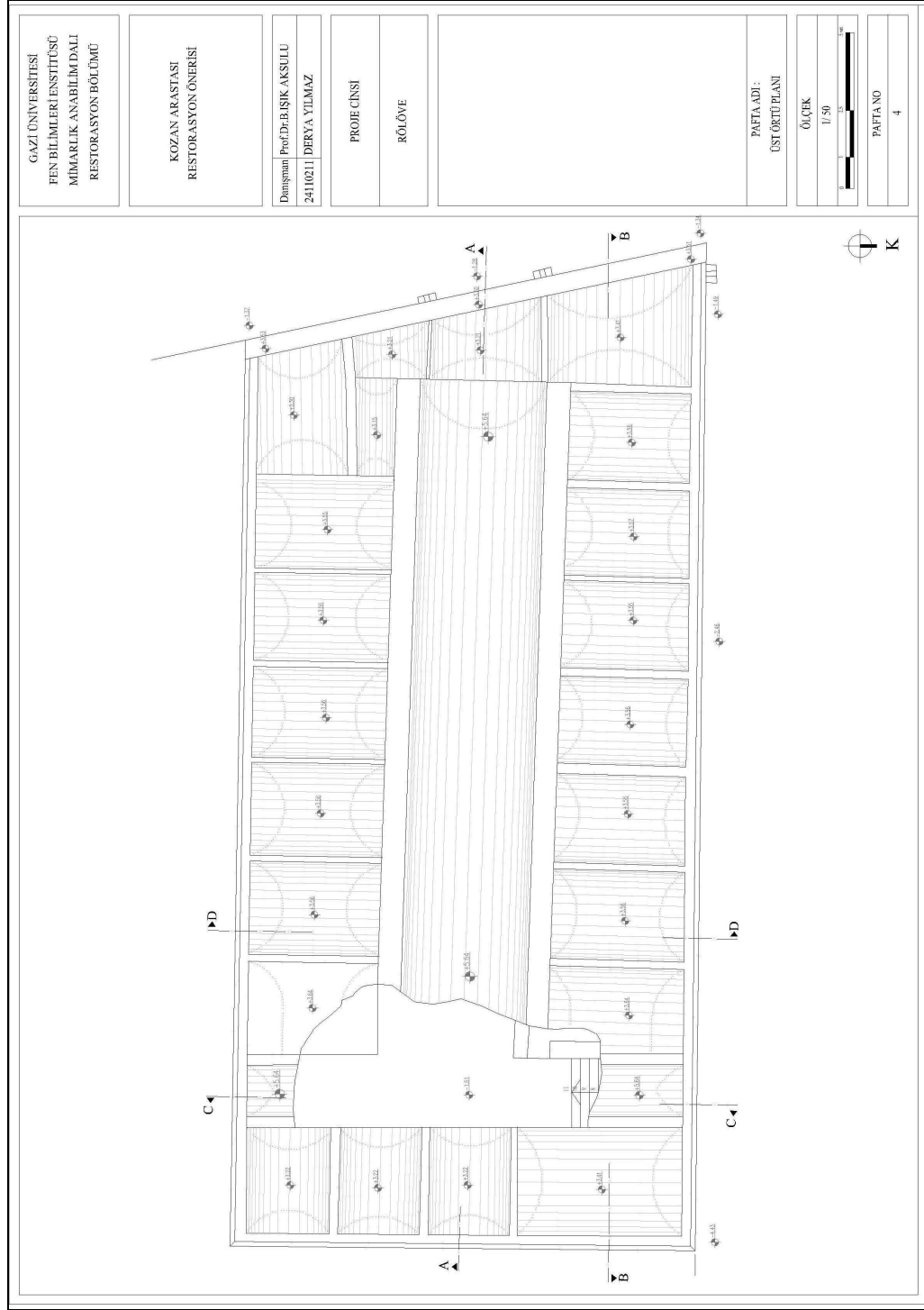
Şekil 4.2. Rölöve bodrum kat planı

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

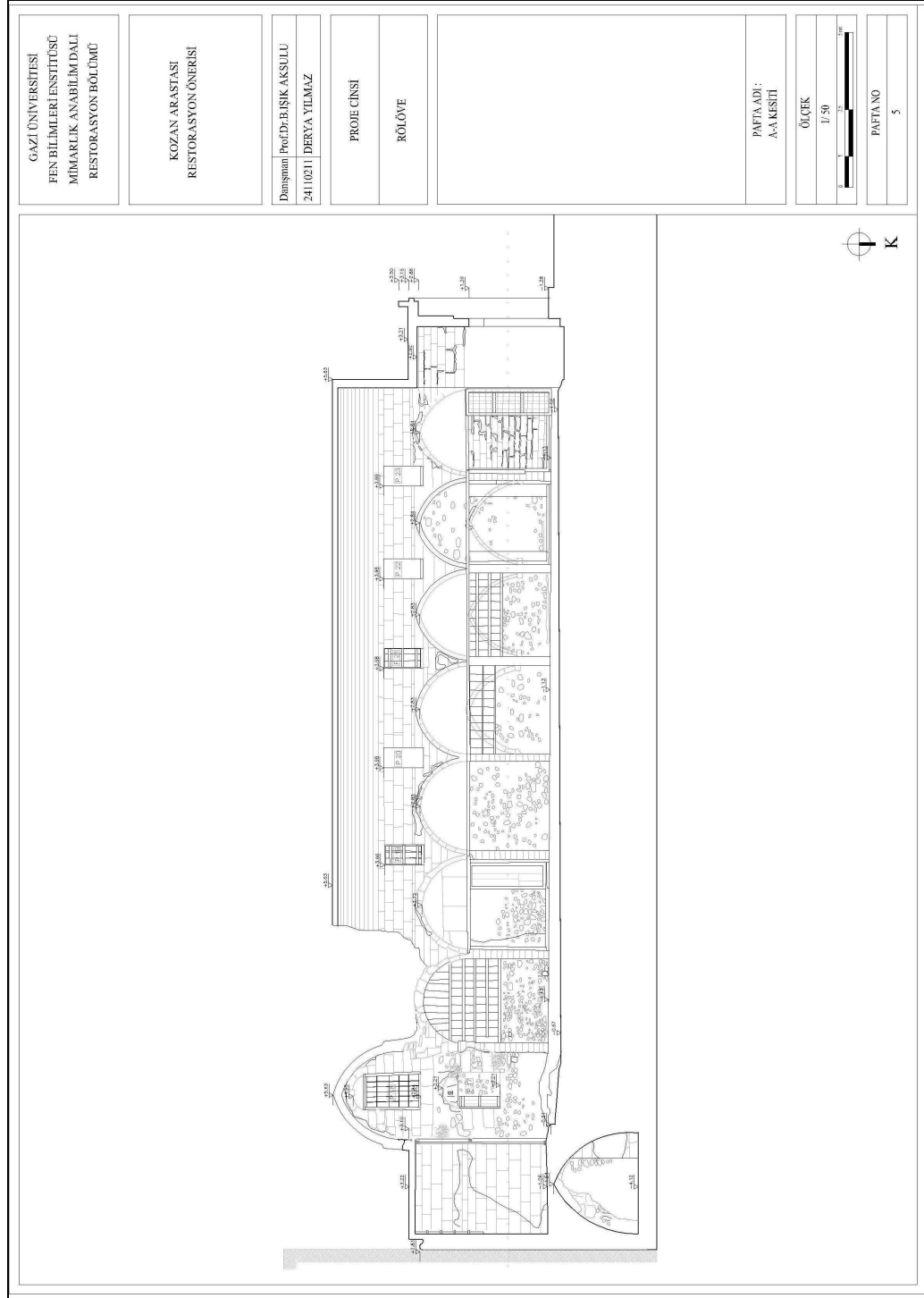
Şekil 4.3. Rölöve giriş kat planı

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

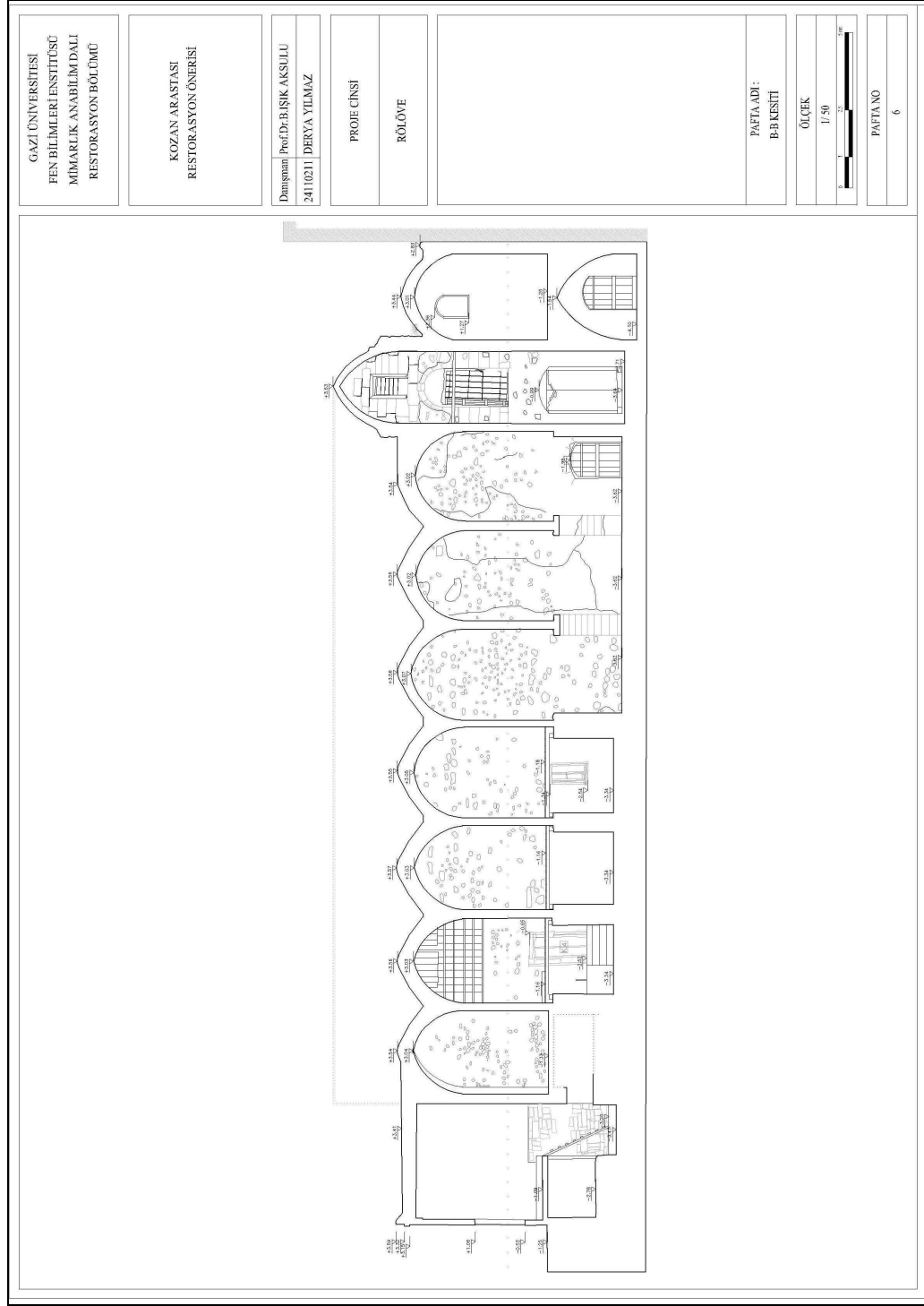
Şekil 4.4. Rölöve üstörtü planı

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

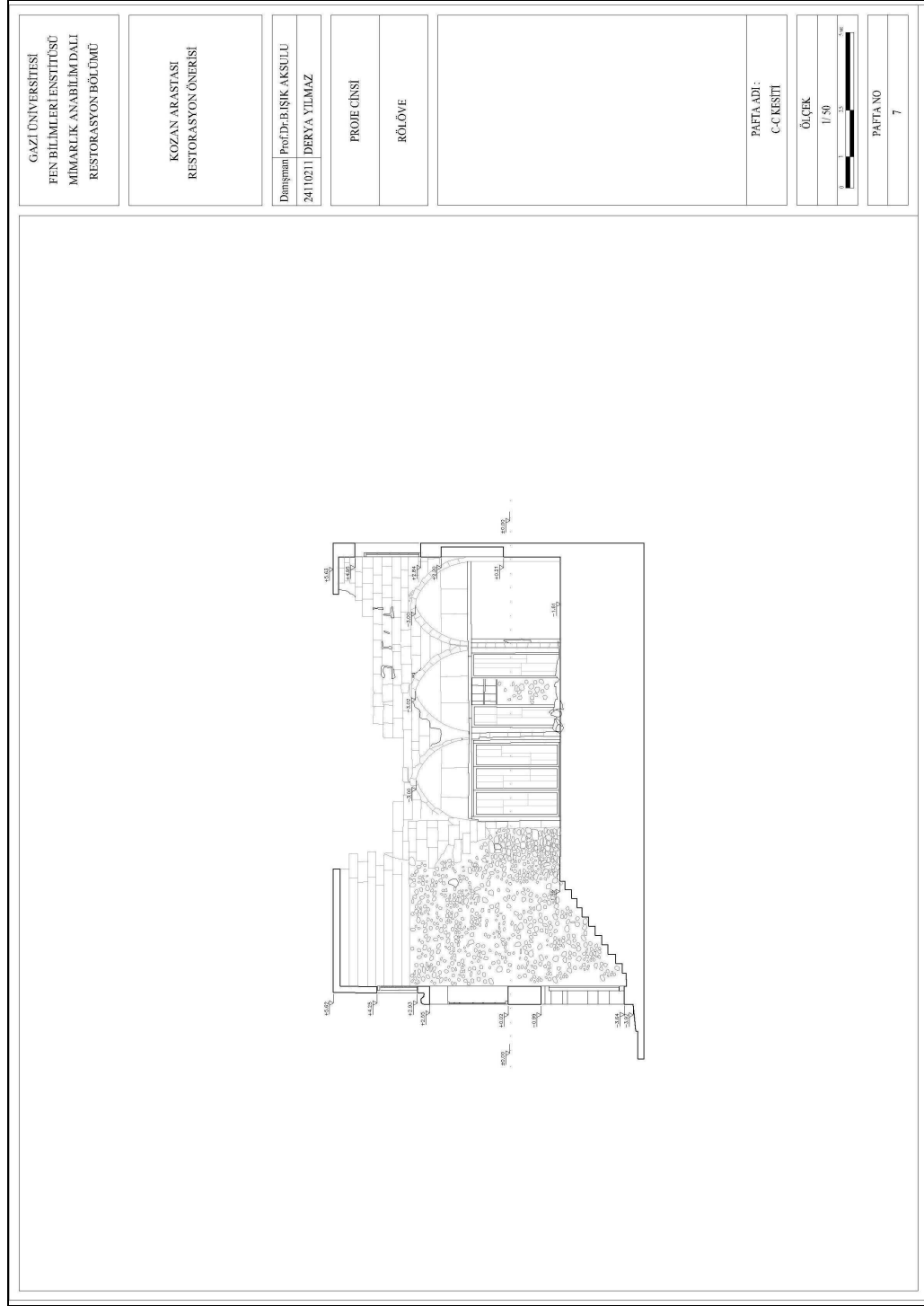
Şekil 4.5. Rölöve A-A kesiti

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

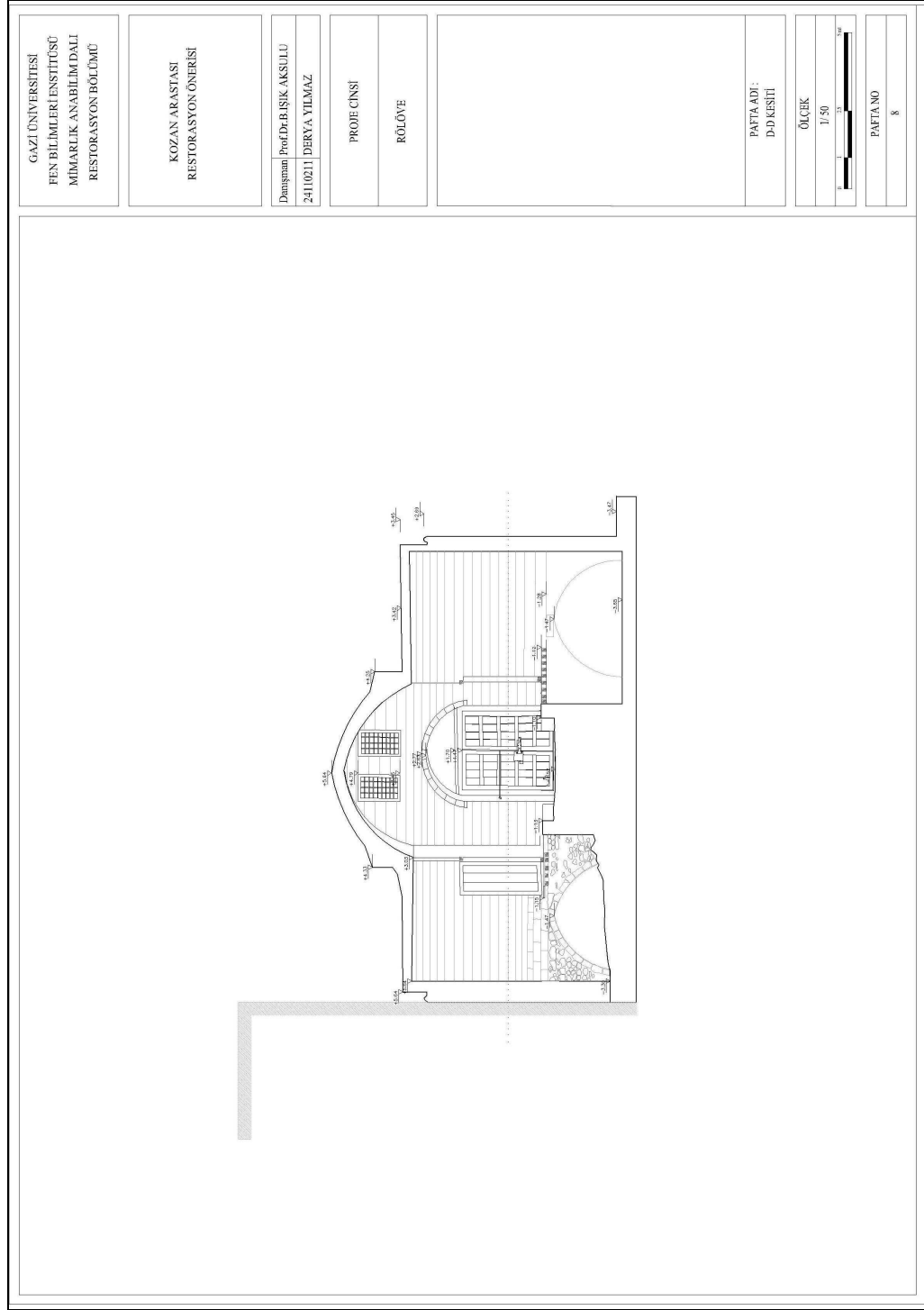
Şekil 4.6. Rölöve B-B kesiti

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

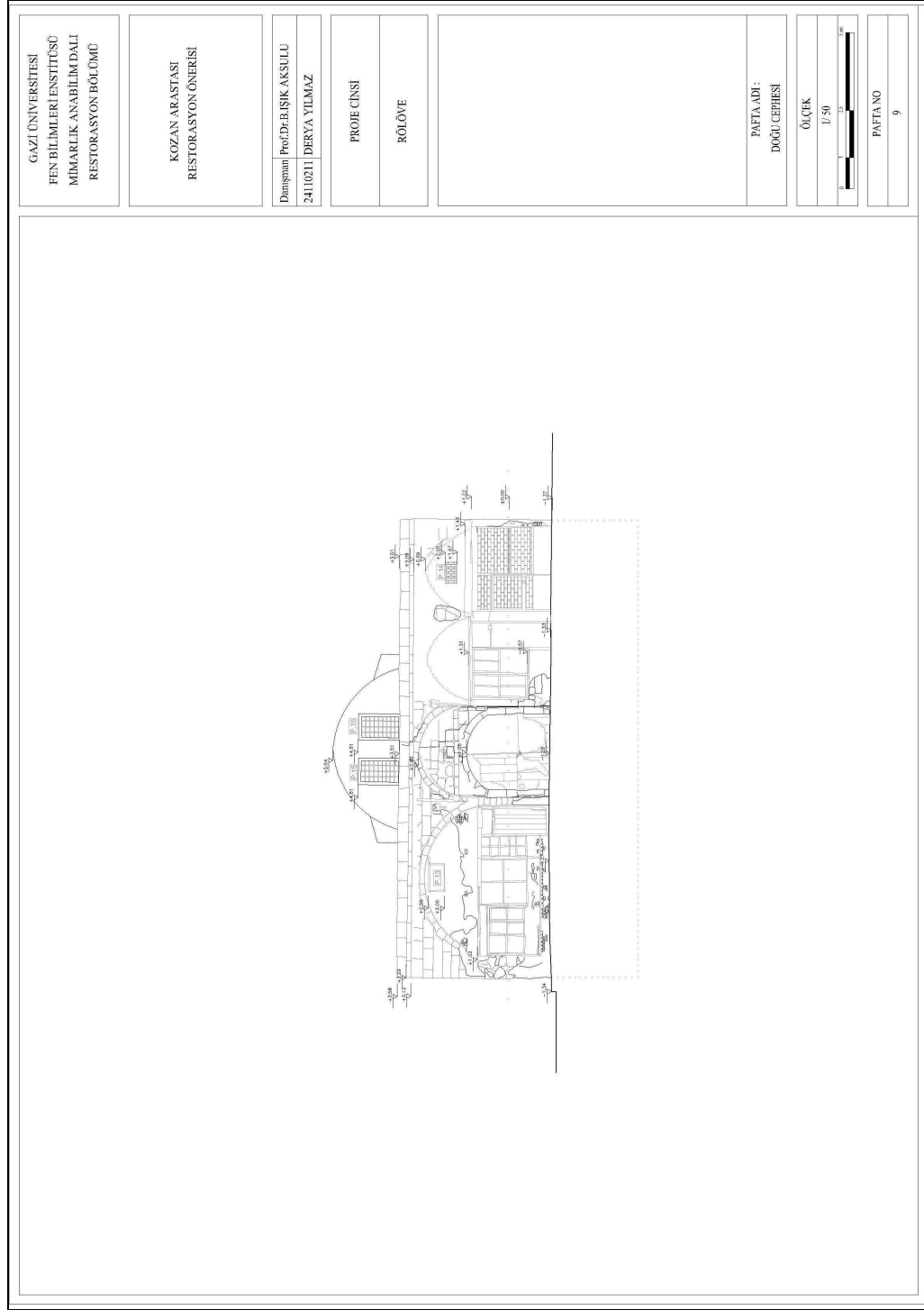
Şekil 4.7. Rölöve C-C kesiti

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

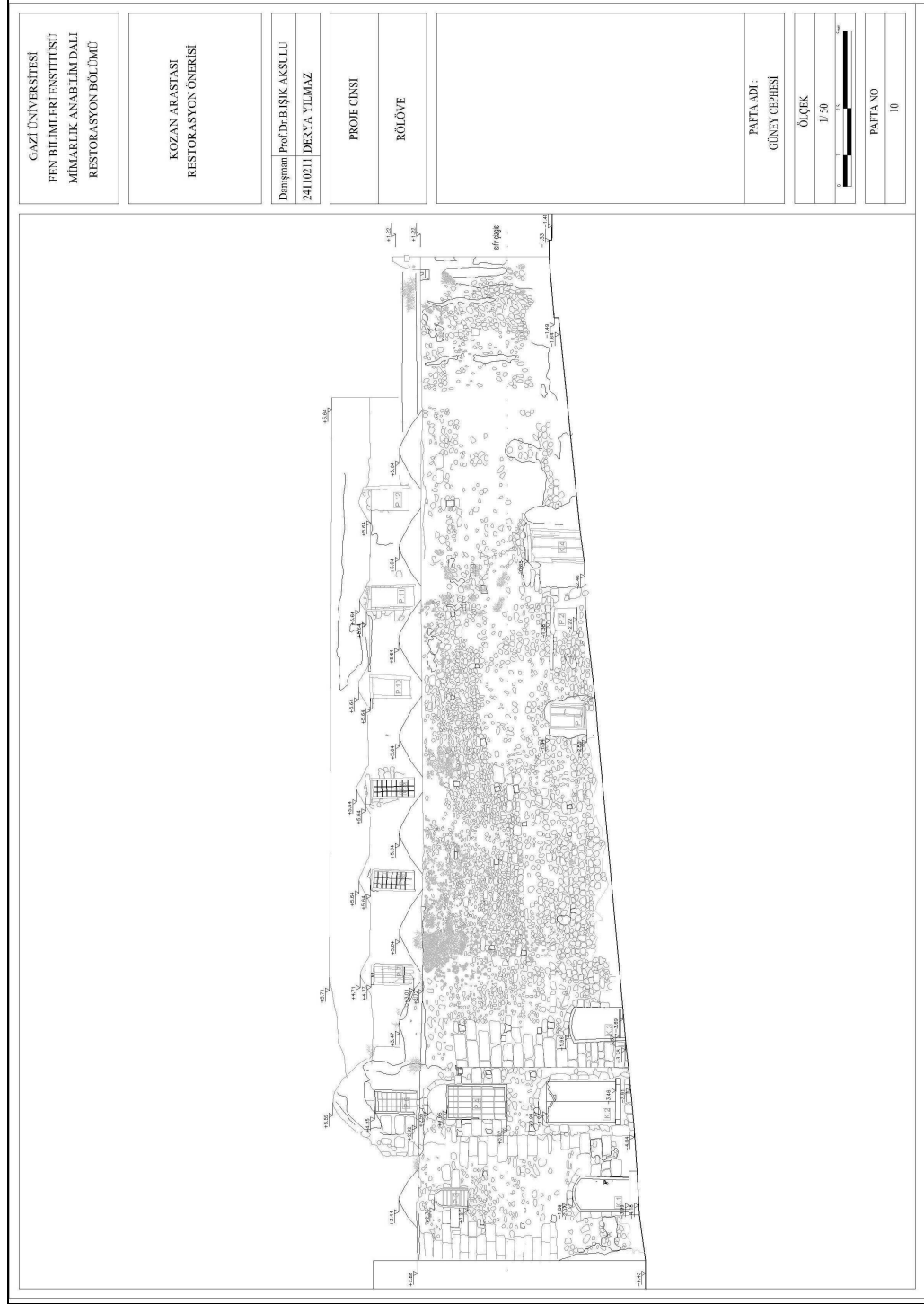
Şekil 4.8. Rölöve D-D kesiti

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

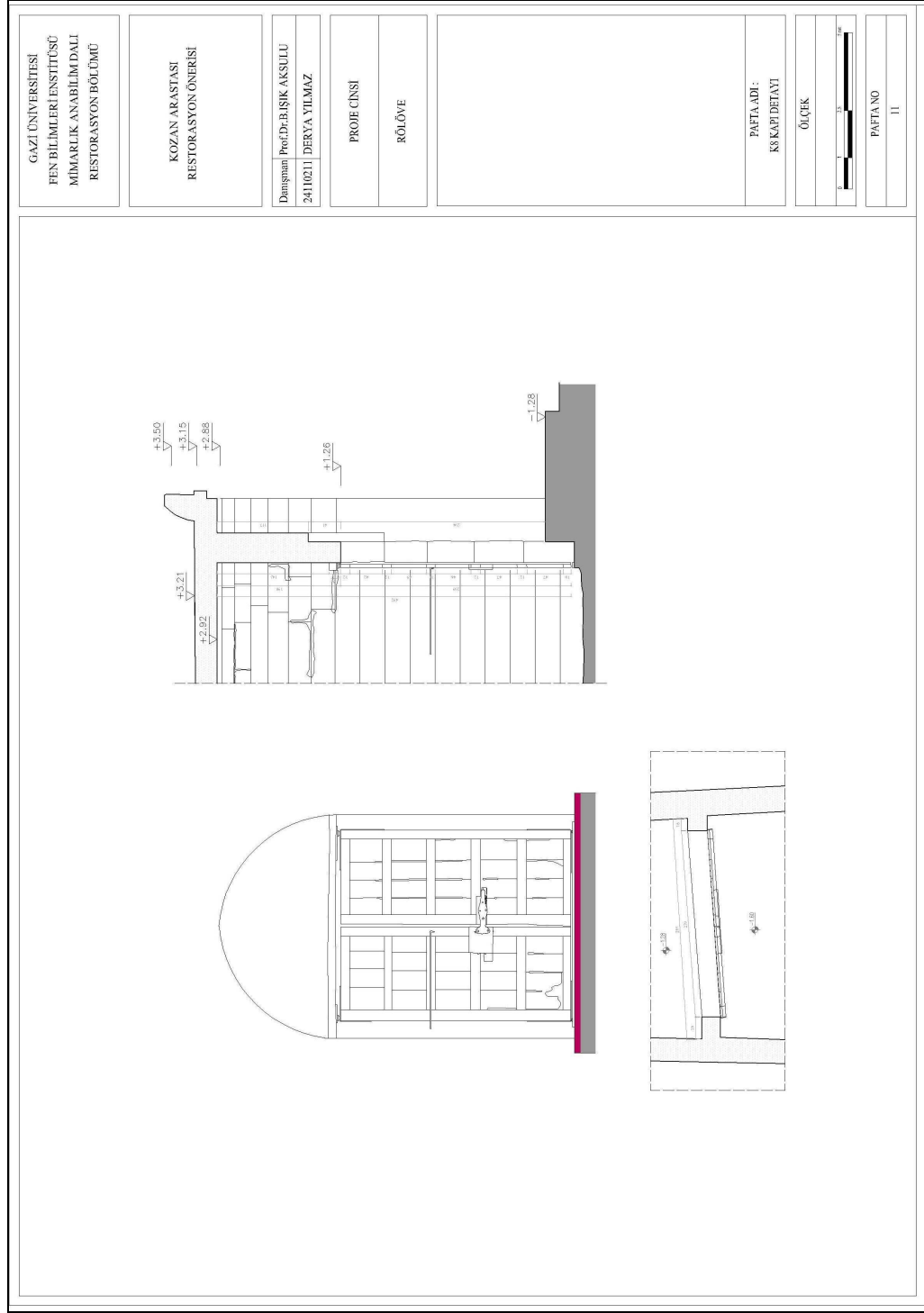
Şekil 4.9. Rölöve doğu cephesi

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

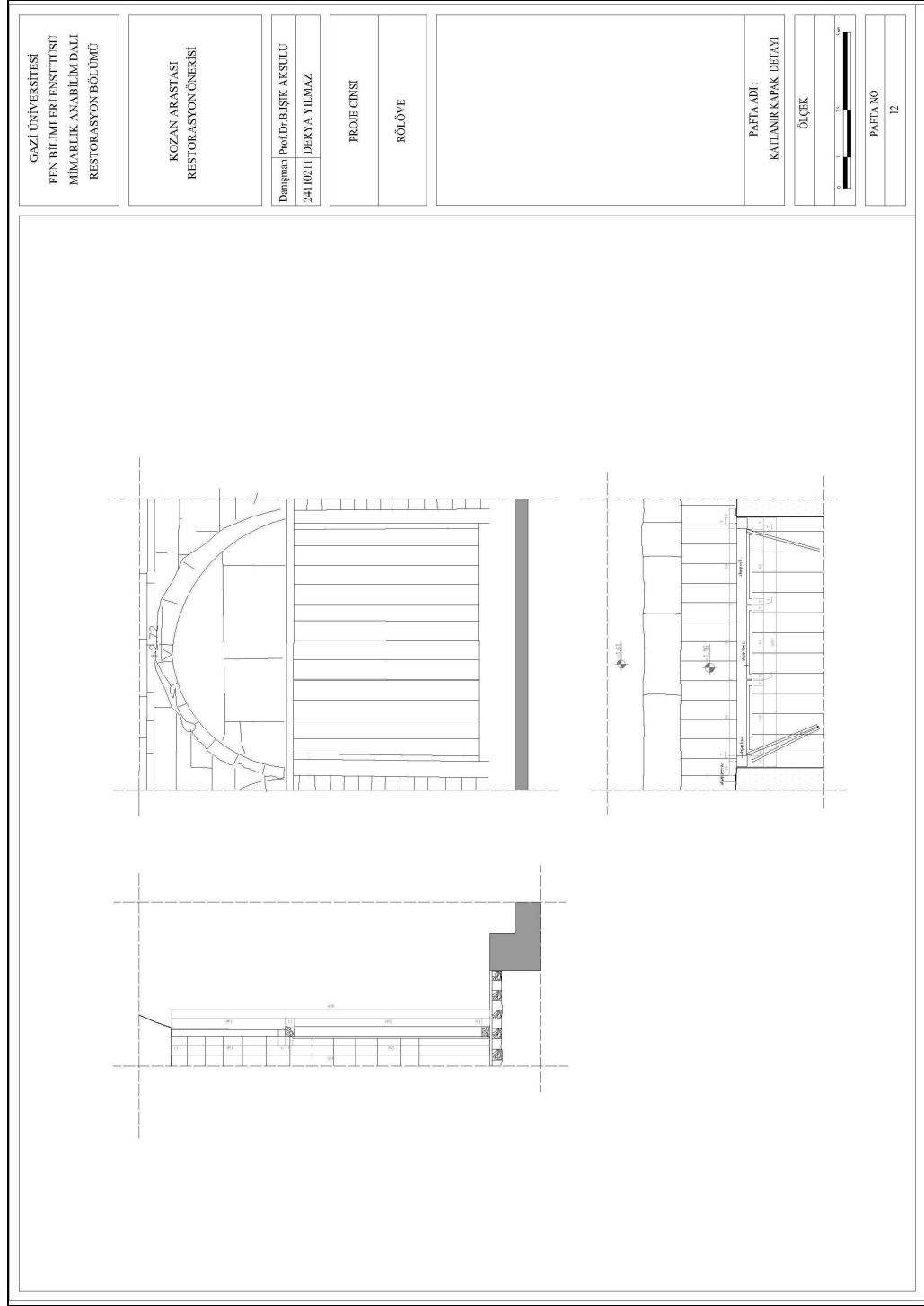
Şekil 4.10. Rölöve güney cephesi

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

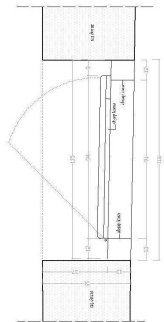
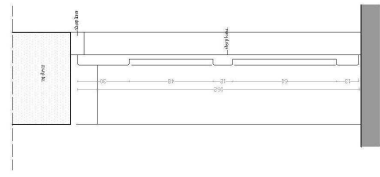
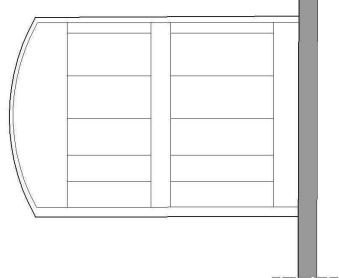
Şekil 4.11. Rölöve K8 kapı detayı

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Şekil 4.12. Rölöve dükkan katlanır kapak detayı

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

GAZİ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BÖLÜMÜ		KOZAN ARASTASI RESTORASYON ÖNERİSİ		Danışman Prof.Dr.B.İŞİK AKSULU 24.11.2021 DERYA YILMAZ		PROJE CİNSİ RÖLÖVE				PAFTA ADI : K3 KAPIDETAYI		ÖLÇEK 		PAFTA NO 14	
															

Şekil 4.14. Rölöve K3 kapı detayı

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Çizelge 4.1. Yapı dış analiz çizelgesi doğu cephesi

DOĞU CEPHESİ

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME															ÖLÇÜLER			EKLEMELER ve DURUM							
			TAŞIYICI					DOLGU					YÜZEY					En (m)	Kalınlık (m)	Yükseklik (m)								
TAŞIYICI	MİMARİ		Tuğla	Ahşap	Kesme Taş	Moloz Taş	Moloz + Kesme Taş	Tonoz	Kemer	Tuğla	Toprak	Ahşap	Cimento	Kesme Taş	Moloz Taş	Moloz + Kesme Taş	Kesme Taş	Sıva	Boya	Cimento Sıva	Moloz + Kesme Taş	Saç	Ahşap	En (m)	Kalınlık (m)	Yükseklik (m)		
DV6				•										•				•							1470 cm	30 cm	493 cm	Çimento sıva ile sıvanmış Kesme taşlarda yüzey kayıpları var
	CA.1																								273 cm	252 cm		Değiştirilerek yeniden yapılmış.
	P13																								73 cm	38 cm		
	CA.2			•								•											•		252 cm	254cm		Değiştirilerek yeniden yapılmış.
	K.8			•								•										•			270 cm	266cm		Ahşap kapı dış yüzeyi saç kaplama yapılmış.Kapıda kullanılan ahşap malzeme iyi durumda.
	CA.3			•								•											•		485 cm	252 cm		Değiştirilerek yeniden yapılmış.
	P14																								88 cm	52 cm		

Zx: Zemin numaraları
DVx: Duvar numaraları

K.x: Kapı numaraları
P.x: Pencere numaraları

KP: Kapı Boşluğu
PE:Pencere Boşluğu

DV: Duvar
DÖ:Döşeme

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Çizelge 4.2. (Devam) Yapı dış analiz çizelgesi güney cephesi

GÜNEY CEPHESİ

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Çizelge 4.2. (Devam) Yapı dış analiz çizelgesi güney cephesi

GÜNEY CEPHESİ

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME												ÖLÇÜLER			EKLEMELER ve DURUM									
			TAŞIYICI				DOLGU				YÜZEY				En (m)	Kalınlık (m)	Yükseklik (m)										
TAŞIYICI	MİMARİ		Tuğla	Ahşap	Kesme Taş	Moloz Taş	Moloz + Kesme Taş	Tonoz	Kemir	Toprak Tuğla	Ahşap	Cimento	Kesme Taş	Moloz Taş	Moloz + Kesme Taş	Kesme Taş	Siva	Boya	Cimento Siva	Moloz + Kesme Taş	Saç	Ahşap	En (m)	Kalınlık (m)	Yükseklik (m)		
DV4					●								●							●				2118 cm		288 cm	Çimento siva ile sıvanmış
	P.7			●							●										●			65 cm		138 cm	Ahşapda çürüme ve bozulmalar var.
	P.8			●							●										●			70 cm		143 cm	Yalnızca ahşap kasa kalmış durumda Ahşapda çürüme ve bozulmalar var.
	P.9			●							●										●			70 cm		136 cm	Yalnızca ahşap kasa kalmış durumda Ahşapda çürüme ve bozulmalar var.
	P.10																							75 cm		132 cm	Yalnızca ahşap kasa kalmış durumda Ahşapda çürüme ve bozulmalar var.
	P.11																							63 cm		138 cm	
	P.12																							65 cm		130 cm	

Zx: Zemin numaraları
DVx: Duvar numaraları

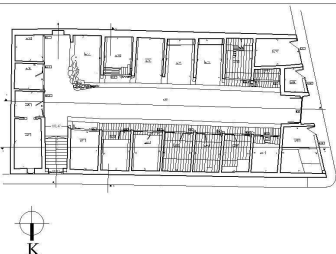
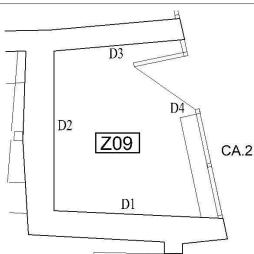
K.x: Kapı numaraları
P.x: Pencere numaraları

KP: Kapı Boşluğu
PE:Pencere Boşluğu

DV: Duvar
DÖ:Döşeme

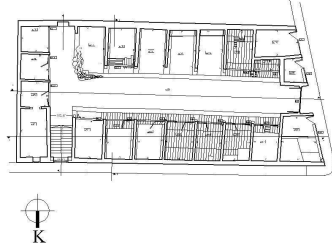
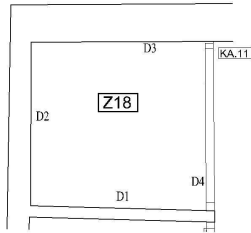
EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Çizelge 4.19. Yapı iç analiz çizelgesi Z09 mekanı

YAPI BİRİMİ		GENEL PLAN		MAHAL NO / ADI Z 09																		
GİRİŞ KAT																						
YAPI ELEMENTLARI		FORMU	MALZEME															ÖLÇÜLER			EKLEMELER ve DURUM	
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI				DOLGU					YÜZEY						En (m)	Kalınlık (m)	Yükseklik (m)		
			Tuğla	Ahşap	Kesme Taş	Moloz + Kesme Taş	Tuğla	Toprak	Ahşap	Cimento	Kesme Taş	Moloz + Kesme Taş	Kesme Taş	Moloz Taş	Boya	Cimento Sıva	Moloz + Kesme Taş					Saç
D1				•					•						•				247 cm	40 cm	270 cm	
D2				•					•						•				233 cm	43 cm	412 cm	
D3				•					•						•				191 cm	30 cm	270 cm	
D4				•		•									•				271 cm	20 cm	412 cm	
CA.2				•				•									•		271 cm		270 cm	
ZE																						Beton şap yapılmış
TA				•					•						•							
Zx: Zemin numaraları K.x: Kapı numaraları KP: Kapı Boşluğu DV: Duvar DVx: Duvar numaraları P.x: Pencere numaraları PE:Pencere Boşluğu DÖ:Döşeme																						

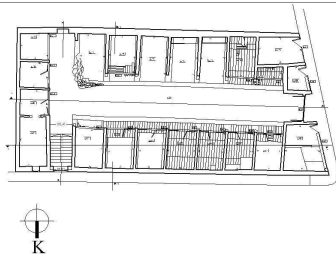
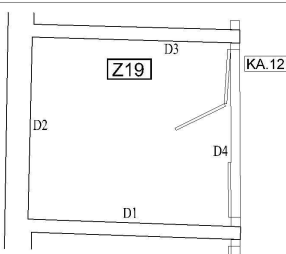
EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Çizelge 4.28. Yapı iç analiz çizelgesi Z18 mekanı

YAPI BİRİMİ		GENEL PLAN												MAHAL NO / ADI Z 18								
GİRİŞ KAT																						
YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME												ÖLÇÜLER			EKLEMELER ve DURUM				
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI				DOLGU				YÜZEY				En (m)	Kalınlık (m)	Yükseklik (m)					
			Tuğla	Akşap	Kesme Taş	Moloz + Kesme Taş	Tuğla	Toprak	Akşap	Cimento	Kesme Taş	Moloz + Kesme Taş	Kesme Taş	Moloz Taş					Boya	Cimento Sıva	Moloz + Kesme Taş	Saç
D1					●						●			●				299 cm	20 cm	305 cm		
D2						●						●			●			284 cm	40 cm	420 cm	Nemlenme ve Yosunlanmalar var. Derz aralarına çimento ile dolgu yapılmış	
D3					●						●			●				300 cm	65 cm	305 cm		
D4					●						●			●				278 cm	20 cm	420 cm		
	KA11				●					●							●	277cm		286 cm		
ZE									●												Kaplama malzemesi yok olmuş, toprak zemin	
TA					●					●				●								

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Çizelge 4.29. Yapı iç analiz çizelgesi Z19 mekanı

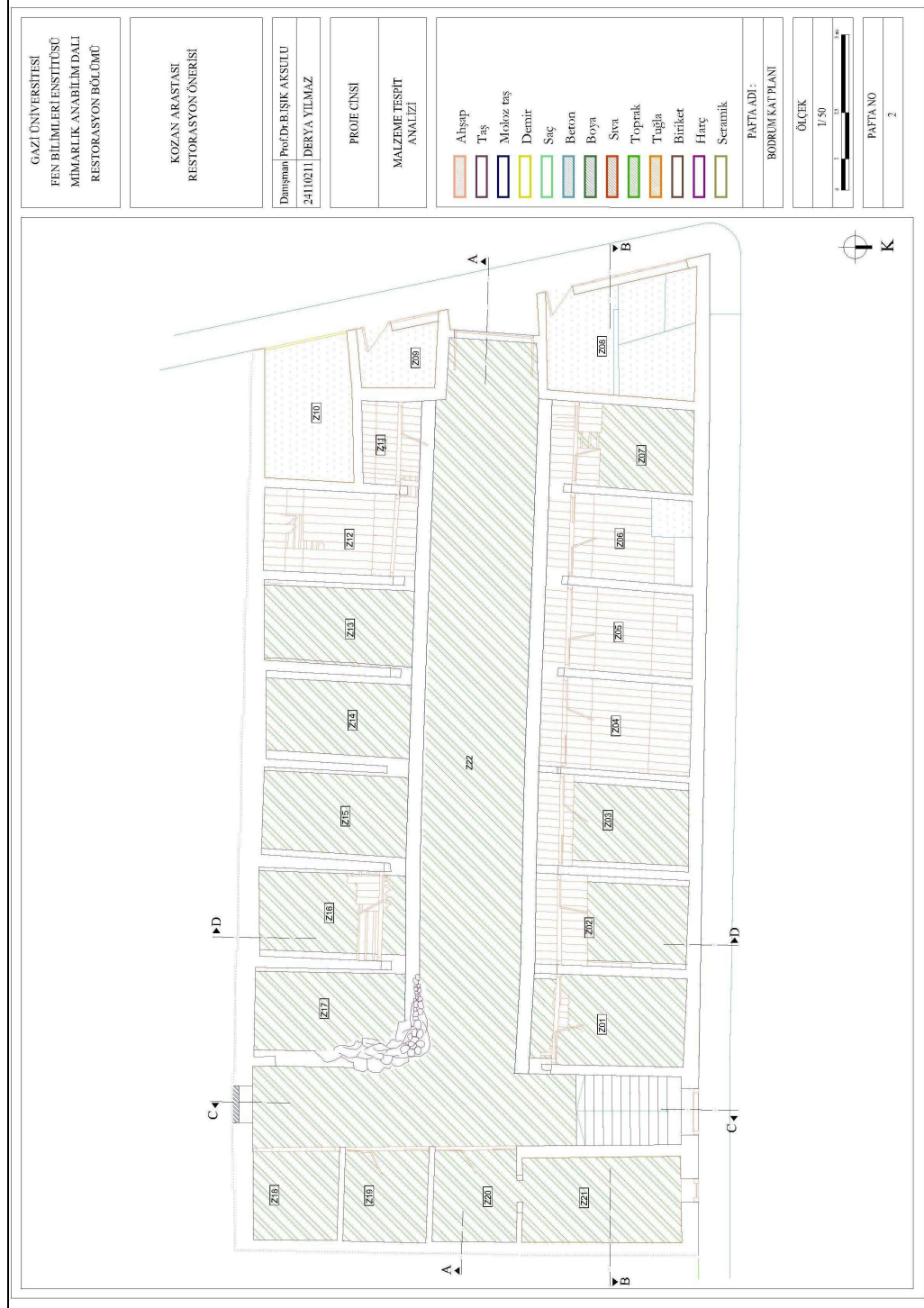
YAPI BİRİMİ		GENEL PLAN												MAHAL NO / ADI								
GİRİŞ KAT																						
YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME												ÖLÇÜLER		EKLEMELER ve DURUM					
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI				DOLGU				YÜZEY				En (m)	Kalınlık (m)		Yükseklik (m)				
			Tuğla	Alıncap	Kesme Taş	Moloz + Kesme Taş	Tuğla	Toprak	Alıncap	Cimento	Kesme Taş	Moloz + Kesme Taş	Kesme Taş	Moloz Taş					Boya	Cimento Sıva	Moloz + Kesme Taş	Saç
D1					•					•			•					311 cm	19 cm	305 cm	Yosunlanma ve renk değişimi vardır. Derz aralarına çimento ile dolgu yapılmış.	
D2						•					•			•				268 cm	40 cm	420 cm		
D3						•					•			•				305 cm	20 cm	350 cm		
D4						•					•			•				271 cm	20 cm	420 cm		
	KA12																	262 cm	283 cm		Katların kanatlardan bir tanesi yok olmuştur.	
ZE																					Kaplama malzemesi yok olmuş, toprak zemin	
TA					•																Nemlenmeden Dolaylı taş yüzeyde renk değişimi vardır.	
Zx: Zemin numaraları K.x: Kapı numaraları KP: Kapı Boşluğu DV: Duvar DVx: Duvar numaraları P.x: Pencere numaraları PE:Pencere Boşluğu DÖ:Döşeme																						

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

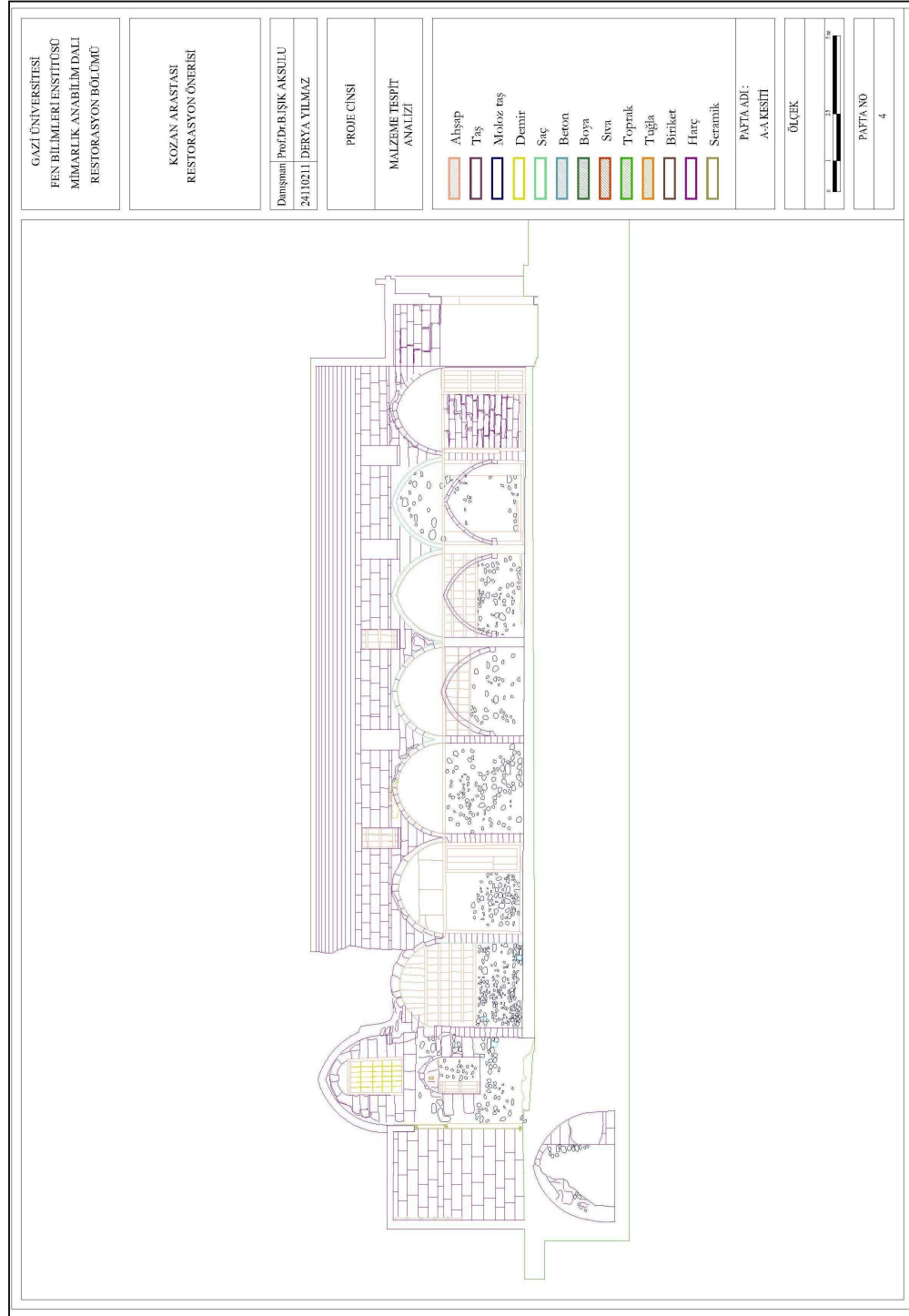
Şekil 4.15. Malzeme tespitleri bodrum kat planı

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

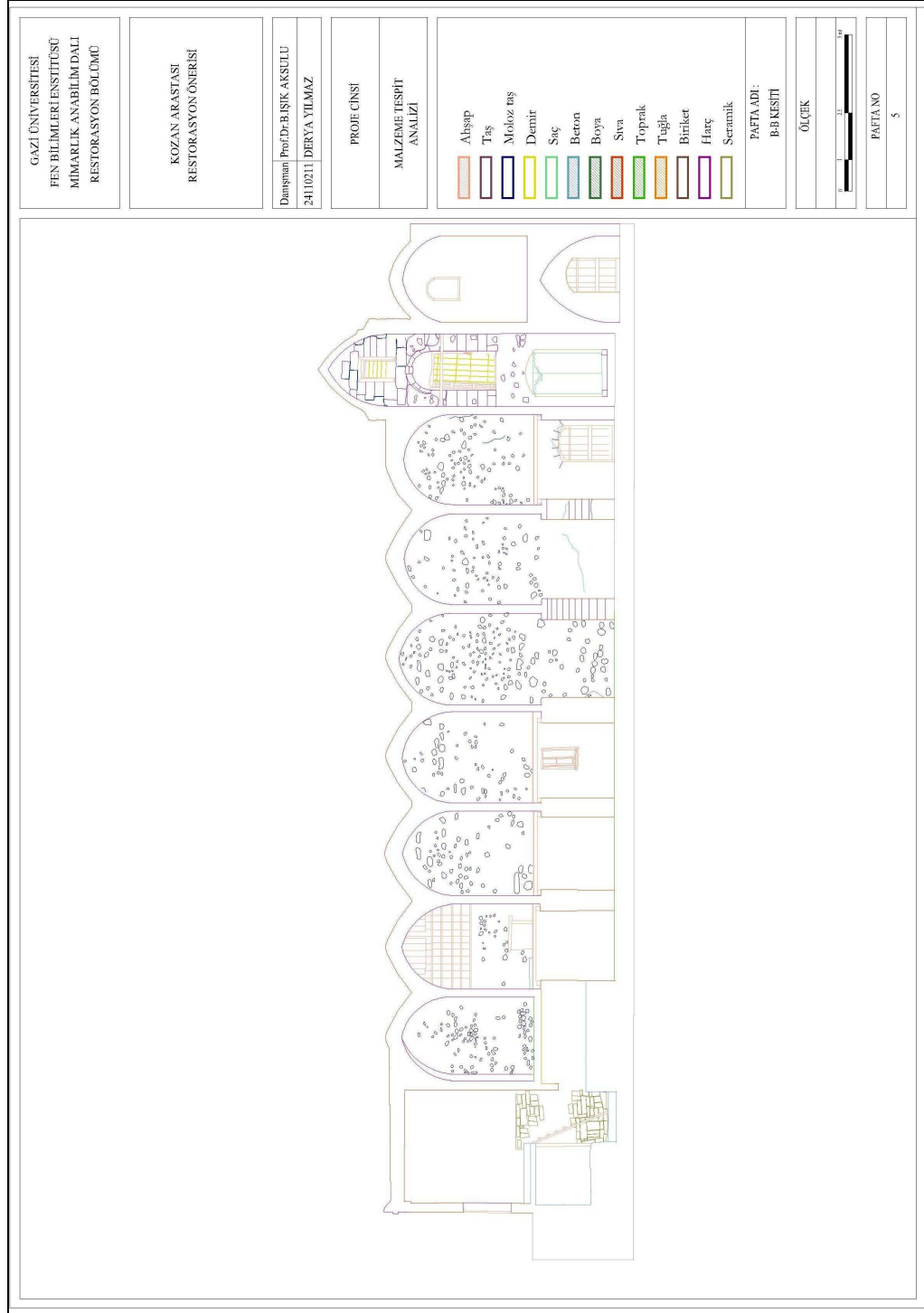
Şekil 4.16. Malzeme tespitleri giriş kat planı

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

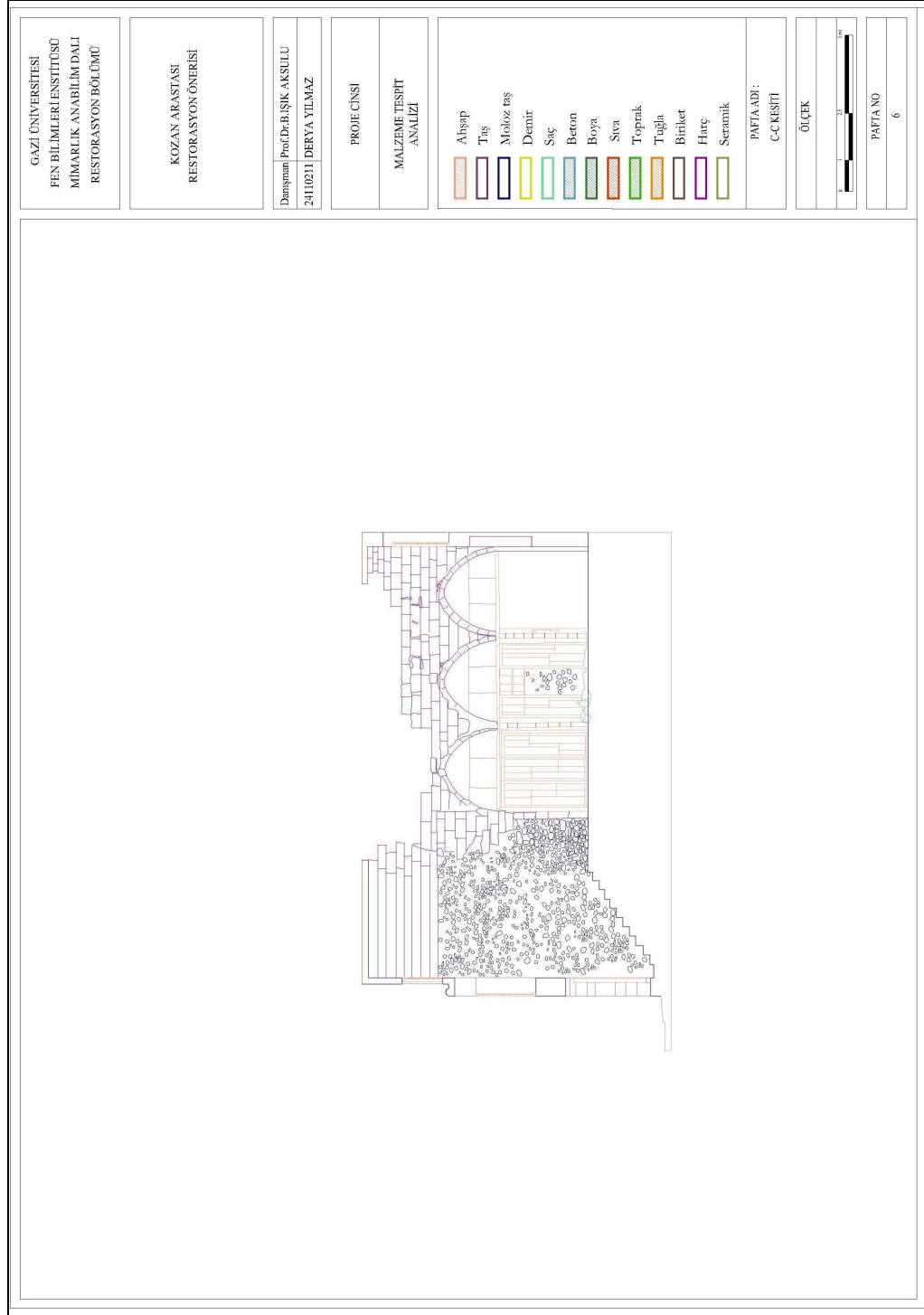
Şekil 4.17. Malzeme tespitleri A-A kesiti

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

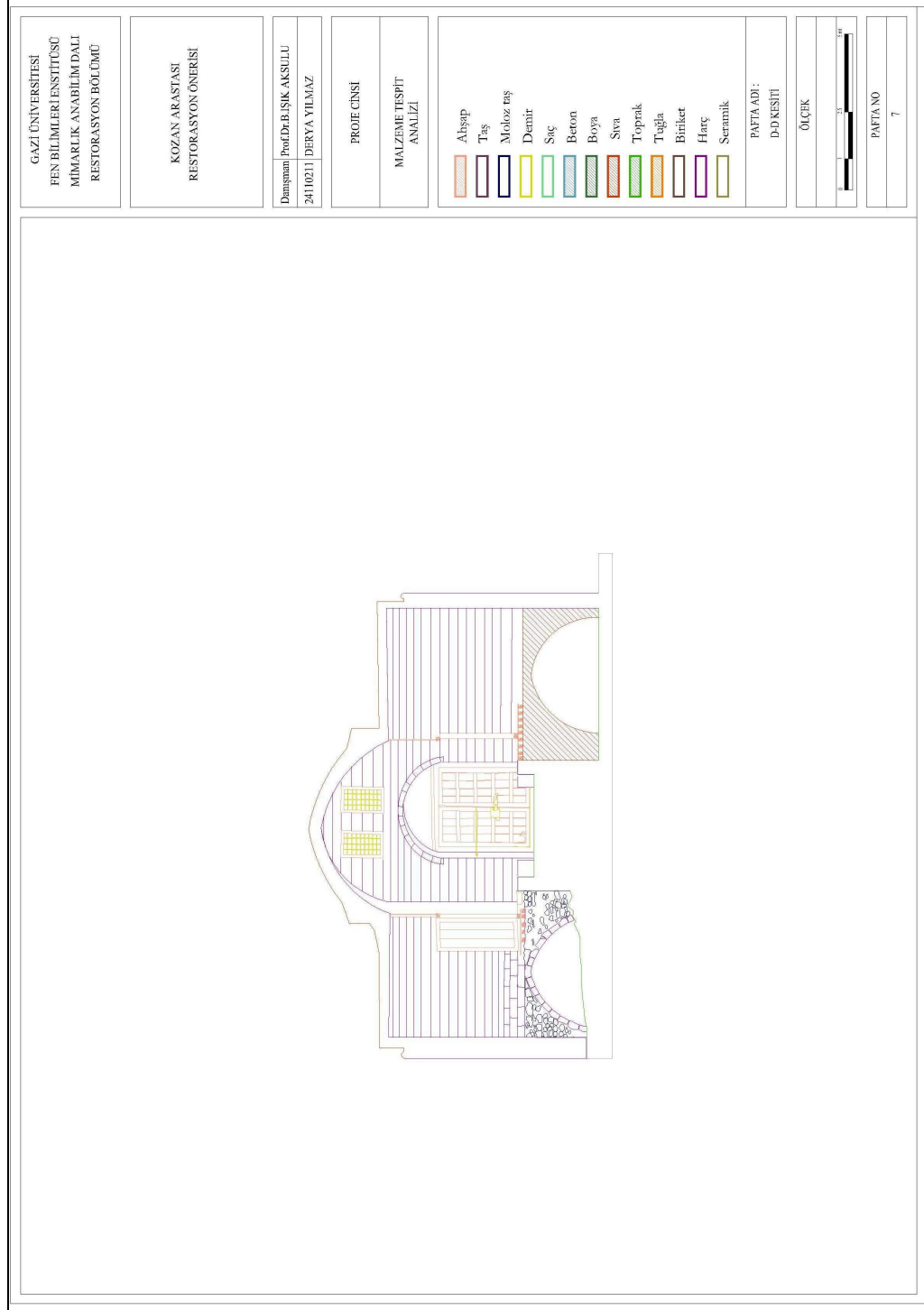
Şekil 4.18. Malzeme tespitleri B-B kesiti

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

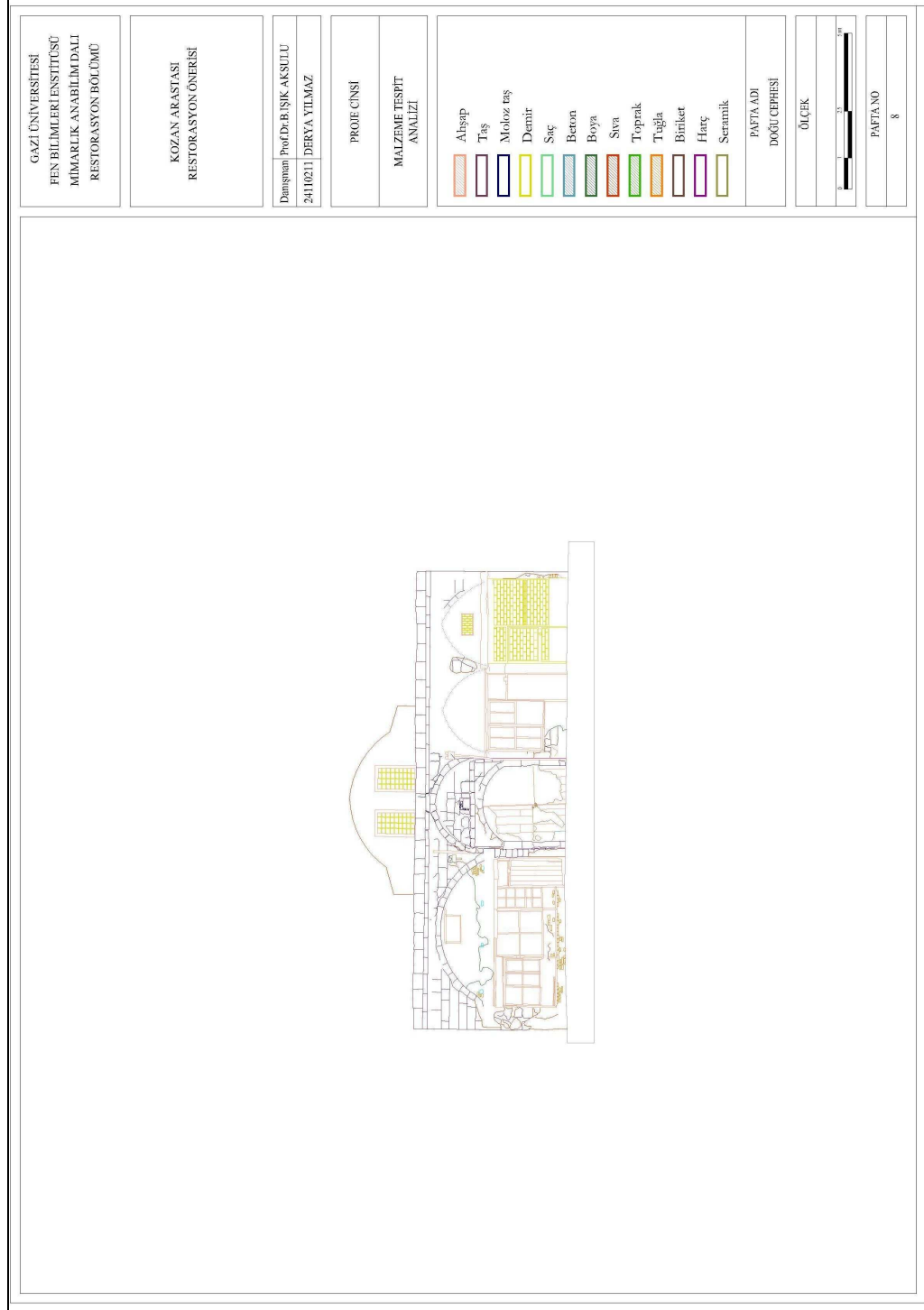
Şekil 4.19. Malzeme tespitleri C-C kesiti

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

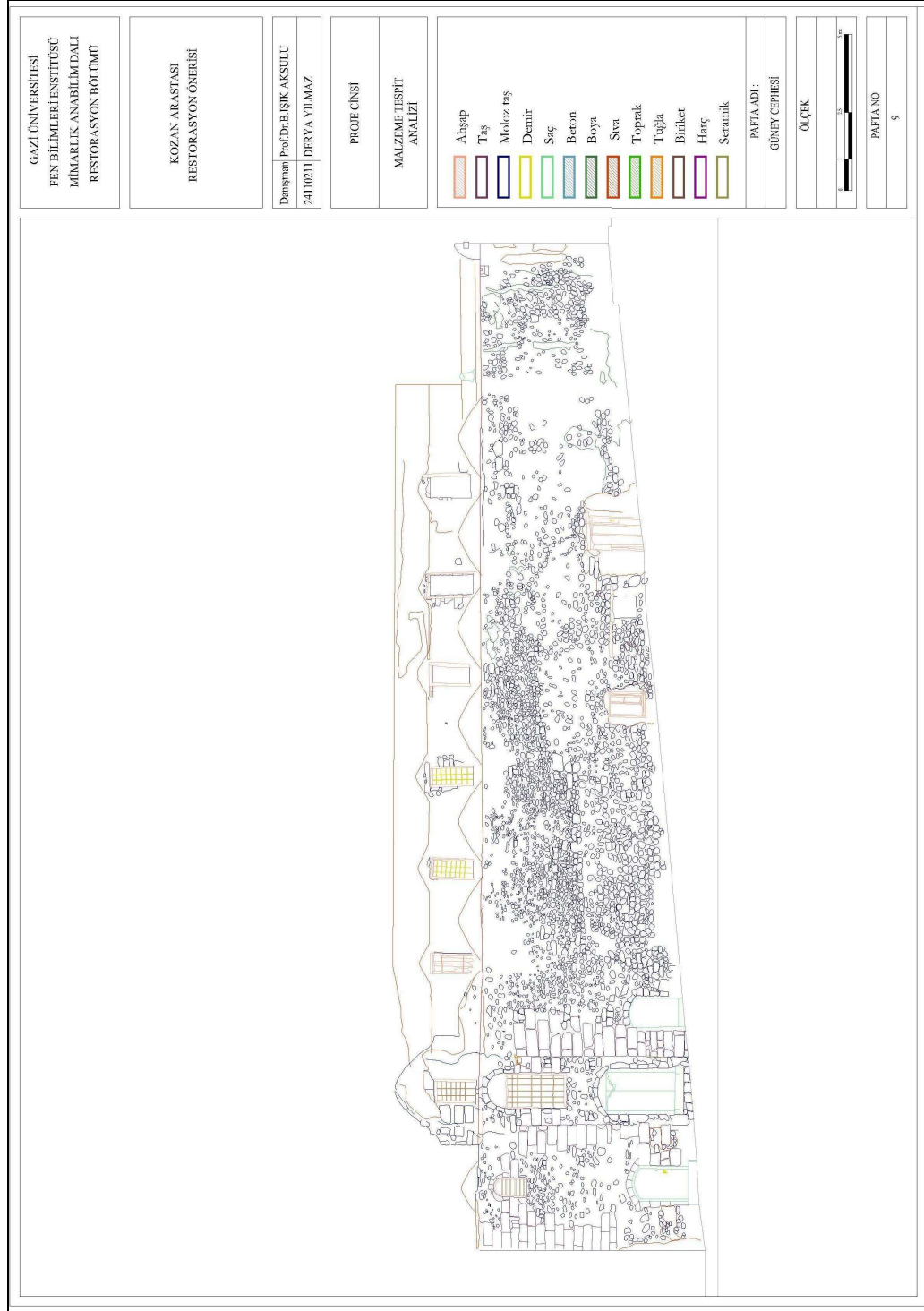
Şekil 4.20. Malzeme tespitleri D-D kesiti

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

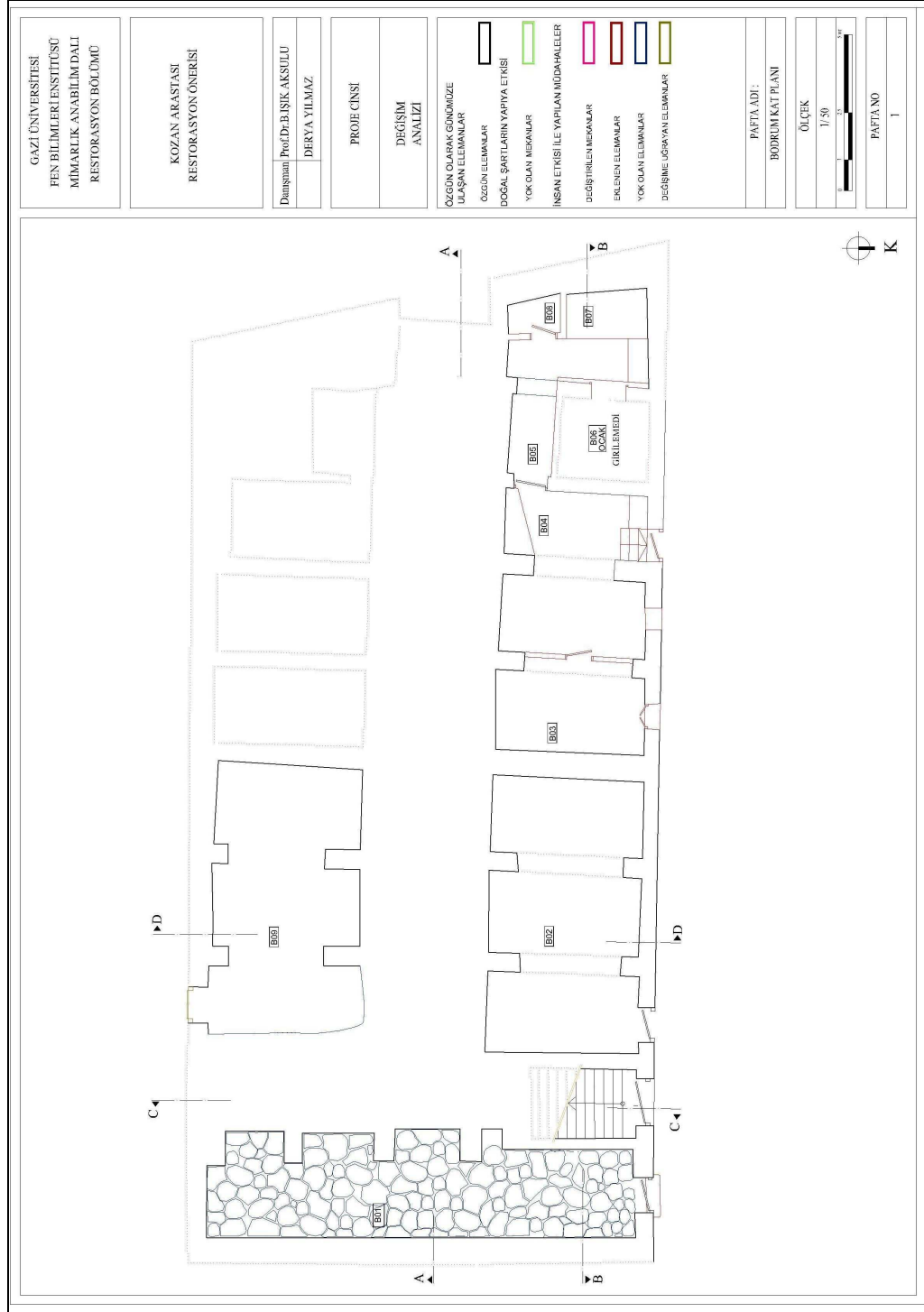
Şekil 4.21. Malzeme tespitleri doğu (ön) cephe

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

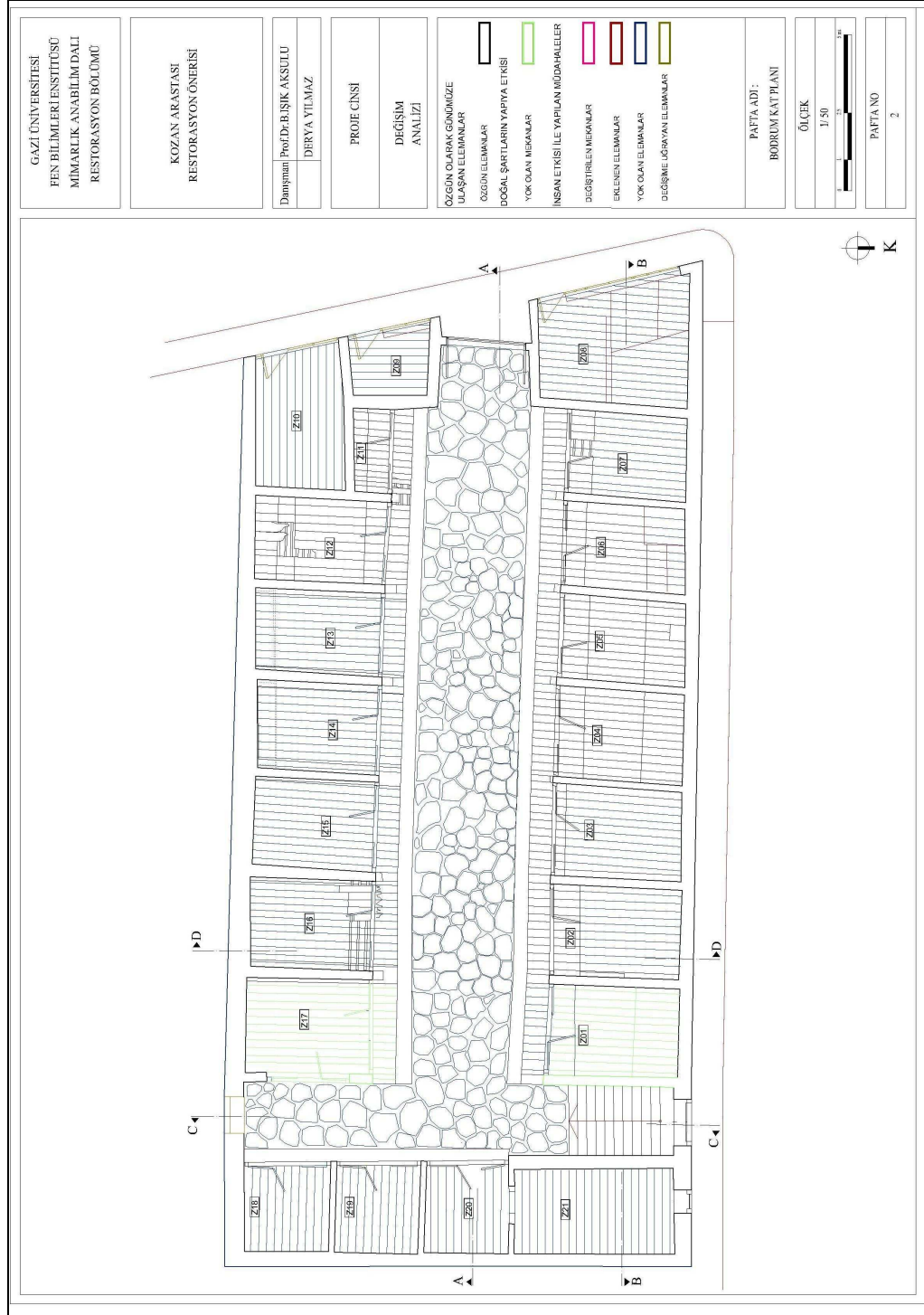
Şekil 4.22. Malzeme tespitleri güney (yan) cephe

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

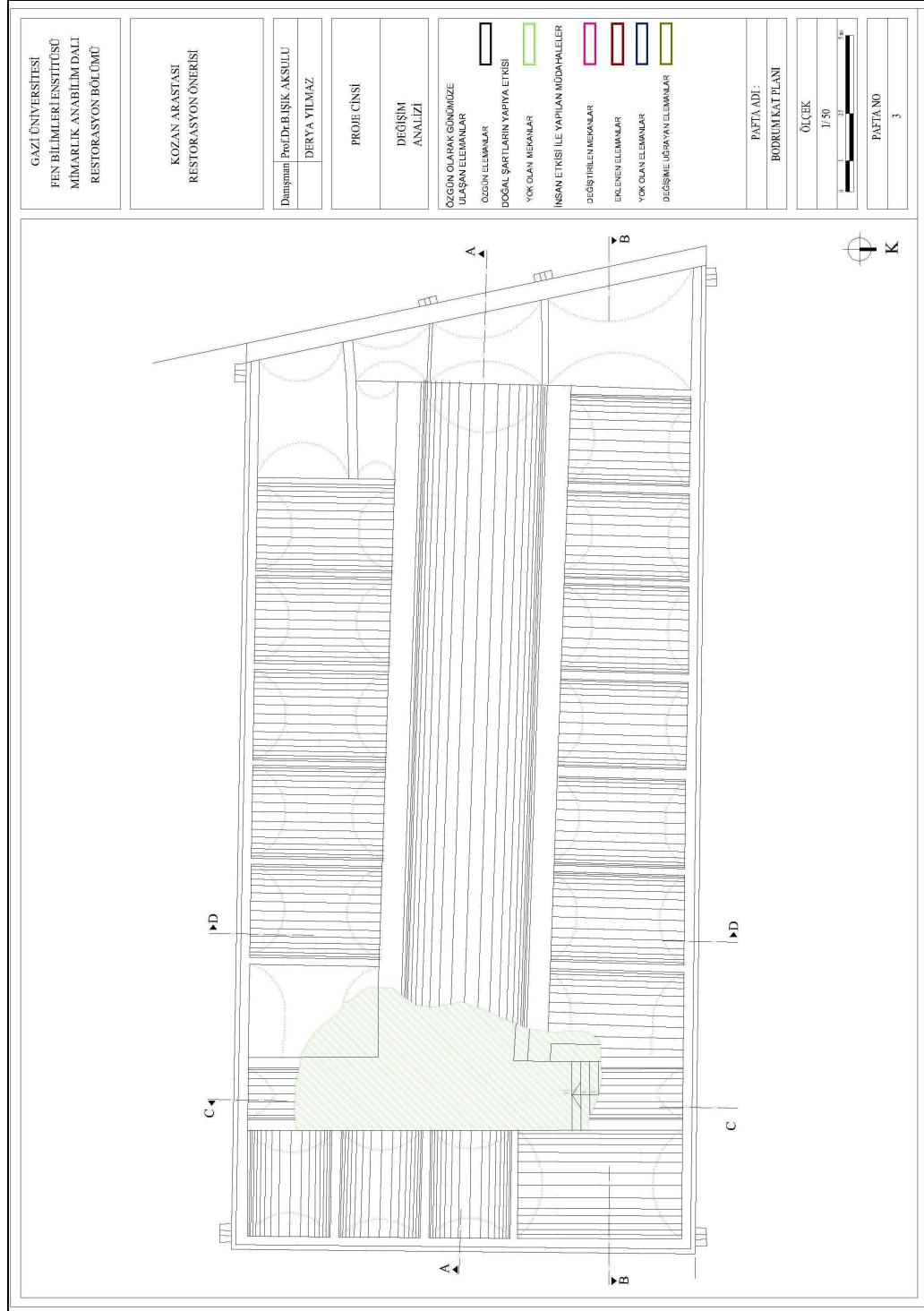
Şekil 4.23. Değişim analizi bodrum kat planı

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

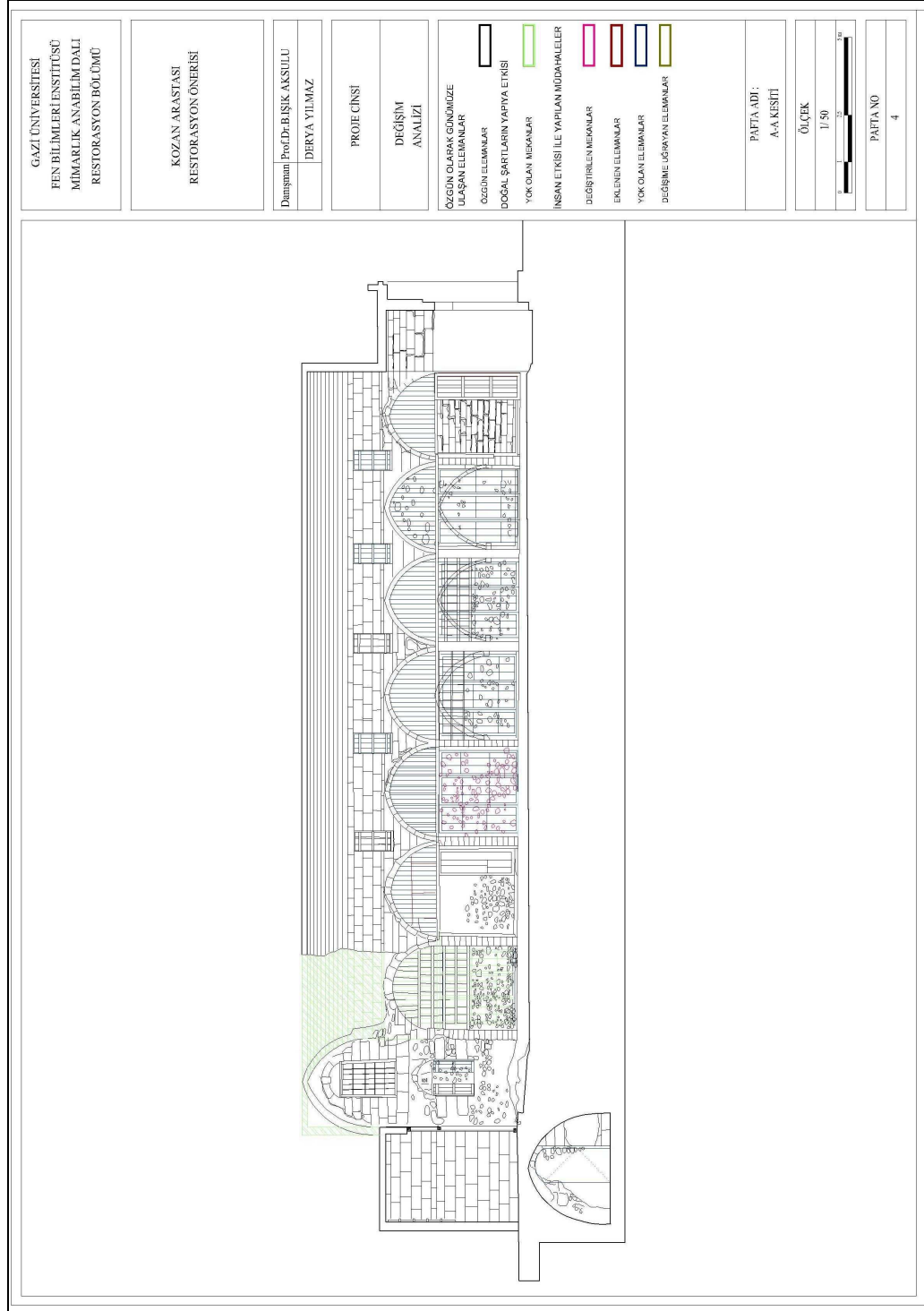
Şekil 4.24. Değişim analizi giriş kat planı

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

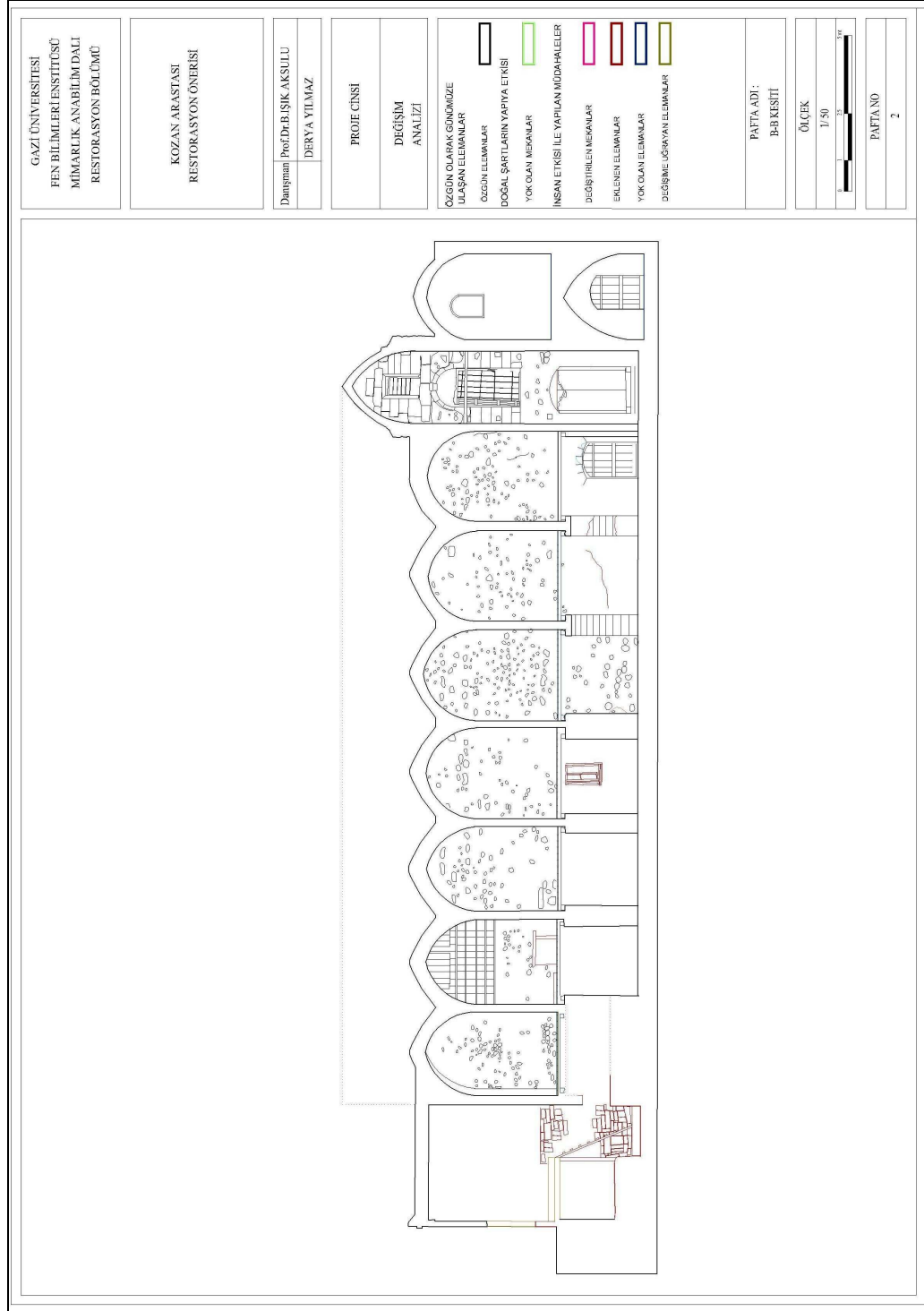
Şekil 4.25. Değişim analizi üstörtü planı

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Şekil 4.26. Değişim analizi A-A kesiti

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

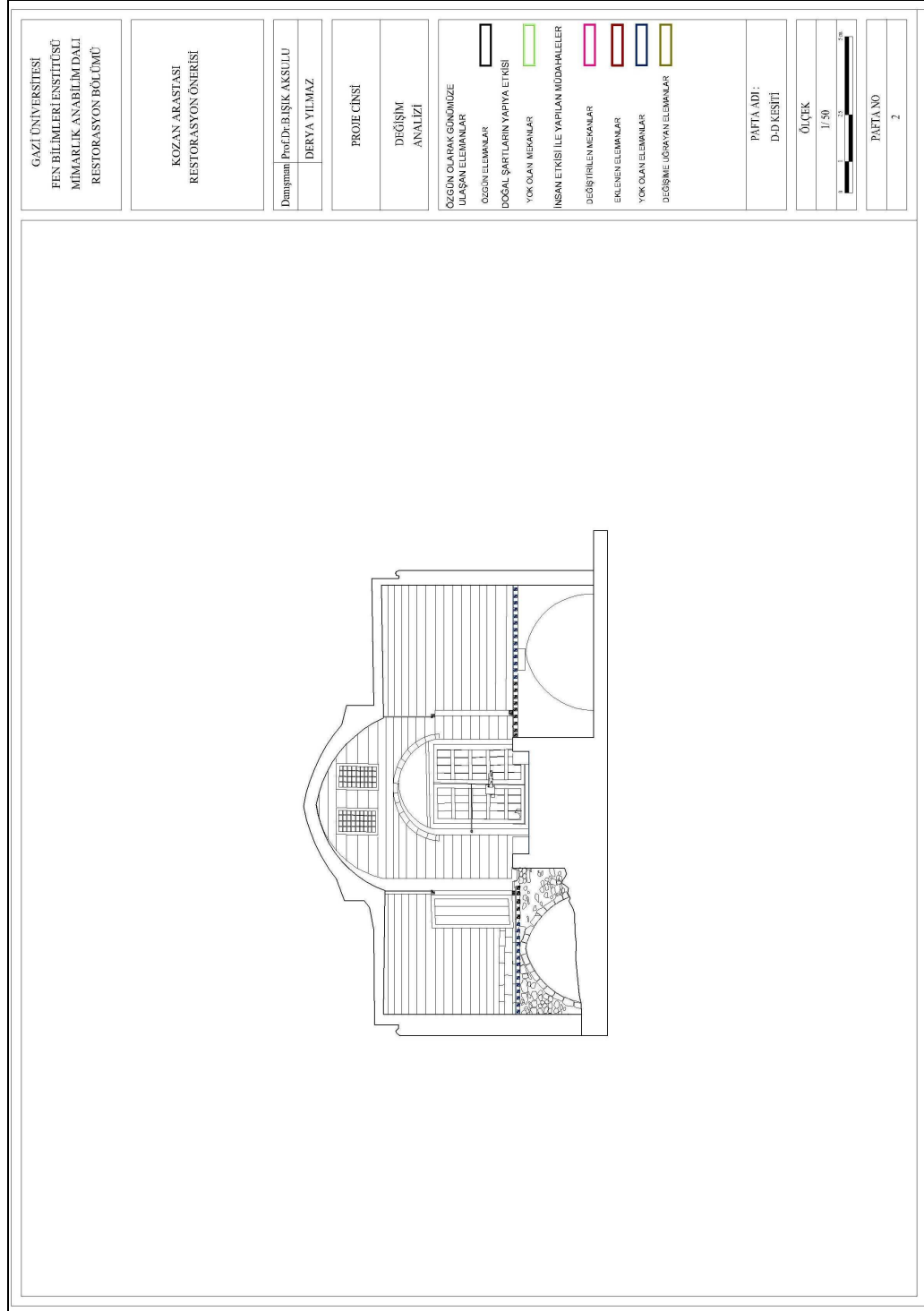
Şekil 4.27. Değişim analizi B-B kesiti

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

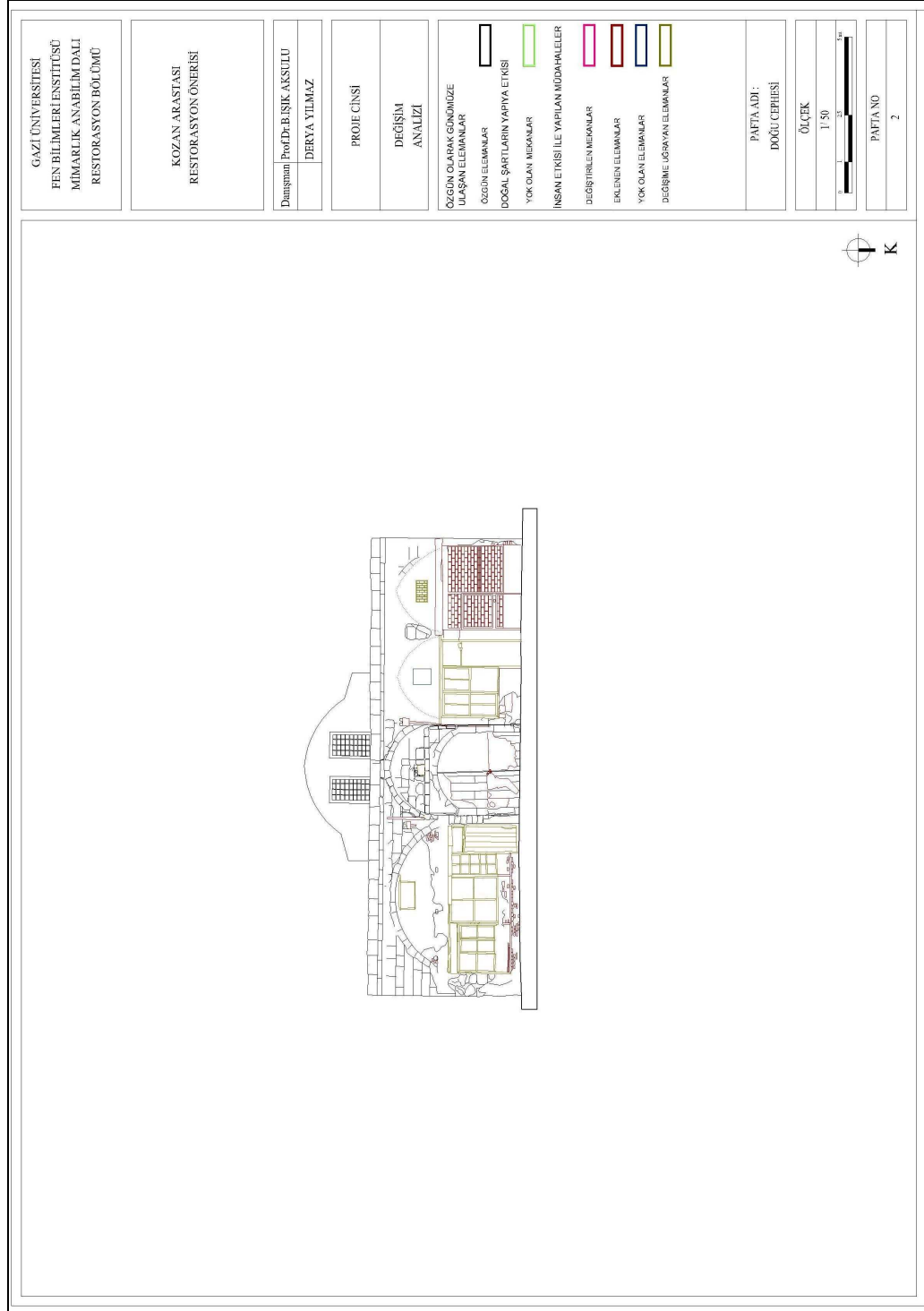
Şekil 4.28. Değişim analizi C-C kesiti

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

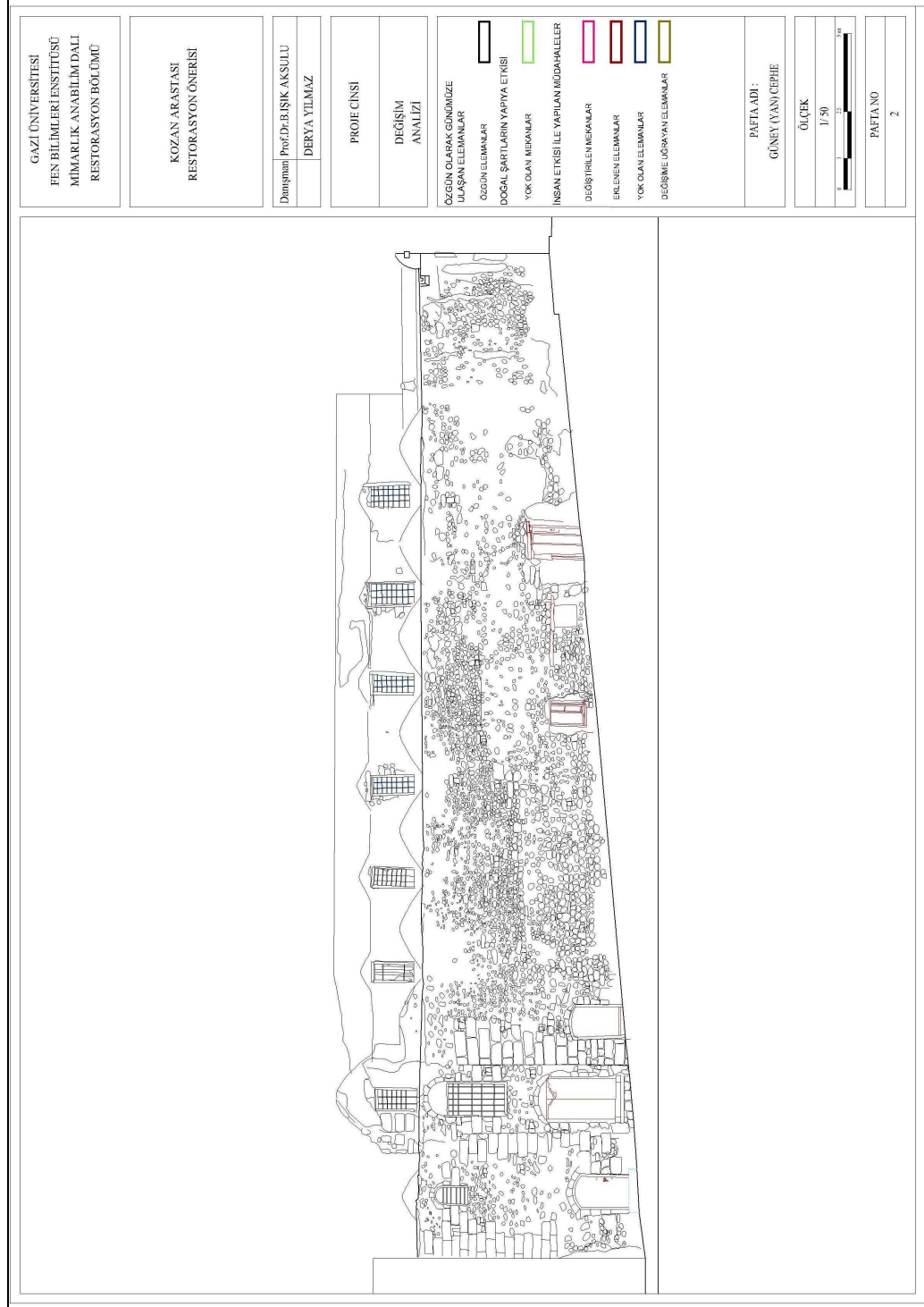
Şekil 4.29. Değişim analizi D-D kesiti

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

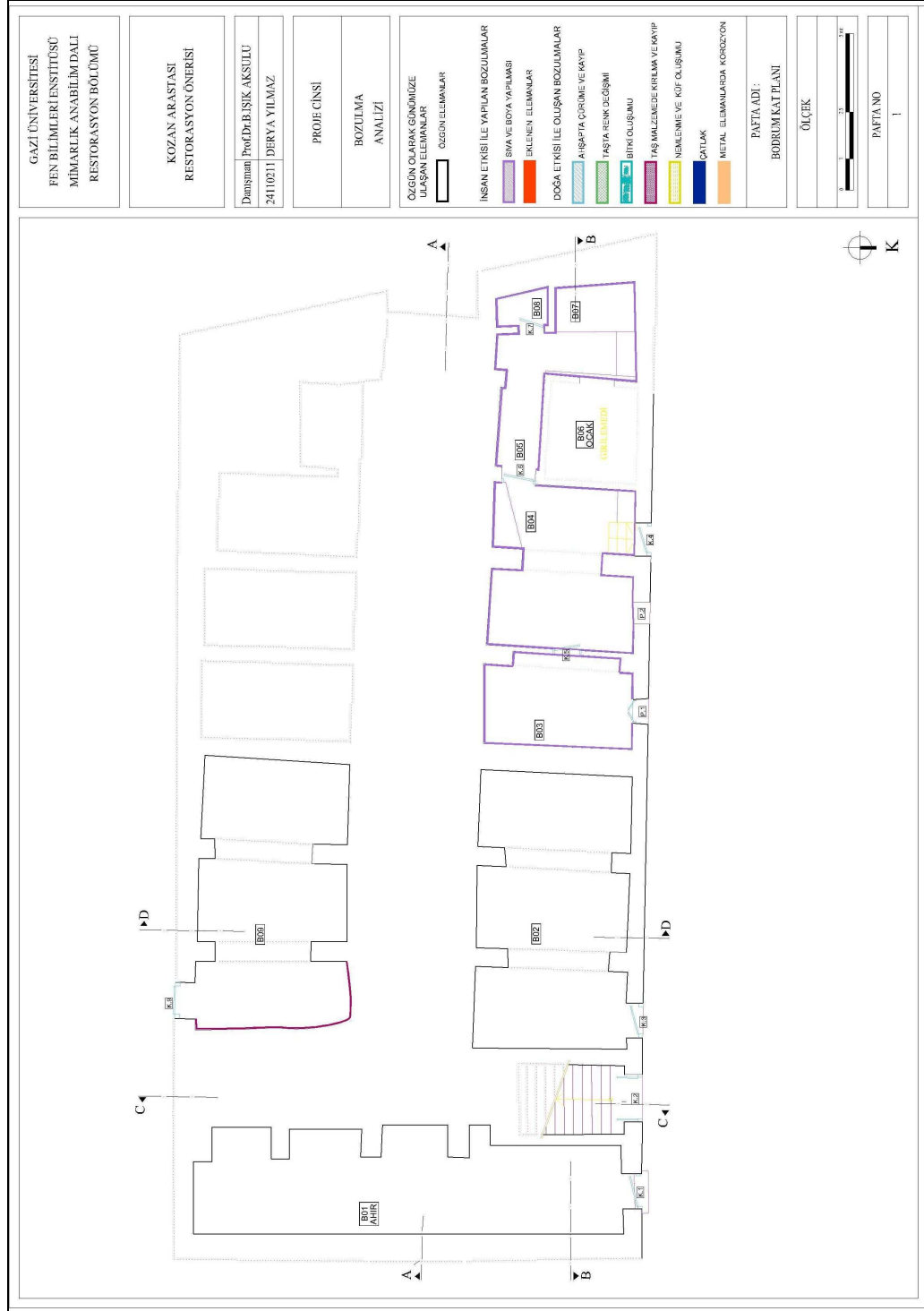
Şekil 4.30. Değişim analizi doğu (ön) cephe

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

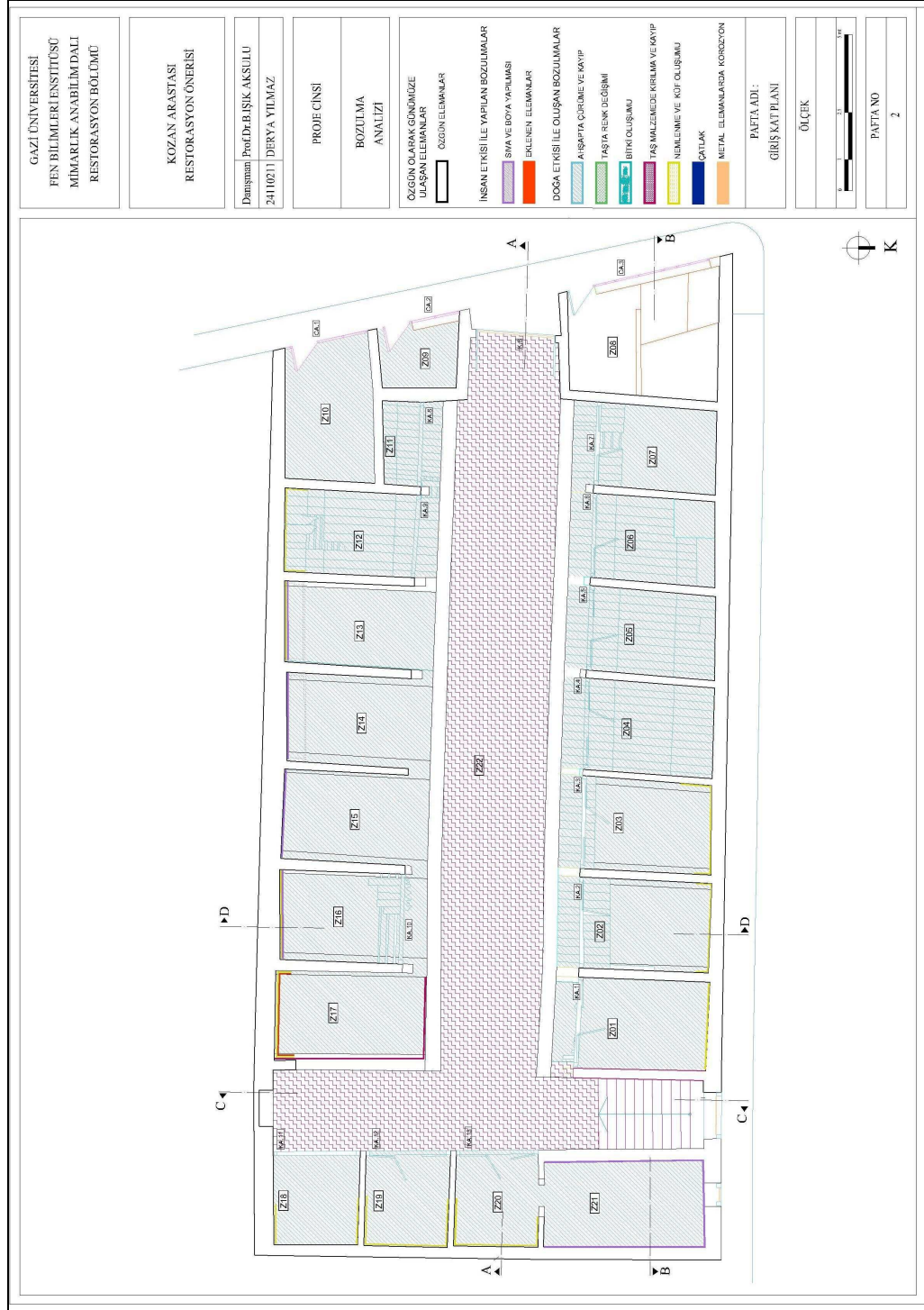
Şekil 4.31. Değişim analizi güney (yan) cephe

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

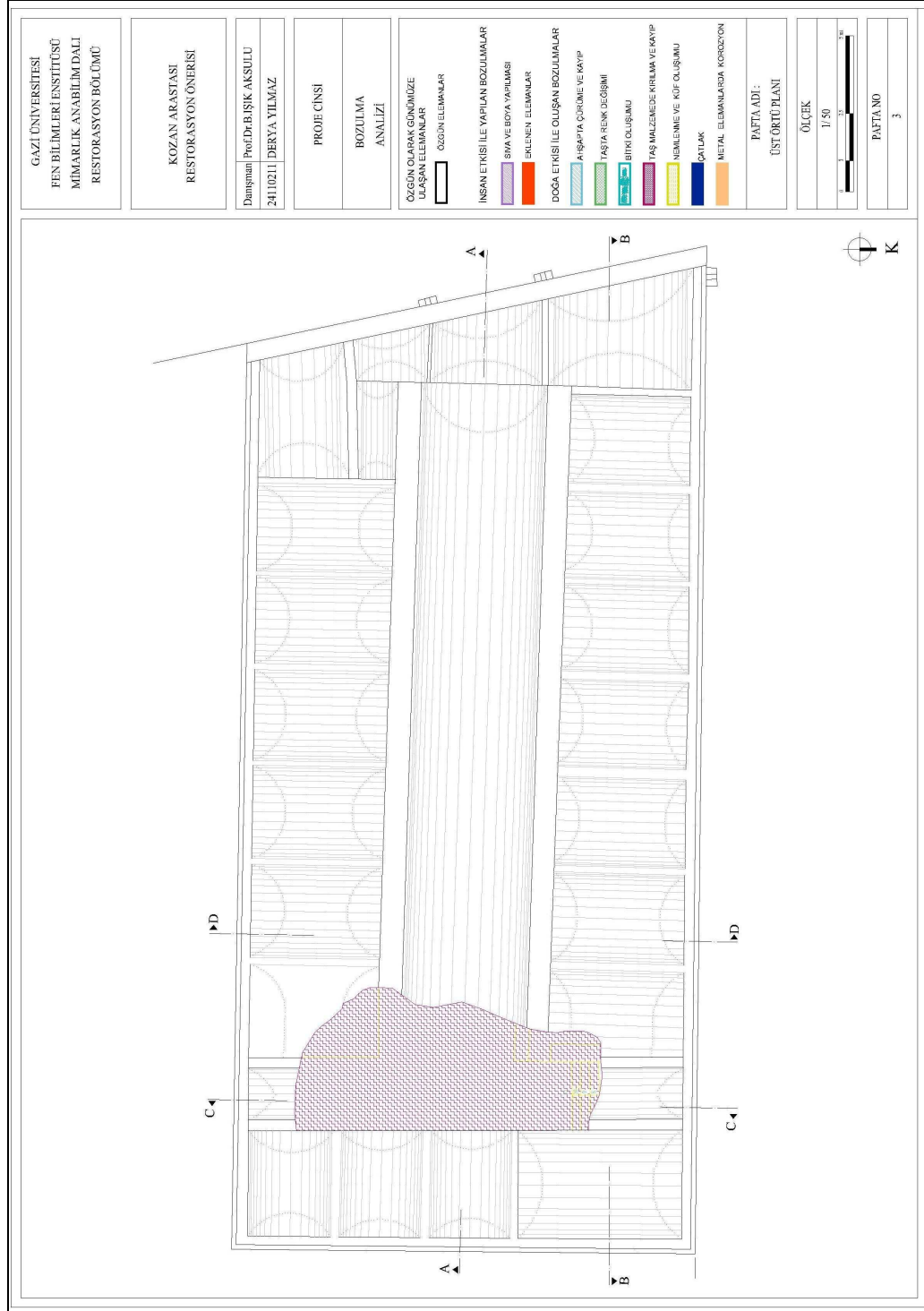

Şekil 4.32. Bozulma analizi bodrum kat planı

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

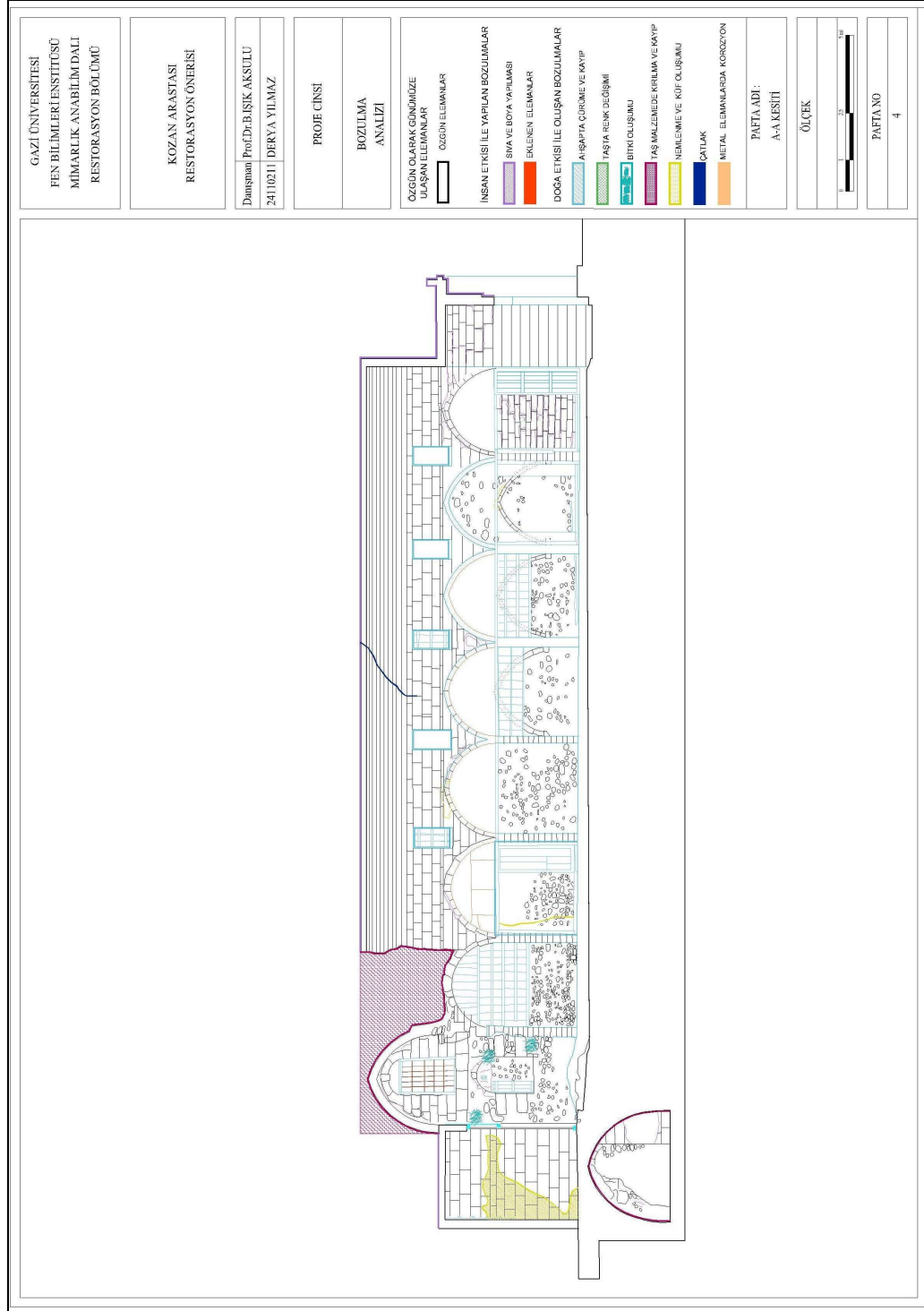

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

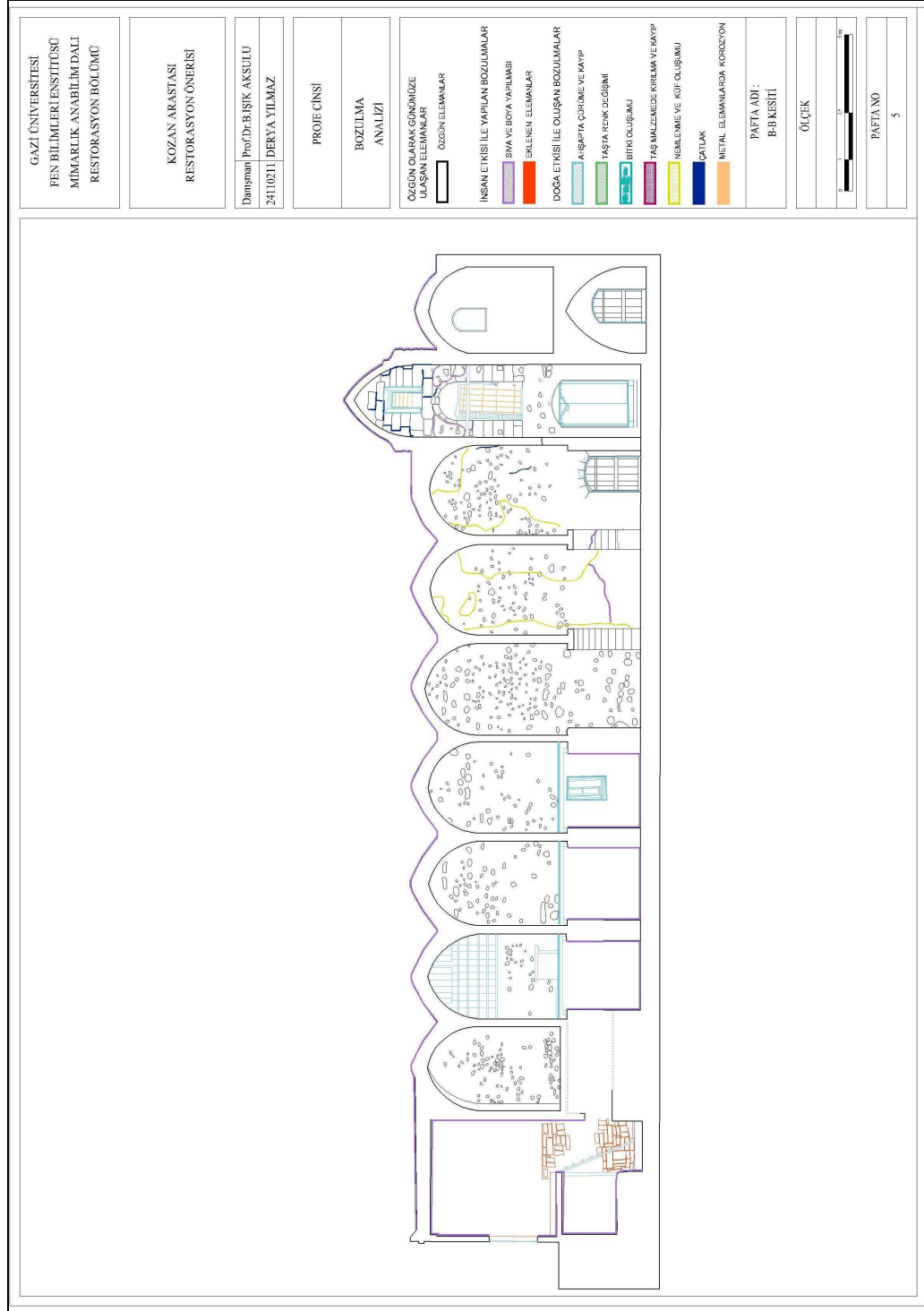
Şekil 4.34. Bozulma analizi üstörtü planı

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

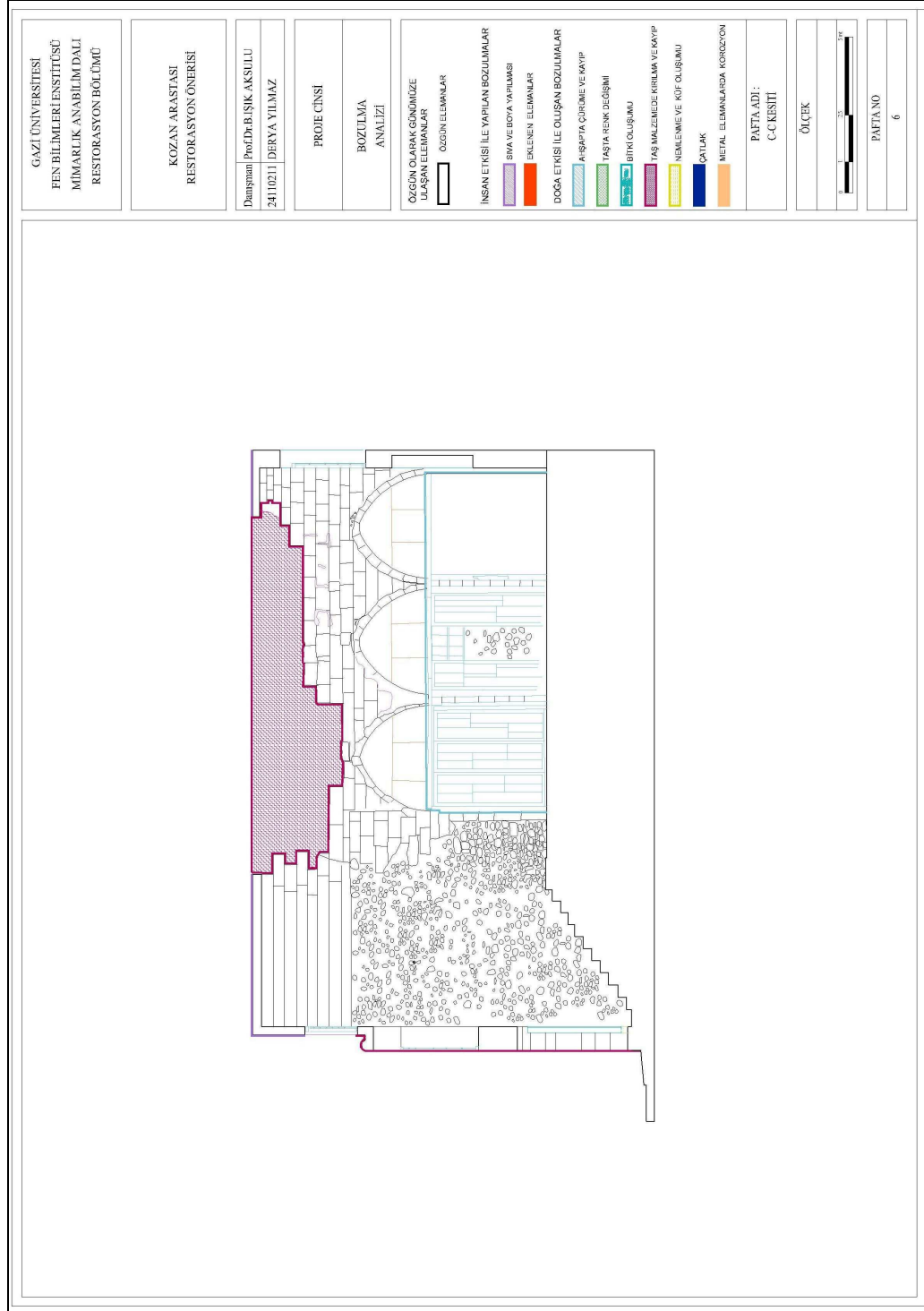
Şekil 4.35. Bozulma analizi A-A kesiti

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

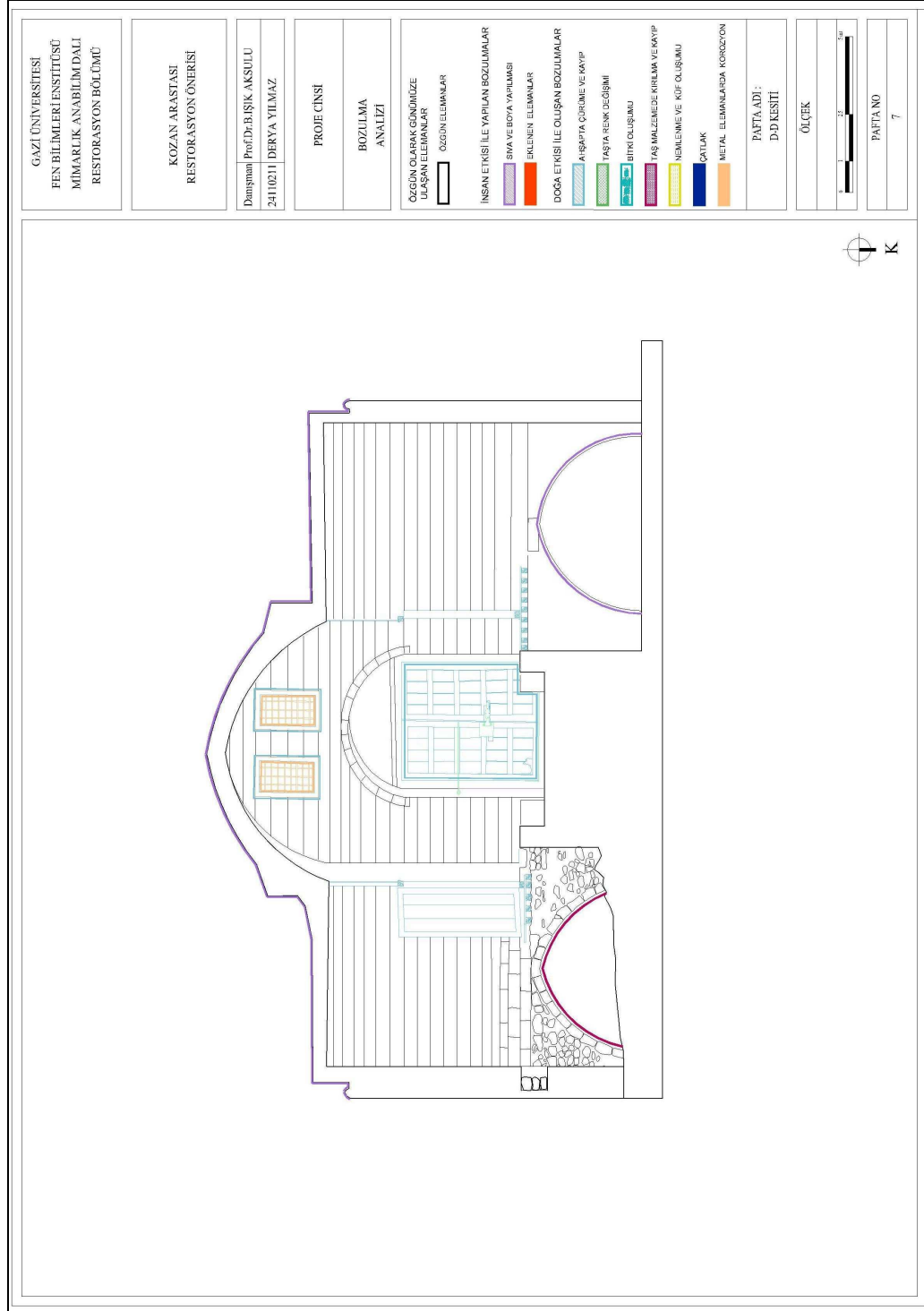
Şekil 4.36. Bozulma analizi B-B kesiti

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

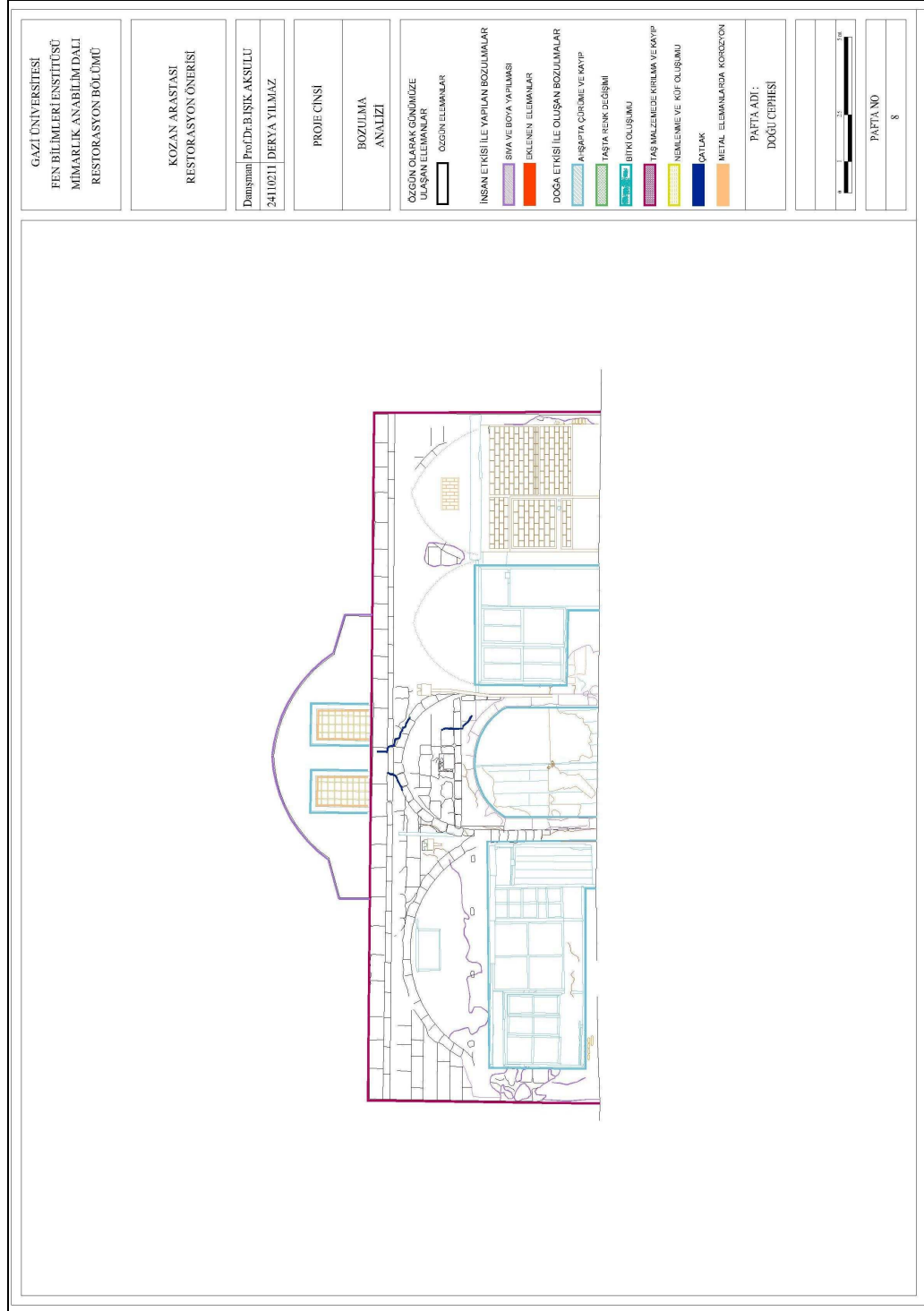

Şekil 4.37. Bozulma analizi C-C kesiti

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

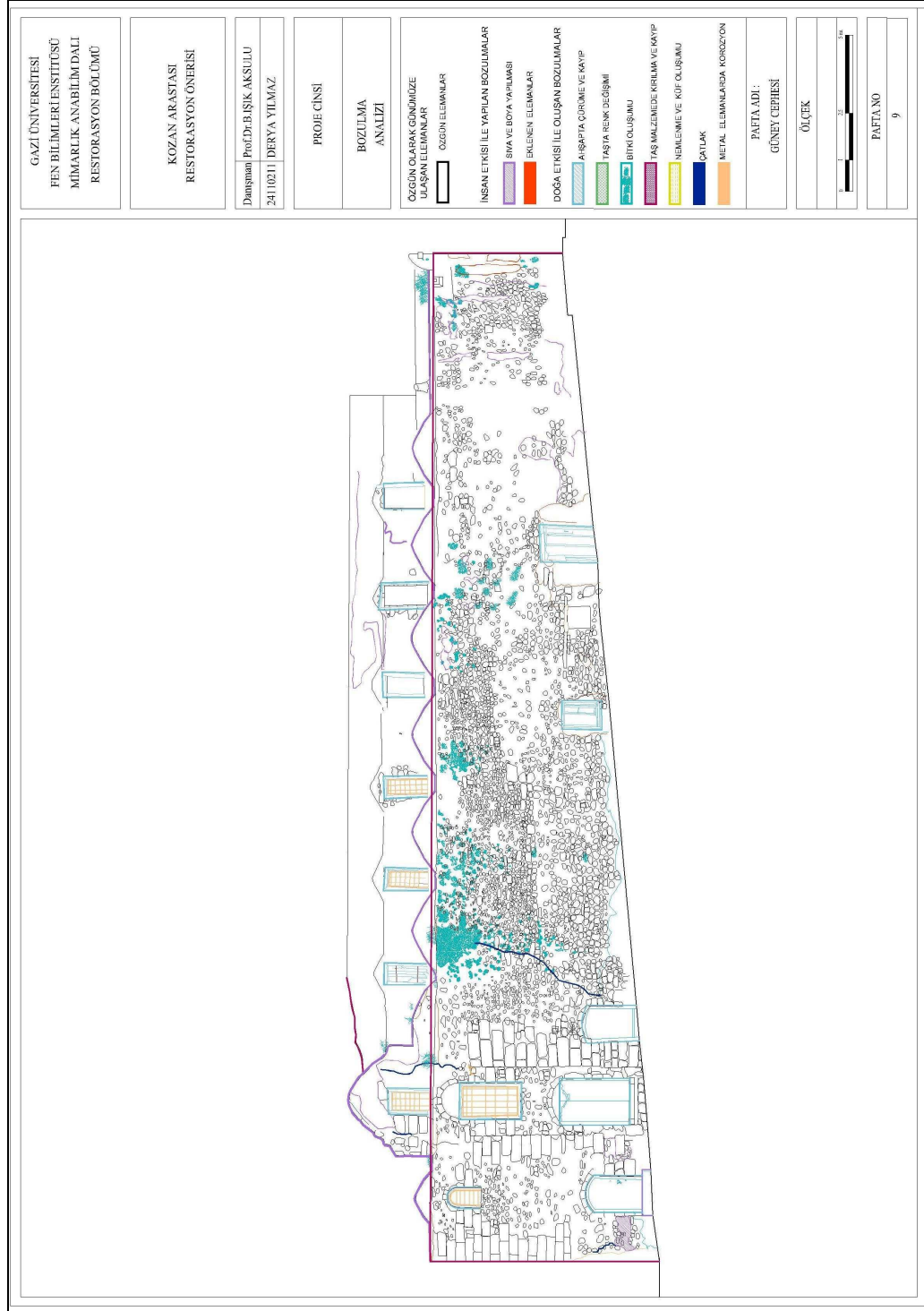

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Şekil 4.39. Bozulma analizi doğu (ön cephe)

EK-4 (Devam) Dördüncü bölüme ait ekler

Şekil 4.40. Bozulma analizi güney (yan) cephe

EK-5 Beşinci bölüme ait ekler

Resim 5.1. Z08 cephe fotoğrafı

Resim 5.2. Z08 cephe fotoğrafı

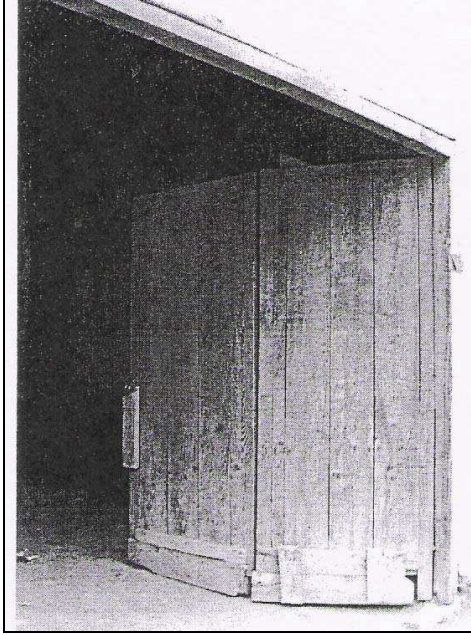

Resim 5.3 Z09 cephe fotoğrafı

EK-5 (Devam) Beşinci bölüme ait ekler

Resim 5.4. Z09 cephe fotoğrafı

Resim 5.5. Özgün dükkan katlanır doğrama örneği

EK-5 (Devam) Beşinci bölüme ait ekler

Resim 5.6.Özgün dükkan katlanır doğrama örneği

Resim 5.7. Özgün olduğu düşünülen pencere biçimi

EK-5 (Devam) Beşinci bölüme ait ekler

Resim 5.8. Ön cephe sıva müdahale izleri

Resim 5.9. Silme örneği

Resim 5.10. Çörten örneği

Resim 5.11. Çörten örneği

EK-5 (Devam) Beşinci bölüme ait ekler

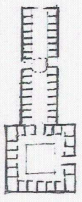
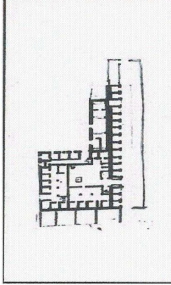
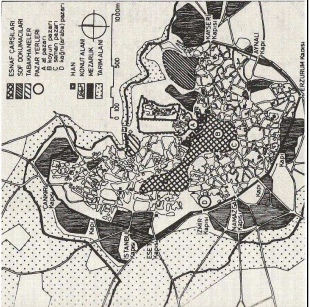
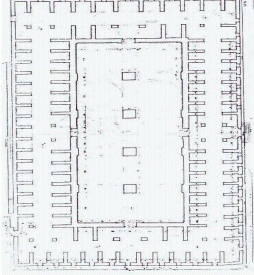
Resim.5.12. Arasta çörten A

Resim.5.13. Arasta çörten B

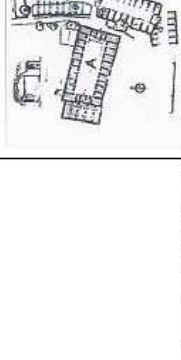
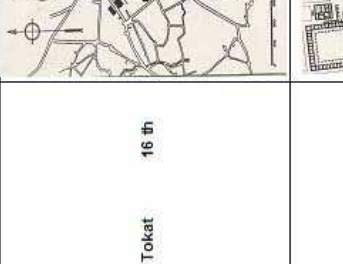
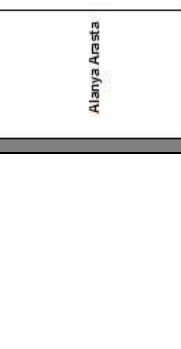
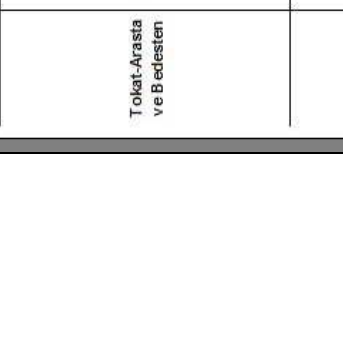
EK-5 (Devam) Beşinci bölüme ait ekler

Çizelge 5.1. Arasta plan şemaları

YAPININ ADI	YERİ	YAPIM TARİHİ	VAZİYET PLANI	PLAN ŞEMASI	PLAN BİÇİMİ			
					BİNA TİPİ ARASTA(KAPALI ARASTALAR)		AÇIK ARASTA (BİR SOKAĞIN PARÇASI OLAN)	
					ORGANİK BİR BÜTÜN OLMAYAN	ORGANİK BİR BÜTÜN OLAN	BASİNSİZ	BASKA BİR YAPILARDA YER ALAN
Maraş- Arasta	Maraş	15th				X		
Cukur arasta	Bergama	15th				X		
Arasta ve Mahmut Paşa Bedesteni	Ankara	15 th				X		

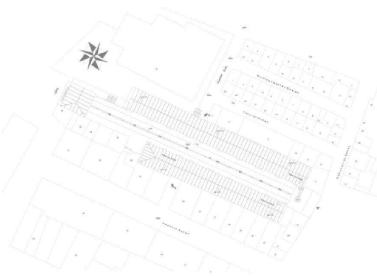
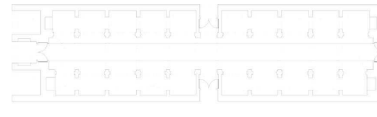
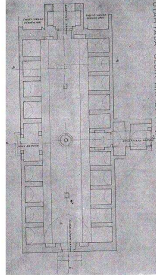
EK-5 (Devam) Beşinci bölüme ait ekler

Çizelge 5.1. (Devam) Arasta plan şemaları

YAPININ ADI	YERİ	YAPIM TARİHİ	VAZİYET PLANI	PLAN ŞEMASI	PLAN BİÇİMİ			
					ENİA TİPİARU STA/KA/PALUARASTALARI	AÇIKARISTA (BIR SOKAĞIN PARÇASI OLAN	BAĞKA BİR YAPILIN İÇİNDE YER ALAN	BASIM İZ
Alanya Arasta	Alanya	15 th				X		
Tokat-Arasta ve Bedesten	Tokat	16 th				X		
Sipahi Çarşısı	Bursa	16 th			X			

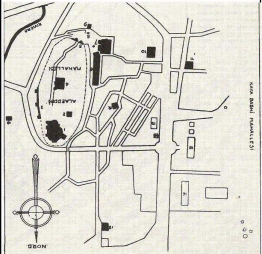
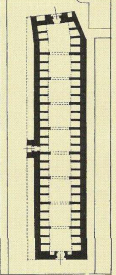
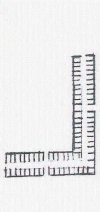
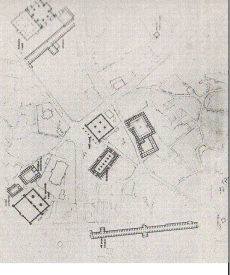
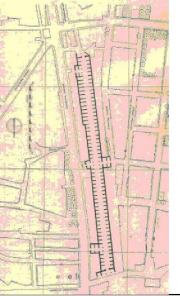
EK-5 (Devam) Beşinci bölüme ait ekler

Çizelge 5.1. (Devam) Arasta plan şemaları

YAPININ ADI	YERİ	YAPIM TARİHİ	VAZİYET PLANI	PLAN ŞEMASI	PLAN BIÇIMI			
					BİNA TİPİ ARASTA(KAPALI) ARASTALARI	AÇIK ARASTA (BİR SOKAĞIN PARÇASI OLAN)		BAŞKA BİR YAPI İÇİNDE YER ALAN
						ORGANİK BİR BÜTÜN OLMAYAN	ORGANİK BİR BÜTÜN OLAN	BAĞIMSIZ
Gümüşhacıköy-Arasta	Amasya	16 th			X			
Gedik Ahmet Paşa Arastası	Kütahya	16th			X			
Adana-Bedesten	Adana	16 th			X			

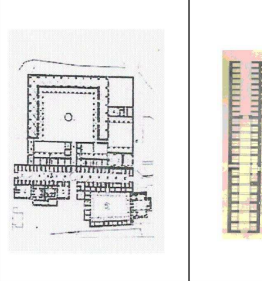
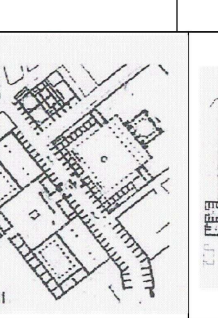
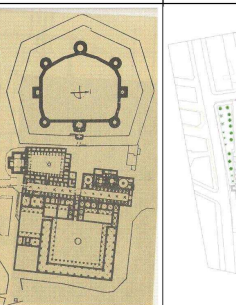
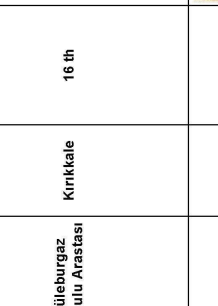
EK-5 (Devam) Beşinci bölüme ait ekler

Çizelge 5.1. (Devam) Arasta plan şemaları

YAPININ ADI	YERİ	YAPIM TARİHİ	VAZİYET PLANI	PLAN ŞEMASI	PLAN BİÇİMİ			
					BİNA TİPİ ARASTA(KAPALI ARASTALAR)	AÇIK ARASTA (BİR SOKAGIN PARÇASI OLAN)	BAĞIMSIZ YER ALAN	BASKA BİR YAPI İÇİNDE YER ALAN
					ORGANİK BİR BÜTÜN OLARAK	ORGANİK BİR BÜTÜN OLAN		
					OLIMTAN			
Nigde-Bedesten	Nigde	17 th			X			
Gaziantep, Zincirli Bedesten	Gaziantep	17 th			X			
Ali Paşa Çarşısı	Edirne	16 th			X			

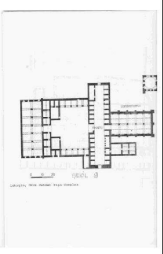
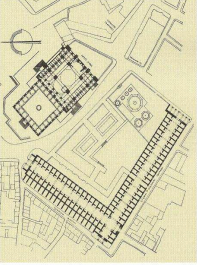
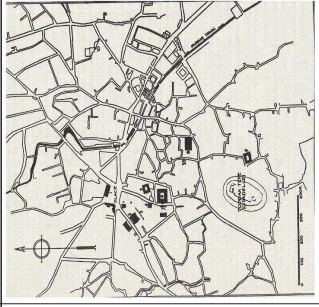
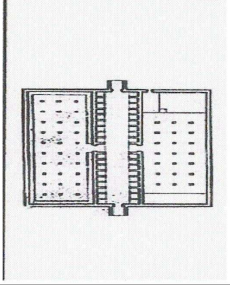
EK-5 (Devam) Beşinci bölüme ait ekler

Çizelge 5.1. (Devam) Arasta plan şemaları

YAPININ ADI	YERİ	YAPIM TARİHİ	VAZİYET PLANI	PLAN ŞEMASI	PLAN BİÇİMİ			
					BİNA TİPİ ARASTA(KAPALI) ARASTALAR	AÇIK ARASTA (BİR SOKAĞIN PARÇASI OLAN)		
						ORGANİK BİR BÜTÜN OLAN	BAĞIMSIZ	BAŞKA BİR YAPIDA YER ALAN
Lüleburgaz Sokulu Arastası	Kırıkkale	16 th			X			
Payas Sokullu Arastası	Dortyol	16 th			X			
Lala Mustafa paşa	Konya lıgın	16 th			X			

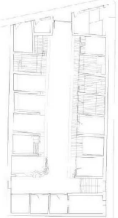
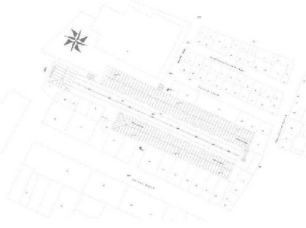
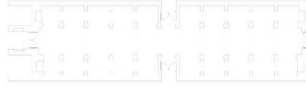
EK-5 (Devam) Beşinci bölüme ait ekler

Çizelge 5.1. (Devam) Arasta plan şemaları

YAPININ ADI	YERİ	YAPIM TARİHİ	VAZİYET PLANI	PLAN ŞEMASI	PLAN BİÇİMİ			
					BİNA TİPİ ARASTA (KAPALI ARASTALAR)	BAĞIMSIZ	BAŞKA BİR YAPI İÇİNDE YER ALAN	
Öküz Mehmet Paşa Arastası	Nigde	16 th				X		
Mısır Carsısı	İstanbul	17 th			X			
Sivas-Arasta ve Yeni Han	Sivas	17th					X	

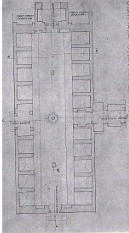
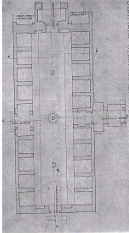
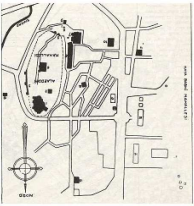
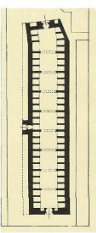
EK-5 (Devam) Beşinci bölüme ait ekler

Çizelge 5.2. Karşılaştırmalı çalışma çizelgesi

YAPININ ADI	YERİ	YAPIM TARİHİ	VAZİYET PLANI	PLAN ŞEMASI	PLAN BİÇİMİ				KAT OLUŞUMU		ÜST ORTÜ			
					BİNA TİPİ ARASTIRILMIS/ARASTIRILAN	ORGANİK BİR BÜTÜN OLUP OLMADIĞI	ORGANİK BİR BÜTÜN OLMADIĞI	ACIK ARASTIRILAN/ARASTIRILANIN PARÇASI OLANI	KODLU KAT OLUŞUMU YOK	KODLU KAT OLUŞUMU YOK	KÜBEBE		TONOZ	
											YOK	YAR	YOK	YAR
Kozan Arastası	Kozan	15th			X					X	X			Taş
Gümüşhacıköy Arasta	Anasya	16 th			X					X	Bilinmiyor			Tuğla

EK-5 (Devam) Beşinci bölüme ait ekler

Çizelge 5.2. (Devam) Karşılaştırmalı çalışma çizelgesi

YAPININ ADI	YERİ	YAPIM TARİHİ	VAZİYET PLANI	PLAN ŞEMASI	PLAN BİÇİMİ				KAT OLUŞUMU		İST ORTÜ			
					ORGANİK BİR BÜTÜN OLUP OLMADI	ORGANİK BİR BÜTÜN OLMADI	BAĞIMSIZ	BAŞKA BİR YAPI İÇİNDE YER ALAN	BODURUM OLUŞUMU VAR YOK	BODURUM KAT OLUŞUMU YOK	KUBBE		TONOZ	
											YOK	VAR	YOK	VAR
Gedik Ahmet Paşa Atrastası	Kutahya	16th								X				Tuğla
Adana-Bedesten	Adana	16 th								X	X			Tuğla
Nigde-Bedesten	Nigde	17 th			X					X	X			Tuğla

EK-6 Altıncı bölüme ait ekler

Çizelge 6.1. Restitüsyon çizelgesi

MAHAL ADI	ÖZGÜN İŞLEVİ	YAPI ELEMAN LARI	TAMAMLANACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	KALDIRILACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	RESTITÜSYON KAYNAKLARI
B01	SATIŞ BİRİMİ	DV2 Duvarı	Ahşap Kapı	Özgün malzeme, farklı form ve detayla yapılacak tamamlama	Çimento karışumlu harç ve derz dolguları	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklemler kaldırılması	Yapıdaki yeri ve izi olan ve yapıdaki örneklerden gelen bilgi
		DV3 ,DV4 Duvarları			Çimento karışumlu harç ve derz dolguları	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklemler kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Döşeme	Taş Kaplama	Özgün malzeme, farklı form ve detayla yapılacak tamamlama			Karşılaştırmalı çalışmadan gelen bilgiler
		Tavanlar			Çimento karışumlu harç ve derz dolguları	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklemler kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
B02	SERVİS MEKANI	Tüm Duvarlar			Çimento karışumlu harç, derz dolguları ve sıvalar	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklemler kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Döşeme					
		Tavanlar					

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

Çizelge 6.1. (Devam) Restitüsyon çizelgesi

MAHAL ADI	ÖZGÜN İŞLEVİ	YAPI ELEMANLARI	TAMAMLANACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	KALDIRILACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	RESTİTÜSYON KAYNAKLARI
BO3	SERVİS MEKANI	DV3 Duvarı			Kemer içine yapılan geç dönem eklentisi duvar ve K4 kapısı kaldırılacak	Yapının özgün tasarım ilkelemleri ve mekansal bütünlüğü bozan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		DV4 Duvarı			P1 Penceresi	Yapının özgün tasarım ilkelemleri bozan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tüm Duvarlar			Çimento karışımı harç, derz dolguları ve sıvalar	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Döşeme			Beton şap	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tavanlar					
BO4	SERVİS MEKANI	DV4 Duvarı			K3 Kapısı	Yapının özgün tasarım ilkelemleri bozan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Merdiven			Beton merdiven	Yapının özgün tasarım ilkelemleri bozan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tüm Duvarlar			Çimento karışımı harç, derz dolguları ve sıvalar	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Döşeme			Beton şap	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tavanlar			Kontraplak kaplama	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

Çizelge 6.1. (Devam) Restitüsyon çizelgesi

MAHAL ADI	ÖZGÜN İŞLEVİ	YAPI ELEMANLARI	TAMAMLANACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	KALDIRILACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	RESTİTÜSYON KAYNAKLARI
B05	SERVİS MEKANI	Tüm Duvarlar			Çimento karışımı harç ve derz doluları	Özgün yapının tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerini kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Döşeme			Beton şap	Özgün yapının tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerini kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tavanlar			Kontraplak kaplama	Özgün yapının tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerini kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
B06 Fırın					B06 Fırın	Yapının özgün taşarını ilkelelerini bozan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
B07	SERVİS MEKANI	DV1			K6	Özgün yapının tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerini kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		DV5			Kemer içine yapılan geç dönem eklentisi duvar kaldırılacak	Yapının özgün taşarını ilkelelerini bozan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tüm Duvarlar			Çimento karışımı harç ve derz doluları	Özgün yapının tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerini kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

Çizelge 6.1. (Devam) Restitüsyon çizelgesi

MAHAL ADI	ÖZGÜN İŞİ EVİ	YAPI ELEMAN LARI	TAMAMLANACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	KALDIRILACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	RESTİTÜSYON KAYNAKLARI
B07	SERVİS MEKANI	Döşeme			Beton şap	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
B08					B08	Yapının özgün tasarım ilkelerini bozan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
B09	SERVİS MEKANI	DV4 Duvarı	Pencere	Özgün malzeme, farklı form ve detayda yapılacak tamamlama			Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tüm Duvarlar			Çimento kan şımlı harç, derz dolguları ve sıvalar	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Döşeme					
		Tavanlar					

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

Çizelge 6.1. (Devam) Restitüsyon çizelgesi

MAHAL ADI	ÖZGÜN İŞİ EVİ	YAPI ELEMANLARI	TAMAMLANACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	KALDIRILACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	RESTITÜSYON KAYNAKLARI
Z01	DÜKKAN	DV2 Duvarı	Ahşap Kapı	Özgün malzeme ve formda yapılacak	Çimento kan şımlı harç ve derz dolguları	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklemler kaldırılması	Yapıdaki izi ve örneklerden gelen kesin bilgi
		DV3 Duvarları	Taş duvar	Özgün malzeme ve formda yapılacak			Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Döşeme	Ahşap Kaplama	Özgün malzeme ve formda yapılacak			Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tavanlar	Taş Tonoz	Özgün malzeme ve formda yapılacak			Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tüm Duvarlar			Çimento kan şımlı harç ve derz dolguları	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklemler kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
Z02	DÜKKAN	DV4	Ahşap Kapı	Özgün malzeme ve formda yapılacak	Çimento kan şımlı harç ve derz dolguları	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklemler kaldırılması	Yapıdaki izi ve örneklerden gelen kesin bilgi
		Tüm Duvarlar			Çimento kan şımlı harç, derz dolguları ve sıvalar	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklemler kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Döşeme	Ahşap Kaplama	Özgün malzeme ve formda yapılacak			Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

Çizelge 6.1. (Devam) Restitüsyon çizelgesi

MAHAL ADI	ÖZGÜN İŞLEVI	YAPI ELEMANLARI	TAMAMLANACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	KALDIRILACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	RESTITÜSYON KAYNAKLARI
Z03	DÜKKAN	Tüm Duvarlar			Çimento karışımı harç, derz dolguları ve sıvalar	Özgün yapım tekniğine ve malzeme esine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Döşeme	Ahşap Kaplama	Özgün malzeme ve formda yapılacaktır			Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
Z04	DÜKKAN	Tüm Duvarlar			Çimento karışımı harç, derz dolguları ve sıvalar	Çimento karışımı harç, derz dolguları ve sıvalar	Çimento karışımı harç, derz dolguları ve sıvalar
Z05	DÜKKAN	Tüm Duvarlar			Çimento karışımı harç, derz dolguları ve sıvalar	Çimento karışımı harç, derz dolguları ve sıvalar	Çimento karışımı harç, derz dolguları ve sıvalar
Z06	DÜKKAN	Tüm Duvarlar			Çimento karışımı harç, derz dolguları ve sıvalar	Özgün yapım tekniğine ve malzeme esine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Döşeme	Ahşap Kaplama	Özgün malzeme ve formda yapılacaktır	Beton bölüm kaldırılacaktır	Özgün yapım tekniğine ve malzeme esine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

Çizelge 6.1. (Devam) Restitüsyon çizelgesi

MAHAL ADI	ÖZGÜN İŞLEVİ	YAPI ELEMANLARI	TAMAMLANACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	KALDIRILACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	RESTİTÜSYON KAYNAKLARI
Z07		Tüm Duvarlar			Çimento karışımli harç ve derz dolguları	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olma yan etkilerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Döşeme	Ahşap Kaplama	Özgün malzeme ve form da yapılacak tamamlama	Toprak Dolgu	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olma yan etkilerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tavanlar			Çimento karışımli harç ve derz dolguları	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olma yan etkilerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		DV4 Duvarı	Ahşap tepe penceresi	Özgün malzeme farklı form ve detayla yapılacak tamamlama	Ahşap tepe penceresi	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olma yan etkilerin kaldırılması	Karşılaştırmalı çalışma den gelen bilgiler
Z08	DÜKKAN		ahşap kapı	Özgün malzeme ve form da yapılacak	Ahşap kapı	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olma yan etkilerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve karşılaştırmalı çalışmadan gelen bilgiler
		Tüm Duvarlar			Çimento karışımli harç, derz dolguları ve sıvalar	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olma yan etkilerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Döşeme	Ahşap Kaplama	Özgün malzeme ve form da yapılacak	Beton Zemin döşemesi	Yapının özgün taşarım ilkelerini ve mekansal bütünlüğü bozan etkilerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tavan			Kontraplak kaplama	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olma yan etkilerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

Çizelge 6.1. (Devam) Restitüsyon çizelgesi

MAHAL ADI	ÖZGÜN İŞLEVİ	YAPI ELEMANLARI	TAMAMLANACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	KALDIRILACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	RESTITÜSYON KAYNAKLARI
Z09	DÜKKAN	DV4	Ahşap kapı	Özgün malzeme ve form da yapılacak	Ahşap kapı	Özgün yapım tekniğine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden çalıyından gelen bilgiler
			Ahşap tepe penceresi	Özgün malzeme farklı form ve detayla yapılacak tamamlama			Karşılaştırmalı çalıyından gelen bilgiler
		Tüm Duvarlar			Çimento karışımı harç ve sıvaların kaldırılması	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Döşeme	Ahşap Kaplama	Özgün malzeme ve form da yapılacak	Beton Şap	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
Z10	DÜKKAN	DV4	Ahşap kapı	Özgün malzeme ve form da yapılacak	Kontraplak kaplama	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
			Ahşap tepe penceresi	Özgün malzeme farklı form ve detayla yapılacak tamamlama	Metal parmaklık ve kapı	Özgün yapım tekniğine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve karşılaştırmalı çalıyından gelen bilgiler
		Tüm Duvarlar			Demir parmaklıkları pencere	Özgün yapım tekniğine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve karşılaştırmalı çalıyından gelen bilgiler
		Döşeme	Ahşap Kaplama	Özgün malzeme ve form da yapılacak	Çimento karışımı sıvaların kaldırılması	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tavan			Beton Şap	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
					Kontraplak kaplama	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

Çizelge 6.1. (Devam) Restitüsyon çizelgesi

MAHAL ADI	ÖZGÜN İŞLEVİ	YAPI ELEMANLARI	TAMAMLANACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	KALDIRILACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	RESTİTÜSYON KAYNAKLARI
Z10	DÜKKAN	Tavan			Kontrplak kaplama	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
Z11	DÜKKAN	Tüm Duvarlar			Çimento karışımı harç, derz dolguları ve sıvalar	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
Z12	DÜKKAN	DV4 Duvarı	ahşap kapı	Özgün malzeme ve form da yapılacak			Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tüm Duvarlar			Çimento karışımı harç, derz dolguları ve sıvalar	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tavan			Çimento karışımı harç, derz dolguları ve sıvalar	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

Çizelge 6.1. (Devam) Restitüsyon çizelgesi

MAHAL ADI	ÖZGÜN İŞLEVİ	YAPI ELEMANLARI	TAMAMLANACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	KALDIRILACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	RESTİTÜSYON KAYNAKLARI
Z13	DÜKKAN	DV4	Ahşap kapı	Özgün malzeme ve form da yapılacak			Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tüm Duvarlar			Çimento karışıklı harç ve sıvaların kaldırılması	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Döşeme	Ahşap Kaplama	Özgün malzeme ve form da yapılacak			Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tavan			Çimento karışıklı harç ve sıvaların kaldırılması	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
Z14	DÜKKAN	DV4	Ahşap kapı	Özgün malzeme ve form da yapılacak			Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tüm Duvarlar			Çimento karışıklı harç ve sıvaların kaldırılması	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Döşeme	Ahşap Kaplama	Özgün malzeme ve form da yapılacak			Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tavan			Çimento karışıklı harç ve sıvaların kaldırılması	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

Çizelge 6.1. (Devam) Restitüsyon çizelgesi

MAHAL ADI	ÖZGÜN İŞLEVİ	YAPI ELEMANLARI	TAMAMLANACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	KALDIRILACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	RESTİTÜSYON KAYNAKLARI
Z15	DÜKKAN	DV4	ahşap kapı	Özgün malzeme ve formda yapılacaktır			Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tüm Duvarlar			Çimento karışumlu harç ve derz dolgularının kaldırılması	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Döşeme	Ahşap kalama	Özgün malzeme ve formda yapılacaktır			Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tavan			Çimento karışumlu harç, derz dolguları ve sıvalar	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
Z16	DÜKKAN	DV4 Duvarı	ahşap kapı	Özgün malzeme ve formda yapılacaktır			Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tüm Duvarlar			Çimento karışumlu harç, derz dolgularının kaldırılması	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Döşeme	Ahşap Kaplama	Özgün malzeme ve formda yapılacaktır			Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tavan			Çimento karışumlu harç, derz dolguları ve sıvalar	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

Çizelge 6.1. (Devam) Restitüsyon çizelgesi

MAHAL ADI	ÖZGÜN İŞLEVİ	YAPI ELEMANLARI	TAMAMLANACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	KALDIRILACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	RESTİTÜSYON KAYNAKLARI
Z17	DÜKKAN	DV1	Ahşap kapı	Özgün malzeme, farklı formda ve detayda yapılacak			Mimari gereklilik
		DV4	Ahşap kapı	Özgün malzeme ve formda yapılacak			Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tüm Duvarlar			Çimento karışımı harç ve sıvaların kaldırılması	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan etkilerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Döşeme	Ahşap Kaplama	Özgün malzeme ve formda yapılacak			Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Tavan			Çimento karışımı harç ve sıvaların kaldırılması	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan etkilerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		DV4	Ahşap kapı	Özgün malzeme ve formda yapılacak			Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
Z18	DÜKKAN	Tüm Duvarlar			Çimento karışımı harç ve sıvaların kaldırılması	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan etkilerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Döşeme	Taş kaplama	Özgün malzeme, farklı formda ve detayda yapılacak			Yapıdaki iz ve karşılaştırmalı çalışmadan gelen bilgiler
		Tavan			Çimento karışımı harç ve sıvaların kaldırılması	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan etkilerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

Çizelge 6.1. (Devam) Restitüsyon çizelgesi

MAHAL ADI	ÖZGÜN İŞLEVİ	YAPI ELEMANLARI	TAMAMLANACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	KALDIRILACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	RESTİTÜSYON KAYNAKLARI
Z19	DÜKKAN	Tüm Duvarlar			Çimento karışımı harç ve derz dolgularının kaldırılması	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Döşeme	Taş kaplama	Özgün malzeme, farklı formda ve detayda yapılacak			Yapıdaki iz ve karşılaştırmalı çalışmadan gelen bilgiler
		Tavan			Çimento karışımı harç, derz dolguları ve sıvalar	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
Z20	DÜKKAN	Tüm Duvarlar			Çimento karışımı harç, derz dolgularının kaldırılması	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve karşılaştırmalı çalışmadan gelen kesin bilgiler
		Döşeme	Taş kaplama	Özgün malzeme, farklı formda ve detayda yapılacak			Yapıdaki iz ve karşılaştırmalı çalışmadan gelen kesin bilgiler
		Tavan			Çimento karışımı harç, derz dolguları ve sıvalar	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

Çizelge 6.1. (Devam) Restitüsyon çizelgesi

MAHAL ADI	ÖZGÜN İŞLEVİ	YAPI ELEMANLARI	TAMAMLANACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	KALDIRILACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	RESTITÜSYON KAYNAKLARI
Z21	DÜKKAN	Tüm Duvarlar			Çimento karışımı harç ve sıvaların kaldırılması	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler
		Döşeme	Taş kaplama	Özgün malzeme, farklı formda ve detayda yapılacak			Yapıdaki iz ve karşılaştırmalı çalışmadan gelen bilgiler
		Tavan			Çimento karışımı harç ve sıvaların kaldırılması	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

Çizelge 6.1. (Devam) Restitüsyon çizelgesi

CEPHE	KAT	TAMAMLANACAK ELEMENLER	AÇIKLAMALAR	KALDIRILACAK ELEMENLER	AÇIKLAMALAR	RESTITÜSYON KAYNAKLARI
Ön (Doğu) Cephe	Giriş Kat	Ahşap Kapak	Özgün malzeme, farklı formda ve detayda yapılacaktır	CA1 Dükkan Cemakanı	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve karşılaştırmalı çalışmadan gelen bilgiler
	Giriş Kat	Ahşap Kapak	Özgün malzeme, farklı formda ve detayda yapılacaktır	CA2 Dükkan Cemakanı	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve karşılaştırmalı çalışmadan gelen bilgiler
	Giriş Kat	Ahşap Kapak	Özgün malzeme, farklı formda ve detayda yapılacaktır	CA3 Dükkan Cemakanı	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve karşılaştırmalı çalışmadan gelen bilgiler
	Giriş Kat	Ahşap Pencere	Özgün malzeme, farklı formda ve detayda yapılacaktır	P13 Nodu pencere	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve karşılaştırmalı çalışmadan gelen bilgiler
	Giriş Kat	Ahşap Pencere	Özgün malzeme, farklı formda ve detayda yapılacaktır			Karşılaştırmalı çalışmadan gelen bilgiler
	Giriş Kat			Çimento Kan şımlı harçlar ve derz dolguları	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve karşılaştırmalı çalışmadan gelen bilgiler
	Giriş Kat	Ahşap Pencere	Özgün malzeme, farklı formda ve detayda yapılacaktır	P14 Nodu pencere	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki iz ve karşılaştırmalı çalışmadan gelen bilgiler

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

Çizelge 6.1. (Devam) Restitüsyon çizelgesi

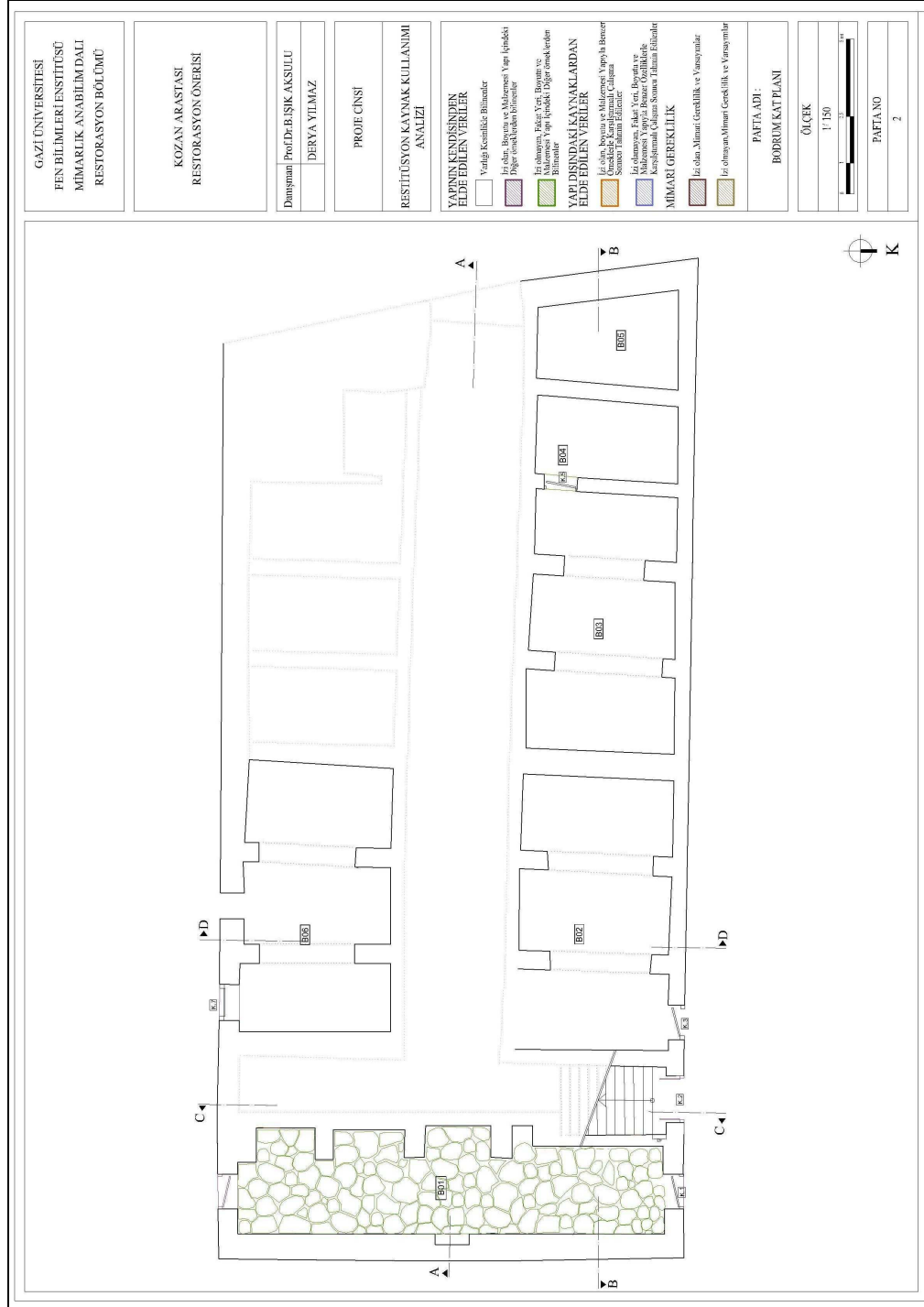
CEPHE	KAT	TAMAMLANACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	KALDIRILACAK ELEMANLAR	AÇIKLAMALAR	RESTİTÜSYON KAYNAKLARI
Yan (Güney)Cephe	Bodrum kat			P1 Penceresi	Yapının Özgün Tasarım İlkelerini Bozan Eklere Kaldırılması	Yapıdaki izlerden gelen kesin bilgiler
	Bodrum kat			P2 Penceresi	Yapının Özgün Tasarım İlkelerini Bozan Eklere Kaldırılması	Yapıdaki izlerden gelen kesin bilgiler
	Bodrum kat			K4 Kapısı	Yapının Özgün Tasarım İlkelerini Bozan Eklere Kaldırılması	Yapıdaki izlerden gelen kesin bilgiler
	Bodrum kat			Çimento Kan şımlı harçlar ve derz dolgu alan	Özgün yapı tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eğelerin kaldırılması	Yapıdaki izlerden gelen kesin bilgiler
	Bodrum kat	Ahşap Kapı	Özgün malzeme farklı formda ve detayda yapılacak			Yapıdaki iz ve karşılaştırmalı çalışımdan gelen bilgiler
	Bodrum kat			Kapı Yüzeylerinde bulunan saç kaplamalar	Özgün yapı tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eğelerin kaldırılması	Yapıdaki izlerden gelen kesin bilgiler

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

Çizelge 6.1. (Devam) Restitüsyon çizelgesi

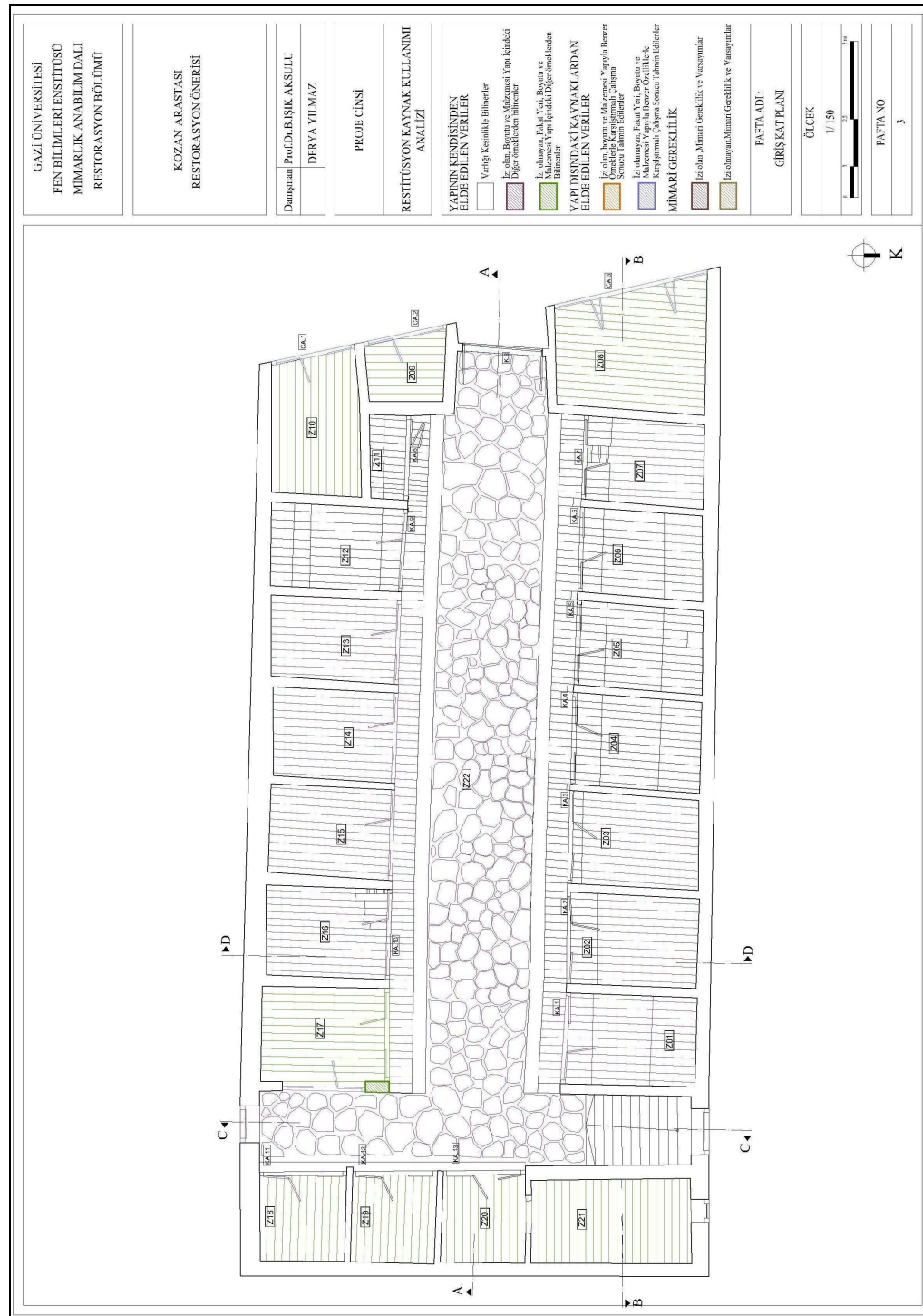
CEPHE	KAT	TAMAMLANACAK ELEMENLER	AÇIKLAMALAR	KALDIRILACAK ELEMENLER	AÇIKLAMALAR	RESTITÜSYON KAYNAKLARI
Yan (Güney) Cephe	Giriş kat	P3 Penceresi Demir parmaklıkları ve Ahşap Kepengleri	Özgün malzeme, farklı formda ve detayda yapılacak			Yapıdaki iz ve karşılaştırmalı çalışmadan gelen bilgiler
	Giriş kat	P4 Penceresi Demir parmaklıkları ve Ahşap Kepengleri	Özgün malzeme, farklı formda ve detayda yapılacak			Yapıdaki iz ve karşılaştırmalı çalışmadan gelen bilgiler
	Giriş kat	Taş Çörtten	Özgün malzeme, farklı formda ve detayda yapılacak			Mimari Gerekliklik
	Giriş kat			Çimento Kan şımlı harçlar ve derz dolguları	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki izlerden gelen kesin bilgiler
	Giriş kat	Tepe pencerelerinin Demir Parmaklıkları ve Ahşap Kepengleri	Özgün malzeme, aynı formda ve detayda yapılacak			Yapıdaki izlerden gelen kesin bilgiler
	Giriş kat			Tonozum Üzerinde Bulunan Çimento Harçlar	Özgün yapım tekniğine ve malzemesine uygun olmayan eklerin kaldırılması	Yapıdaki izlerden ve Karşılaştırmalı çalışmadan gelen bilgiler

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

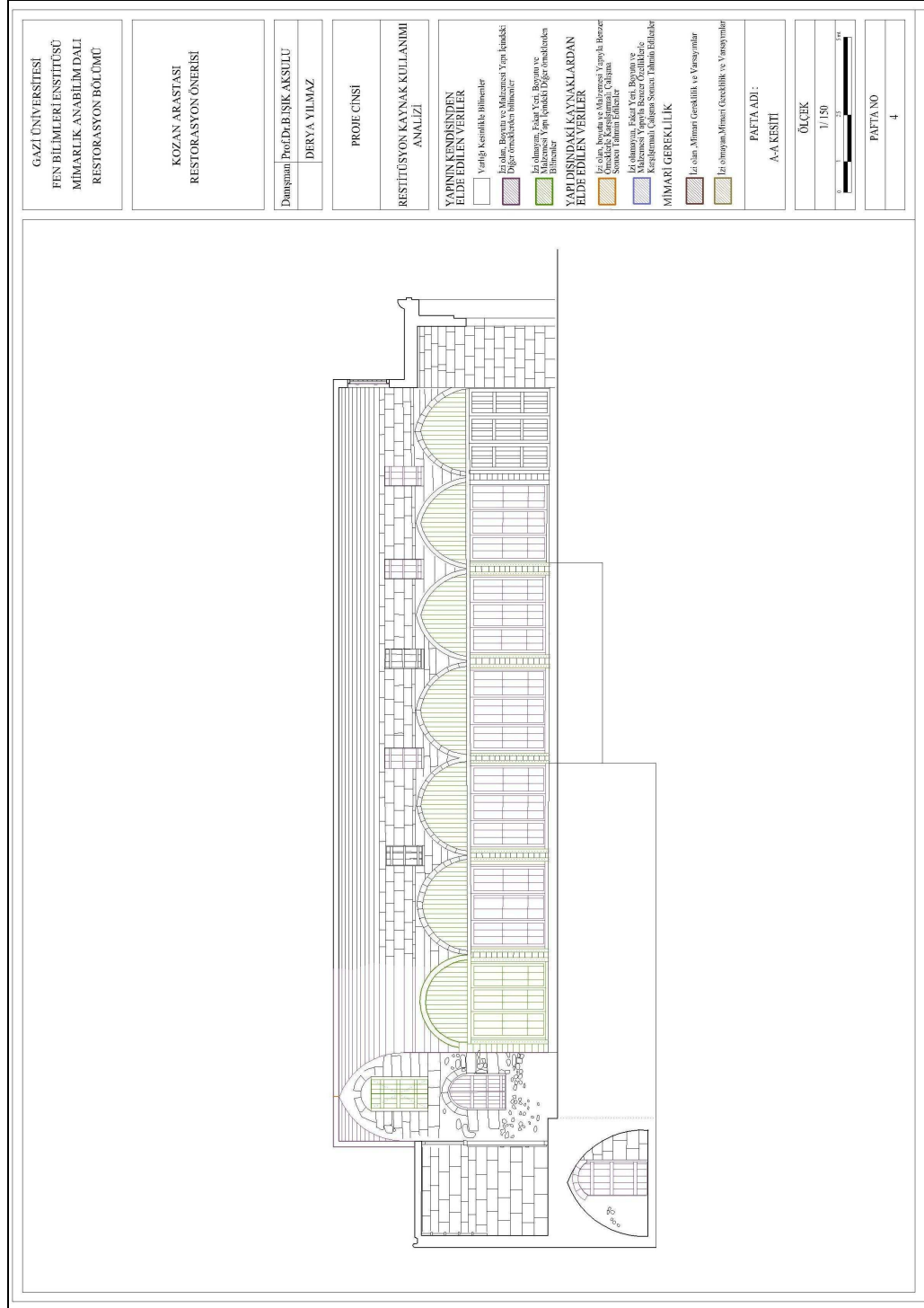

Şekil 6.1. Restitüsyon kaynak kullanım analiz bodrum kat planı

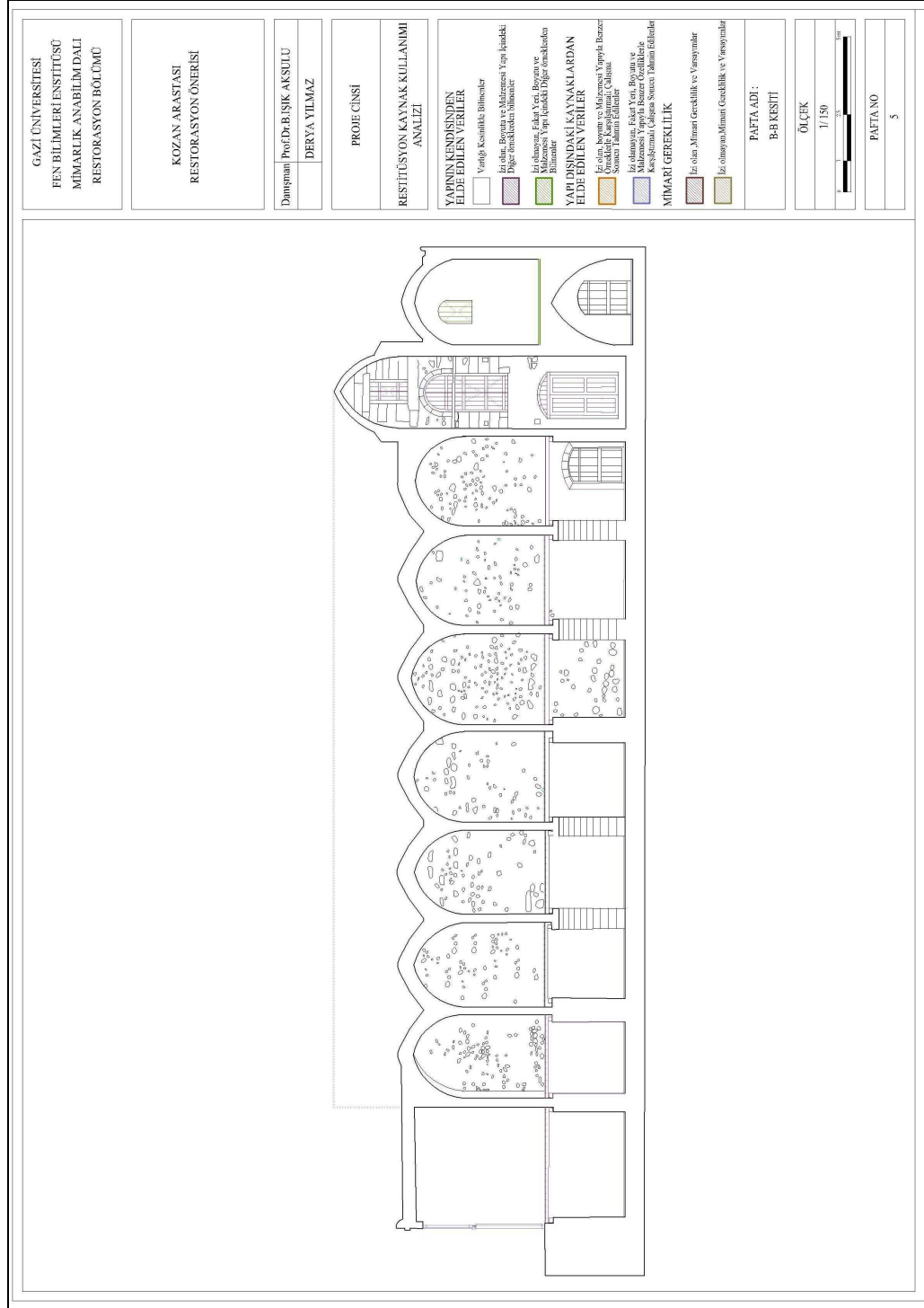
EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

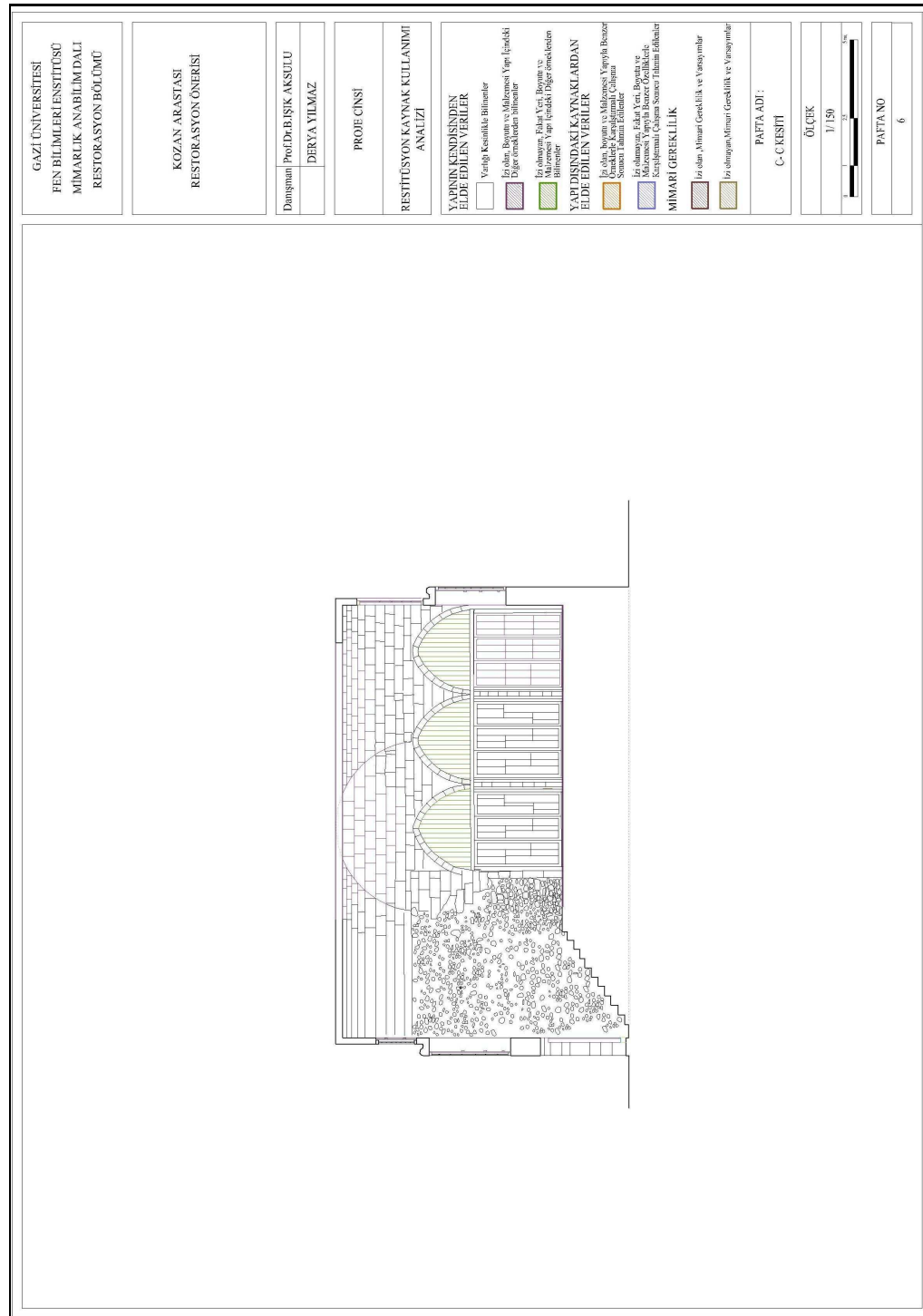

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

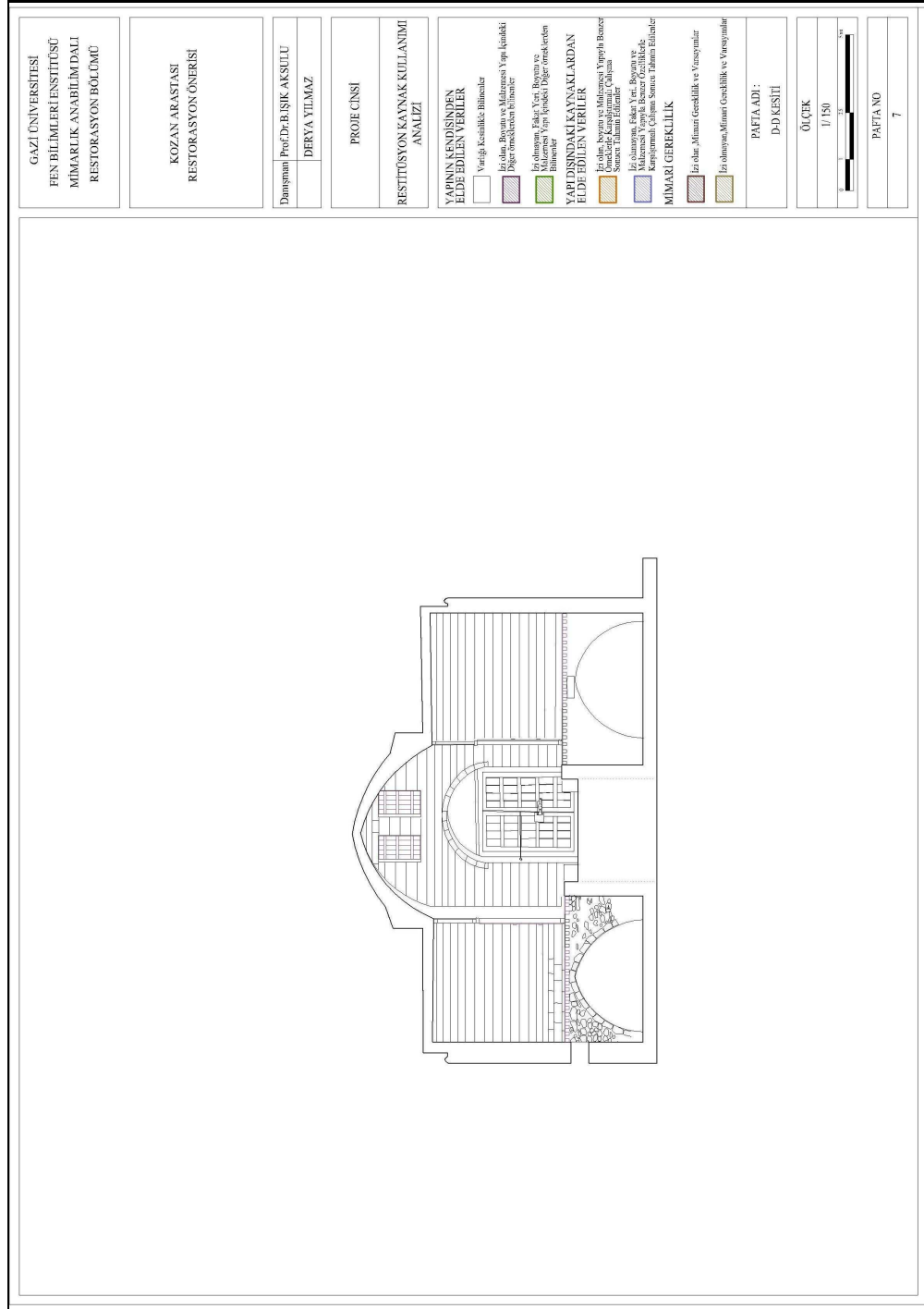
Şekil 6.5. Restitüsyon kaynak kullanım B-B kesiti

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

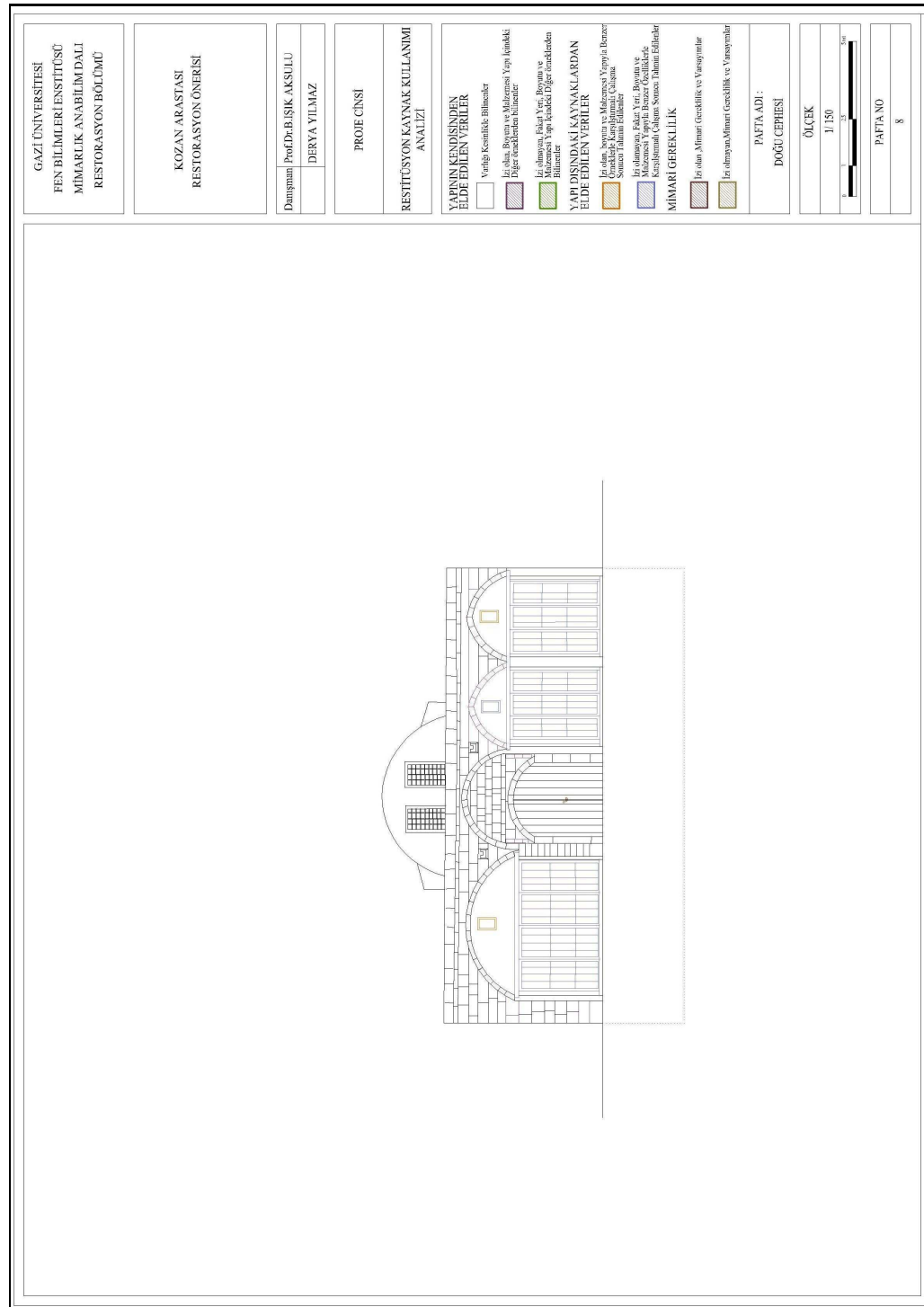
Şekil 6.6. Restitüsyon kaynak kullanım C-C kesiti

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

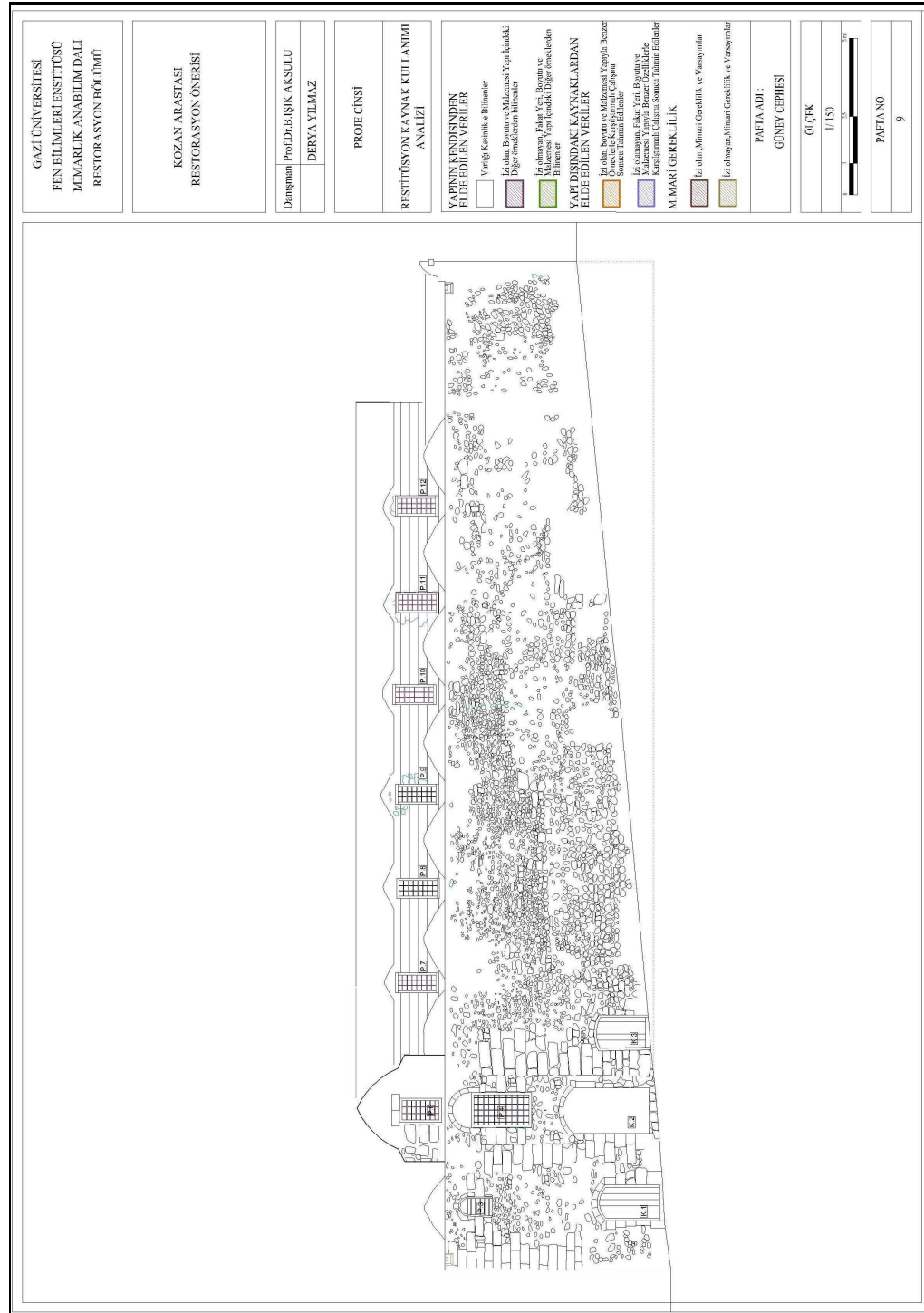
Şekil 6.7. Restitüsyon kaynak kullanım D-D kesiti

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

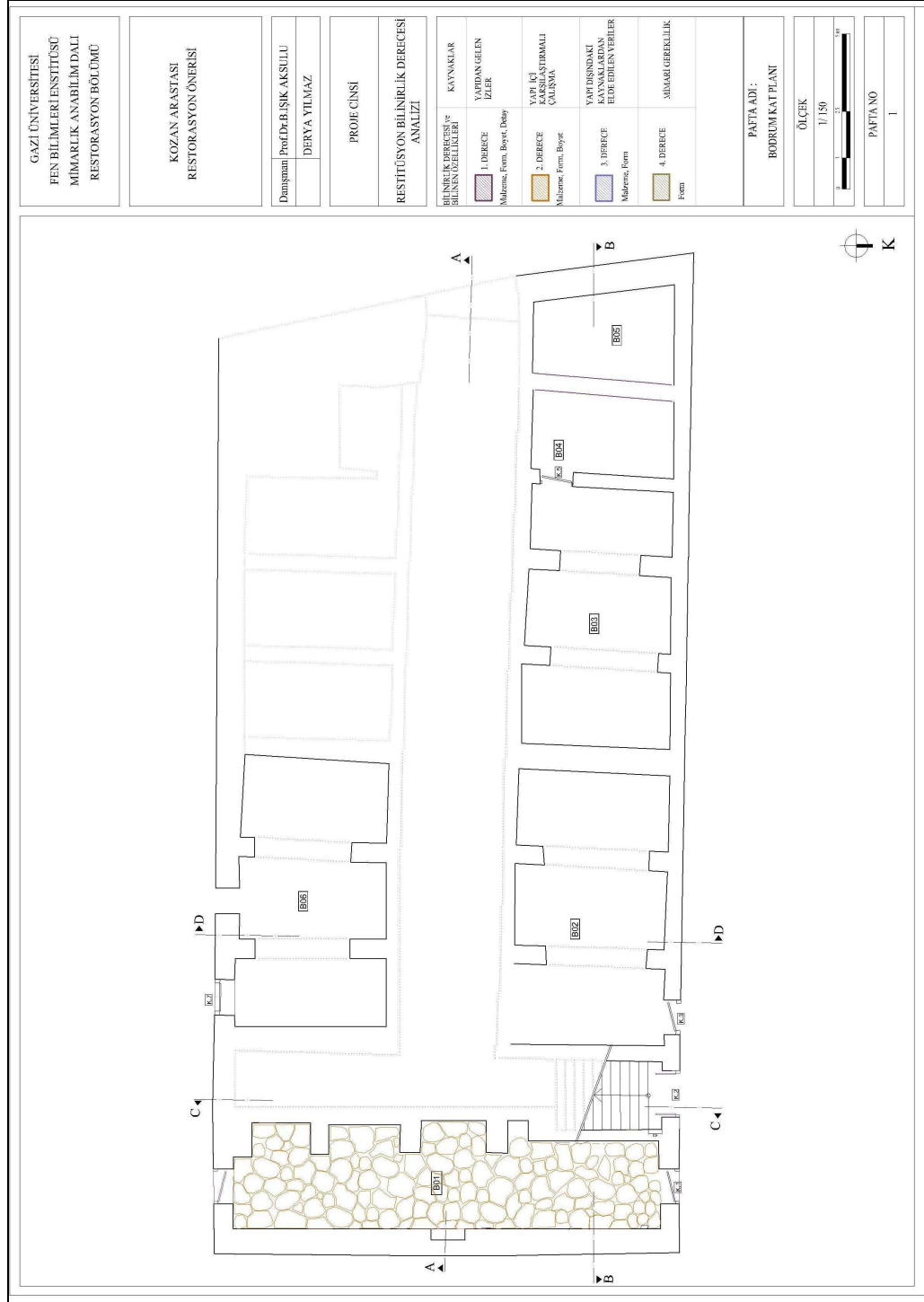
Şekil 6.8. Restitüsyon kaynak kullanım ön cephe

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

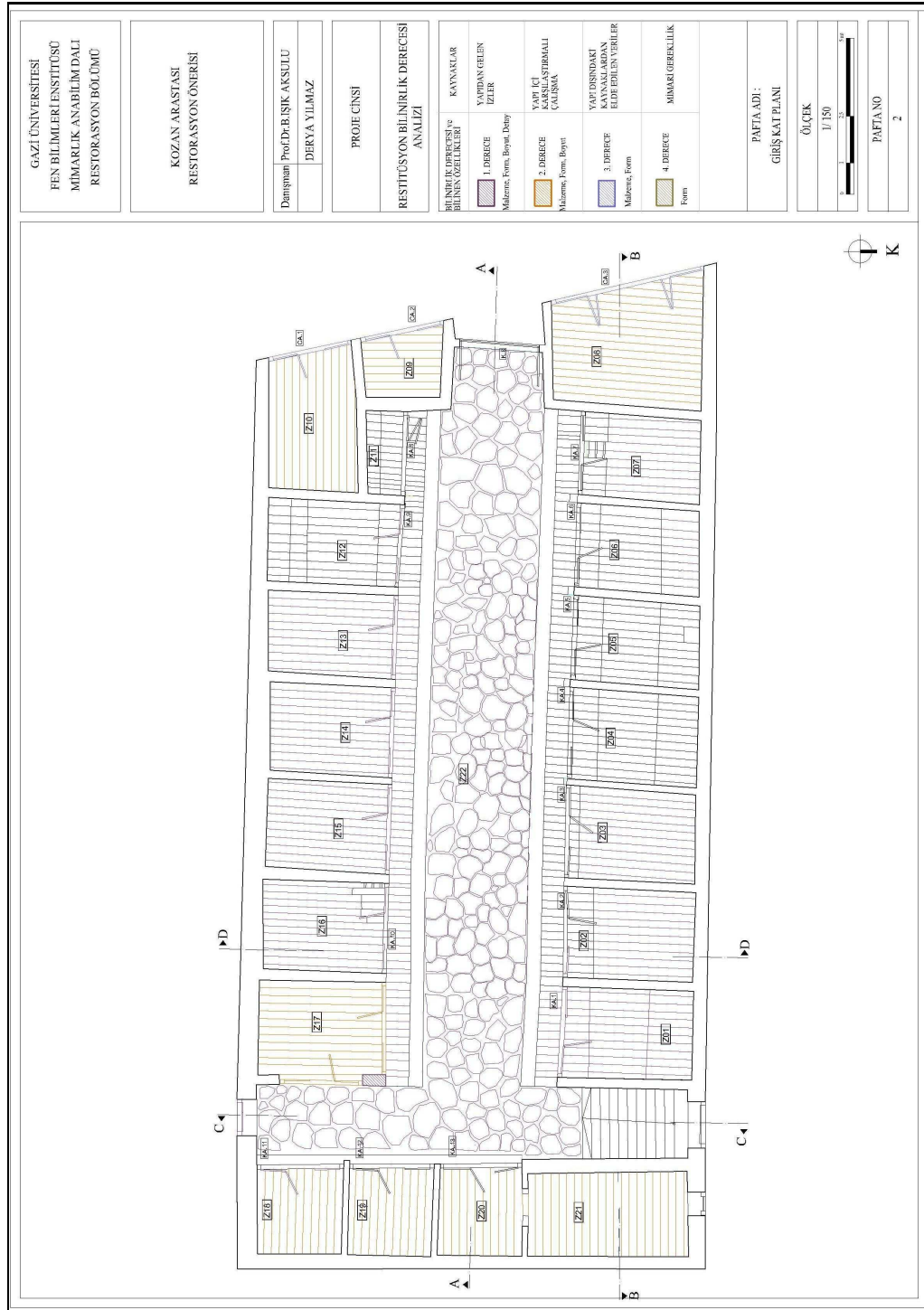
Şekil 6.9. Restitüsyon kaynak kullanım yan cephe

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

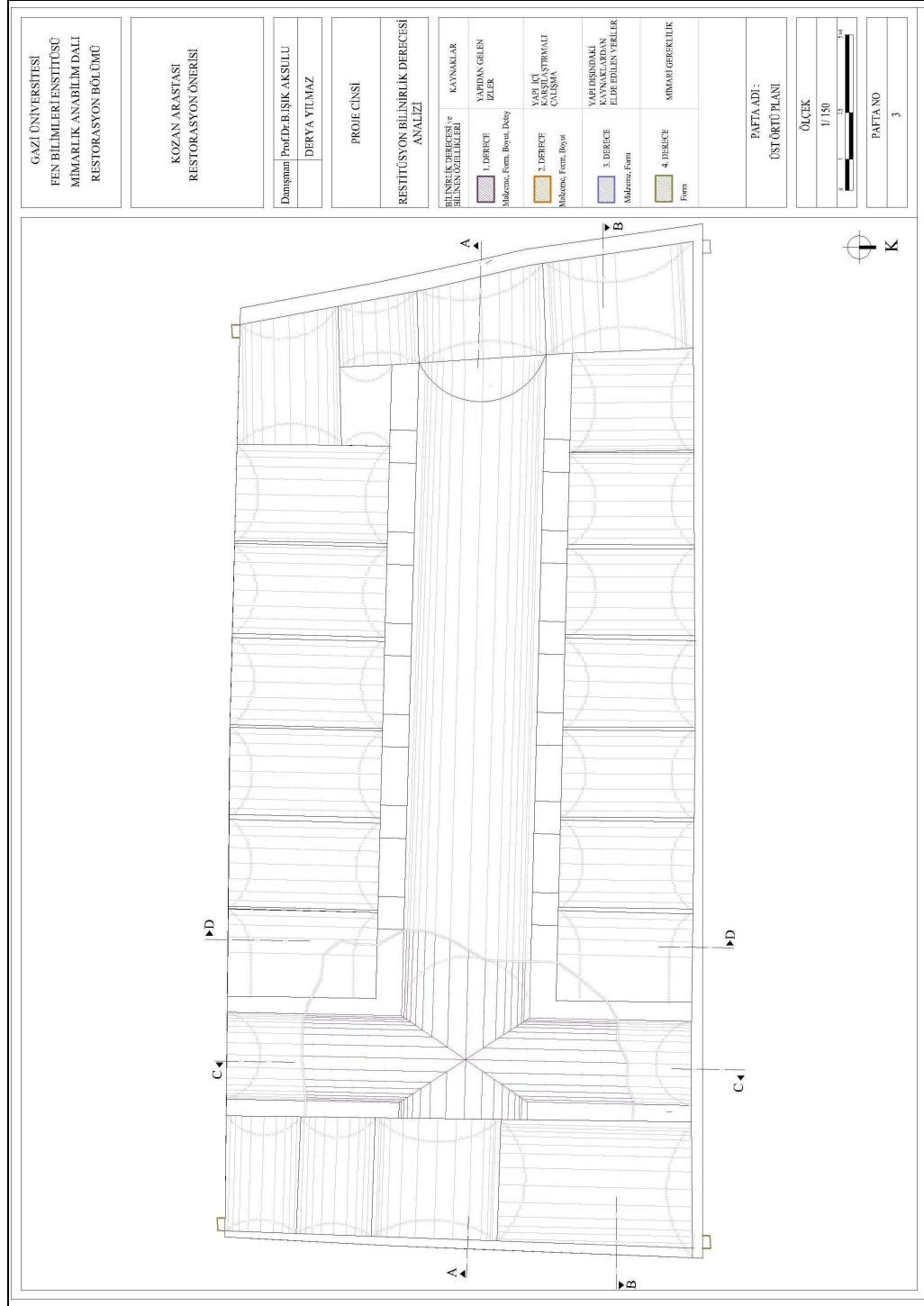
Şekil 6.10. Restitüsyon bilirlilik derecesi bodrum kat planı

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

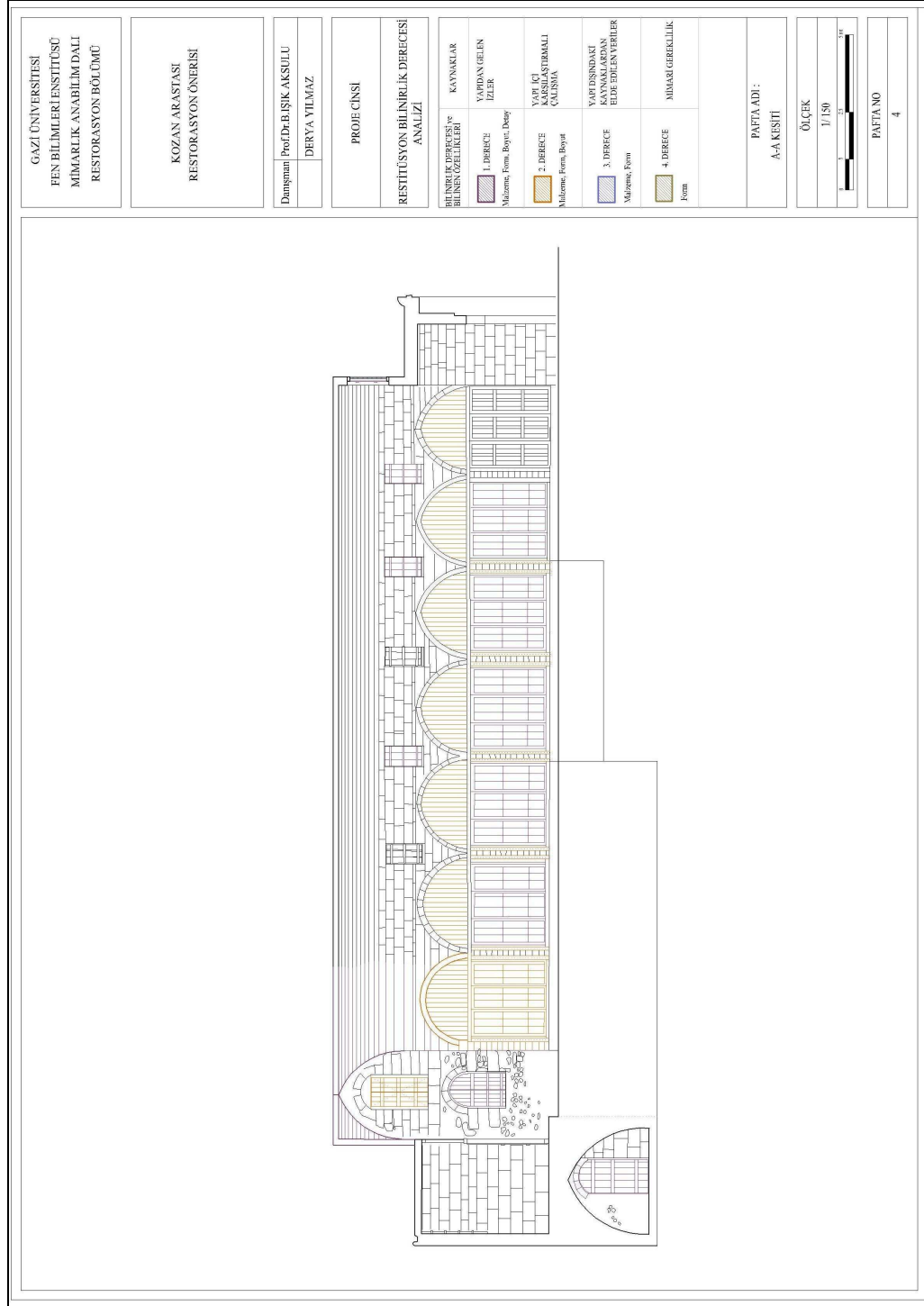
Şekil 6.11. Restitüsyon bilinirlik derecesi giriş kat planı

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

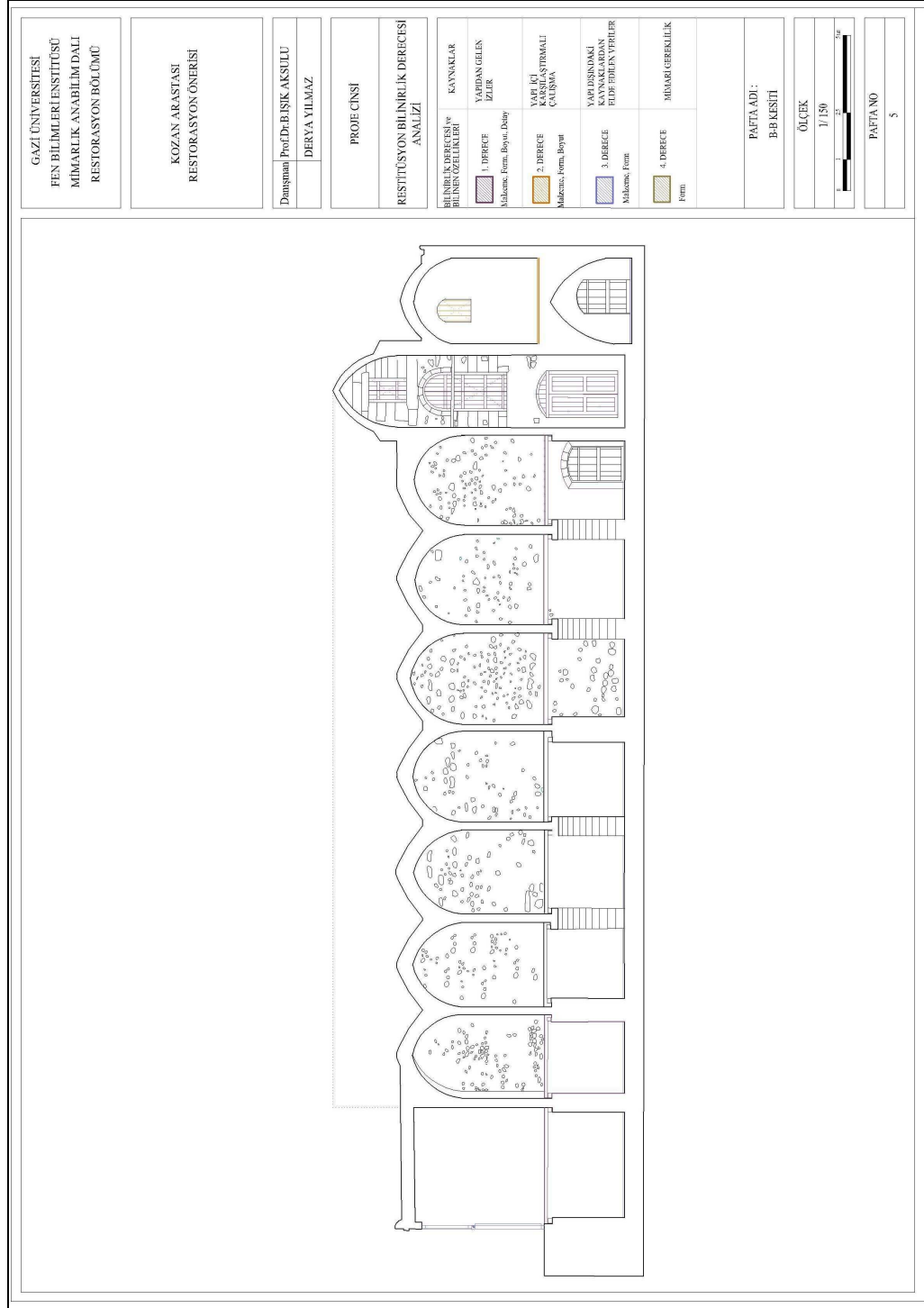
Şekil 6.12. Restitüsyon bilirlilik derecesi üst örtü planı

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

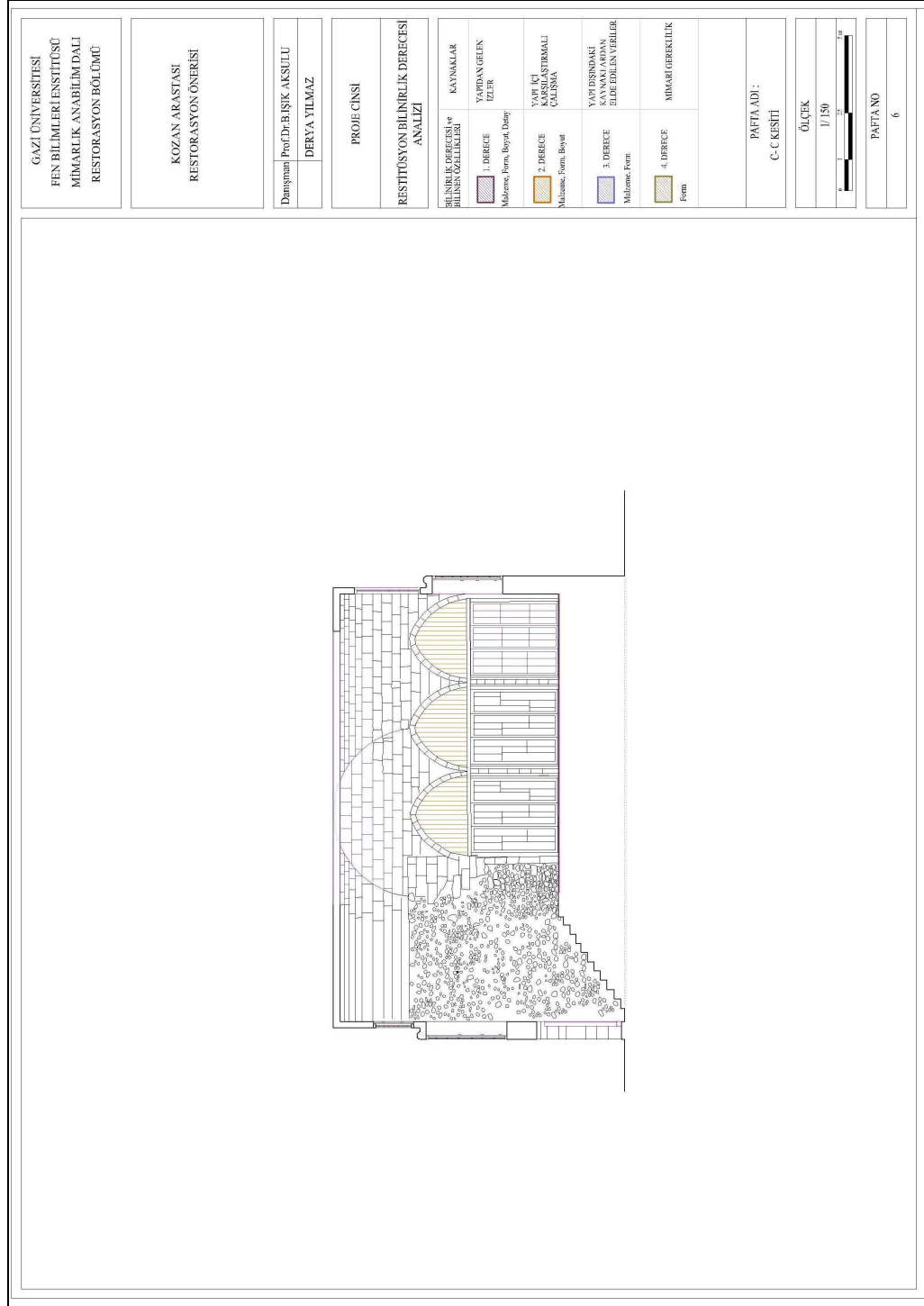
Şekil 6.13. Restitüsyon bilirlilik derecesi A-A kesiti

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

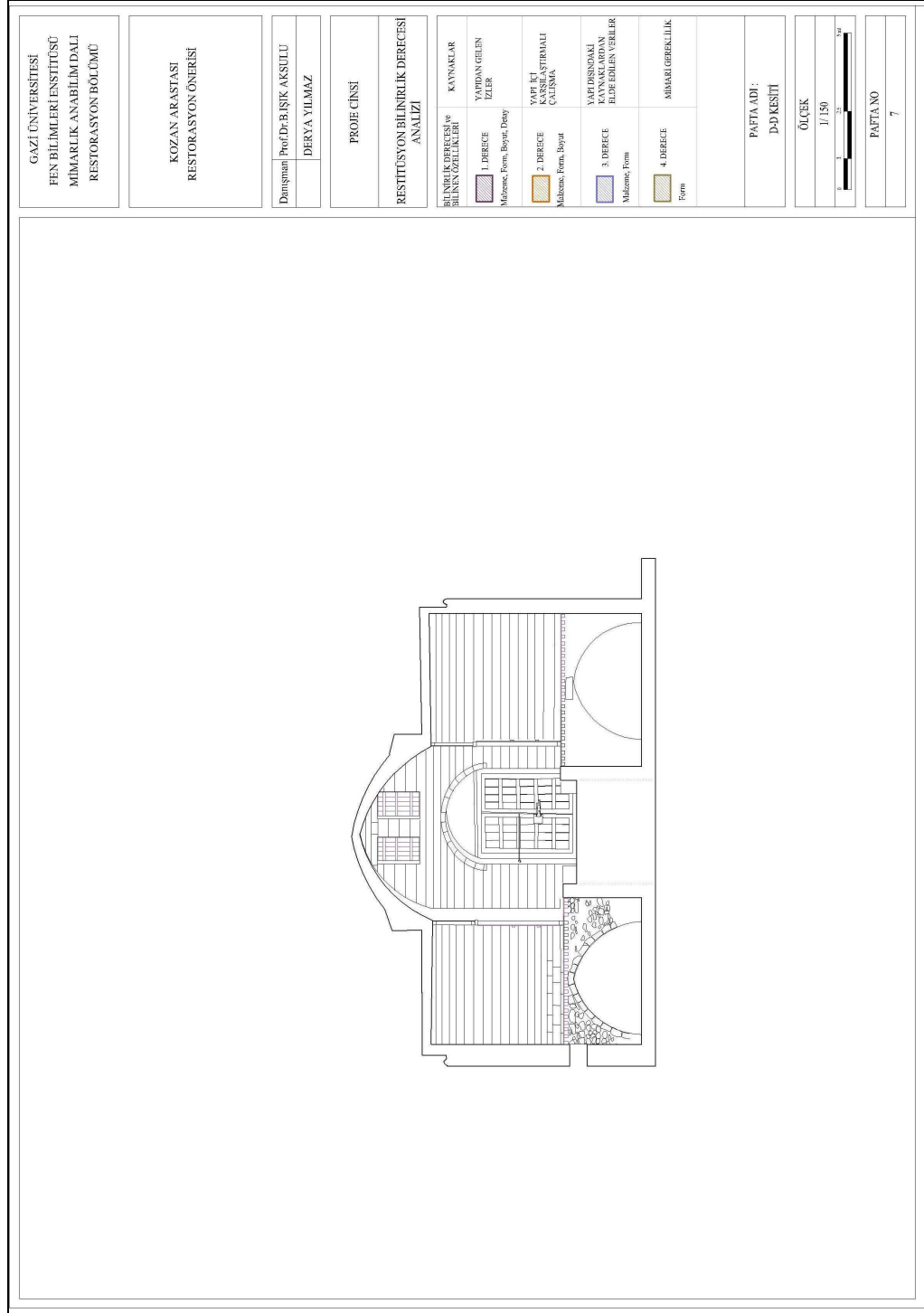
Şekil 6.14. Restitüsyon bilirlilik derecesi B-B kesiti

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

Şekil 6.15. Restitüsyon bilirlilik derecesi C-C kesiti

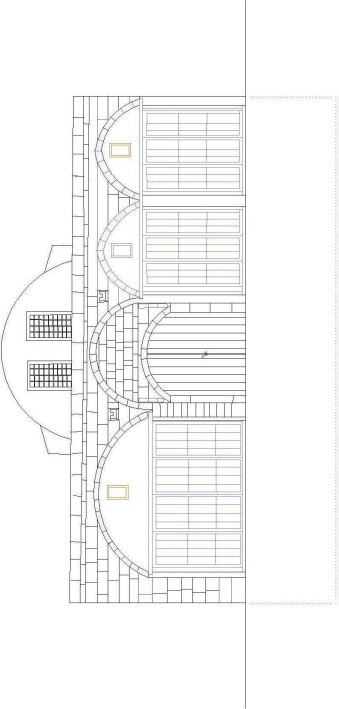
EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

Şekil 6.16. Restitüsyon bilirlilik derecesi D-D kesiti

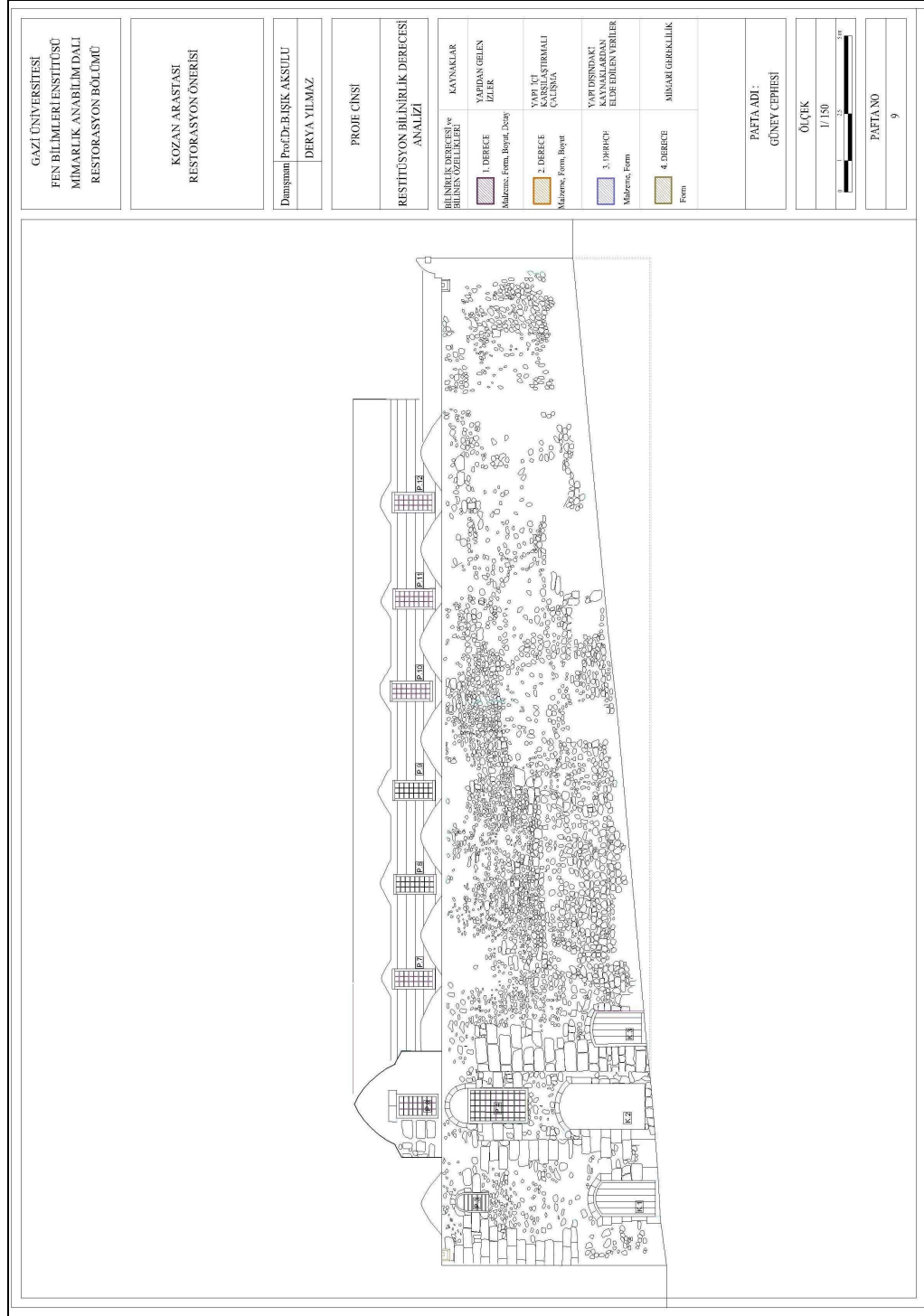
EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

GAZİ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BÖLÜMÜ	
KOZAN ARASTIŞI RESTORASYON ÖNERİSİ	
Dönüştürülen	Prof.Dr.B.ŞİK AKSULLU
	DERYA YILMAZ
PROJE CİNSİ	
RESTİTÜSYON BİLİRLİK DERECE Sİ ANALİZİ	
BİLİRLİK DERECE Sİ ve BİLİRLİK ÖZELLİKLERİ	KAYNAKLAR
1. DERECE Malzeme, Form, Boyut, Detay	YAPIDAN ÖTEKİ İZLER
2. DERECE Malzeme, Form, Boyut	YAPI İÇİ KARŞILAŞTIRMALI GÖRÜŞÜ
3. DERECE Malzeme, Form	YAPIDAN ÖTEKİ KAYNAKLARDAN ALINAN VERİLER
4. DERECE Form	MİMARİ GEREKLİK
PAFTA ADI: DOĞU CEPHESİ	
ÖLÇEK 1/150	
PAFTA NO 8	

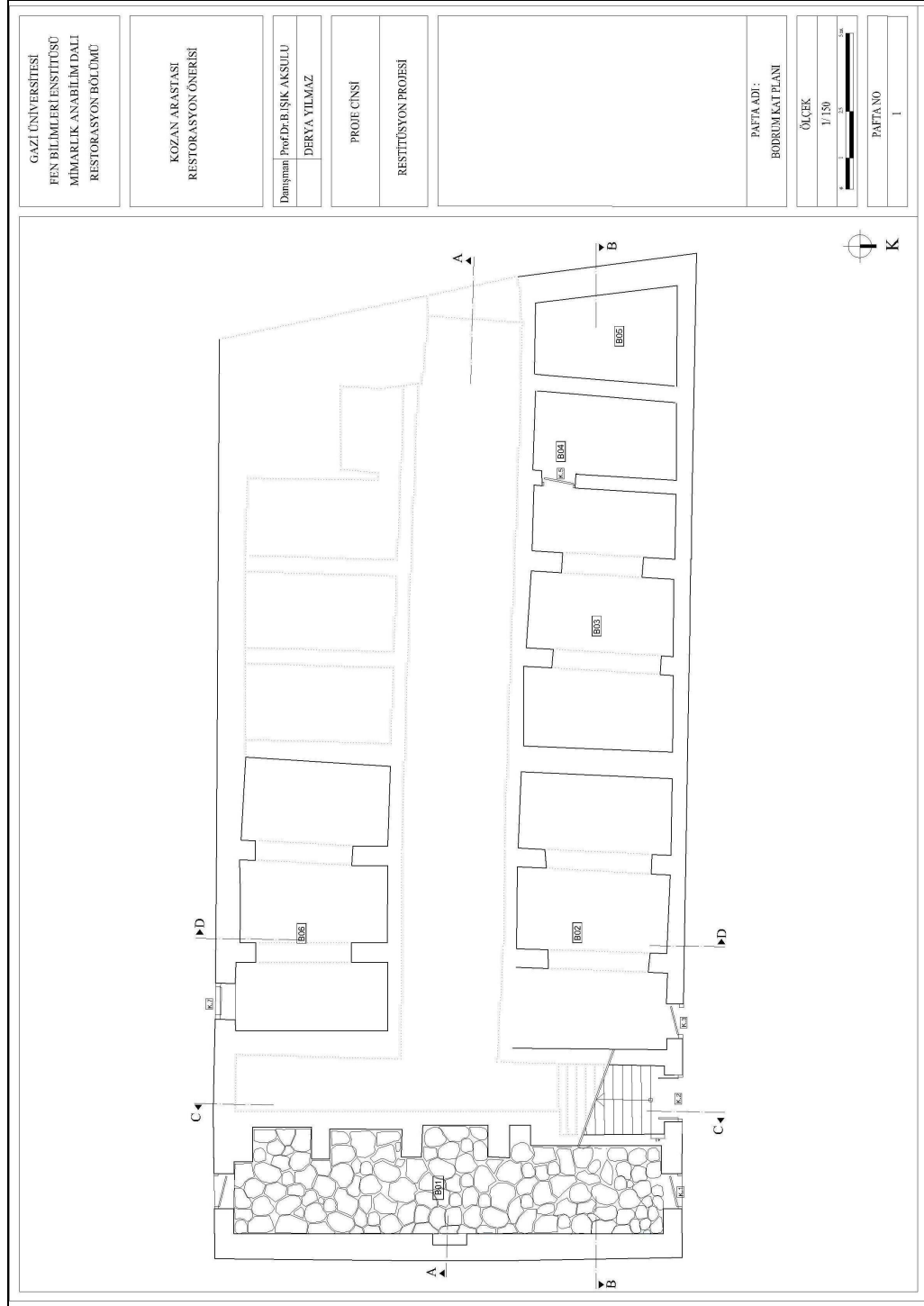
Şekil 6.17. Restitüsyon bilirlilik ön cephe

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

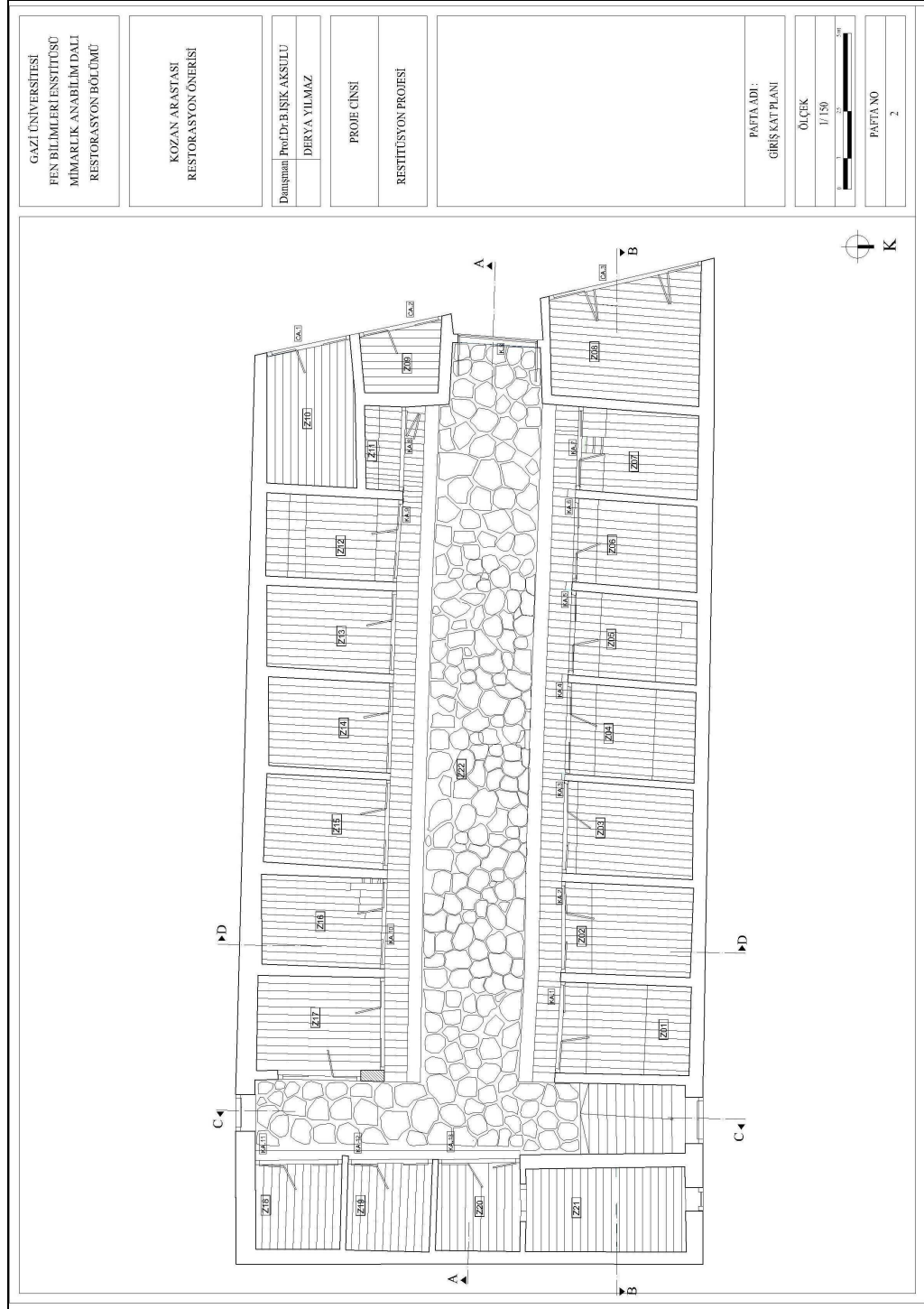
Şekil 6.18. Restitüsyon bilinirlik derecesi yan cephe

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

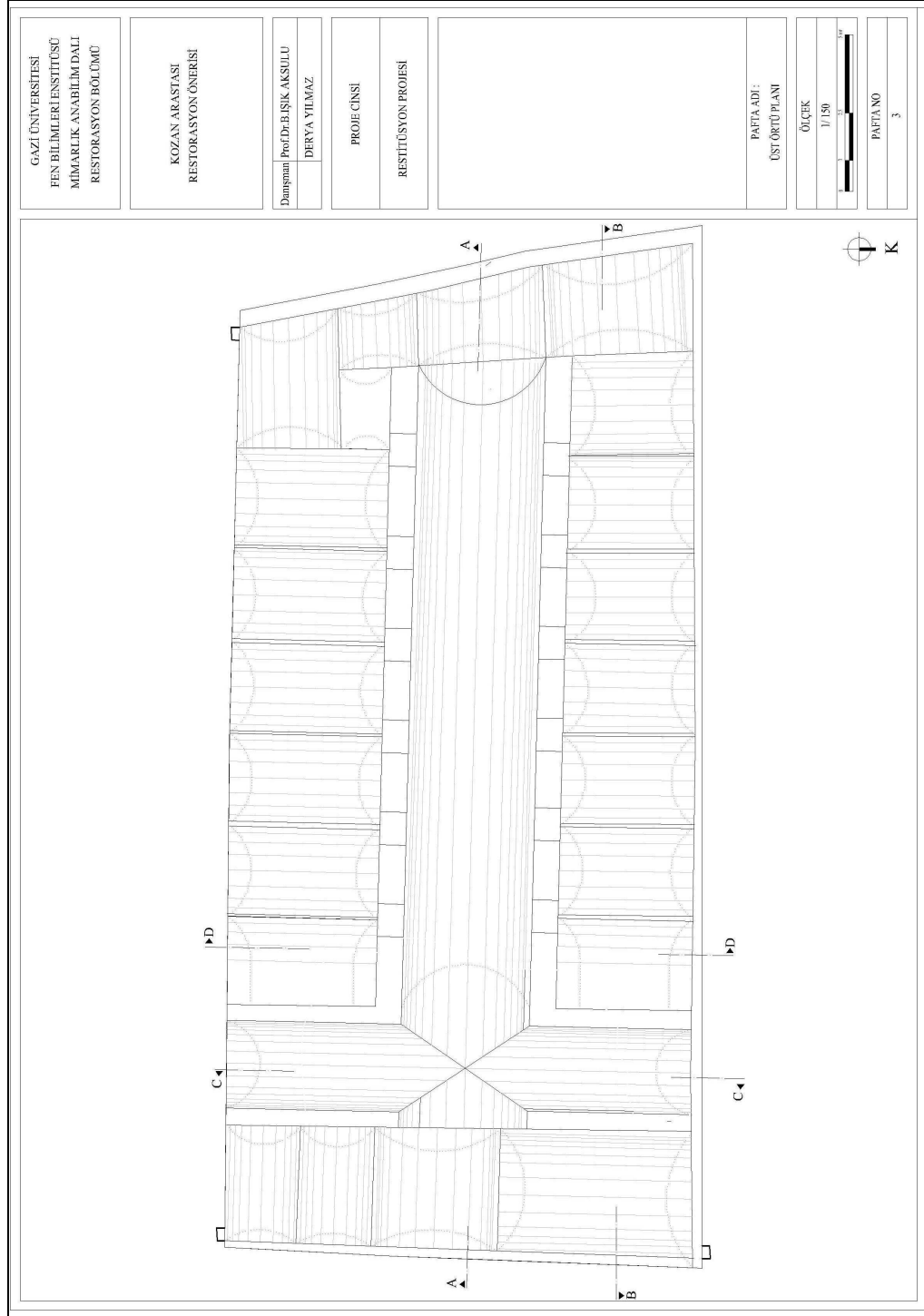
Şekil 6.19. Restitüsyon projesi bodrum kat planı

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

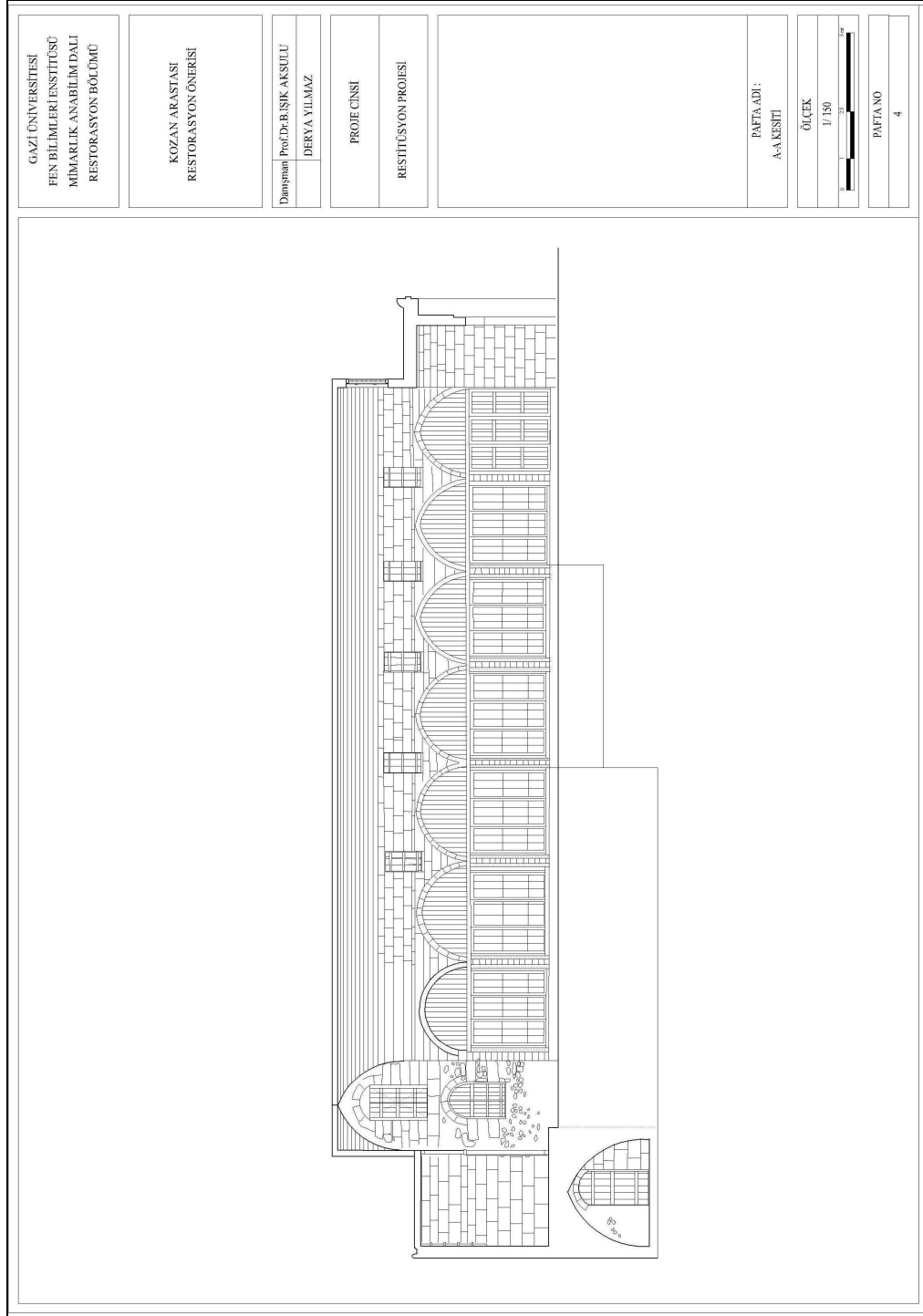
Şekil 6.20. Restitüsyon projesi giriş kat planı

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

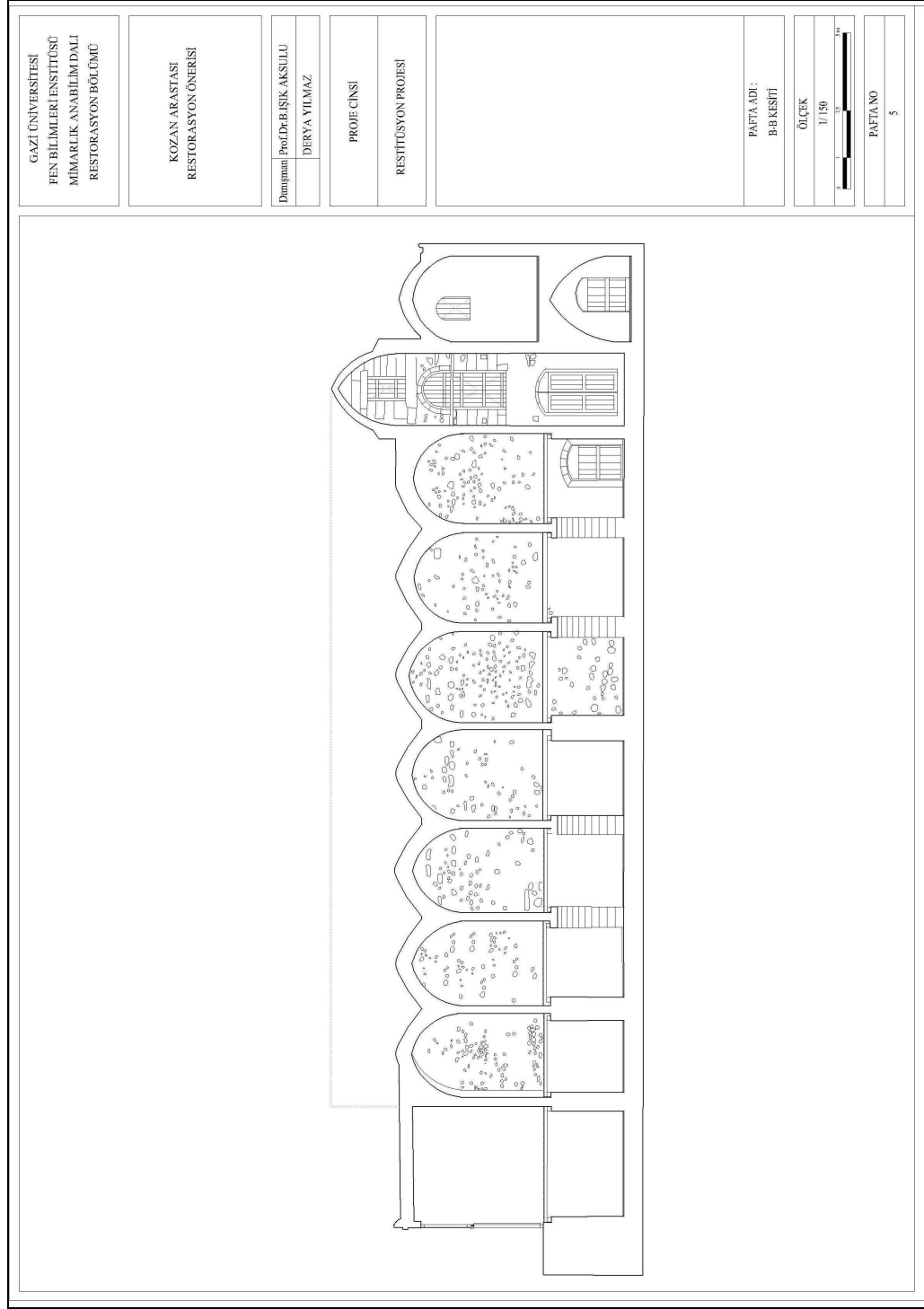
Şekil 6.21. Restitüsyon projesi üst örtü planı

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

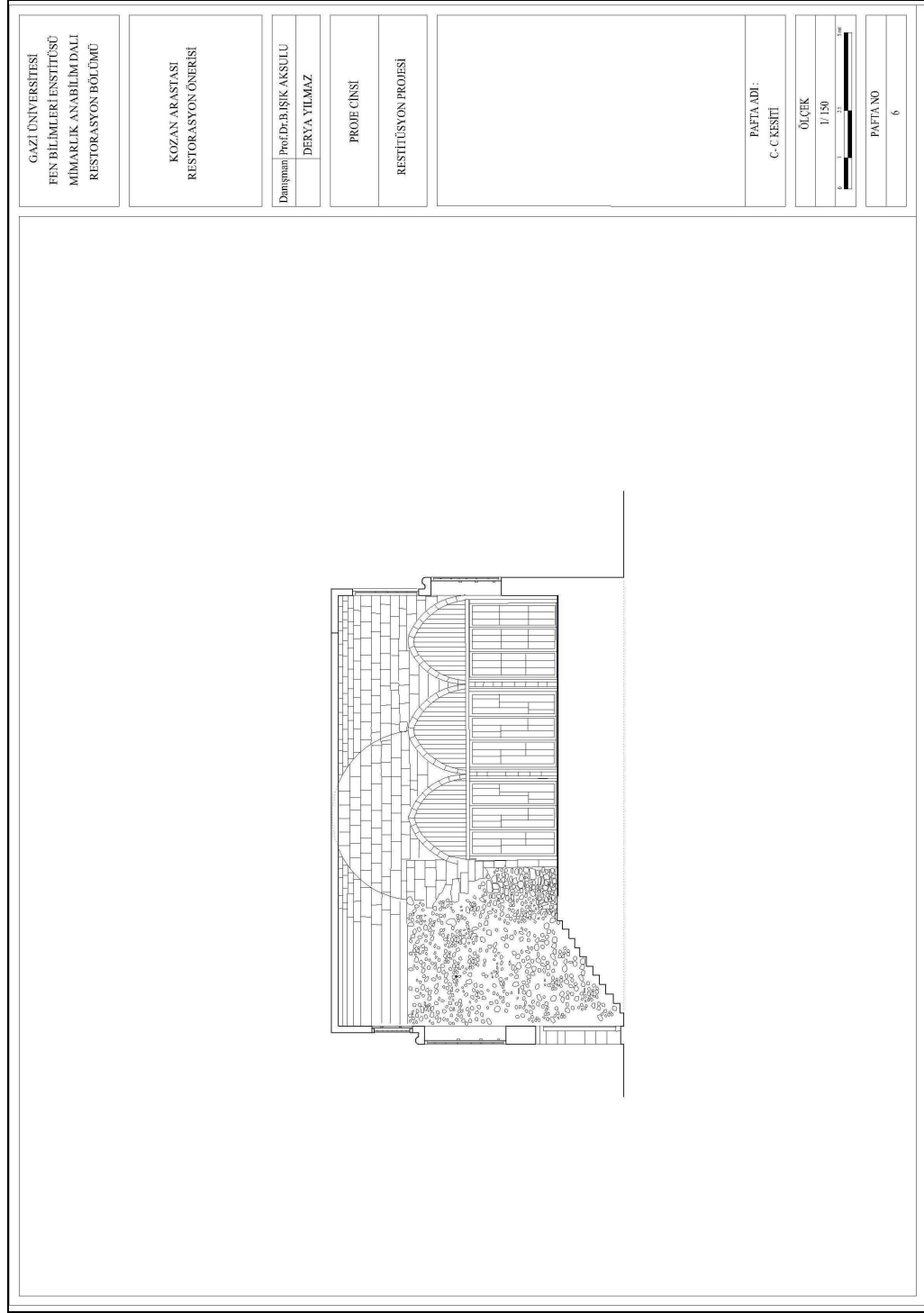
Şekil 6.22. Restitüsyon projesi A-A kesiti

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

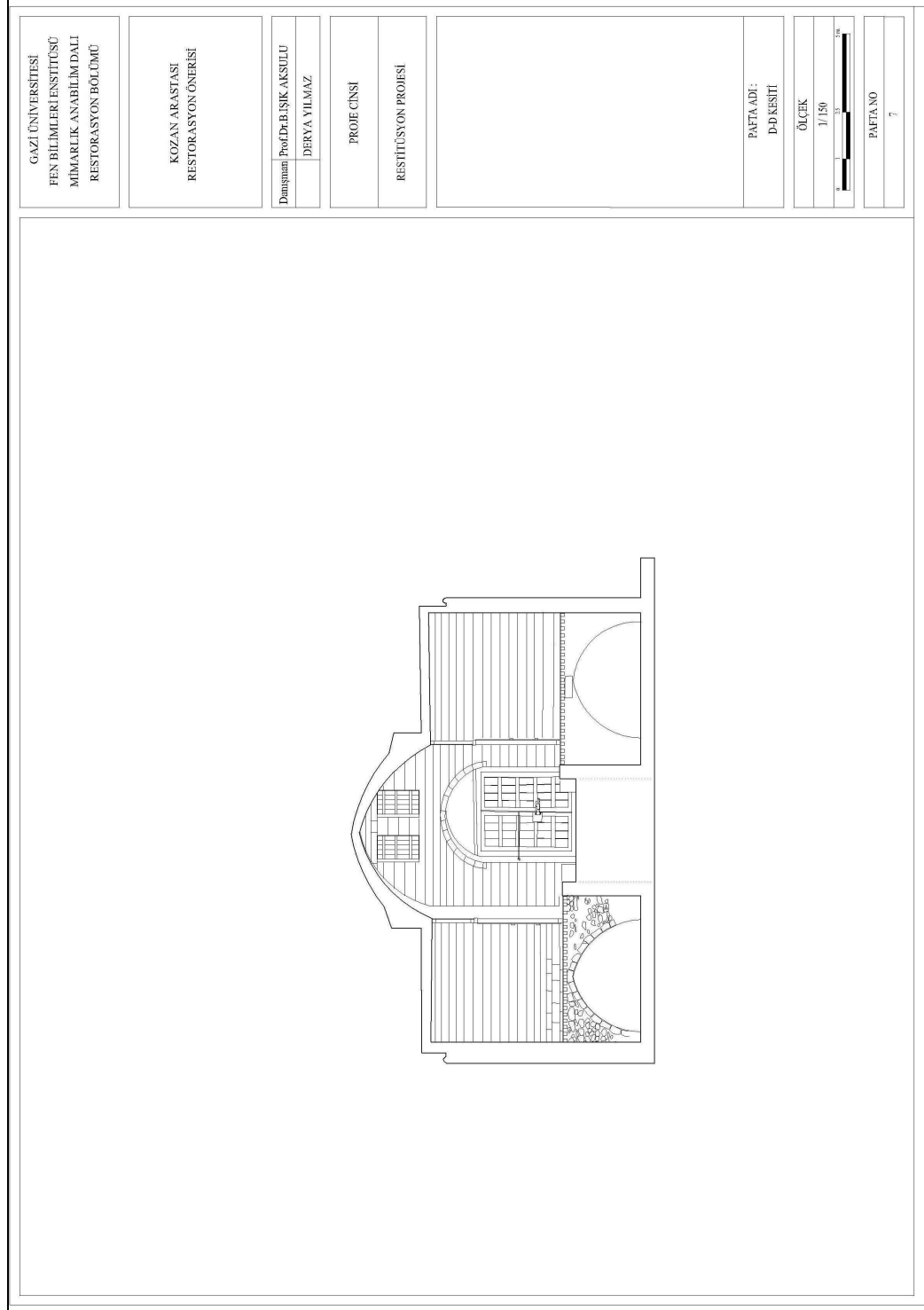
Şekil 6.23. Restitüsyon projesi B-B kesiti

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

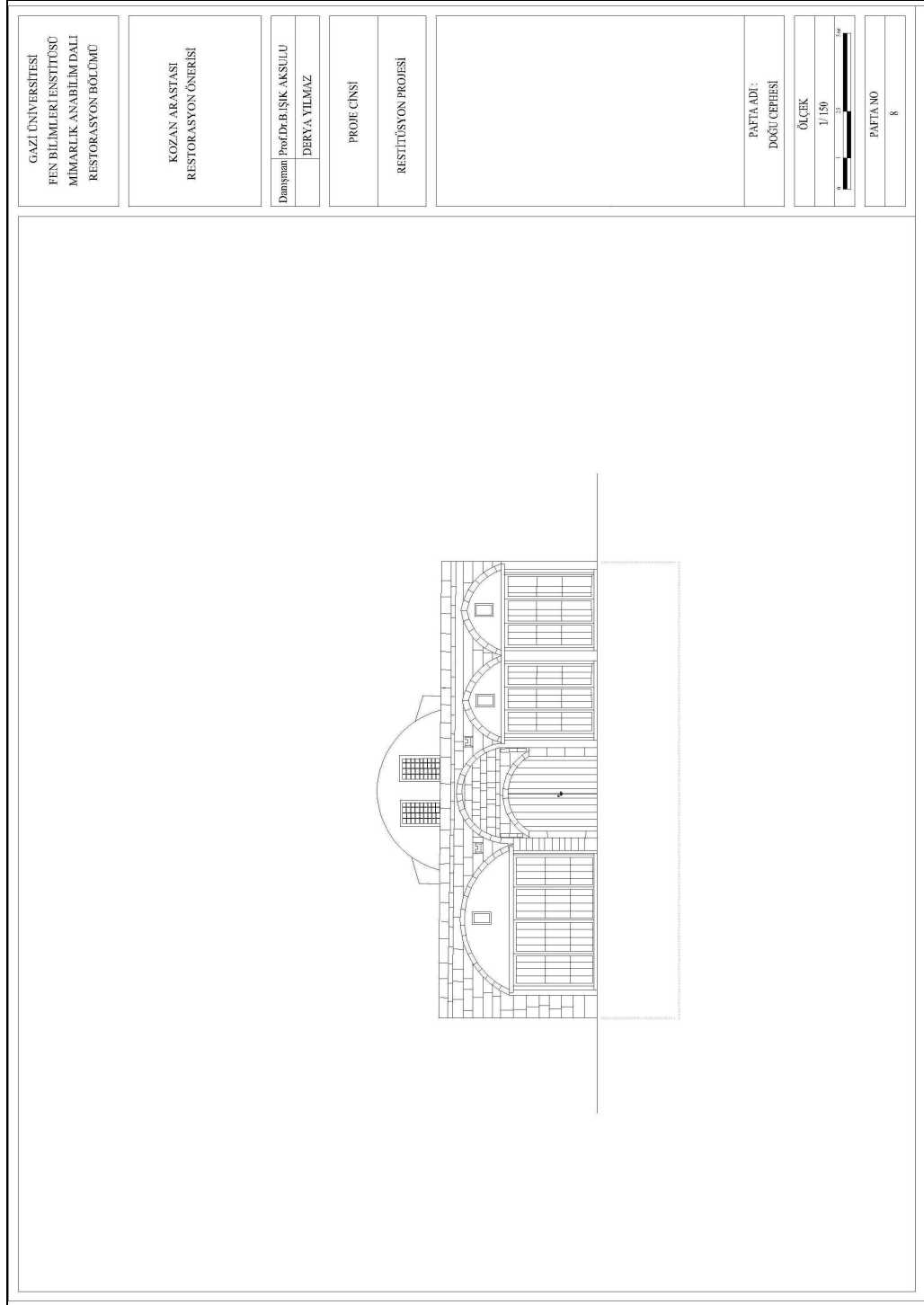
Şekil 6.24. Restitüsyon projesi C-C kesiti

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

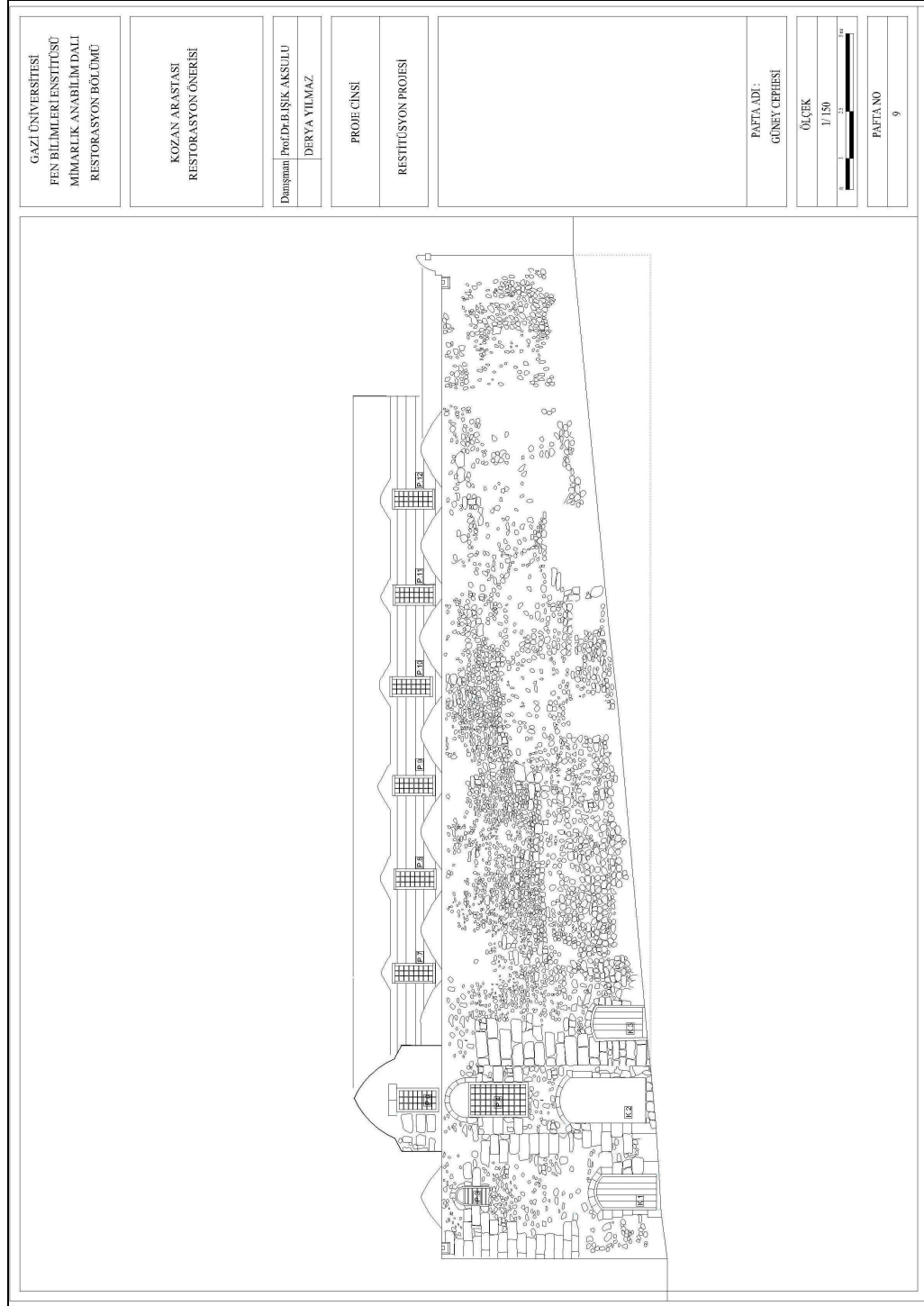
Şekil 6.25. Restitüsyon projesi D-D kesiti

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

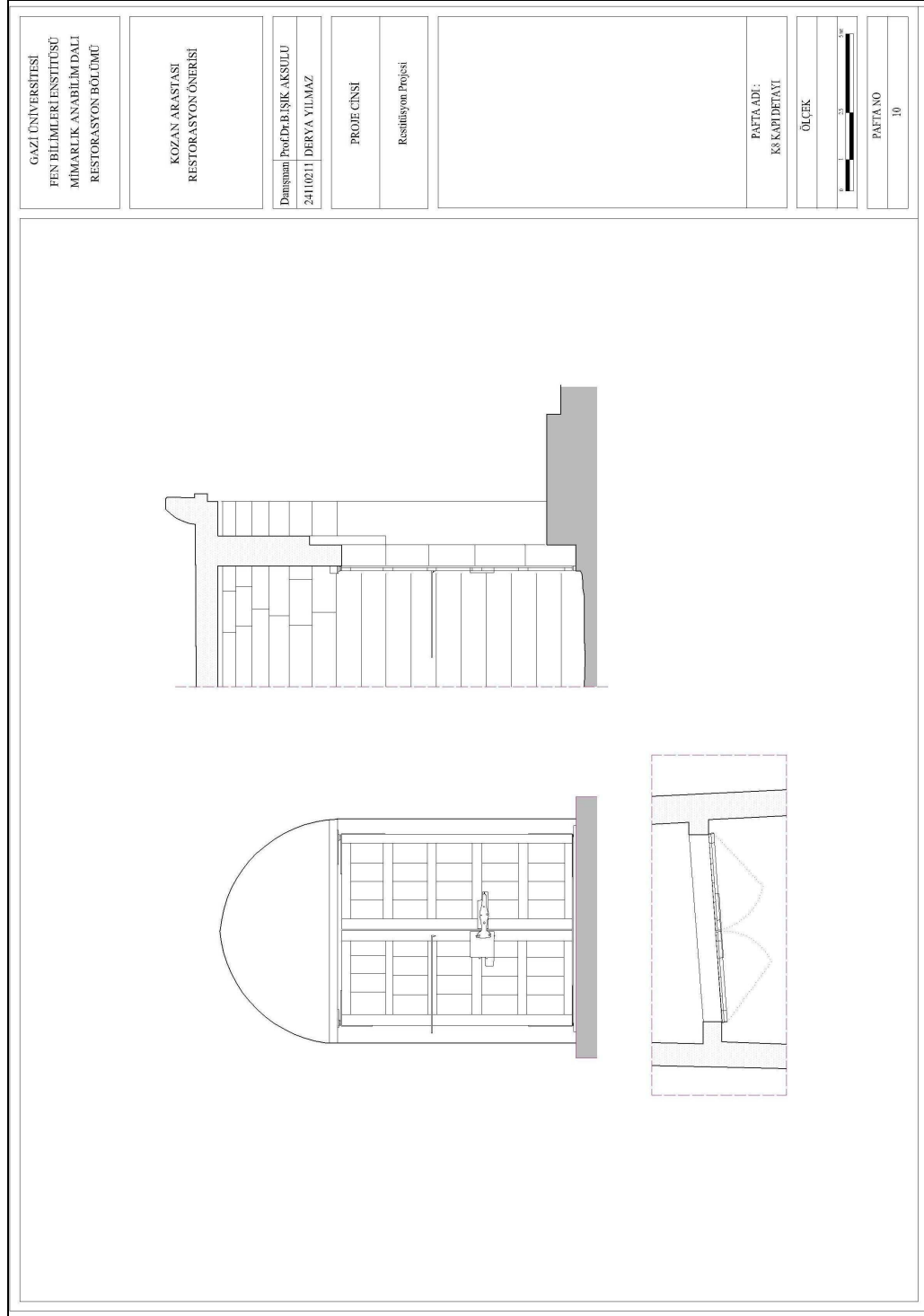
Şekil 6.26. Restitüsyon projesi doğu (ön) cephe

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

Şekil 6.27. Restitüsyon projesi güney (yan) cephe

EK-6 (Devam) Altıncı bölüme ait ekler

Şekil 6.28. Restitüsyon projesi K8 kapı detayı